Detektyvas, vertas Quentino Tarantino ir brolių Coenų filmų.

Jo Nesbø

Galvų medžiotojai

baltos lankos

JO NESBØ

GALVŲ MEDŽIOTOJAI

Iš norvegų kalbos vertė
Ugnius Mikučionis

baltos lankos

UDK 821.113.5-31
Ne-154

Versta iš:
Hodejegerne,
H. Aschehoug & Co.
(W. Nygaard), 2008

This translation has been published with the financial support of NORLA.
Knygos leidimą parėmė NORLA.

2008 m., kai pirmą kartą buvo išleistas romanas *Galvų medžiotojai*, Jo Nesbø įkūrė Hario Hūlės paramos fondą trečiojo pasaulio vaikų neraštingumui mažinti. Visos pajamos, gautos už knygos *Galvų medžiotojai* leidimus visais formatais, įskaitant ir pajamas už to paties pavadinimo filmą, skiriamos šiam fondui.

Redaktorė
Dalia Kižlienė

Maketuotoja
Eglė Jurkūnaitė

Viršelio dailininkas
Zigmantas Butautis

Šį leidinį draudžiama atgaminti bet kokia forma ar būdu, viešai skelbti, taip pat padaryti viešai prieinamą kompiuterių tinklais (internete), išleisti ir versti, platinti jo originalą ar kopijas: parduoti, nuomoti, teikti panaudai ar kitaip perduoti nuosavybėn.
Draudžiama šį kūrinį, esantį bibliotekose, mokymo įstaigose, muziejuose arba archyvuose, mokslinių tyrimų ar asmeninių studijų tikslais atgaminti, viešai skelbti ar padaryti visiems prieinamą kompiuterių tinklais tam skirtuose terminaluose tų įstaigų patalpose.

ISSN 2029-2597
ISBN 978-9955-23-806-5

Copyright © Jo Nesbø, 2008
Published by agreement with Salomonsson Agency
© Ugnius Mikučionis, vertimas į lietuvių kalbą, 2015
© Baltų lankų leidyba, 2015

Prologas

Dviejų transporto priemonių susidūrimas yra gryna fizika. Viską lemia atsitiktinės aplinkybės, tačiau atsitiktinumus galima paaiškinti formule: jėga lygi masės ir pagreičio sandaugai. Kintamųjų vietoje įrašykite konkrečius skaičius ir gausite pasakojimą – paprastą, teisingą, negailestingą. Jis atskleis, kas nutinka, pavyzdžiui, kai dvidešimt penkias tonas sveriantis vilkikas su kroviniu, važiuojantis aštuoniasdešimt kilometrų per valandą greičiu, rėžiasi į lengvąjį automobilį, sveriantį vieną kablelis aštuonias tonos ir važiuojantį tokiu pat greičiu. Priklausomai nuo atsitiktinių aplinkybių, tokių kaip susidūrimo momentas, kėbulo būklė ir kūnų pokrypis vienas kito atžvilgiu, egzistuoja daugybė šio pasakojimo variantų, bet visais atvejais kartojasi du aiškūs bendri bruožai. Tai – tragiški pasakojimai. Ir lengvojo automobilio laukia nekas.

Stebėtinai tylu, girdžiu, kaip vėjyje šiurena medžiai ir kaip upė plukdo savo vandenis. Mano ranka paralyžiuota, kabu aukštyn kojomis, prispaustas mėsos ir plieno. Nuo automobilio grindų virš manęs laša kraujas ir benzinas. Ant languotų automobilio lubų po manimi guli

manikiūrinės žirklutės, nuplėšta ranka, du negyvi žmonės ir atdara kosmetinė. Pasaulyje nėra grožio, tik kosmetika. Baltoji karalienė nukirsta, aš – žudikas, ir niekas čia, viduje, nekvėpuoja. Net ir aš. Todėl greitai mirsiu. Užsimerksiu ir pasiduosiu. Pasiduoti – nuostabu. Nebenoriu laukti. Todėl reikia kuo greičiau papasakoti šią istoriją, šį variantą, šį pasakojimą apie kūnų pokrypį vienas kito atžvilgiu.

I DALIS
PIRMASIS INTERVIU

1 skyrius

Kandidatas

Kandidatas buvo persigandęs.

Jis vilkėjo Gunaro Ejės ekipuote: pilku „Ermenegildo Zegna“ kostiumu, rankų darbo „Borelli“ marškiniais, ryšėjo vyšninės spalvos kaklaraištį su spermatozoidų raštu, spėju, „Cerutti 1881“. Dėl batų buvau tikras – rankų darbo „Ferragamo“. Pats turėjau tokių porą. Popieriai, gulintys priešais mane, rodė, kad kandidatas ginkluotas Norvegijos verslo kolegijos Bergene diplomu, kad jo pažymių vidurkis buvo beveik vienuolika, kad jis kadenciją atstovavo Dešiniųjų partijai parlamente ir ketverius metus itin sėkmingai vadovavo vienai vidutinio dydžio norvegų pramonės įmonei.

Ir vis dėlto Jeremijas Landeris buvo persigandęs. Jo viršutinė lūpa drėko nuo prakaito.

Jis pakėlė stiklinę vandens, kurią mano sekretorė buvo pastačiusi ant staliuko tarp mūsų.

– Norėčiau... – tariau šypsodamasis. Ne ta atvira ir nuoširdžia šypsena, kuri visiškai nepažįstamą žmogų kviečia į šilumą, ne ta *lengvabūdiška*. Nutaisiau mandagią, drungną šypseną, kuri, pasak dalykinės literatūros,

liudija klausinėtojo profesionalumą, objektyvumą ir analitinį požiūrį. Šaltakraujiškumas tiesiog priverčia kandidatą pasitikėti klausinėtojo autoritetu. Ir sykiu kandidatas – pasak dalykinės literatūros – pateikia tikslesnę, objektyvesnę informaciją, kadangi jam įperšamas jausmas, jog bet kokia vaidyba bus permatyta, pagražinimai – atskleisti, už bandymus gudrauti bus baudžiama. Bet aš taip šypsausi ne dėl dalykinės literatūros. Man nusispjaut į dalykinę literatūrą, į tą daugiau ar mažiau kvalifikuotą šūdo malimą; o viskas, ko man reikia, – tai Inbau, Reido ir Baklio devynių pakopų tardymo modelis. Ne, aš taip šypsausi todėl, kad toks ir esu: profesionalus, analitiškas ir šaltakraujiškas. Aš – galvų medžiotojas. Tai ne itin sudėtinga. Bet man šioje srityje lygių nėra.

– Norėčiau, – pakartojau, – kad dabar papasakotumėt ir apie savo asmeninį gyvenimą.

– Argi toks būna? – jo juokas buvo pusantro tono garsesnis nei turėtų. Beje, kai per interviu sausai pajuokauji, nedera pačiam juoktis iš savo sąmojo ir tuo pat metu stebėti pašnekovą, ar sąmojis pavyko.

– Na, tikiuosi, kad taip, – atsakiau, ir jo juokas virto krenkščiojimu. – Manau, šios įmonės vadovybei svarbu, kad jų naujojo generalinio direktoriaus gyvenimas būtų subalansuotas. Jiems reikalingas toks žmogus, kuris galėtų dirbti ne vienus metus, ilgų distancijų bėgikas, mokantis apskaičiuoti ir paskirstyti jėgas. Toks, kuris neišsikvėps per ketverius metus.

Jeremijas Landeris linktelėjo ir nurijo dar gurkšnį vandens.

Jis buvo kokiais keturiolika centimetrų aukštesnis už mane ir trejais metais vyresnis. Taigi trisdešimt aštuonerių.

Jaunokas tokiam darbui. Ir pats tai žinojo, kaip tik todėl plaukus ties smilkiniais buvo vos pastebimai pasižilinęs. Mačiau taip darant ir anksčiau. Visko esu prisižiūrėjęs anksčiau. Esu matęs ir kandidatą, kurio delnai prakaituodavo, tad dešinėje švarko kišenėje jis turėjo magnezijos miltelių, kad sveikindamasis ištiestų man sausutėlę baltutėlę ranką. Landeris nejučiomis gurktelėjo. Interviu užrašuose pasižymėjau: MOTYVUOTAS. ORIENTUOTAS Į SPRENDIMUS.

– Taigi gyvenat Osle? – paklausiau.

Jis linktelėjo:

– Skiojene.

– Ir turit žmoną... – pavarčiau jo popierius ir nutaisiau nekantrią veido išraišką, rodančią kandidatams, kad laukiu iš jų iniciatyvos.

– Kamilą. Mes susituokę dešimt metų. Du vaikai. Eina į mokyklą.

– Ir kaip apibūdintumėte savo santuoką? – paklausiau, nepakeldamas galvos. Daviau jam geras dvi sekundes ir, kai jis taip ir nesurezgė atsakymo, kalbėjau toliau: – Ar manot, kad vis dar būsite susituokę ir po šešerių metų, per kuriuos du trečdalius aktyvaus laiko praleisite darbe?

Pakėliau galvą. Jo žvilgsnis, kaip ir reikėjo tikėtis, buvo sutrikęs. Aš kalbėjau nenuosekliai. Subalansuotas gyvenimas. Ir visiškas atsidavimas darbui. Tai nelogiška. Prieš atsakydamas jis užtruko keturias sekundes. O tai mažiausiai viena sekunde per daug.

– Na, tikiuosi, kad taip, – užtikrinta, išlavinta šypsena. Bet nepakankamai išlavinta. Mano akyse – nepakankamai. Jis atsakė mano paties žodžiais, ir būčiau pasižymėjęs tai kaip pliusą, jei tai būtų buvusi sąmoninga

ironija. Deja, šiuo atveju tai buvo tik nesąmoningas atkartojimas to, ką pasakė žmogus, kurį laikai viršesniu. ŽEMA SAVIVERTĖ, pasižymėjau. Ir jis „tikėjosi", o ne žinojo, ne išsakė viziją, ne skaitė iš krištolinio rutulio, ne parodė suvokiąs tą minimalų bet kuriam vadovui keliamą reikalavimą: sudaryti įspūdį, jog esi aiškiaregys.

NE IMPROVIZATORIUS. NE KŪRYBINGAS LYDERIS.

– Ji dirba?

– Taip. Advokatų kontoroje, centre.

– Nuo devintos iki ketvirtos, kasdien?

– Taip.

– Kas lieka su vaikais, jei kuris iš jų suserga?

– Ji. Bet, laimei, Niklas ir Andersas labai retai...

– Tai neturit jokios šeimininkės ar dar ko nors, kas dieną būtų namie?

Jis dvejojo, kaip kad dvejoja visi kandidatai, svarstydami, koks atsakymas būtų išganingiausias. Tačiau, kad ir kaip gaila, meluoja jie vis dėlto retai. Jeremijas Landeris papurtė galvą.

– Regis, palaikot formą, Landeri?

– Taip, nuolatos mankštinuosi.

Šįkart jokių ilgų svarstymų. Visi žino, kad įmonės nenori vadovų, kuriuos jau pirmoje įkalnėje pakirstų infarktas.

– Spėju, bėgiojate ir slidinėjate?

– Be abejo. Visa šeima mėgsta aktyviai leisti laiką gamtoje. Be to, turim trobelę Norefjelio kalnuose.

– Aišku. Tikriausiai ir šunį turite?

Jis papurtė galvą.

– Neturite šuns? Alergija?

Energingai purto galvą. Pasižymėjau: GALBŪT NETURI HUMORO JAUSMO.

Tada atsilošiau kėdėje ir surėmiau pirštų galiukus. Be abejo, labai arogantiškas gestas. O ką daryti? Toks jau esu.

– Kiek įvertintumėte savo vardą, Landeri? Ir kaip jį saugot?

Jis suraukė ir taip suprakaitavusią kaktą, stengdamasis suprasti. Praėjo dvi sekundės, paskui jis pasidavė:

– Ką turit omeny?

Atsidusau, tarsi tai turėtų būti savaime suprantama.

Apsižvalgiau, neva ieškodamas pamokančios alegorijos, kurios nebūčiau pasitelkęs anksčiau. Ir, kaip visada, radau ją, kabančią ant sienos.

– Ar domitės menu, Landeri?

– Šiek tiek. Bent jau mano žmona domisi.

– Maniškė irgi. Matot tą paveikslą? – parodžiau į „Nusirengiančią Sarą“, daugiau nei dviejų metrų aukščio paveikslą ant fotodrobės, vaizduojantį moterį žaliu sijonu, kuri sukryžiavusi rankas maunasi per galvą raudoną megztinį. – Mano žmonos dovana. Dailininkas vardu Džulianas Oupis, o paveikslo vertė – ketvirtis milijono kronų. Ar turit kokį nors panašios vertės meno kūrinį?

– Tiesą sakant, taip.

– Sveikinu. Ar iš jo matyti, kokia jo vertė?

– Kaip čia pasakius.

– Taigi, kaip čia pasakius. Čia kabantis paveikslas susideda iš keleto brūkšnių, moters galva – apskritimas, nulis be jokio veido, o spalvos – monotoniškos ir be tekstūros. Be to, jis sukurtas kompiuteriu, ir vienu klavišo paspaudimu galima atspausdinti milijonus kopijų.

– Nieko sau.

– Vienintelis dalykas – ir aš visai rimtai sakau „vienintelis“, – dėl ko šis paveikslas vertas ketvirčio milijono, yra dailininko vardas. Jo puiki reputacija, pirkėjai tiki, kad jis – genijus. Juk sunku įžiūrėti, kas čia genialaus, negali būti tikras. Taip pat ir su vadovais, Landeri.

– Suprantu. Vardas. Vadovo keliamas pasitikėjimas.

Pasižymėjau: NE IDIOTAS.

– Taigi, – kalbėjau toliau. – Svarbiausia – vardas. Tai lemia ne tik paties vadovo atlyginimą, bet net ir įmonės vertę biržoje. Kokį meno kūrinį turite ir kiek jis įkainotas?

– Tai Edvardo Munko litografija. „Segė“. Kainos nežinau, bet...

Nekantriai mostelėjau ranka.

– Kai paskutinį kartą buvo parduodamas aukcione, kainavo apie tris šimtus penkiasdešimt tūkstančių, – pasakė.

– Ir kaip jūs saugote šią vertybę nuo vagių?

– Name įrengta gera signalizacija, – atsakė jis. – „Tripolis“. Visi kaimynai jais naudojasi.

– „Tripolis“ – gera firma, bet brangi, aš irgi jais naudojuosi, – pasakiau. – Mokam apie aštuonis tūkstančius per metus. Kiek investavot į savo paties vardo saugumą?

– Ką turit omeny?

– Dvidešimt tūkstančių? Dešimt tūkstančių? Mažiau?

Jis gūžtelėjo pečiais.

– Nė skatiko, – tariau. – Čia turite CV ir karjerą, vertą dešimteriopai daugiau negu tas paveikslas, apie kurį kalbate. Per metus. Ir vis dėlto – niekas viso to nesaugo, joks sargas. Jūs manote, kad tai nereikalinga. Manote, kad jūsų vadovaujamos įmonės rezultatai turi kalbėti patys už save. Ar ne?

Landeris neatsakė.

– Tai štai, – pasakiau, pasvirdamas į priekį ir nuleisdamas balsą, tarsi ruoščiausi atskleisti jam paslaptį. – Taip nėra. Rezultatai – kaip Oupio paveikslai, keletas tiesių brūkšnių ir keletas beveidžių nulių. Paveikslai – niekas, vardas – viskas. O kaip tiktai mes ir galime pasiūlyti.

– Vardą?

– Štai sėdite prieš mane ir esate vienas iš šešių rimtų kandidatų į vadovo postą. Manau, kad jo negausit. Tokiam postui jums trūksta vardo.

Jis prasižiojo, tarsi ketindamas protestuoti. Bet taip ir neužprotestavo. Atsilošiau kėdėje aukšta atkalte; kėdė sugirgždėjo.

– Jėzau Marija, žmogau, jūs *padavėt paraišką* į šias pareigas! Reikėjo surasti ką nors, kas jus būtų mums parekomendavęs, o kai būtume su jumis susisiekę – apsimesti, kad nieko apie tai nežinot. Aukščiausio lygio vadovas turi būti medžiojamas, o ne prisistatyti jau nušautas ir išdarinėtas.

Mačiau, kad šių žodžių poveikis toks, koks ir turėjo būti. Jeremijas Landeris buvo sukrėstas. Čia tau ne interviu pokalbis pagal taisykles iš vadovėlio, ne Kiutė, Diskas ar dar kuri kita idiotiška, niekam tikusi standartinė anketa, sukurpta klausos neturinčių psichologų ir žmogiškųjų išteklių specialistų, kurie patys tų išteklių visai neturi. Aš vėl nuleidau balsą.

– Tikiuosi, žmona labai nenusivils, kai šįvakar papasakosite, kas įvyko. Kad svajonių darbo negavote. Kad ir šiemet karjeros nepadarysite. Kaip ir pernai...

Jis krūptelėjo. Tiesiai į taikinį. Žinoma. Juk prieš jį – Rogeris Braunas visame gražume, šiuo metu ryškiausia žvaigždė darbuotojų atrankos padangėje.

– P-pernai?

– Na taip, argi ne tiesa? Teikėte paraišką į „Denjos“ vadovo postą. Majonezas ir kepenėlių paštetas, juk tai jūs kandidatavote?

– Maniau, kad tokia informacija – konfidenciali, – romiai ištarė Jeremijas Landeris.

– Konfidenciali. Bet mano darbas – išsiaiškinti. Tad aš ir aiškinuosi. Man prieinamais metodais. Kvaila teikti paraiškas dėl postų, kurių negausite, Landeri, ypač jūsų padėtyje.

– Mano padėtyje?

– Jūsų popieriai, darbo rezultatai, testai ir mano susidarytas asmeninis įspūdis apie jus sako, kad turite tai, ko reikia. Viskas, ko jums trūksta, tai vardas. O kertinis akmuo, norint susikurti vardą, yra išskirtinumas. Bandydamas laimę ir apgraibomis ieškodamas darbo, jūs pats griaunate savo išskirtinumą. Kaip vadovas, turite ieškoti ne iššūkių, bet to vienintelio iššūkio. To vienintelio posto. Ir jį jums pasiūlys. Atneš ant sidabrinio padėklo.

– Tikrai? – tarė jis ir vėl pabandė išspausti kreivą bravūrišką šypsnį. Šįkart nebepavyko.

– Norėčiau, kad būtumėt vienas mūsiškių. Neteikite paraiškų į kitas darbo vietas. Atsisakykite, kai kitos darbuotojų atrankos agentūros skambins neva su viliojančiais pasiūlymais. Laikykitės mūsų. Būkite išskirtinis. Leiskite mums sukurti jūsų vardą. Ir saugoti jį. Saugoti taip, kaip „Tripolis“ saugo jūsų namus. Ne vėliau kaip po dvejų metų grįšite namo pas žmoną, gavęs geriau apmokamą darbą nei tas, apie kurį kalbame dabar. Ir aš tai pažadu.

Jeremijas Landeris nykščiu ir smiliumi persibraukė per kruopščiai nuskustus skruostus.

– Hm. Negalvojau, kad taip viskas pakryps.

Pralaimėjęs jis tapo ramesnis. Aš palinkau prie jo. Išskėčiau rankas. Delnais į viršų. Sugavau jo žvilgsnį. Tyrimais įrodyta, kad pirmasis įspūdis per interviu septyniasdešimt aštuoniais procentais priklauso nuo kūno kalbos ir tik aštuoniais procentais – nuo to, ką iš tiesų sakai. Visa kita priklauso nuo aprangos, pažastų ir burnos kvapo, nuo dekoracijų, kabančių ant sienų. Mano kūno kalba buvo nuostabi. O dabar ji skleidė atvirumą ir pasitikėjimą. Galiausiai pakviečiau jį į šilumą.

– Klausykite, Landeri. Kliento valdybos pirmininkas ir finansų vadovas atvyksta rytoj susitikti su vienu iš kandidatų. Norėčiau, kad jie susitiktų ir su jumis. Ar dvylikta valanda tinka?

– Kuo puikiausiai, – atsakė jis, nevaidindamas, kad turi pasižiūrėti į kalendorių. Jis man iškart ėmė labiau patikti.

– Noriu, kad išklausytumėt, ką jie pasakys, o paskui mandagiai išdėstytumėt, kodėl šis postas jūsų nebedomina, paaiškintumėt, kad tai – ne tas iššūkis, kurio ieškote, ir palinkėtumėt jiems sėkmės.

Jeremijas Landeris pakreipė galvą.

– Ar neatrodys nerimtai, kai taip atsitrauksiu?

– Atrodys ambicingai, – atsakiau. – Sudarysite savo vertę žinančio žmogaus įspūdį. Žmogaus, kurio paslaugos yra išskirtinės. Ir taip prasidės istorija, kurią vadiname... – mostelėjau ranka.

Jis nusišypsojo:

– Vardas.

– Vardas. Tai susitarėm?

– Ne vėliau kaip po dvejų metų.

– Garantuoju.

– Argi galite tai garantuoti?

Pasižymėjau: GREITAI GRĮŽTA Į PUOLIMĄ.

– Parekomenduosiu jus į vieną iš tų postų, apie kuriuos kalbėjau.

– Ir kas? Juk ne jūs priimate sprendimus.

Vėl prisimerkiau. Šita veido išraiška mano žmonai Dianai sukeldavo asociacijas su tingiu liūtu, sočiu valdovu. Man tai patiko.

– Mano rekomendacija ir yra kliento sprendimas, Landeri.

– Ką turit omenyje?

– Lygiai taip, kaip jūs niekada nebeteiksite paraiškos į postą, nebūdamas įsitikinęs, kad jį gausite, taip ir aš niekada neduodu rekomendacijų, kurių klientas nesilaikytų.

– Iš tiesų? Niekada?

– Nė karto, kiek tik siekia atmintis. Jeigu nesu šimtu procentų tikras, kad užsakovas laikysis mano rekomendacijos, nerekomenduoju visai, verčiau perleidžiu užsakymą kuriam nors konkurentui. Net jei turėčiau tris puikius kandidatus ir būčiau įsitikinęs devyniasdešimčia procentų.

– Kodėl?

Nusišypsojau.

– Atsakymas – iš v raidės. Tuo remiasi visa mano karjera.

Landeris papurtė galvą ir nusijuokė.

– Girdėjau, kad jūs kietas, Braunai. Dabar suprantu, kodėl.

Nusišypsojau ir atsistojau.

– O dabar siūlau jums eiti namo ir papasakoti savo gražiajai žmonai, kad atsisakysite šio darbo, nes nusprendėte taikyti aukščiau. Spėju, kad galite tikėtis malonaus vakaro.

– Kodėl darote tai dėl manęs, Braunai?

– Todėl, kad atlygis, kurį mūsų agentūra gaus iš jūsų darbdavio, sudaro trečdalį jūsų pirmųjų metų atlyginimo, neatskaičius mokesčių. Ar žinote, kad Rembrantas vaikščiodavo į aukcionus ir keldavo savo paties paveikslų kainą? Kodėl turėčiau parduoti jus už du milijonus per metus, jeigu, įdėję šiek tiek pastangų kuriant jūsų vardą, galėsime parduoti jus už penkis? Viskas, ko reikalaujame, tai laikytis mūsų. Ar susitarėm? – ištiesiau ranką.

Landeris godžiai ją pastvėrė.

– Jaučiu, kad tai buvo vaisingas pokalbis, Braunai.

– Pritariu, – pasakiau ir įsidėmėjau, kad prieš jam susitinkant su klientu reikės duoti porą patarimų, kaip taisyklingai spausti ranką.

Vos tik Jeremijas Landeris išėjo, į mano kabinetą įsliuogė Ferdinandas.

– Fui, – pasakė, nutaisęs perkreiptą miną, ir mostelėjo ranka. – „Eau de camouflage“.

Aš linktelėjau ir atidariau langą, kad išsivėdintų. Ferdinandas turėjo omenyje, kad kandidatas buvo pernelyg prisikvėpinęs, norėdamas užgožti nervingo prakaito tvaiką, kuris mūsų versle užpildo tardymo patalpas.

– Na, bent jau „Clive Christian“, – pasakiau. – Žmona jam nupirko. Kaip ir kostiumą, batus, marškinius ir kaklaraištį. Ir tai ji sugalvojo pažilinti jam plaukus ties smilkiniais.

– Iš kur žinai? – Ferdinandas atsisėdo į kėdę, kurioje prieš tai sėdėjo Landeris, bet tuoj pašoko su pasibjaurėjimu veide, pajutęs lipnią kūno šilumą, vis dar įsigėrusią į kėdės aptraukalą.

– Jis išblyško kaip drobė, kai nuspaudžiau žmonos mygtuką, – atsakiau. – Paaiškinau, kaip ji nusivils išgirdusi, kad jis matys šį darbą kaip savo ausis.

– „Žmonos mygtuką“! Iš kur tu ir trauki tokius dalykus, Rogeri?

Ferdinandas buvo atsisėdęs ant kitos kėdės, susikėlęs kojas ant stalo, visai neprastos Nogučio kavos stalelių kopijos, ir lupo apelsiną, o vos įžiūrimos čiurkšlelės tryško jam ant išlygintų marškinių.

Kaipo gėjus, Ferdinandas rengėsi neįtikėtinai atsainiai. Ir buvo neįtikėtinai gėjiškas kaipo galvų medžiotojas.

– Inbau, Reidas ir Baklis, – atsakiau.

– Esi juos minėjęs ir anksčiau, – tarė Ferdinandas. – Bet kas tai per daiktas? Geriau negu Kiutė?

Nusijuokiau.

– Tai FTB devynių pakopų tardymo metodika, Ferdinandai. Tai kulkosvaidis laidynių pasaulyje, tai įrankis, nušluojantis kelią, neimantis belaisvių, bet duodantis greitus, apčiuopiamus rezultatus.

– Ir kokie gi tie rezultatai, Rogeri?

Žinojau, ko Ferdinandas nori, ir nesukau dėl to galvos. Jis gviešėsi išsiaiškinti, kodėl aš toks išskirtinis, kodėl aš

geriausias, o jis – kol kas – ne. Suteikiau tai, ko jam stigo, kad pats galėtų toks tapti. Mat tokios yra žaidimo taisyklės: žiniomis reikia dalytis. Be to, jis niekada manęs nepranoks, nes per amžių amžius dėvės marškinius, dvokiančius citrusu, ir suks galvą, ar kas nors turi modelį, metodą, paslaptį, geresnius už tuos, kuriuos turi jis.

– Nusižeminimas, – atsakiau. – Prisipažinimas. Tiesa. Ši metodika remiasi labai paprastais principais.

– Kaip antai?

– Kaip antai: visų pirma iškvosk įtariamąjį apie jo šeimą.

– Pfff... – pasakė Ferdinandas. – Aš irgi taip darau. Tada jie jaučiasi saugūs, nes gali kalbėti apie tai, ką gerai pažįsta, apie tai, kas jiems artima. Be to, tada jie atsiveria.

– Taigi. Bet tai leidžia tau išsiaiškinti jų silpnąsias vietas. Jų Achilo kulną. O tai pravers tardant toliau.

– Fui, na ir terminologija.

– Tardant toliau, kai kalbėsite apie kokį nors skaudų įvykį, apie žmogžudystę, kuria jis įtariamas, apie dalykus, dėl kurių jis jaučiasi vienišas ir visų paliktas, dėl kurių jis nori pasislėpti, va tada tu ant stalo padėsi servetėlių kaip tik per tokį atstumą nuo įtariamojo, kad jis jų nepasiektų.

– Kodėl?

– Todėl, kad tardymas bus pasiekęs *crescendo* ir ateis tinkamas momentas nuspausti jausmų mygtuką. Tu paklausi, ką pagalvos jo vaikai, sužinoję, kad tėtis – žudikas. Ir tada, kai jo akys paplūs ašaromis, tu ištiesi jam servetėlę. Tu būsi supratingas, geranoriškas, tau jis galės išsipasakoti apie visas blogybes. Apie tą idiotišką, idiotišką žmogžudystę, kuri tiesiog ėmė ir įvyko, galima sakyti, savaime.

– Žmogžudystę? Žinai, nė velnio nepagaunu, ką nori pasakyti. Mes užsiimam darbuotojų atranka, ar ne? O ne stengiamės juos nuteisti už kažkokias žmogžudystes.

– Aš stengiuosi, – atsakiau ir nuo kabinetinės kėdės pasičiupau švarką. – Ir todėl esu geriausias galvų medžiotojas mieste. Beje, rytoj dvyliktą paskyriau tau interviu su Landeriu ir užsakovu.

– Man?

Išėjau pro duris, per koridorių, o Ferdinandas tipeno man iš paskos pro dvidešimt penkis kitus kabinetus, iš kurių ir susidarė „Alfa" – penkiolika metų konkurencijos audras atlaikiusi vidutinio dydžio darbuotojų atrankos kompanija, kurios metiniai rezultatai siekia nuo penkiolikos iki dvidešimties milijonų, o šie – išmokėjus pernelyg kuklias premijas geriausiems iš mūsų – įkrenta į kišenę savininkui Stokholme.

– *Piece of cake.** Visa informacija yra faile. *OK?*

– *OK*, – atsakė Ferdinandas. – Su viena sąlyga.

– Sąlyga? Juk čia aš darau tau paslaugą.

– Tas vernisažas, kurį tavo žmona šįvakar rengia galerijoje...

– Ką – vernisažas?

– Galiu į jį ateiti?

– O tu pakviestas?

– Va būtent. Ar aš pakviestas?

– Vargu.

Ferdinandas staiga sustojo ir dingo man iš akiračio. Ėjau toliau žinodamas, kad jis tebestovi ten nusvarinęs rankas ir seka mane akimis, galvodamas, jog ir vėl neteks

* Vieni niekai. (Angl.)

susidaužti putojančio vyno taurėmis su Oslo elitu, nakties karalienėmis, įžymybėmis ir piniguočiais, pasisukioti lengvame spindesy, gaubiančiame Dianos vernisažus, užmegzti kontaktų su potencialiais kandidatais į postą, lovą ar kitokius nuodėmingus ryšius. Vargšelis.

– Rogeri?

Tai mergikė iš registratūros.

– Du skambučiai. Vienas...

– Ne dabar, Uda, – šūktelėjau nesustodamas. – Manęs nebus keturiasdešimt penkias minutes. Žinučių nepriimk.

– Bet...

– Jei svarbu – perskambins.

Graži mergiotė ta mūsų Uda, bet jai dar reikia pasimokyti. O gal ji vardu Ida?

2 skyrius

Paslaugų sektorius

Gaivi išmetamųjų dujų sūruma rudens ore kėlė man asociacijas su jūra, naftos gavyba ir bendruoju vidaus produktu. Įkypa saulės šviesa atsispindėjo biurų pastatų stikluose ir metė ryškius stačiakampius saulės zuikučius ant to, kas kadaise buvo pramoninė teritorija. Dabar tai yra tarsi mikrorajonas su perdėtai brangiomis parduotuvėmis, perdėtai brangiais butais ir perdėtai brangiais perdėtai brangių konsultantų biurais. Iš ten, kur stovėjau, mačiau tris sporto klubus, kur visos vietos būna rezervuotos nuo ryto iki vakaro. Kažkoks vaikinas „Corneliani" kostiumu ir madingais moksliuko akiniais prasilenkdamas pagarbiai pasisveikino, o aš maloningai linktelėjau atsakydamas. Neturėjau supratimo, kas jis per vienas, žinojau tik tiek, kad jis tikrai bus iš kurios nors kitos darbuotojų atrankos agentūros. Galbūt „Edwardo W. Kelley"? Niekas kitas, tik galvų medžiotojai, pagarbiai sveikinasi su galvų medžiotoju. Arba, trumpai tariant, niekas kitas nesisveikina, nes nežino, kas aš toks. Visų pirma, mažai bendrauju su žmonėmis, išskyrus savo žmoną Dianą. Antra, dirbu firmoje, kuri – kaip ir „Kelley" – priklauso išskirtiniam sluoksniui,

tiems, kas vengia žiniasklaidos dėmesio, tiems, apie kuriuos tu, regis, nė nebūsi girdėjęs, kol nebūsi pakankamai kvalifikuotas, kad tiktum užimti vieną iš aukščiausios grandies vadovaujamųjų postų mūsų šalyje, o kai vieną gražią dieną tau paskambinsim, prisiminsi, kad kažkur lyg ir girdėjai skambant varpus: „Alfa“, iš kur aš žinau šitą pavadinimą? Gal buvo paminėtas per koncerno vadovybės posėdį, kai buvo skiriamas naujojo padalinio direktorius? Tad vis dėlto esi apie mus girdėjęs. Bet nieko konkretaus nežinai. Mat diskretiškumas yra mūsų svarbiausia dorybė. Ir vienintelė. Juk didžioji dalis, savaime suprantama, yra primityviausias melas, pavyzdžiui, kai antrojo interviu pabaigoje imu kartoti amžiną mantrą:

– Jūs – kaip tik tas žmogus, kurio ieškojau. Jūs idealiai tinkate šiam darbui. Aš ne tik taip manau, aš žinau. O tai reiškia, kad ir darbas jums idealiai tinka. Patikėkite manimi.

Kurgi ne. Netikėkite manimi.

Taip, spėjau, kad jis bus iš „Kelley“. Arba „Amrop“. Su tokiu kostiumu jis, šiaip ar taip, nepriklauso nė vienai iš tų didelių, nešaunių ir neišskirtinių kompanijų, kaip „Manpower“ ar „Adecco“. Bet nepriklauso ir nė vienai iš tų mikroskopinių, šaunių, pavyzdžiui, „Hopeland“, nes tada aš jį pažinočiau. Aišku, gali būti iš kurios nors didelės, vidutiniškai šaunios, tarkime, „Mercuri Urval“ arba „Delphi“, arba mažos, nešaunios, bevardės, kuri atrinkinėja vidurinės grandies vadovus ir tik retkarčiais gauna progą pasigalynėti su mumis, grandais. Paskui pralaimėję grįžta toliau ieškoti parduotuvių vedėjų ar vyriausiųjų buhalterių. Ir pagarbiai sveikinasi su tokiais kaip aš,

tikėdamiesi, kad kada nors juos prisiminsime ir pasiūlysime pereiti pas mus.

Nėra jokių oficialių galvų medžiotojų reitingų, jokių reputacijos tyrimų, kaip kad nekilnojamojo turto agentų, nei verslo pobūvių su apdovanojimais metų guru, kaip kad TV ir reklamos srityse. Bet – mes žinome. Žinome, kam nėra lygių, kas gali mesti iššūkį, o ko laukia tik žlugimas. Žygdarbiai atliekami tyloje, o laidotuvės vyksta mirtinoje tyloje. Bet vaikinas, kuris ką tik su manimi pasisveikino, žino, kad aš – Rogeris Braunas, galvų medžiotojas, nė karto neteikęs kandidato į postą, kurio šis nebūtų gavęs, esant reikalui – įgrūdantis kandidatą manipuliuodamas, spausdamas, laužDamasis; užsakovai aklai pasitiki mano gebėjimu vertinti žmones ir į mano – ir tik į mano vieno – rankas nedvejodami atiduoda įmonės likimą. Kitaip tariant: ne Oslo uostų direkcija priėmė naują transporto skyriaus direktorių pernai, ne AVIS paskyrė Skandinavijos skyriaus vadovą ir jau juo labiau ne savivaldybės taryba paskyrė Sirdalio elektrinės vadovus. O aš.

Nusprendžiau įsidėmėti šį vaikiną. GERAS KOSTIUMAS. ŽINO, KAM RODYTI PAGARBĄ.

Iš telefono automato prie „Narvesen“ kiosko paskambinau Uvei, tuo pat metu dirsčiodamas į mobilųjį telefoną. Aštuonios žinutės. Ištryniau jas.

– Turim kandidatą, – pasakiau, kai Uvė pagaliau atsiliepė. – Jeremijas Landeris, Monolito gatvė.

– Patikrinti, ar jį turim?

– Ne, žinau, kad turite. Jis pakviestas antro interviu rytoj. Nuo dvyliktos iki antros. Dvylika nulis nulis. Duok man valandą. Užsirašei?

– Aha. Dar kas nors?

– Raktai. „Sušis ir kava“ po dvidešimties minučių?
– Po pusvalandžio.

Grįsta gatve nužingsniavau link „Sušio ir kavos“. Toks grindinys kelia daugiau triukšmo ir labiau traukia purvą, be to, kainuoja brangiau už paprastą asfaltą, tačiau tikriausiai buvo pasirinktas dėl to, kad žmonės trokšta idilės, ilgisi kažko pirminio, kažko amžino ir tikro. Bent jau tikresnio nei visa šita aplinka, šitie miesto kulisai, kur kadaise veido prakaite buvo kuriami daiktai, kur ūžianti ugnis ir sunkūs kūjo smūgiai gimdydavo produktus. Kaip tos praeities aidas liko espreso aparatų šnypštimas ir iš sporto klubų sklindantys metalo dunkstelėjimai. Nes tai – paslaugų sektoriaus triumfas prieš pramonės amžių, dizaino triumfas prieš būstų stygių, fikcijos triumfas prieš tikrovę. Ir man tai patinka.

Pažvelgiau į deimantinius auskarus, kuriuos buvau nužiūrėjęs juvelyrinių dirbinių parduotuvės vitrinoje priešais „Sušį ir kavą“. Dianai jie tobulai tiktų. O man reikštų visišką bankrotą. Nuvijau tą mintį, perėjau gatvę ir įžengiau pro duris, kur, anot pavadinimo, gaminami sušiai, o iš tiesų tiesiog patiekiama negyva žuvis. Užtat jų kavai nieko neprikiši. Kavinė buvo puspilnė. Čia sėdėjo lieknos ką tik treniruotę baigusios platininės blondinės, vis dar tebevilkinčios sportine apranga, nes joms į galvą nešautų nusimaudyti sporto klubo duše, kitų akivaizdoje. Tiesą sakant, keista, juk jos investavo krūvas pinigų į savo kūną – dar vieną fikcijos triumfą. Jos taip pat atstovavo paslaugų sektoriui, konkrečiai – patarnautojų gvardijai, aptarnaujančiai turtingus sutuoktinius. Kad nors šios moterys būtų kvaišos, – betgi jos studijavo teisę,

informatiką ar meno istoriją (tai priklausė prie grožio puoselėjimo), nesivaržydamos, kad visuomenė apmoka jų studijas, ir viskas tik tam, kad galiausiai taptų nepaprastai kvalifikuotomis barbėmis-namų šeimininkėmis, kurios štai sėdi čia ir viena kitai pasakojasi, kaip padaryti, kad *sugardaddy* nuolatos būtų nei per daug, nei per mažai patenkintas, nei per daug, nei per mažai pavyduliautų ir tik per plauką neprarastų savitvardos. Kol galiausiai gims vaikai ir jis bus visiškai supančiotas. Mat susilaukus vaikų viskas, be abejo, pasikeičia, valdžios santykis apsiverčia aukštyn kojomis, vyras iškastruojamas ir gauna matą. Vaikai...

– Dvigubą kortado, – užsisakiau ir atsisėdau ant kėdės prie baro.

Patenkintas stebėjau moterų atspindžius veidrodyje. Aš – laimingas vyras. Diana visiškai nepanaši į šias išmaniąsias tuščiagalves siurbėles. Ji turi viską, ko trūksta man. Atjautą. Empatiją. Lojalumą. Ūgį. Trumpai tariant, ji – graži siela gražiame kūne. Bet jos grožis – ne iš tų tobulųjų, jos proporcijos pernelyg savotiškos. Diana nutapyta mangos stiliumi kaip į lėles panašios japoniškos komiksų figūrėlės. Jos veidas mažas, su mažutėle siaura burna, maža nosimi ir didelėmis kiek nustebusiomis akimis, kurios jai pavargus kiek išsprogsta. Tačiau mano akyse kaip tik tie nukrypimai nuo normos pabrėžia grožį, daro jį stulbinantį. Taigi – kodėl ji pasirinko mane? Vairuotojo sūnų, ekonomikos studentą – kiek didesnių nei vidutiniai gabumų, kiek mažesnių nei vidutinės perspektyvų ir gerokai mažesnio nei vidutinis ūgio. Prieš penkiasdešimt metų metras šešiasdešimt aštuoni nebūtų reiškę, kad aš – žemaūgis, bent jau ne Europos mastu. O

šiek tiek pasidomėjus antropometrijos istorija galima sužinoti, kad vos prieš šimtą metų kaip tik metras šešiasdešimt aštuoni ir buvo vidutinis norvegų ūgis. Tačiau vėliau raida pakrypo ne mano naudai.

Sakykime, kad ji pasirinko mane proto aptemimo akimirką, bet nesuvokiama, kad tokia moteris kaip Diana – o ji galėjo gauti bet kokį vyrą, kokio tik būtų įsigeidusi, – kiekvieną rytą pabusdavo ir norėdavo, kad ir šiandien jai priklausyčiau. Kas per nesuvokiamas aklumas neleido jai įžvelgti, koks aš apgailėtinas, kokia išdavikiška mano prigimtis, koks aš silpnas, kai susiduriu su pasipriešinimu, koks aš bukagalviškai nedoras, kai susiduriu su bukagalvišku nedorumu? Gal ji nenorėjo to matyti? Gal tik dėl klastūno įgūdžių tikrasis mano „aš" palaimingai tūnojo šios meilės aklojoje zonoje? O ir vaiko jai padovanoti kol kas, žinoma, dar nesutikau. Kokią gi galią aš, tiesą sakant, turėjau šiam žmogaus pavidalo angelui? Pasak Dianos, jau per pirmąjį mūsų susitikimą aš pakerėjau ją paradoksaliu arogancijos ir saviironijos mišiniu. Susipažinome per skandinavų studentų vakarėlį Londone, ir iš pirmo žvilgsnio man pasirodė, kad Diana kaip tik tokia kaip tos, sėdinčios čia, – blondinė gražuolė skandinavė iš vakarinės Oslo dalies, pasaulinėje metropolijoje studijuojanti meno istoriją, retsykiais padirbanti modeliu, nusistačiusi prieš karą ir skurdą ir dievinanti vakarėlius bei visokias linksmybes. Prireikė trijų valandų ir pustuzinio buteliukų „Guinness", kol supratau klydęs. Visų pirma ji nuoširdžiai, kone fanatiškai, domėjosi menu. Antra, ji gebėjo aiškiai išreikšti savo pasipiktinimą, kad priklauso sistemai, kariaujančiai prieš tautas, kurios nenori sutapti su Vakarų kapitalizmu. Ne kas kitas, o Diana paaiškino

man, kad išsivysčiusios valstybės nors ir teikia pagalbą trečiojo pasaulio šalims, vis tiek visada pelnėsi ir tebesipelno jas išnaudodamos. Trečia, ji suprato humorą, mano humorą, o be šito toks vyrukas kaip aš neturėtų nė menkiausių šansų susirasti aukštesnę nei metro septyniasdešimties paną. Ketvirta – ir man tai, be abejonės, buvo lemiamas dalykas, – Dianai sunkiai sekėsi kalbos, bet ji pasižymėjo puikiu loginiu mąstymu. Angliškai kalbėjo, švelniai pasakius, ne itin taisyklingai ir juokdamasi man pareiškė, kad jai nė mintis nešautų mėginti laimę su prancūzų ar ispanų kalbomis. Tada paklausiau, gal jos smegenys – vyriškos ir gal ji mėgstanti matematiką? Ji tik gūžtelėjo pečiais, bet neatlyžau – papasakojau apie testus, kuriuos „Microsoft“ taiko per pokalbius dėl darbo: kandidatų prašoma ekspromtu iš anksto nesiruošus išspręsti tam tikrą uždavinį.

– Esmė – ne tik pamatyti, ar kandidatas pajėgs išspręsti uždavinį, ne mažiau svarbu ir pažiūrėti, kaip jis ieškos sprendimo.

– Nagi nagi, – tarė ji.

– Pirminiai skaičiai...

– Pala! Primink, kas tie pirminiai skaičiai?

– Skaičiai, kurie dalijasi tik iš vieneto ir iš savęs.

– Ak, taip, – jos žvilgsnis vis dar neapsiblausė, kaip dažnai nutinka moterims, vos tik pokalbyje paminimi skaičiai, o aš kalbėjau toliau:

– Pirminiai skaičiai dažnai būna du vienas po kito einantys nelyginiai skaičiai. Pavyzdžiui, vienuolika ir trylika. Septyniolika ir devyniolika. Dvidešimt devyni ir trisdešimt vienas. Aišku?

– Aišku.

– Ar yra atvejų, kur trys iš eilės einantys nelyginiai skaičiai būtų pirminiai?

– Tik vienas, trys, penki ir trys, penki, septyni. O daugiau, savaime suprantama, ne, – atsakė ji, keldama prie lūpų alaus bokalą.

– O? Kodėl taip?

– Kvaila mane laikai? Penkių skaičių sekoje vienas iš nelyginių skaičių būtinai dalysis iš trijų. O vienintelis pirminis skaičius, besidalijantis iš trijų, ir yra trys. Taigi gali būti tik dvi pirminių skaičių sekos, kurias sudarytų trys iš eilės einantys nelyginiai skaičiai, tos, kuriose vienas iš skaičių ir yra trys. Toliau.

– Toliau?

– Taip, tai koks gi tas loginis uždavinys? – ji nugėrė gerą gurkšnį iš bokalo ir žvelgė į mane su nuoširdžiu lūkestingu smalsumu. „Microsoft“ kandidatams duodavo tris minutes, kad pateiktų tą paaiškinimą, kurį ji man pateikė per tris sekundes. Su tokia užduotimi susidoroja vidutiniškai penki žmonės iš šimto. Manau, kad kaip tik tada ją ir įsimylėjau. Šiaip ar taip, atsimenu, kad ant servetėlės užsirašiau: PRIIMTA.

Žinojau, kad privalau pasiekti, jog ji mane įsimylėtų čia ir dabar, kol mes taip sėdime, žinojau, kad vos tik pakilsiu, kerai išsisklaidys. Tad šnekėjau ir šnekėjau. Prišnekėjau iki metro aštuoniasdešimt penkių. Ką moku, tai moku. Bet ji pertraukė mane kaip tik tada, kai buvau aukštumoje:

– Mėgsti futbolą?

– O... o tu? – paklausiau užkluptas.

– Rytoj QPR žaidžia lygos taurės rungtynes su „Arsenalu“. Domina?

– Žinoma, – atsakiau. Ir, be abejo, turėjau omenyje, kad mane domina ji, futbolui aš visiškai abejingas.

Diana ryšėjo šaliką mėlynais dryžiais ir iki užkimimo rėkė rudeninėje Londono migloje Loftus Roude, o didysis brolis „Arsenalas“ trypte sutrypė jos vargšiukę komandą „Queens Park Rangers“. Aš susižavėjęs stebėjau aistringą jos veidą, tačiau apie rungtynes atsimenu tik tiek, kad „Arsenalo“ žaidėjai vilkėjo gražia balta ir raudona apranga, o QPR apranga buvo balta su mėlynais dryžiais ir dėl to futbolininkai atrodė it bėgiojančios cukrinės lazdelės.

Per pertrauką paklausiau, kodėl ji palaikanti tokius juokingus nykštukus kaip QPR, užuot palaikiusi tokią rimtą, pergalingą komandą kaip „Arsenalas“.

– Nes jiems manęs reikia, – atsakė ji. Rimtai. *Jiems manęs reikia.* Jaučiau, kad šiuose žodžiuose slypi man visiškai nesuvokiama išmintis. Paskui Diana nusijuokė kiek gurguliuojančiu juoku ir ištuštino plastikinį alaus bokalą. – Jie kaip bejėgis kūdikis. Pažiūrėk į juos. Jie tokie *mieli.*

– Su šliaužtinukais, – tariau. – Taigi. „Leiskite mažutėliams ateiti pas mane“ – toks tavo gyvenimo šūkis?

– Hm, – atsakė ji, pakreipdama galvą ir su plačia šypsena nužvelgdama mane iš viršaus. – Gal taip ir bus.

Ir mes juokėmės. Garsiai, išlaisvinančiai.

Kaip baigėsi rungtynės, neprisimenu. Tiksliau – taip, prisimenu. Bučiniu prie griežto mūrinio mergaičių pensionato Šeperdz Buše. Ir vieniša bemiege naktimi, man beprotiškai sapnuojant atmerktomis akimis.

Po dešimties dienų aš iš viršaus žiūrėjau į jos veidą mirguliuojančioje šviesoje, krintančioje nuo žvakės, įstatytos į vyno butelį ant jos naktinio stalelio. Mudu pirmąkart mylėjomės, Diana buvo užsimerkusi, kaktoje

išryškėjo kraujagyslė, veido išraiška mainėsi nuo pykčio iki skausmo, o klubai kaip pašėlę pliekėsi į manuosius. Su tokia pat aistra ji stebėjo ir savojo QPR iškritimą iš lygos taurės. Paskui pasakė įsimylėjusi mano plaukus. Tie žodžiai lydi mane visą gyvenimą, tačiau tuomet atrodė, kad girdžiu juos pirmą kartą.

Praėjo šeši mėnesiai, kol prisipažinau jai, kad tai, jog mano tėvas dirba diplomatiniame korpuse, dar nereiškia, kad jis – diplomatas.

– Vairuotojas, – pakartojo ji. – Vadinasi, galės pasiskolinti ambasadoriaus limuziną ir parvežti mus iš bažnyčios?

Nieko neatsakiau, bet kitą pavasarį veikiau iškilmingai nei pompastiškai susituokėme Šv. Patriko bažnyčioje Hamersmite. Pompastikos nebuvo todėl, kad įkalbėjau Dianą surengti vestuves be giminaičių ir draugų. Be tėvo. Tik mudu, tyri ir nekalti. Iškilmingumą užtikrino Diana, švytinti kaip dvi saulės ir mėnulis. Atsitiktinumas lėmė, kad tą popietę QPR pakilo lentelėje, ir taksi automobilis link jos namų Šeperdz Buše slinko per šventišką į cukrinukus panašių transparantų ir vėliavų eiseną. Visa buvo džiaugsmas ir linksmybės. Tik mums grįžus į Oslą Diana pirmąkart prakalbo apie vaikus.

Dirstelėjau į laikrodį. Uvė jau turėtų būti čia. Pakėliau akis į veidrodį virš baro ir sutikau vienos blondinės žvilgsnį. Žiūrėjome vienas į kito atspindį kaip tik tiek, kad norint būtų galima neteisingai suprasti. Graži kaip pornožvaigždė, geras plastikos chirurgo darbas. Tačiau nenorėjau. Taigi mano žvilgsnis nuklydo toliau. Juk kaip tik taip prasidėjo mano vienintelis gėdingas nuotykis – nuo mažumėlę per ilgo akių kontakto. Pirmasis spektaklio veiksmas įvyko galerijoje. Antrasis – čia, „Sušyje ir kavoje“.

Trečiasis – butuke Eilerto Sundto gatvėje. Bet dabar Lotė buvo jau užverstas lapas, ir tai niekada, niekada nepasikartos. Mano žvilgsnis klaidžiojo toliau po patalpą ir sustojo.

Uvė sėdėjo prie stalelio šalia durų.

Apsimetė skaitąs *Dienos verslą*. Jau pati mintis kelia juoką. Uvė Kjikerudas ne tik nė kiek nesidomėjo akcijų kursais ir jokiais vadinamosios visuomenės įvykiais, jis vargiai temokėjo skaityti. Ar rašyti. Vis dar prisimenu jo paraišką į apsaugos viršininko postą, – joje buvo tiek rašybos klaidų, kad kvatojausi iš širdies.

Nuslydau nuo baro kėdės ir priėjau prie jo stalelio. Jis buvo sulankstęs *Dienos verslą*, aš smakru parodžiau į laikraštį. Uvė šyptelėjo, perleisdamas jį man. Tylomis paėmiau laikraštį ir grįžau į savo vietą prie baro. Po minutės išgirdau kažką išeinant pro duris, ir kai vėl mečiau akį į veidrodį, Uvės Kjikerudo nebebuvo. Atsiverčiau puslapius su akcijų kursais, sauja nepastebimai sugniaužiau ten įdėtą raktą ir įsikišau į kišenę.

Kai grįžau į darbą, mobiliajame telefone laukė šešios SMS žinutės. Penkias ištryniau neskaitęs ir perskaičiau tą, kuri buvo nuo Dianos:

Nepamiršk vernisažo, mylimasis, tu – mano sėkmės talismanas.

Ji įterpė šypsniuką su saulės akiniais, vieną iš įmantrybių, įdiegtų „Prados“ telefone, kurį šią vasarą padovanojau jai trisdešimt antrojo gimtadienio proga.

– Tokio labiausiai ir norėjau! – pasakė ji, išvyniojusi dovaną.

Tačiau mudu abu žinojome, ko ji nori labiausiai. To, ko aš duoti negaliu. Ir vis dėlto ji pamelavo ir pabučiavo mane. Ko daugiau norėti iš moters?

3 skyrius

Vernisažas

Metras šešiasdešimt aštuoni. Nereikia besmegenio psichologo, kad paaiškintų, jog toks žemas ūgis reikalauja kompensacijos, skatina atlikti didelius darbus. Žinia, stebėtinai didelę dalį didžiųjų žmonijos žygdarbių atliko maži žmonės. Mes užkariavome imperijas, iškėlėme protingiausias idėjas, kine nufilmavome gražiausias moteris, trumpai tariant – visada ieškome batų su aukščiausia pakulne. Daug idiotų yra pastebėję, kad kai kurie neregiai esti puikūs muzikai, o kai kurie autistai geba mintinai traukti kvadratines šaknis, ir priėjo prie išvados, kad bet kokia negalia yra slapta palaima. Visų pirma, tai – absurdas. Antra – aš visgi nesu neūžauga, tik kiek žemesnio nei vidutinis ūgio. Trečia – daugiau kaip septyniasdešimt procentų žmonių, užimančių aukščiausius vadovų postus, yra aukštesni nei jų šalies vidutinis ūgis. Ūgis taip pat tiesiogiai koreliuoja su protu, pajamomis ir populiarumo reitingais. Kai parenku kandidatus į vadovaujamą postą versle, ūgis man būna vienas iš pagrindinių kriterijų. Ūgis suteikia pagarbą, pasitikėjimą ir autoritetą. Aukštaūgiai – pastebimi, jie negali pasislėpti, jie – kaip stiebai,

nuo kurių vėjas nupučia bet kokius nešvarumus, jie turi drąsiai stovėti, ir negali su jais nesiskaityti. Žemaūgiai kuičiasi padugnėje, vykdydami slaptą planą, darbotvarkę, kurios esmė – tai, kad jie žemi.

Be abejo, tai tiesiog kvailystė, bet, siūlant kandidatą į tam tikrą postą, man svarbiausia ne tai, ar šis asmuo geriausiai tinka tam konkrečiam darbui, o tai, ar užsakovas pasirinks būtent šį asmenį. Ant padėklo atnešu galvą, kuri yra pakankamai gera ir laikosi ant kūno, kurio jie nori. Apie galvą jie neišmano tiek, kad sugebėtų ją įvertinti, o štai kūną mato savo akimis. Kaip ir turtuoliai vadinamieji meno žinovai Dianos vernisažuose, jie neišmano tiek, kad galėtų susidaryti nuomonę apie paveikslą, bet pajėgia perskaityti dailininko parašą. Pasaulyje pilna žmonių, kurie moka beprotiškus pinigus už prastus gerų dailininkų paveikslus. Ir už vidutiniškas aukštų kandidatų galvas.

Nuvairavau savo naująjį „Volvo S80“ keliu, vingiais kylančiu link mūsų dailaus ir kiek per brangaus namo Voksenkolene. Nupirkau jį, nes nuėjus apžiūrėti namo Dianos veide atsirado aistringa išraiška. Kraujagyslė kaktoje, kuri išsiplėsdavo mums besimylint, pamėlo ir ėmė tvinkčioti virš migdolinių jos akių. Pakėlusi dešinę ranką, ji savo trumpus nuostabius šiaudų spalvos plaukus susiglostė už dešinės ausies, kad geriau girdėtų, kad klausa patvirtintų, jog akys nemeluoja, jog čia ir yra namas, kurio ji ieško. Ir jai nereikėjo ištarti nė žodžio, kad man būtų aišku: taip ir yra. Ir net tada, kai kibirkštėlės jos akyse užgeso, agentui pranešus, kad jie jau turi pirkėją, pasiūliusį pusantro milijono kronų daugiau nei pradinė kaina, žinojau, kad turiu jai nupirkti šį namą. Tai buvo

vienintelė atnaša, galinti atitaisyti žalą, kurią padariau jai, atkalbėdamas nuo to vaiko. Nebepamenu, kokiais argumentais grindžiau aborto būtinybę, tik tiek, kad nė vienas iš jų nebuvo tiesa. O tiesa tokia, kad nors mes ir gyvenome dviese trijuose šimtuose dvidešimtyje be proto brangių kvadratinių metrų, vietos vaikui ten nebuvo. Tai yra – nebuvo vietos vaikui ir man. Mat pažinojau Dianą. Ji, skirtingai nuo manęs, buvo tiesiog iškrypėliškai monogamiška. Būčiau nekentęs to vaiko nuo pat pirmos dienos. Taigi vietoj to suteikiau jai naujos pradžios galimybę. Namus. Ir galeriją.

Įsukau į įvažiavimą. Garažo vartai seniausiai atpažino automobilį ir automatiškai pakilo. Volvas įriedėjo į vėsią tamsą, variklis išleido paskutinį atodūsį, o vartai už manęs nusileido. Išėjau pro šonines duris ir nužingsniavau skalūno plokštėmis grįstu taku namo link. Namas buvo prašmatnus, 1937 metais statytas architekto Uvės Bango, funkcionalisto, kuris laikėsi požiūrio, kad estetika svarbiau nei sąnaudos, taigi buvo Dianos bendramintis.

Dažnai pagalvodavau, kad galėtume namą parduoti ir persikraustyti į kitą – mažesnį, įprastesnį, galų gale praktiškesnį. Bet kaskart, kai grįždavau namo ir, kaip ir dabar, pamatydavau besileidžiančios pavakario saulės išryškintus jo kontūrus, šviesos ir šešėlių piešinius, už namo kaip raudonas auksas žaižaruojantį rudeninį mišką, žinodavau, jog tai neįmanoma. Jog negaliu sustoti. Tiesiog dėl to, kad myliu ją ir todėl negaliu kitaip. O iš to plaukė visa kita – namas, pinigus kaip kiauras maišas ryjanti galerija, brangūs meilės įrodymai, kurių jai nereikėjo, ir gyvenimo būdas, kurio negalėjome sau leisti. Viskas tam, kad numalšinčiau jos ilgesį.

Atsirakinau duris, nusispyriau batus ir išjungiau signalizaciją, nepraėjus dvidešimčiai sekundžių, po kurių įsijungtų skambutis „Tripolyje“. Mudu su Diana ilgai tarėmės dėl kodo, kol galiausiai susitarėme. Ji norėjo, kad kodas būtų „Deimienas“, jos mėgstamiausio dailininko Deimieno Hersto vardas, bet aš žinojau, kad taip ji ketino pavadinti mūsų kūdikį, kuriam neleidome ateiti į šį pasaulį, ir todėl primygtinai siūliau pasirinkti atsitiktinį raidžių ir skaitmenų kratinį, kurio negalėtum atspėti. Ir ji nusileido. Kaip visada, man kietai pasipriešinus kietai jos pozicijai. Arba – man kietai pasipriešinus švelniai jos pozicijai. Juk Diana buvo švelni. Ne silpna, bet švelni ir lanksti. Kaip molis, kuriame net menkiausias spustelėjimas palieka įspaudą. Keisčiausia tai, kad kuo dažniau ji nusileisdavo, tuo didesnė ir stipresnė darėsi. O aš tapdavau silpnesnis. Galiausiai ji iškilo virš manęs kaip milžiniškas angelas, kaip kaltės, skolos ir graužiančios sąžinės skliautas. Ir kad ir kaip stengiausi, kad ir kiek galvų pristatydavau, kad ir kokią vadovybės Stokholme skirstomų premijų dalį susižerdavau, to nepakako, kad gaučiau išrišimą.

Pakilau laiptais į svetainę ir virtuvę, nusirišau kaklaraištį, atsidariau „Sub Zero“ šaldytuvą ir išsiėmiau butelį „San Miguell“. Ne įprastinio „Especial“, bet „1516“, to itin švelnaus alaus, kuris labiausiai patiko Dianai, nes daromas iš grynų miežių. Pro svetainės langą žiūrėjau į sodą, garažą ir kaimynus. Oslą, fiordą, Skagerako sąsiaurį, Vokietiją, pasaulį. Ir suvokiau butelį alaus jau išgėręs.

Pasiėmiau dar vieną ir nusileidau į pirmą aukštą persirengti prieš vernisažą.

Praeidamas pro Uždraustąjį Kambarį, pamačiau praviras duris. Atidariau jas ir iškart pastebėjau, kad prie

akmeninės statulėlės ant žemo, į altorių panašaus stalelio po langu jos padėta šviežių gėlių. Stalelis buvo vienintelis baldas kambaryje, o akmeninė statulėlė atrodė kaip vaikas – vienuolis patenkinta Budos šypsena. Šalia gėlių stovėjo pora mažutėlių vaikiškų batukų ir gulėjo geltonas barškutis.

Įėjau, nugėriau gurkšnį alaus, pritūpiau ir pirštais perbraukiau lygų, pliką statulėlės viršugalvį. Tai *mizuko jizo* – figūrėlė, pasak japonų tradicijos, globojanti dėl aborto negimusius vaikus, arba *mizuko* – vandens vaikus. Figūrėlę parsivežiau po nesėkmingos galvų medžioklės Tokijuje. Tai nutiko pirmaisiais mėnesiais po aborto, kai Diana dar buvo palūžusi, o aš pamaniau, kad figūrėlė ją galėtų paguosti. Pardavėjas angliškai kalbėjo pernelyg prastai, kad suprasčiau visas smulkmenas, bet japonų mintis, reikia manyti, buvo ta, kad vaiko siela grįžta į savo pirmykštį skysto pavidalo būvį – jie tampa vandens vaikais. Ir – įmaišius šiek tiek japoniško budizmo – laukia, kol atgims. O laukiant reikia atlikti vadinamuosius *mizuko kuyo* – ritualus ir paprastus atnašavimus, saugančius negimusio vaiko sielą ir drauge tėvus nuo vandens vaiko keršto. Pastarojo dalyko Dianai niekada nepasakojau. Iš pradžių džiaugiausi, atrodė, kad figūrėlė jai iš tiesų teikia paguodą. Bet kai ilgainiui jos *jizo* tapo apsėdimu ir ji sumanė pastatyti figūrėlę miegamajame, turėjau pasakyti „ne“. Ir pareikšti, kad nuo šiol figūrėlei nebus nei atnašaujama, nei meldžiamasi. Nors – kaip tik šiuo klausimu aš niekada kietai nesipriešinau švelniai jos pozicijai. Puikiai supratau, kad tada galėčiau Dianą prarasti. O ji – neprarastina.

Įėjau į savo darbo kambarį, įsijungiau kompiuterį, naršiau internete, kol radau didelės raiškos Edvardo

Munko „Segę“, dar vadinamą „Eva Mudoči“. Trys šimtai penkiasdešimt tūkstančių legalioje rinkoje. Vargu ar daugiau nei du šimtai – manojoje. Penkiasdešimt procentų perpardavinėtojui, dvidešimt procentų Kjikerudui. Aštuoniasdešimt tūkstančių man. Įprastinis santykis, kažin ar vertas vargo ir tikrai nevertas rizikos. Paveikslas buvo nespalvotas. 58x45 cm. Kaip tik tinkamo dydžio atspausdinti ant A2 formato lapo. Aštuoniasdešimt tūkstančių. Šiek tiek per mažai, kad pakaktų kito ketvirčio įmokai už namo paskolą. Ir gerokai per mažai, kad kompensuotų pernai dėl galerijos patirtus nuostolius, kuriuos buhalteriui žadėjau padengti per lapkritį. Be to, kažkodėl vis rečiau ir rečiau pasitaikydavo koks padorus paveikslas. Paskutinis, Sioreno Onsagerio „Modelis su aukštakulniais“, buvo daugiau kaip prieš tris mėnesius, bet net ir tada teuždirbau varganus šešiasdešimt tūkstančių. Kas nors turi netrukus įvykti. QPR turi įmušti iš netyčių, pataikyti lengvą įvartį, kuris – nesvarbu, pelnytai ar ne – atvertų kelią į Vemblį. Tokių dalykų, kiek girdėjau, nutinka. Atsidusau ir paleidau „Evą Mudoči“ į spausdintuvą.

Laukė šampanas, tad išsikviečiau taksi. Įsėdęs, kaip paprastai, tiesiog pasakiau galerijos pavadinimą, tai buvo lyg ir savotiškas testas, ar pakankamai gerai ją reklamuojame. Bet – vėlgi kaip paprastai – vairuotojas tik klausiamai pažiūrėjo į mano atspindį veidrodėlyje.

– Erlingo Šalgsono gatvė, – atsidusau.

Mudu su Diana ilgai diskutavome, kur derėtų atidaryti galeriją, kol ji galiausiai apsisprendė dėl patalpų. Man labiausiai rūpėjo, kad galerija būtų Šilebeko ir Frognerio ašyje, nes kaip tik ten rasi ir mokių klientų, ir kitų

deramo lygio galerijų. Užimti vietą atokiau nuo sambūrio naujai galerijai reikštų ankstyvą mirtį. Dianos idealas buvo „Serpentine Gallery“ prie Haid Parko Londone, ir ji tvirtai laikėsi požiūrio, kad galerija turėtų atsigręžti ne į vieną didžiųjų, judriųjų gatvių kaip Bygdiojaus alėja ar Senasis Drameno kelias, o įsikurti ramioje gatvėje, kur atsivertų erdvė apmąstymams. Be to, kiek nuošalesnė vieta pabrėšianti išskirtinumą, rodysianti, kad galerija skirta išrinktiesiems, žinovams.

Pritariau ir tyliai pamaniau, kad gal nuoma visgi nebus katastrofiškai brangi.

Tačiau Diana pridūrė, kad galėtume skirti papildomų kvadratinių metrų salonui, kur po vernisažų būtų rengiami vakarėliai. Mat ji jau nusižiūrėjusi nuomojamas patalpas Erlingo Šalgsono gatvėje, kurios tobulai tinkančios, tik labai jau didelės. Tai aš pasiūliau pavadinimą – „Galerija E“. „E“ reiškia Erlingo Šalgsono gatvę. Be to, atitinka sėkmingiausios miesto galerijos – „Galerijos K“ – pavadinimo braižą ir, tikėkimės, rodo, kad orientuojamės į turtingus, kokybę vertinančius ir pakankamai šaunius klientus.

Neminėjau argumento, kad norvegiškai „Galerija E“ tariama panašiai kaip „*ta vienintelė* galerija“. Dianai būtų nepatikęs toks pigus efektų vaikymasis.

Taigi nuomos sutartis buvo sudaryta, plačių užmojų remontas pradėtas, o finansinis krachas neišvengiamai artėjo.

Kai taksi sustojo galerijos prieigose, atkreipiau dėmesį, kad palei šaligatvius stovi daugiau jaguarų ir leksusų, nei paprastai. Geras ženklas, nors tai, žinoma, gali reikšti,

kad kurioje nors netoliese įsikūrusioje ambasadoje vyksta priėmimas arba Selina Midelfart surengė vakarėlį savojoje VDR tvirtovėje*.

Man įėjus į vidų, iš garsiakalbių negarsiai liejosi maloni devintojo dešimtmečio ambientinė muzika, kurioje dominavo bosai. Po jos turėjo skambėti „Goldbergo variacijos". Aš pats įrašiau kompaktinį diską Dianai.

Nors dar tik pusė devintos, salė jau buvo puspilnė. Geras ženklas – paprastai „Galerijos E" klientūra pradeda rinktis ne anksčiau kaip pusę dešimtos. Diana išaiškino man, kad grūste prigrūsti vernisažai laikomi pernelyg vulgariais, kad puspilnė salė pabrėžia išskirtinumą. Tačiau mano patirtis sakė: kuo daugiau žmonių, tuo daugiau parduotų paveikslų. Linktelėjau į kairę ir į dešinę; nesulaukęs jokio atsako pasukau link mobilaus baro. Nuolatinis Dianos barmenas Nikas ištiesė man taurę šampano.

– Brangus? – paklausiau, ragaudamas karčių burbuliukų.

– Šeši šimtai, – atsakė Nikas.

– Reikėtų parduoti nemažai paveikslų, – tariau. – Kas dailininkas?

– Atlė Niorumas.

– Aš žinau, kuo jis vardu, Nikai, tik nežinau, kaip jis atrodo.

– Štai ten, – Nikas kryptelėjo savo didelę, tamsią kaip juodmedis galvą dešinėn. – Prie tavo žmonos.

Spėjau tik pastebėti, kad dailininkas kresnas ir barzdotas. Mat ten stovėjo ji.

* Celina Midelfart – norvegų verslininkė, investuotoja, 2000 m. įsigijusi buvusį VDR pasiuntinybės pastatą. (Čia ir toliau – vert. past.)

Baltos odinės kelnės pabrėžė ilgas lieknas kojas, ir Diana atrodė dar aukštesnė nei iš tiesų. Lygūs plaukai karojo abipus tiesių kirpčiukų, ir toks stačiakampis įrėminimas dar labiau sustiprino panašumą su japonų komiksų menu. Duksli balta šilkinė palaidinė nuo prožektorių šviesų beveik mėlynavo ant siaurų raumeningų jos pečių ir krūtų, iš šono atrodančių kaip dvi tobulos formos bangos. Dieve, jai tikrai nuostabiai tiktų tie deimantiniai auskarai.

Mano žvilgsnis nenoriai atitrūko nuo jos ir nuklydo per salę. Publika stoviniavo ir mandagiai šnekučiavosi priešais paveikslus. Įprastinė publika. Klestintys turtingi finansininkai (kostiumas, kaklaraištis) ir įžymybės (kostiumas, dizainerio kurti marškinėliai) – teisingos padermės žmonės, išties šio to pasiekę gyvenime. Moterys (dizainerių kurti rūbai) – aktorės, rašytojos arba politikės. Be to, žinoma, puokštė jaunų, kaip sakoma, vilčių teikiančių ir, kaip tvirtinama, lėšų neturinčių maištingų menininkų (skylėti džinsai, prasmingais tekstais išmarginti marškinėliai), kuriuos pats sau mintyse praminiau QPR. Kai pradžioje raukydavau nosį dėl šių kviestinių svečių sąrašo elementų, Diana argumentavo, kad mums reikia „prieskonių“, gyvybės, ko nors pavojingesnio nei meno mecenatai, skaičiuojantys investuotojai ir snobai, susirenkantys tik tam, kad puoselėtų savo kultūrinį įvaizdį. Viskas gerai, bet aš žinojau, jog atmatėlės čia pateko todėl, kad gražiai paprašė Dianos juos pakviesti. Ir nors Diana pati suprato, kad jie čia medžioja pirkėjus savo pačių kūriniams, aišku kaip dieną, kad niekada nevaliodavo atsakyti, jeigu kas paprašydavo jos paslaugos. Pastebėjau, kad keletas žmonių – daugiausia vyrų – nuolat vogčiomis

žvilgčioja į Dianos pusę. Kurgi ne. Ji puikesnė už viską, ko jie patys galėtų kada nors tikėtis. Tai ne prielaida, o nepajudinamas logiškas faktas, juk ji – pati nuostabiausia. Ir ji – mano. Stengiausi nekankinti savęs svarstydamas, kiek tas faktas nepajudinamas. Kol kas pasitenkinau tuo, kad ji atrodė visiškai akla.

Suskaičiavau vyrus su kaklaraiščiais. Dažniausiai kaip tik tokie perka paveikslus. Niorumo darbų kvadratinis metras šiuo metu kainavo maždaug penkiasdešimt tūkstančių. Atskaičius penkiasdešimt penkis procentus komisinių galerijai, užtektų parduoti ne tiek ir daug, kad vakaras būtų pelningas. Kitais žodžiais – verčiau taip jau ir būtų; niorumai pasitaiko retai.

Žmonės dabar plūste plūdo pro duris, tad turėjau pasitraukti, kad netrukdyčiau jiems prieiti prie padėklų su šampanu.

Nužingsniavau prie savo žmonos ir Niorumo patikinti, koks aistringas jo gerbėjas esu. Žinoma, tai hiperbolė, nors ir ne grynas melas – vyrukas tikrai talentingas. Bet kai jau tiesiau ranką, dailininką pulte užpuolė seilėmis besitaškąs vyras, neabejotinai senas pažįstamas, ir nusitempė prie kikenančios ir aiškiai siusioti norinčios moteriškės.

– Gerai atrodo, – pasakiau, stodamasis šalia Dianos.

– Labas, meile, – nusišypsojo ji man iš viršaus, paskui pamojo dvynėms, kad apsuktų dar vieną ratą, siūlydamos užkandžių. Sušiai išėjo iš mados, patariau užsisakyti iš „Alžyro“ – naujos maitinimo paslaugų įmonės. Prancūzų virtuvės įkvėpti Šiaurės Afrikos valgiai – labai pikantiška. Dvejopa prasme. Bet pamačiau, kad maistą ji vėl užsakė iš „Bagatelle“. Ką gi, irgi gerai. Tik trigubai brangiau.

– Yra gerų naujienų, brangusis, – pasakė ji ir spustelėjo man ranką. – Atsimeni, pasakojai apie užsakymą iš tos firmos Hortene?

– „Pathfinderio“. Ir ką?

– Radau tobulą kandidatą.

Nustebęs žvelgiau į ją. Kaip galvų medžiotojas, aš, be abejo, retsykiais pasinaudodavau Dianos klientų ir pažįstamų ratu, kur sukiojosi daug verslo vadovų. Ir be jokio sąžinės graužimo, juk, šiaip ar taip, tai aš finansavau šitą pinigų rijyklą. Neįprasta buvo tai, kad Diana pati pasiūlė konkretų kandidatą į konkretų postą.

Diana paėmė mane už parankės, palinko man prie ausies ir sušnibždėjo:

– Jis vardu Klasas Grėvė. Tėvas – olandas, motina – norvegė. Ar atvirkščiai. Šiaip ar taip, prieš tris mėnesius jis išėjo iš darbo ir ką tik atsikraustė į Norvegiją remontuoti paveldėto namo. Roterdame vadovavo vienai didžiausių GPS technologijos firmų Europoje. Ir buvo vienas iš savininkų, kol pavasarį juos nupirko amerikiečiai.

– Roterdame, – pasakiau ir gurkštelėjau šampano. – O kaip ta firma vadinasi?

– HOTE.

Paspringau šampanu.

– HOTE? Tu tikra?

– Na taip.

– Ir šitas grafas buvo vadovas? Pats pats, generalinis?

– Jo pavardė Grėvė, nemanau, kad jis iš tikro...*

– Aišku, aišku, o vyruko numerį turi?

– Nea.

* *Greve* – norvegiškai „grafas“.

Sudejavau. HOTE. „Pathfinderis“ minėjo šią firmą kaip savo europinį idealą. Lygiai kaip „Pathfinderis“ dabar, taip ir HOTE kitados buvo nedidukė technologijų įmonė, kuri specializavosi kurti GPS technologijas Europos gynybos pramonei. Buvęs tenykštis vadovas tiktų tiesiog idealiai. Ir traukinys nelaukia. Visos darbuotojų atrankos firmos tvirtina, kad imasi tik tokių užsakymų, kurie pateikiami išskirtinai joms, nes tik taip galima dirbti rimtai ir sistemingai. Bet jei tik pagunda pakankamai didelė ir viliojanti, jei metinis ikimokestinis darbo užmokestis artėja prie septynženklės sumos, visi principai eina velniop. O „Pathfinderio“ vadovo postas buvo labai viliojantis, labai aukštas ir dėl jo varžėsi labai daug konkurentų. Užsakymas buvo pateiktas trims darbuotojų atrankos firmoms: „Alfai“, ISCO ir „Korn/Ferry International“. Trims iš geriausiųjų. Todėl čia kalbama ne vien apie pinigus. Kai dirbame pagal principą *no cure, no pay**, pirmiausia gauname vienkartinę sumą sąnaudoms padengti, paskui – suderėtą sumą, jeigu mūsų surastas kandidatas atitinka reikalavimus, dėl kurių buvome sutarę su klientu. Bet kad gautume tikrąjį užmokestį, reikia, kad klientas iš tikrųjų įdarbintų tą, kurį mes rekomendavome. Gražūs pinigai, bet iš tiesų, *iš tiesų*, viskas čia paprasta – reikia laimėti. Neturėti sau lygių. Reikia batų aukšta pakulne.

Pasilenkiau prie Dianos.

– Klausyk, mieloji, tai svarbu. Ar bent nutuoki, kur jį galėčiau rasti.

* Nėra prekės, nėra pinigų. (Angl.)

Ji nusijuokė.

– Tu toks mielas, kai užsidegi, brangusis.

– Ar žinai, kur...

– Tai aišku.

– Kur, kur?

– Va, stovi, – parodė ji.

Priešais ekspresyvų Niorumo paveikslą – kraujuojantį vyrą su sekso žaidimų kauke – stovėjo liekna, tiesi kostiumuota žmogysta. Prožektoriaus šviesa atsispindėjo ant pliko įdegusio kiaušo. Ties smilkiniais išryškėjo kietos gumbuotos kraujagyslės. Kostiumas pasiūtas pagal užsakymą, spėjau, kad iš Sevil Rou. Marškiniai, be kaklaraiščio.

– Pakviesti jį, meile?

Linktelėjau ir nusekiau ją akimis. Pasiruošiau. Atkreipiau dėmesį, kaip jis maloningai nusilenkė, kai Diana jį užkalbino ir parodė į mano pusę. Abu priėjo prie manęs. Nusišypsojau, bet ne pernelyg plačiai, ištiesiau ranką kiek anksčiau, nei jis priėjo, bet ne pernelyg anksti. Visu kūnu atsigręžiau į jį, žiūrėdamas tiesiai į akis. Septyniasdešimt aštuoni procentai.

– Rodžeris Braunas, labai malonu, – angliškai ištariau savo vardą ir pavardę.

– Klasas Grėvė, man garbė su jumis susipažinti.

Išskyrus tą nenorvegiškai oficialią pasisveikinimo frazę, jo norvegų kalba buvo beveik nepriekaištinga. Ranka šilta ir sausa, kietas, bet ne per daug, spustelėjimas užtruko rekomenduojamas tris sekundes. Žvilgsnis ramus, smalsus, žvalus, šypsena – neperspaustai draugiška. Viskas, prie ko galėjau prisikabinti, – jis buvo ne toks aukštas, kaip tikėjausi. Mažiau nei metras aštuoniasdešimt,

kiek nuviliantis ūgis, turint omenyje, kad olandų vyrai yra pasaulio antropometrijos rekordininkai: jų ūgio vidurkis 183,4 centimetro.

Nuskambėjo gitaros akordas. Konkrečiau – G11sus4, pirmasis bitlų „A Hard Day's Night" iš 1964 metų to paties pavadinimo albumo akordas. Žinojau, nes prieš padovanodamas Dianai „Prados" telefoną pats nustačiau šią skambučio melodiją. Ji pakėlė tą ploną dailų daikčiuką prie ausies, atsiprašydama linktelėjo mums ir pasišalino.

– Kiek suprantu, jūs ką tik atsikraustėte, ponas Grėve? – girdėjau savo paties balsą skambant kaip sename radijo spektaklyje su tais kreipiniais „jūs" ir „ponas", bet pradinėje verslo santykių fazėje svarbu prisiderinti ir prisiimti žemesnį statusą. Metamorfozės ilgai laukti neteks.

– Paveldėjau močiutės butą Oskaro gatvėje. Jis porą metų stovėjo tuščias, taigi reikia remontuoti.

– Mat kaip?

Šypsodamasis kilstelėjau abu antakius, smalsiai, bet ne įkyriai. Kaip tik tiek, kad jis, jeigu atpažįsta socialinius kodus ir jų laikosi, dabar pateiktų išsamesnį atsakymą.

– Taip, – atsakė Grėvė. – Tai malonus atokvėpis po daugelio sunkaus darbo metų.

Nemačiau priežasties, kodėl neturėčiau griebti jaučio už ragų.

– HOTE, kiek girdėjau.

Jis kiek nustebęs pažvelgė į mane.

– Jūs žinote šią firmą?

– Tarp darbuotojų atrankos kompanijos, kurioje dirbu, užsakovų yra HOTE konkurentai, „Pathfinderis". Teko apie juos girdėti?

– Viena ausim. Įsikūrę Hortene, jei gerai prisimenu. Maži, bet kieti, ar ne?

– Na, jie gerokai išsiplėtė vien per tuos mėnesius, kai buvote atsitraukęs nuo darbo reikalų.

– GPS sektoriuje viskas greitai keičiasi, – tarė Grėvė, rankoje sukinėdamas šampano taurę. – Visi galvoja apie plėtrą, šūkis yra „plėskis arba mirk".

– Taip ir supratau. Turbūt todėl ir HOTE buvo parduota?

Grėvės šypsena išryškino plonų raukšlelių tinklą rudoje odoje aplink melsvas akis.

– Greičiausias būdas išsiplėsti, žinia, yra parsiduoti didesniam. Ekspertai teigia, kad tie, kas po dvejų metų nebus tarp penkių stambiausių GPS sektoriaus įmonių, turės išnykti.

– Regis, jūs taip nemanote?

– Aš manau, kad svarbiausi išgyvenimo kriterijai yra inovatyvumas ir lankstumas. Ir jeigu tik nestinga lėšų, mažas darinys, galintis greitai persiorientuoti, yra svarbiau nei didis. Taigi turiu pripažinti, kad nors ir praturtėjau pardavus HOTE, pardavimui nepritariau ir iškart po sandorio atsistatydinau. Ko gero, mąstau ne visai taip, kaip dauguma... – Vėl ta greita šypsena, sušvelninanti diržų, bet kruopščiai prižiūrimą veidą. – O gal tik pasireiškia partizano prigimtis. Kaip manai?

Perėjom prie „tu". Geras ženklas.

– Žinau tik tiek, kad „Pathfinderis" ieško naujo vadovo, – pasakiau ir pamojau Nikui, kad atneštų mums dar šampano. – Tokio, kuris galėtų atsispirti bandymams parduoti firmą užsieniečiams.

– Mat kaip?

– Ir man atrodo, kad galėtum būti jiems itin patrauklus kandidatas. Domina?

Grėvė nusijuokė. Maloniu juoku.

– Dovanok, Rodžeri, bet man reikia remontuoti butą.

Perėjom prie vardų.

– Neturėjau omeny, ar tave domina pats darbas, Klasai. Tik – ar norėtum apie jį pasikalbėti.

– Nematei to buto, Rodžeri. Jis senas. Ir didžiulis. Vakar už virtuvės aptikau dar vieną kambarį.

Nužvelgiau jį. Kostiumas gulėjo kaip nulietas ne tik dėl Sevil Rou, – Grėvė buvo puikiai treniruotas. Ne, ne puikiai treniruotas – tinkamas pasakymas būtų „perdėm treniruotas". Jo raumenys nebuvo išsipūtę, fizinę jėgą diskretiškai rodė tik sausgyslės ant kaklo ir sprando, laikysena, lėtas kvėpavimas, mėlynos nuo deguonies rankų kraujagyslės. Ir vis dėlto per kostiumo medžiagą buvo justi raumenų tvirtumas. Ištvermingas, pagalvojau. Negailestingai ištvermingas. Jau apsisprendžiau: aš noriu šitos galvos.

– Ar mėgsti meną, Klasai? – paklausiau ir ištiesiau jam Niko atneštą taurę.

– Taip. Ir ne. Man patinka menas, kuris kažką rodo. Bet didžioji dalis to, ką matau, pretenduoja į grožį ar tiesą, kurių iš tikro tėn nėra. Galbūt sumanyme ir buvo, bet dailininkui nepakako talento tam perteikti. Jeigu aš nematau grožio ar tiesos, vadinasi, jų ir nėra, štai kaip viskas paprasta. Menininkas, kuris tvirtina esąs nesuprastas, beveik visada yra prastas menininkas, kuris, deja, yra suprastas.

– Čia mūsų nuomonės sutampa, – pasakiau, keldamas taurę.

– Dažniausiai aš atlaidžiai žiūriu į netalentingus žmones, veikiausiai todėl, kad pats tų talentų turiu labai mažai, – tarė Grėvė, vos suvilgydamas šampanu siauras lūpas. – Bet ne į menininkus. Mes, netalentingieji, triūsiam savo veido prakaite ir mokam už tai, kad jie galėtų žaisti mūsų sąskaita. *Fair enough**, taip ir turi būti. Bet tokiu atveju tegu jie, po galais, žaidžia kokybiškai.

Jau seniausiai tai pastebėjau ir žinojau, kad testų rezultatai ir giluminis interviu tik patvirtintų mano įspūdį. Prieš mane – tas, kurio ir reikia. Net jei ISCO ar „Mercuri Urval" turėtų dvejus metus, kito tokio tobulo kandidato nerastų.

– Žinai ką, Klasai? Mudu turim pasikalbėti. Diana primygtinai reikalavo, supranti.

Ištiesiau jam vizitinę kortelę. Joje nebuvo jokių adresų, fakso numerių ar interneto adresų, tik mano vardas, mobiliojo telefono numeris ir viename kampe mažutėlėmis raidytėmis užrašytas pavadinimas „Alfa".

– Kaip jau sakiau... – pradėjo Grėvė ir pažiūrėjo į kortelę.

– Klausyk, – nukirtau. – Niekas, kas linki pats sau gero, neprieštarauja Dianai. Nežinau, apie ką mes kalbėsimės, kad ir apie meną. Arba ateitį. Arba buto remontą; atsitiktinai pažįstu porą geriausių ir pigiausių meistrų Osle. Bet pasikalbėti privalom. Tinka rytoj trečią valandą?

Grėvė šypsodamasis valandėlę žvelgė į mane. Tada persibraukė smakrą siaura ranka.

– Manau, kad vizitinės kortelės buvo sumanytos tam, kad gavėjas gautų pakankamai informacijos, kur galėtų apsilankyti.

* Gerai. (Angl.)

Susižvejojau „Conklin“ rašiklį, antroje kortelės pusėje užrašiau agentūros adresą ir stebėjau, kaip kortelė pradingsta Grėvės švarko kišenėje.

– Su malonumu pasikalbėsime daugiau, Rodžeri, bet dabar eisiu namo pasikrauti energijos, kad galėčiau lenkiškai plūsti darbininkus. Linkėjimai tavo žaviajai žmonai.

Grėvė kietai, kone kariškai nusilenkė, apsisuko ant kulno ir nuėjo prie durų.

Žiūrėjau jam pavymui, o Diana atsistojo šalia manęs.

– Kaip ėjosi, meile?

– Neprilygstamas egzempliorius. Tik pažiūrėk į tą eiseną. Kaip tigro. Tobula.

– Ar tai reiškia?..

– Jis netgi sugebėjo apsimesti, kad postas jo nedomina. Dieve šventas, aš pasikabinsiu tos galvos iškamšą ant sienos, su iššieptais dantimis.

Ji suplojo rankomis iš džiaugsmo kaip maža mergytė.

– Tai aš padėjau? Rimtai, padėjau?

Pasistiebęs apkabinau ją per pečius. Salė buvo vulgariai, nuostabiai pilna.

– Dabar tu sertifikuota galvų medžiotoja, mano gėlele. Kaip einasi pardavimas?

– Mes šįvakar nieko neparduodam. O ką, nesakiau?

Akimirką tikėjausi, kad blogai išgirdau.

– Tai čia tik... paroda?

– Atlė nenorėjo išsiskirti su paveikslais, – ji nusišypsojo tarsi atsiprašydama. – Aš jį suprantu. Tu juk irgi nenorėtum prarasti tokio grožio?

Užsimerkiau ir nurijau seiles. Galvojau apie švelnią reakciją į švelnią poziciją.

– Tavo manymu, tai kvaila, Rogeri? – girdėjau susirūpinusį Dianos balsą ir save patį atsakant:

– Oi, ne.

Paskui skruostu pajutau jos lūpų prisilietimą.

– Tu toks geras, meile. Juk parduoti galėsime ir vėliau. Tai prisideda prie įvaizdžio kūrimo ir daro mus išskirtinius. Juk pats sakei, kaip tai svarbu.

Prisiverčiau nusišypsoti.

– Žinoma, mieloji. Išskirtinumas – gerai.

Ji nušvito.

– Ir žinai ką? Užsakiau vakarėliui didžėjų! Tą iš „Mėlynojo klubo“, kur groja aštuntojo dešimtmečio soulą, kurį tu visada vadindavai geriausiu mieste...

Diana suplojo rankomis, o man sukilo jausmas, jog šypsena atskilo man nuo veido, nukrito ir ištiško ant grindų. Bet ant pakeltos jos šampano taurės atsispindinti šypsena tebesilaikė savo vietoje. Vėl pasigirdo Džono Lenono akordas G11sus4, Diana kelnių kišenėje graibėsi telefono. Stebeilijau į ją, čiulbančią su kažkuo, kas teiravosi, ar galėtų ateiti.

– Aišku, kad galit, Mija! Baik tu, aišku, pasiimkit vaiką. Galėsit pervystyt mano kabinete. Aišku, kad norim vaiko riksmo, tik įneš gyvybės! Bet duosi man ją palaikyt ant rankų, pažadi?

Dieve šventas, kaip aš myliu šią moterį.

Mano žvilgsnis vėl nuklydo per susirinkusiuosius. Ir staiga sustojo ties blyškiu veideliu. Galbūt tai ji. Lotė. Tos pačios liūdnos akys, kurias aš pirmąkart pamačiau būtent čia. Tai ne ji. Užverstas skyrius. Bet Lotės vaizdas kaip benamis šunytis persekiojo mane visą likusį vakarą.

4 skyrius

Nusavinimas

– Vėluoji, – pasakė Ferdinandas, man įėjus į kabinetą. – Ir pagiringas.

– Kojas nuo stalo, – atsakiau, apėjau rašomąjį stalą, įjungiau kompiuterį ir patraukiau žaliuzių virvelę. Šviesa tapo ne tokia įkyri, nusiėmiau akinius nuo saulės.

– Tai, vadinasi, vernisažas nusisekė? – zyzė Ferdinandas tonu, prasiskverbiančiu tiesiai į skausmo centrą smegenyse.

– Šokiai ant stalų buvo, – atsakiau, užmesdamas akį į laikrodį. Pusė dešimtos.

– Kodėl geriausi vakarėliai visada būna tie, kuriuose nedalyvavai? – atsiduso Ferdinandas. – Pažįstamų veidų buvo?

– Turi omeny, tavo pažįstamų?

– Įžymybių, mulki, – sumosavo taip, kad net riešas trakštelėjo. Manęs jau nebeerzino, kad jis stengiasi atrodyti tarsi artistas ant scenos.

– Kai kas buvo, – atsakiau.

– Aris Bėnas?*

* Ari Behn – Norvegijos karaliaus žentas, princesės Mertos Luisos vyras, rašytojas.

– Ne. Nepamiršai, kad dvyliktą valandą tau šiandien susitikimas su Landeriu ir klientu, ką?

– Nepamiršau, nepamiršau. O buvo Hankas fon Helvetė? Vendela Kirsebom?

– Čiuožk iš čia, man reikia dirbti.

Ferdinandas nutaisė įžeistą fizionomiją, bet padarė, kaip lieptas. Kai durys paskui jį užsitrenkė, aš jau naršiau internete, ieškodamas informacijos apie Klasą Grėvę. Po kelių minučių žinojau, kad jis šešerius metus buvo HOTE vadovas ir bendrasavininkis, kol firma, kaip žinome, buvo parduota, kad kurį laiką buvo susituokęs su fotomodeliu iš Belgijos ir kad 1985 metais tapo Nyderlandų karinės penkiakovės čempionu. Tiesą sakant, nusistebėjau, kad neradau nieko daugiau. Na gerai, penktą valandą būsim perėję švelnų Inbau, Reido ir Baklio variantą, ir tada žinosiu viską, ko man reikia.

O prieš tai turėjau atlikti vieną darbą. Mažutėlį nusavinimą. Atsilošiau ir užsimerkiau. Man patiko įtampa, sukylanti besidarbuojant, bet laukimo negalėjau pakęsti. Jau dabar širdis baladojosi kiek greičiau, nei paprastai. Sukirbėjo mintis, kad norėčiau, jog būtų priežastis jai baladotis dar smarkiau. Aštuoniasdešimt tūkstančių. Iš tiesų tai mažiau, nei galėtum pagalvoti. Mano kišenėse tai mažesnis turtas nei Uvės Kjikerudo dalis jo kišenėse. Kartais pavydėdavau jam paprasto, vienišo gyvenimo. Pats pirmas dalykas, kuriuo pasirūpinau per pirmą interviu su juo dėl apsaugos viršininko darbo, ir buvo tas, kad aplink jį nebūtų per daug ausų. Iš ko supratau, kad jis – mano žmogus? Na, visų pirma iš jo gynybiškai agresyvios laikysenos. Be to, jis atsakinėjo į mano klausimus

taip, tarsi išmanytų klausinėjimo metodiką. Todėl, galima sakyti, nustebau, kai vėliau, patikrinęs biografiją, neradau jo pavardės viešuose kriminaliniuose registruose. Taigi paskambinau vienai pažįstamai, kuri mums neoficialiai pagelbėdavo. Ji eina tokias pareigas, kad gali naudotis SANSAK, žinybiniu archyvu, kuriame saugomi – ir niekada nepanaikinami – įrašai apie bausmę atlikusius asmenis ir apie visus, kam kada nors buvo pareikšti kaltinimai, net jei tie kaltinimai vėliau pasirodė buvę nepagrįsti. Ir ji papasakojo man, kad vis dėlto neklydau, kad Uvė Kjikerudas tiek kartų buvo tardomas policijos, jog devynių pakopų tardymo modelį pažįsta kaip savo penkis pirštus. Vis dėlto Kjikerudas nė karto nebuvo teistas, o tai rodė, jog jis ne idiotas, tik ryškus dislektikas.

Kjikerudas buvo palyginti žemo ūgio ir, kaip ir aš, turėjo vešlius tamsius plaukus. Prieš pradedant eiti apsaugos viršininko pareigas, priverčiau jį nusikirpti, paaiškinau, kad niekas nepasitikės vyruku, atrodančiu kaip atgyvenusios sunkiojo roko grupės technikas. Bet nieko negalėjau padaryti dėl dantų, parudavusių nuo švediško „snuso“. Arba dėl veido – pailgos irklo mentės su atsikišusiais žandikauliais, dėl kurių kartais atrodydavo, kad tabako nurudinti dantys bet kada gali išlėkti ir čiupti daiktus ore, maždaug kaip tas keistas padaras iš filmų apie Svetimą. Nors to reikalauti iš tokių ribotų ambicijų žmogaus kaip Kjikerudas, žinoma, būtų per daug. Jis buvo tinginys. Tačiau norėjo praturtėti. Štai taip ir tęsėsi nesuderinamumas tarp Uvės Kjikerudo svajonių ir asmeninių savybių; jis buvo į nusikaltimus ir smurtą linkęs ginklų kolekcininkas, bet iš tiesų svajojo apie ramų

ir harmoningą gyvenimą. Norėjo, galima sakyti, trokšte troško turėti draugų, bet žmonės tarsi jusdavo, kad kažkas negerai, ir laikėsi atstu. O buvo nuoširdus, nepagydomas ir nusivylęs romantikas, nūnai ieškantis meilės pas prostitutes. Šiuo metu jis buvo beviltiškai įsimylėjęs visišką kekšę, rusaitę, vardu Nataša, ir nė už ką negalėjo jos išduoti, nors ji – kiek man pavyko išsiaiškinti – visiškai juo nesidomėjo. Uvė Kjikerudas buvo plūduriuojanti jūrinė mina, žmogus be inkaro, be valios ar varomosios jėgos, toks, kuris leidžiasi srovės nešamas neišvengiamos katastrofos link. Jį išgelbėti galėjo tik kitas žmogus, užmetęs ant jo lyną ir suteikęs jo gyvenimui kryptį bei prasmę. Pavyzdžiui, aš. Galintis pasiūlyti malonų, darbštų jaunuolį be kriminalinės praeities į apsaugos viršininko pareigas. Visa kita – reikalas nesudėtingas.

Išjungiau kompiuterį ir išėjau.

– Grįšiu po valandos, Ida.

Leisdamasis laiptais susivokiau, kad tai nuskambėjo neteisingai. Jos vardas tikrai Uda.

Dvyliktą valandą įvažiavau į automobilių aikštelę priešais parduotuvę „Rimi“ ir, pasak mano GPS navigacijos, buvau daugmaž per 300 metrų nuo Landerio namų. Navigaciją gavau dovanų iš „Pathfinderio“, spėju, kaip savotišką paguodos prizą, jeigu nelaimėtume konkurso surasti jiems vadovą. Taip pat jie mane greitosiomis supažindino su tuo, kas iš tiesų yra GPS – arba „globali pozicionavimo sistema“ – ir paaiškino, kaip dvidešimt keturių palydovų, besisukančių aplink Žemę, tinklas, naudodamas radijo signalus ir atominius laikrodžius, gali nustatyti tavo ir

tavo GPS siųstuvo padėtį bet kurioje planetos vietoje trijų metrų tikslumu. O jeigu signalą užfiksuoja daugiau nei trys palydovai, galima netgi nustatyti aukštį, tai yra ar tu ant žemės, ar medžio viršūnėje. Pačią sistemą – kaip ir internetą – sukūrė amerikiečių gynyba, ir ji buvo skirta – kaip ir internetas – valdyti tokiems dalykams kaip „Tomahawk" raketos, „Pave Low" bombos ir kitokie krituoliai, turintys nukristi ant galvos, pageidautina, tam, kam reikia. „Pathfinderis" taip pat pakankamai aiškiai leido suprasti, kad sukūrė siųstuvus, turinčius prieigą prie niekam nežinomų sausumoje esančių GPS stočių, tinklas veikia bet kokiomis oro sąlygomis, siųstuvai įveikia storiausias sienas. „Pathfinderio" valdybos pirmininkas man dar papasakojo, kad GPS neveiks, jeigu skaičiuodamas neatsižvelgsi, jog viena sekundė Žemėje – tai ne tas pat, kas viena sekundė palydovui, visu greičiu skriejančiam kosmoso erdvėje; laikas išsikreipia – skriedamas kosmosu sentum lėčiau. Trumpai drūtai, palydovai įrodė Einšteino reliatyvumo teoriją.

Mano volvas įsiliejo į tos pačios kainų kategorijos automobilių gretą, išjungiau variklį. Niekas neįsimins automobilio. Pasiėmiau juodąjį segtuvą ir patraukiau link Landerio namo. Švarkas liko automobilyje, vilkėjau mėlyną kombinezoną be jokių logotipų ar atpažinimo ženklų. Kepuraitė su snapeliu dengė plaukus, o akiniai nuo saulės nieko nestebins, nes vis dar buvo vaiski rudens diena, kurios tokios dažnos Osle. Vis dėlto nuleidau akis, susitikęs filipinietę, vieną iš tų, kurios stumdo šiame rajone vyraujančios klasės vaikų vežimėlius. Bet Landerio aklagatvyje žmonių nebuvo. Panoraminiuose languose atsispindėjo

saulė. Žvilgtelėjau į „Breitling Airwolf“ laikrodį, gautą dovanų iš Dianos trisdešimtpenkmečio proga. Šešios po dvylikos. Signalizacija Jeremijo Landerio namuose išjungta prieš šešias minutes. Tai padaryta be menkiausio bruzdesio pasinaudojant kompiuteriu apsaugos bendrovės aparatinėje, per programinį „slaptą koridorių“, leidžiantį neužfiksuoti išjungimo kompiuteriniame signalizacijos veiklos ir elektros tiekimo sutrikimų registre. Ta diena, kai įdarbinau „Tripolio“ apsaugos viršininką, iš tiesų buvo palaiminta.

Pakilau prie laukujų durų ir įsiklausiau į paukščių čirenimą bei paukštšunių amsėjimą tolumoje. Per interviu Landeris sakė neturįs nei tarnaitės, nei namie sėdinčios žmonos, nei suaugusių vaikų, nei šuns. Bet niekada negali būti šimtu procentų tikras. Paprastai tardavau, kad tikimybė lygi devyniasdešimt devyniems su puse procento ir kad tą pusę procento grėsmės atsveria adrenalino antplūdis – sustiprėja ir mano rega, ir klausa, ir uoslė.

Išsiėmiau „Sušyje ir kavoje“ iš Uvės gautą raktą – atsarginę kopiją, kokią visi „Tripolio“ klientai palieka firmai tam atvejui, jeigu jiems išvykus būtų įsilaužta, kiltų gaisras ar sugestų signalizacija. Raktas įslydo į spyną ir netraškėdamas pasisuko.

Atsidūriau viduje. Ant sienos snaudė į akis nekrintantis signalizacijos įrenginys su užgesusiomis plastikinėmis akimis. Užsimoviau pirštines ir lipnia juostele priklijavau jas prie kombinezono rankovių, kad ant grindų nenukristų joks ištrūkęs plaukelis. Iš po kepuraitės nuo saulės išsitraukiau guminę maudymosi kepuraitę ir užsitempiau ant ausų. Negalima palikti DNR pėdsakų. Uvė sykį paklausė,

ar man nevertėtų nusiskusti plikai. Nesivarginau jam aiškinti, kad, be Dianos, mažiausiai norėčiau išsiskirti su plaukais.

Laiko turėjau per akis, bet vis dėlto greitai nužingsniavau per koridorių. Ant sienos virš laiptų, vedančių į svetainę, kabėjo portretai – reikia manyti, Landerio vaikų. Man galvoje netelpa, kodėl suaugę žmonės moka pinigus už parsidavinėjančių dailininkų nutapytas apsižliumbusių jų mylimukų versijas. Nejau jiems *patinka*, kai svečiai susinepatoginę rausta? Svetainė buvo įrengta prabangiai, bet banaliai. Įdomus buvo nebent ryškiai raudonas Pešės krėslas, atrodantis kaip išsižergusi dailiakrūtė moteris, ką tik pagimdžiusi kūdikį – didelį rutulį pasidėti kojoms. Vargu ar tai Jeremijo Landerio idėja.

Paveikslas kabėjo virš krėslo. Eva Mudoči, britų smuikininkė, su kuria Munkas susipažino pačioje praėjusio amžiaus pradžioje ir kurią atvaizdavo tiesiai akmenyje. Buvau ir anksčiau matęs kelis šios litografijos egzempliorius, bet tik dabar, šitoje šviesoje, pastebėjau, į ką Eva Mudoči panaši. Į Lotę. Lotę Madsen. Portrete – tas pats žvilgsnio blyškumas ir ta pati melancholija kaip ir tos moters, kurią taip pabrėžtinai išbraukiau iš atminties.

Nukabinau paveikslą ir apverstą pasidėjau ant stalo. Išpjoviau „Stanley“ rėžtuku. Litografija atspausta ant smėlinio popieriaus, o rėmeliai – šiuolaikiniai, tai yra be segtukų ar senų vinučių, kurias reikėtų ištraukti. Trumpai tariant, pats paprasčiausias darbas.

Netikėtai tylą pertraukė. Signalizacija. Atkaklus garsas, pulsuojantis dažnių amplitudėje nuo mažiau nei tūkstantis iki aštuonių tūkstančių hercų, taip veiksmingai

skrodžiantis orą ir pašalinius triukšmus, kad girdimas kelių šimtų metrų atstumu. Nustėrau. Tai truko vos keletą sekundžių, paskui signalizacija gatvėje nutilo. Veikiausiai tai tik neatsargus automobilio savininkas.

Darbavausi toliau. Atidariau segtuvą, įsidėjau litografiją ir išsiėmiau A2 formato lapą su panele Mudoči, kurį buvau atsispausdinęs namie. Po keturių minučių jis buvo įstatytas į rėmelius ir kabėjo ant sienos. Pakreipęs galvą pasižiūrėjau į paveikslą. Savaičių savaitės praeina, kol mūsų aukos pastebi iki juoko primityvias klastotes. Šį pavasarį sukeičiau paveikslą, nutapytą aliejiniais dažais, Knuto Rusės „Arklį ir mažą raitelį", su kopija, kurią nuskenavau iš meno albumo ir padidinau. Tik po keturių savaičių buvo pranešta apie vagystę. Panelę Mudoči veikiausiai demaskuos dėl A2 formato lapo baltumo, bet tai irgi gali užtrukti. O tada nebebus įmanoma nustatyti vagystės datos, namai bus išplauti pakankamai daug kartų, kad neberastum jokių DNR pėdsakų. Mat žinojau, kad DNR ieškos. Pernai, kai mažiau nei per keturis mėnesius su Kjikerudu įvykdėme keturis įsilaužimus, vyresnysis inspektorius Brėdė Sperė, tas žiniasklaidos dėmesio ištroškęs šviesiapūkis policijos povas pūsta uodega, interviu laikraščiui *Aftenposten* tvirtino, kad čia veikianti profesionalių meno vagių gauja. Ir nors pavogti kūriniai nėra ypač vertingi, Įsilaužimų skyrius, norėdamas iš pat karto užkirsti kelią tokiems nusikaltimams, imsis tokių tyrimo metodų, kurie šiaip jau taikomi tik tiriant žmogžudystes ir reikšmingas narkotikų bylas. Oslo gyventojai galintys tuo neabejoti, kalbėjo Sperė, vėjui kedenant vaikėziškus plaukus, ir fotografui spragsint žvelgė

į objektyvą ryžtingomis, pilkomis kaip plienas akimis. Aišku, jis tiesiai nepasakė, kad tokių priemonių privertė imtis tų prabangių rajonų namų savininkai – turtuoliai, turintys pakankamai politinės įtakos ir valios apsaugoti save ir savo turtą. Ir turiu prisipažinti, kad krūptelėjau, kai Diana šį rudenį papasakojo, jog šis žavus policininkas iš laikraščių puslapių buvo užsukęs į galeriją ir teiravosi, ar kas nebus jos kamantinėjęs apie klientus, apie tai, kas ir kokius kūrinius turi namie. Mat susidaręs įspūdis, kad paveikslų vagys puikiai žiną, kas kur kabo. Kai Diana paklausė, kodėl man kaktoje įsimetė susirūpinimo raukšlė, kreivai šyptelėjau ir atsakiau, kad man visai nepatinka, kai arčiau nei per du metrus nuo jos sukiojasi varžovas. Mano nuostabai, Diana prieš nusijuokdama nuraudo.

Grįžau prie durų, atsargiai nusimoviau maudymosi kepuraitę ir pirštines, iš abiejų pusių nušluosčiau durų rankeną ir tik tada išėjau. Gatvė tebebuvo tokia pat tyki ir tokia rudeniškai sausa, kad net traška, užlieta netrikdomos saulės šviesos.

Žingsniuodamas link automobilio pasižiūrėjau į laikrodį. Dvylika valandų keturiolika minučių. Rekordas. Ir pulsas dažnas, tačiau kontroliuojamas. Po keturiasdešimt šešių minučių Uvė aparatinėje vėl įjungs signalizaciją. Ir, spėjau, maždaug tuo pat metu Jeremijas Landeris atsistos viename iš mūsų posėdžių kambarių, apgailestaudamas paskutinįkart paspaus ranką valdybos pirmininkui ir išeis iš mūsų būstinės, o sykiu ištrūks ir iš mano įtakos. Tačiau liks mano akiratyje. Ferdinandas, sekdamas mano nurodymais, paaiškins užsakovui, kaip gaila, kad šita žuvis nuplaukė, bet jeigu jie norį sužvejoti tokį kandidatą

kaip Landeris, turėtų pasvarstyti, ar nepakėlus siūlomo atlyginimo dvidešimčia procentų. Žinia, didesnės sumos trečdalis yra didesnis.

Ir tai tik pradžia. Po dviejų valandų ir keturiasdešimt šešių minučių aš leisiuosi į stambaus žvėries medžioklę. Grafo medžioklę. Man moka per mažai, na ir kas? Dėjau ant Stokholmo, dėjau ir ant Sperės; man lygių nėra.

Ėjau švilpaudamas. Lapai čežėjo man po kojomis.

5 skyrius

Prisipažinimas

Sakoma, kad amerikiečių tyrėjai Fredas Inbau, Džonas Reidas ir Džozefas Baklis, 1962 metais išleidę knygą *Nusikaltėlių apklausa ir prisipažinimas*, paklojo pamatus tardymo metodikai, kuri nuo tol dominuoja Vakarų pasaulyje. Iš tiesų, žinoma, ši metodika vyravo jau ilgą laiką iki tol, o Inbau, Reido ir Baklio devynių pakopų tardymo modelis tik apibendrino šimtametę FTB patirtį, kaip iš įtariamųjų išpešti prisipažinimą. Metodika pasirodė itin efektyvi tiek kaltųjų, tiek nekaltųjų atžvilgiu. Kai DNR technologija sudarė galimybę patikrinti aplinkybes, vien tik Jungtinėse Valstijose per trumpą laiką buvo nustatyti šimtai nekaltai nuteistų asmenų. Maždaug ketvirtadalis tų neteisingų nuosprendžių rėmėsi prisipažinimais, išgautais pritaikius devynių pakopų modelį. Tai aiškiai parodo, koks tai nuostabus instrumentas.

Mano tikslas – priversti kandidatą prisipažinti, kad jis blefuoja, kad iš tikrųjų jis netinka tam konkrečiam postui. Jeigu jis pereina visas devynias pakopas taip ir neprisipažinęs, galima manyti, jog pats tikrai laiko save kvalifikuotu. Kaip tik šitokių kandidatų aš ir ieškau.

Nuosekliai vartoju vyriškąją giminę, kadangi devynių pakopų modelis labiausiai pasiteisina, taikant jį vyrams. Mano ganėtinai svari patirtis rodo, kad moterys retai teikia paraiškas dėl postų, kuriems jų kvalifikacija būtų nepakankama – dažniausiai ji būna netgi per aukšta. O net ir tada nėra nieko lengvesnio, kaip įvaryti moterį į kampą ir priversti prisipažinti, kad ji nepasižymi reikiamomis savybėmis. Žinoma, būna, kad ir vyrai melagingai prisipažįsta, bet nieko baisaus. Galų gale jie gi neatsiduria kalėjime, tik netenka galimybės užimti vadovaujamąjį postą, kur gebėjimas atsispirti spaudimui kaip tik ir būtų reikalingas.

Nejaučiu jokių skrupulų dėl to, kad taikau Inbau, Reidą ir Baklį. Tai – skalpelis žiniuonių, žolelių ir psichologinės miglos pūtimo pasaulyje.

Pirmoji pakopa – tiesioginė konfrontacija, ir daugelis prisipažįsta jau šiame etape. Kandidatui labai aiškiai parodoma, kad viskas žinoma, kad turima įrodymų, jog jo kvalifikacija netinkama.

– Aš gal kiek paskubėjau, išreikšdamas susidomėjimą tavo kandidatūra, Grėve, – pasakiau ir atsilošiau kėdėje. – Patikrinau šį bei tą: pasirodo, HOTE akcininkai laikosi požiūrio, kad tu, kaip vadovas, nepateisinai jų lūkesčių. Kad buvai silpnas, tau trūko žudiko instinktų ir dėl tavo kaltės bendrovė buvo parduota. O „Pathfinderis“ kaip tik ir bijo būti parduotas, tad, be abejo, supranti, kad sunku į tave žiūrėti kaip į rimtą kandidatą. Bet, – šypsodamasis pakėliau kavos puodelį, – mėgaukimės kava ir pasišnekučiuokime apie kitus dalykus. Kaip einasi remontas?

Klasas Grėvė tiesia nugara sėdėjo už Nogučio stalelio kopijos ir žvelgė man tiesiai į akis. Nusijuokė.

– Trys su puse milijono, – tarė. – Plius akcijų opcionas, savaime suprantama.

– Atsiprašau?

– Jeigu „Pathfinderio“ valdyba baiminasi, kad opcionas gali paskatinti mane padailinti įmonę galimų perpirkėjų akyse, nuramink juos, kad įrašysime punktą, jog šis sandoris netenka galios įmonės pardavimo atveju. Jokio parašiuto. Taigi ir aš, ir valdyba sieksime to paties. Suformuoti stiprią įmonę, tokią, kuri ryja kitus, o ne leidžiasi praryjama. Opciono vertė nustatoma pagal Bleko ir Šoulzo formulę ir, apskaičiuojant tavąjį trečdalį, pridedama prie pastoviosios atlyginimo dalies.

Grėvė kuo lipšniausiai nusišypsojo.

– Bijau, kad ne viskas taip paprasta, Grėve. Čia yra visokių niuansų. Nepamiršk, kad esi užsienietis, o norvegų įmonės dažnai pirmenybę teikia savo tautiečiams, kurie...

– Rodžeri, vakar savo žmonos galerijoje tu tiesiogine prasme varvinai dėl manęs seiles. Ir teisingai darei. Išgirdęs tavo pasiūlymą, pažiūrėjau į padėtį tavo ir „Pathfinderio“ akimis. Ir greitai supratau, kad nors esu Nyderlandų pilietis, tinkamesnio už mane kandidato taip lengvai nerasite. Bėda tik ta, kad manęs pasiūlymas nesudomino. Bet per dvylika valandų žmogus daug ką apsvarstai. Ir per tą laiką galima, pavyzdžiui, prieiti prie išvados, jog ilgainiui gali atsibosti remontuoti butą, – Klasas Grėvė sudėjo nugairintas rankas priešais save. – Taigi jau tiesiog pribrendo laikas man vėl sėsti į balną. „Pathfinderis“ gal ir ne pati patraukliausia bendrovė, kokią galėčiau susirasti, bet ji turi potencialo, ir žmogus su vizija bei valdybos palaikymu galėtų ją taip išplėtoti, kad tikrai būtų verta

dėmesio. Tačiau nėra jokių garantijų, kad valdyba ir aš turime bendrą viziją, taigi tavo darbas, tiesą sakant, yra kuo greičiau mus suvesti, kad išsiaiškintume, ar yra prasmė žengti toliau.

– Klausykit, Grėve...

– Neabejoju, kad daugeliu atvejų tavo metodai pasiteisina, Rodžeri, bet su manimi drąsiai gali apsieiti be vaidybos. Ir vėl vadinti mane Klasu. Juk tai turėjo būti tik malonus pasišnekučiavimas, ar ne?

Jis pakėlė kavos puodelį, tarsi ruoštųsi sakyti tostą. Pasinaudojau atokvėpio akimirka ir pakėliau savąjį puodelį.

– Atrodai įsitempęs, Rodžeri. Šiam užsakymui turit konkurentų?

Kai mane užklumpa, dažnai pasireiškia refleksinė gerklų reakcija. Paskubom nurijau gurkšnį, kad neapipurkščiau kava „Nusirengiančios Saros".

– Puikiai suprantu, kad turi stengtis iš visų jėgų, Rodžeri, – nusišypsojęs Grėvė palinko arčiau manęs. Jutau jo kūno šilumą ir silpną kvapą, primenantį man kedrą, rusišką odą ir citrusus. Kartjė „Declaration"? Ar kažkas kito iš tos pačios kainų kategorijos? – Aš nė kiek neužsigavau, Rodžeri. Tu profesionalas, aš – irgi. Tu, suprantama, tiesiog nori gerai įvykdyti kliento užsakymą, juk jie už tai tau ir moka. O kuo kandidatas įdomesnis, tuo svarbiau yra nuodugniai jį patikrinti. Tas teiginys, esą HOTE akcininkai buvo nepatenkinti, visai nekvailas; tavo vietoj, ko gero, ir pats būčiau ką nors panašaus išmėginęs.

Negalėjau patikėti savo ausimis. Visų pirma jis bloškė pirmąją pakopą tiesiai man į veidą, pareikšdamas, jog mane demaskavo, jog galime apsieiti be vaidybos.

O dabar pats taikė antrąją pakopą, tai, ką Inbau, Reidas ir Baklis vadina „parodyti įtariamajam užuojautą, jo veiksmus apibūdinant kaip pateisinamus“. Ir labiausiai neįtikėtina, kad man, nors ir puikiai žinančiam, ką Grėvė daro, sukilo tas jausmas, apie kurį tiek daug buvau skaitęs: įtariamojo poreikis atskleisti kortas. Kad kiek, būčiau garsiai nusikvatojęs.

– Ne visai suprantu, ką dabar nori pasakyti, Klasai, – nors ir stengiausi atrodyti atsipalaidavęs, pats girdėjau, kad balsas turi metalinį skambesį, ir jutau, kad mintys klimpsta sirupe. Nespėjau susitelkti kontratakai, kai nuskambėjo kitas klausimas:

– Pinigai, tiesą sakant, man nėra svarbiausias dalykas, Rodžeri. Bet jei pageidauji, drąsiai galim pabandyti užkelti atlyginimą. Didesnės sumos trečdalis...

...yra didesnis. Dabar jis visiškai perėmė tardymą į savo rankas ir nuo antrosios pakopos perėjo tiesiai prie septintosios: variantų siūlymo. Šiuo atveju: suteikti įtariamajam alternatyvią motyvaciją prisipažinti. Tobulai atlikta. Aišku, jis galėjo įtraukti mano šeimą, užsiminti, kaip didžiuotųsi mano amžiną atilsį tėvai arba mano žmona, išgirdę, kaip aš užkėlęs atlyginimą, o sykiu – ir komisinius, ir man priklausančią premiją. Bet Klasas Grėvė suprato, kad čia jau perlenktų lazdą, aišku, kad suprato. Aš paprastų paprasčiausiai susidūriau su pranašesniu už save varžovu.

– Gerai, Klasai, – išgirdau save sakant, – pasiduodu. Viskas tiksliai taip, kaip tu ir sakai.

Grėvė atsilošė. Jis laimėjo ir dabar šypsodamasis atsikvėpė. Ne triumfuodamas, o tik patenkintas, kad mūšis baigtas. ĮPRATĘS LAIMĖTI, pasižymėjau ant popieriaus lapo, kurį jau žinojau paskui išmesiąs.

Keisčiausia buvo tai, kad aš visiškai nesijaučiau pralaimėjęs, jutau tik palengvėjimą. Tiesą sakant, netgi jaučiausi pakylėtas.

– Vis dėlto klientui reikalinga standartinė informacija, – pasakiau. – Neprieštarauji, kad kalbėtumės toliau?

Klasas Grėvė užsimerkė, sudėjo pirštų galiukus ir papurtė galvą.

– Puiku, – pasakiau. – Tai norėčiau, kad papasakotum apie save.

Klasas Grėvė pasakojo, o aš užsirašinėjau. Jis buvo jauniausias iš trijų vaikų. Užaugo Roterdame. Tai šiurkštus uostamiestis, bet jo šeima priklausė privilegijuotųjų klasei, tėvas ėjo aukštas pareigas kompanijoje „Phillips". Norvegiškai kalbėti Klasas ir dvi jo seserys išmoko ilgomis vasaromis pas senelius trobelėje Sune, prie Oslo fiordo. Santykiai su tėvu buvo įtempti, nes šis manė, kad jaunėlis – išlepintas ir nedrausmingas.

– Jis buvo teisus, – šyptelėjo Grėvė. – Tiek mokykloje, tiek stadione įpratau pasiekti rezultatų be jokių pastangų. Kai buvau maždaug šešiolikos, viskas įgriso ir pradėjau sukiotis, kaip sakoma, abejotinos reputacijos sluoksniuose, o jų Roterdame nestinga. Draugų ten neturėjau ir naujų nesusiradau. Bet turėjau pinigų. Taigi pradėjau iš eilės bandyti viską, kas draudžiama: alkoholį, hašišą, prostitutes, smulkius įsilaužimus, o ilgainiui – ir rimtesnius kvaišalus. Tėvas tikėjo, kad lankau bokso treniruotes ir todėl grįžtu namo ištinusiu veidu, bėgančia nosim ir krauju pasruvusiom akim. O aš vis daugiau laiko praleisdavau tokiose vietose, kur mane įsileisdavo, bet svarbiausia – palikdavo ramybėje. Nežinau, ar man

patiko naujasis gyvenimas, aplinkiniai žiūrėjo į mane kaip į keistuolį, vienišą, balažin kuo dėtą šešiolikmetį. Kaip tik tai man ir patiko. Pamažu mano gyvenimo būdą pradėjo atspindėti ir pažymiai, bet man buvo vis vien. Užtat pagaliau atsibudo tėvas. Ir galbūt įsivaizdavau pagaliau gavęs tai, ko visą laiką norėjau – tėvo dėmesį. Jis su manimi kalbėjo ramiai ir rimtai, o aš staugiau ant jo. Kartais matydavau, kad jam tuoj trūks kantrybė. Man tai labai patiko. Jis išsiuntė mane pas senelius į Oslą, čia baigiau dvi paskutines gimnazijos klases. O kaip tu sutarei su tėvu, Rodžeri?

Užsirašiau tris frazes su sangrąžiniu įvardžiu. PASITIKINTIS SAVIMI. NEBIJANTIS ATSISKLEISTI. Ir – PAŽĮSTANTIS SAVE.

– Mes mažai bendravome, – atsakiau. – Buvom ganėtinai skirtingi.

– Buvot? Vadinasi, jis miręs?

– Juodu su mama žuvo avarijoje.

– Kuo jis užsiėmė?

– Diplomatija. Britų ambasada. Su mama susipažino Osle.

Grėvė pakreipė galvą ir įsistebeilijo į mane.

– Ilgiesi jo?

– Ne. O tavo tėvas gyvas?

– Vargu bau.

– Vargu bau?

Klasas Grėvė įkvėpė ir suglaudė delnus.

– Jis dingo, kai man buvo aštuoniolika. Negrįžo namo vakarienės. Bendradarbiai pasakė, kad iš darbo jis išėjo kaip įprasta, šeštą valandą. Po poros valandų mama paskambino policijai. Jie iškart ėmėsi veiksmų, nes

kairuoliškos teroristų grupuotės Europoje tuo metu grobdavo turtingus verslininkus. Greitkelyje nebuvo įvykę jokių avarijų, joks žmogus, vardu Bernardas Grėvė, nebuvo atgabentas į ligoninę. Jo nebuvo jokiuose keleivių sąrašuose ir automobilis niekur nebuvo užregistruotas. Jo taip ir nerado.

– Kaip manai, kas įvyko?

– Nieko nemanau. Galbūt jis nuvažiavo į Vokietiją, išgalvotu vardu apsistojo kokiame motelyje, neįstengė nusišauti. Taigi, užuot šitaip atėmęs sau gyvybę, vidury nakties nuvažiavo toliau, rado tamsų ežerą kokiame nors Vokietijos miške ir įlėkė į jį su visu automobiliu. O gal jį bandė pagrobti automobilių aikštelėje prie „Phillips" biuro – du pistoletais ginkluoti vyrai, įsitaisę ant užpakalinės sėdynės. Gal jis gynėsi, gavo kulką į pakaušį. Automobilį su tėvu tą pačią naktį nuvežė į metalo pjaustyklą, suspaudė į blyną ir supjaustė tinkamo dydžio gabalais. O gal jis dabar kur nors sėdi, vienoj rankoj laikydamas kokteilį, o kita apkabinęs parsiduodančią moterį.

Stengiausi ką nors įskaityti Grėvės veide, išgirsti jo balse. Nieko. Arba jis apie tai pernelyg daug kartų yra galvojęs, arba jis tiesiog šėtonas, kietas kaip akmuo. Nežinau, kuris variantas man būtų priimtinesnis.

– Tau aštuoniolika metų, gyveni Osle, – tariau. – Tėvas dingęs be žinios. Esi jaunuolis, turintis problemų. Ką daryt?

– Baigiau gimnaziją geriausiais pažymiais ir įstojau į Karališkąjį Nyderlandų jūrų pėstininkų būrį.

– Į komandosus? Skamba kaip koks elitinis mačo būrys.

– Tai jau tikrai.

– Kur patenka vienas iš šimto.

– Kažkas tokio. Mane pakvietė į stojamąsias pratybas, kur vieną mėnesį tave sistemingai laužo. O paskui – jeigu išgyveni – ketverius metus atstatinėja.

– Skamba kaip iš filmo.

– Patikėk, Rodžeri, filmuose šito nerodo.

Pažvelgiau į jį. Patikėjau.

– Paskui patekau į antiteroristinę grupę BBE, Dorne. Tarnavau ten aštuonerius metus. Pabuvojau visame pasaulyje. Suriname, Nyderlandų Antiluose, Indonezijoje, Afganistane. Žiemos pratybos Harstade ir Vose. Suriname per vieną kovos su narkotikais operaciją pakliuvau į nelaisvę ir buvau kankinamas.

– Kaip egzotiška. Bet nepratarei nė žodžio?

Klasas Grėvė nusišypsojo:

– Nė žodžio? Tauškiau kaip koks plepalų maišas. Kokaino baronai tardydami nežaidžia.

Palinkau į priekį.

– Tikrai? Ką jie darė?

Grėvė ilgai ir mąsliai žiūrėjo į mane pakėlęs antakius, kol galiausiai atsakė:

– Rodžeri, tikrai nemanau, kad norėtum žinoti.

Šiek tiek nusivyliau, bet linktelėjau ir vėl atsilošiau.

– Tai tavo bendražygiai buvo išpyškinti ar panašiai?

– Ne. Kai jie užpuolė mūsų pozicijas, kurias buvau atskleidęs, mūsiškiai, žinoma, jau buvo persikėlę. Du mėnesius praleidau rūsyje, maitindamasis supuvusiais vaisiais ir gerdamas vandenį, pilną moskitų kiaušinėlių. Kai BBE mane iš ten išnešė, svėriau keturiasdešimt penkis kilogramus.

Pažiūrėjau į jį. Pabandžiau įsivaizduoti, kaip jį kankino. Kaip jis ištvėrė. Ir kaip atrodė keturiasdešimt penkis

kilogramus sveriantis Klasas Grėvė. Žinoma, kitaip. Bet ne per labiausiai, ne iš esmės.

– Nieko keisto, kad išėjai iš tarnybos, – tariau.

– Ne dėl to. Tie aštuoneri metai BBE buvo patys geriausi mano gyvenime, Rodžeri. Visų pirma – dėl tų dalykų, kuriuos iš tikrųjų matei filmuose. Draugystė ir bendrystė. Bet ir dar kai kas: kaip tik ten išmokau to, kas vėliau tapo mano amatu.

– Tai yra?

– Rasti žmones. BBE buvo toks dalykas pavadinimu TRACK. Padalinys, kurio specializacija – susekti žmones bet kokiose situacijose ir bet kuriame pasaulio kampelyje. Jie ir rado mane tam rūsy. Taigi padaviau paraišką į TRACK, buvau priimtas ir ten visko išmokau. Nuo senovinio indėnų pėdsakų sekimo iki liudytojų tardymo metodų ir pačių pažangiausių elektroninių paieškos priemonių. Taip užsimezgė ryšiai su HOTE. Jie buvo sukūrę marškinių sagos dydžio signalų siųstuvą. Sumanymas toks: prisegęs jį kokiam nors žmogui, per imtuvą galėtum sekti visus jo judesius; kažką tokio rodydavo filmuose apie šnipus jau septintajame dešimtmetyje, bet iš tikrųjų niekam nepavyko sukurti tokio, kuris veiktų patenkinamai. Ir HOTE sagutė pasirodė niekam tikusi – ją iš rikiuotės išvesdavo kūno prakaitas, žemesnė nei minus dešimt temperatūra, signalai įveikdavo tik pačias ploniausias sienas. Bet aš patikau HOTE šefui. Jis neturėjo sūnaus...

– O tu neturėjai tėvo.

Grėvė globėjiškai man nusišypsojo.

– Toliau, – paraginau.

– Po aštuonerių metų karinės tarnybos pradėjau studijuoti inžineriją Hagoje. Už studijas mokėjo HOTE.

Per pirmuosius mano metus su HOTE sukūrėme sekimo įtaisą, kuris veikė ekstremaliomis sąlygomis. Po penkerių metų buvau antras numeris vadovybės grandinėje. Po aštuonerių – tapau vadovu, o visa kita jau žinai.

Atsilošiau ir gurkštelėjau kavos. Finišas pasiektas. Nugalėtojas aiškus. Aš netgi užsirašiau. PRIIMTAS. Gal kaip tik todėl delsiau, gal vidinis balsas sakė, kad jau gana. O gal buvo visai kitaip.

– Atrodai, lyg norėtum kažko paklausti, – tarė Grėvė.

– Nieko nepasakojai apie savo santuoką, – tariau išsisukinėdamas.

– Pasakojau apie svarbius dalykus, – atsakė Grėvė. – Nori išgirst apie santuoką?

Papurčiau galvą. Ir nutariau baigti pokalbį. Bet tada įsikišo likimas. Paties Klaso Grėvės pavidalu.

– Gražų paveikslą turi, – pasakė jis ir atsigręžė į sieną už savęs. – Čia Oupis?

– „Nusirengianti Sara“, – atsakiau. – Dianos dovana. Kolekcionuoji meną?

– Pamažiukais pradedu.

Kažkas manyje dar protestavo, bet jau buvo per vėlu, – aš jau paklausiau:

– Ką turi įspūdingo?

– Tokį vieną aliejinės tapybos paveikslą. Ką tik radau tame slaptam kambary už virtuvės. Niekas iš giminės nežinojo, kad močiutė turėjo šį paveikslą.

– Įdomu, – tariau, jausdamas, kaip širdis keistai suspurda. Tikriausiai dėl įtampos, patirtos šiandien. – Kas per paveikslas?

Grėvė ilgai į mane žiūrėjo. Lūpose atsirado lengvas šypsnys. Jis sudėjo lūpas, kad atsakytų, ir mane apėmė keista nuojauta. Nuojauta, dėl kurios mano pilvas įsitempė, kaip nevalingai įsitempia boksininko pilvo raumenys, laukdami smūgio. Bet jo lūpų forma pasikeitė. Ir jokia, po šimts, nuojauta nebūtų galėjusi paruošti manęs tam, ką išgirdau:

– „Kalidono šerno medžioklė".

– „Medžioklė..." – per dvi sekundes mano burna išdžiūvo kaip pintis. – *Ta pati* „Medžioklė"?

– Žinai paveikslą?

– Jeigu turi omeny tą, kurį... kurį nutapė...

– Pėteris Paulis Rubensas, – užbaigė Grėvė.

Susitelkiau į vičvienintelį dalyką. Kad nuo veido nenukristų kaukė. Bet prieš akis blykčiojo tarsi Loftus Roudo švieslentė pro Londono ūkanas: QPR ką tik įmušė lengvą įvartį kryžkelėje. Gyvenimas apsivertė aukštyn kojom. Keliaujam į Vemblį.

II DALIS
RATAS UŽSIDARO

6 skyrius

Rubensas

– Pėteris Paulis Rubensas.

Akimirką atrodė, lyg visi judesiai, visi garsai kambaryje būtų sustingę. Pėterio Paulio Rubenso „Kalidono šerno medžioklė“. Žinoma, protinga prielaida būtų ta, kad čia kalbama apie kopiją, neįtikėtinai gerą ir žymią klastotę, kuri pati savaime drąsiai galėtų būti verta milijono ar dviejų. Bet tas balsas, tas pabrėžtinumas, tas žmogus – Klasas Grėvė – nepaliko man abejonių. Kad tai tikrai originalas, kruvinas graikų mitologijos medžioklės motyvas, fantastiškas žvėris, perveriamas Meleagro ieties, paveikslas, kurio pėdsakai pradingo tada, kai vokiečiai 1941 metais apiplėšė Rubenso gimtojo miesto Antverpeno galeriją, ir kuris, kaip buvo spėjama ir tikimasi, paslėptas kokiame nors Berlyno bunkeryje. Nesu didelis meno žinovas, bet dėl savaime suprantamų priežasčių kartais prisijungdavau prie interneto pažiūrėti dingusių ir ieškomų meno kūrinių sąrašų. Ir juose šis paveikslas daugiau kaip šešiasdešimt metų nesitraukė iš pirmojo dešimtuko, nors ilgainiui laikėsi jame tik kaip įdomybė, nes

imta manyti, kad jis bus sudegęs drauge su puse Vokietijos sostinės. Mano liežuvis stengėsi pasigauti drėgmės nuo gomurio:

– Tiesiog taip ėmei ir *radai* Pėterio Paulio Rubenso paveikslą slaptame kambaryje už velionės močiutės virtuvės?

Grėvė juokdamasis linktelėjo.

– Girdėjau, kad tokių dalykų pasitaiko. Na, tai nėra nei geriausias, nei garsiausias jo paveikslas, bet, be abejonės, šio to vertas.

Tylomis linktelėjau. Penkiasdešimties milijonų? Šimto? Mažiausiai. Kitas atrastas Rubenso paveikslas, „Nekaltųjų žudynės", vos prieš keletą metų buvo parduotas iš varžytinių už penkiasdešimt milijonų. Svarų. Daugiau kaip pusė milijardo kronų. Man reikėjo vandens.

– Beje, tai kad ji laikė paslėpusi meno kūrinį, nebuvo kaip griaustinis iš giedro dangaus, – tarė Grėvė. – Matai, mano močiutė jaunystėje buvo labai graži. Okupacijos metais ji, kaip ir bene visa Oslo aukštuomenė, bendravo su aukščiausio rango vokiečių karininkais. Ypač su vienu iš jų, pulkininku, kuris domėjosi menu. Ji dažnai apie jį pasakodavo, kai čia gyvenau. Pasakodavo, kaip jis palikdavo jai meno kūrinių, kad jam slapta pasaugotų, kol baigsis karas. Deja, paskutinėmis karo dienomis jį nužudė pasipriešinimo judėjimo dalyviai. Kad ir kaip ironiška, dalis jo žudikų buvo tie patys, kurie gerdavo jo šampaną, kai vokiečių reikalai klostėsi geriau. Tiesą sakant, aš tik iš dalies tikėjau močiutės pasakojimais. Kol, kaip minėjau, lenkai darbininkai tarnaitės kambarėlyje prie virtuvės už knygų spintos aptiko tas duris.

– Fantastika, – nejučiomis sušnibždėjau.

– Ar ne? Dar nepatikrinau, ar tai originalas, bet...

Bet tai originalas, pagalvojau. Vokiečių pulkininkai nekolekcionavo kopijų.

– Ar tavo darbininkai matė paveikslą? – paklausiau.

– Taip. Bet abejoju, ar suprato, kas tai.

– Nebūk toks tikras. Bute įrengta signalizacija?

– Suprantu, ką turi omeny. Atsakymas yra „taip“, visi to namo butai turi kolektyvinę sutartį su viena saugos firma. Ir nė vienas iš darbininkų neturi raktų, nes jie darbuojasi tik nuo aštuntos iki ketvirtos, kaip reikalauja namo tvarkos taisyklės. O kai jie yra bute, aš paprastai būnu kartu su jais.

– Labai gerai. Ar žinai, kokia tai saugos firma?

– „Trio...“ Kažkas tokio. Tiesą sakant, ketinau klausti tavo žmonos, gal pažįsta ką nors, kas galėtų padėti man nustatyti, ar tai tikras rubensas. Tu esi pirmas žmogus, su kuriuo apie tai kalbu, ir tikiuosi, kad niekam neišplepėsi.

– Žinoma, ne. Paklausiu ir tau paskambinsiu.

– Būsiu labai dėkingas. Kol kas žinau tik tiek, kad jeigu jis ir tikras, tai nėra vienas iš garsiausių jo paveikslų.

Šyptelėjau.

– Gaila. Bet grįžkime prie to posto. Man patinka dirbti greitai. Kaip manai, kurią dieną galėtum susitikti su „Pathfinderiu“?

– Bet kurią.

– Gerai, – svarsčiau, žiūrėdamas į savo kalendorių. Darbininkai nuo aštuonių iki keturių. – „Pathfinderio“ atstovams, ko gero, būtų patogiausia atvykti į Oslą po darbo. Nuo Horteno gera valanda kelio, tai ar tiktų, jei sutartume kurią dieną šią savaitę apie šeštą? – ištariau kiek galėdamas laisviau, bet apsimestinė gaida rėžė ausis.

– Tinka, tik ne rytoj, – pridūrė jis kildamas.

– Rytoj jiems, ko gero, irgi būtų per greitai, – pasakiau. – Paskambinsiu tuo numeriu, kurį palikai.

Palydėjau jį per registratūrą.

– Gali iškviesti taksi, Da? – bandžiau įskaityti iš Udos ar Idos veido išraiškos, ar jai priimtinas toks trumpinys, bet Grėvė mane pertraukė:

– Ačiū, aš su automobiliu. Linkėjimų žmonai, ir lauksiu tavo skambučio.

Jis ištiesė man ranką, čiupau ją plačiai šypsodamasis:

– Pasistengsiu paskambinti tau šį vakarą, nes rytoj, kaip suprantu, būsi užsiėmęs?

– Taip.

Pats nežinau, kodėl tada nesilioviau. Pokalbio ritmas, pojūtis, kad jau baigėme šnekėtis, rodė, kad dabar turėčiau pasakyti baigiamąjį „susiskambinsim“. Gal tai intuicija, nuojauta, gal jau buvo pasėta baimė, verčianti mane būti itin atsargų.

– Taigi, remontas atima daug laiko, – tariau.

– Ne dėl to, – atsakė jis. – Rytiniu lėktuvu skrendu į Roterdamą. Parsivežiu šunį, jis dabar uždarytas dėl karantino. Grįšiu tik vėlai vakare.

– Štai kaip, – pasakiau, paleisdamas jo ranką, kad nepajustų, kaip įsitempiau.

– Kokį šunį turi?

– Nyderterjerą. Pėdsekys. Bet piktas kaip kovinis šuo. Ne pro šalį laikyti tokį namie, kai pas tave kaba tokie paveikslai, kaip manai?

– Žinoma, – atsakiau, – žinoma.

Šuo. Nekenčiu šunų.

*

– Taigi taip, – išgirdau Uvės Kjikerudo balsą telefono ragelyje. – Klasas Grėvė, Oskaro gatvė dvidešimt penki. Raktus turiu čia. Perduosiu „Sušyje ir kavoje“ po valandos. Signalizacija bus išjungta rytoj septyniolika nulis nulis. Reikės kaip nors susikeisti, kad dirbčiau po pietų. Beje, o kodėl tokia skuba?

– Nuo rytojaus bute bus šuo.

– *OK*. O kodėl ne darbo metu, kaip įprasta?

Telefono automato link žingsniavo jaunuolis „Corneliani“ kostiumu ir madingais moksliuko akiniais. Nusisukau nuo jo, kad nereikėtų sveikintis, ir priglaudžiau lūpas prie ragelio.

– Noriu būti šimtu procentų tikras, kad ten nebus darbininkų. Ir iš karto paskambink į Geteborgą ir paprašyk, kad gautų gerą rubenso kopiją. Jų yra daug, bet mums reikalinga gera. Ir tegu suruošia ją iki tau šiąnakt atvykstant su Munko litografija. Laiko nedaug, bet svarbu, kad gaučiau ją iki rytojaus, supranti?

– Suprantu, suprantu.

– Ir gali Geteborgui pasakyti, kad rytoj naktį vėl atvažiuosi ir atveši originalą. Prisimeni, kaip vadinasi paveikslas?

– Taip, taip. „Katalonijos šerno medžioklė“. Rubensas.

– *Close enough.** Tu šimtu procentų įsitikinęs, kad tas perpardavėjas – patikimas?

– Jėzau Marija, Rogeri. Šimtąjį kartą sakau: taip!

– Aš tik klausiu.

– Klausyk. Bičas žino, kad jeigu nors kartą ką nors apgaus, visam gyvenimui iškris iš žaidimo. Niekas nebaudžia už vagystes rimčiau, kaip patys vagys.

* Ganėtinai panašiai. (Angl.)

– Gerai.

– Tik vienas dalykas. Antrąjį reisą į Geteborgą turiu atidėti vienai parai.

Tai ne bėda, taip esam darę ir anksčiau, Rubensas lubų slėptuvėje būtų saugus, bet vis dėlto pajutau, kaip ant sprando pasišiaušia plaukeliai.

– Kodėl?

– Ryt vakare turėsiu svečių. Panelė.

– Atidėk.

– *Sorry*, negaliu.

– Negali?

– Tai Nataša.

Negalėjau patikėti savo ausimis.

– Ta rusų kekšė?

– Nevadink jos taip.

– O ką, argi ne taip?

– Aš gi tavo žmonos nevadinu silikonine pupyte.

– Lygini mano žmoną su prostitute?

– Sakau, kad *nevadinu* tavo žmonos silikonine pupyte.

– Tavo laimė. Diana – *naturalall the way**.

– Meluoji.

– Nė kiek.

– *OK, I'm impressed.*** Bet vis tiek atvažiuosiu ne anksčiau kaip rytoj naktį. Aš jau trys savaitės laukiu Natašos eilėje, o seansą nufilmuosiu. Įrašysiu.

– Nufilmuosi? Kabini makaronus.

– Man reikia ko nors, kad galėčiau pasižiūrėti iki kito karto. Dievai žino, kada jis bus.

* Visiškai natūrali. (Angl.)

** Gerai, padarei įspūdį. (Angl.)

Nusikvatojau.

– Tu beprotis.

– Kodėl taip sakai?

– Įsimylėjai kekšę, Uve! Joks tikras vyras negali mylėti kekšės.

– Ką tu išmanai.

Sudejavau.

– Na, ir ką pasakysi savo meilei, išsitraukdamas tą savo nelaimingą filmavimo kamerą?

– Jinai gi nieko nežinos.

– Slapta kamera drabužių spintoje?

– Drabužių spintoje? Žmogau, visas mano namas stebimas vaizdo kamerų.

Manęs jau nebestebino niekas, ką Uvė Kjikerudas pasakodavo apie save. Jis pasakojo, kad laisvalaikiu daugiausia žiūri televizorių savo namelyje pamiškėje Tonsenhagene. Ir kad jam patinka šaudyti į ekraną, jeigu rodomas vaizdelis užknisa. Gyrėsi savaisiais austriškais pistoletais „Glock“, arba „panelėmis“, kaip jis juos vadino, nes jie neturi gaiduko, kuris pakiltų prieš ejakuliaciją. Į televizorių Uvė šaudydavo tuščiais šoviniais, bet vieną sykį užmiršo, kad įdėjo dėtuvę su koviniais, ir į šipulius sušaudė naujutėlį plazminį „Pioneer“ ekraną, kainavusį trisdešimt gabalų. Kai nešaudydavo į televizorių, pyškindavo pro langą į pelėdų inkilą, kurį pats buvo įkėlęs medyje miške tiesiai už namo. O vieną vakarą, sėdėdamas priešais televizorių, išgirdo kažkokį triukšmą lauke tarp medžių, atsidarė langą, nusitaikė „Remington“ šautuvu ir iššovė. Kulka pataikė žvėriui tiesiai į kaktą, ir Uvei teko išmesti iš šaldiklio visą šūsnį „Pizza Grandiosa“. Paskui pusmetį maitinosi briedienos kepsniais, briedienos

kotletais, briedienos troškiniais, briedienos maltinukais ir briedienos muštiniais, kol galiausiai nebegalėjo į juos nė žiūrėti, tada darsyk išmetė viską lauk ir vėl prigrūdo šaldiklį picų „Grandiosa“.

Neabejoju, kad visos šitos istorijos – tiesa. Bet tai, ką jis pasakė dabar...

– Visas namas stebimas kamerų?

– Kai dirbi „Tripolyje“, gauni ir tam tikrų dovanėlių, teisingai?

– Ir gali tas kameras tiesiog įjungti, jai nieko nepastebėjus?

– Tikrai taip. Atsivežu ją, įeinam į butą. Jeigu per penkiolika sekundžių neįvedu kodo, kad išjungčiau signalizaciją, „Tripolyje“ pasirodo vaizdelis.

– O tavo bute užkaukia signalizacija?

– Nieko panašaus. Signalizacija begarsė.

Be abejo, žinojau, kas tai per daiktas. Signalizacija įsijungia tik „Tripolyje“. Taip neišbaidysi vagių, kol „Tripolis“ susiskambins su policija ir per penkiolika minučių patys prisistatys į tavo namus. Tikslas – sugauti vagis nusikaltimo vietoje, kol jie dar nepaspruko su vogtu laimikiu, o jei nepavyktų – galima tikėtis atpažinti juos vaizdo įraše.

– Perspėjau budinčius vaikinus, kad nereikia važiuot nieko gaudyt, teisingai? Kad jie tiesiog gali įsipatoginti ir mėgautis vaizdu monitoriuose.

– Nori pasakyti, kad vaikinai sėdi ir stebi tave su rus... su Nataša?

– Džiaugsmu juk reikia dalytis. Bet aš pasirūpinau, kad lova nepakliūtų į kamerą, čia jau privati zona. Pasakysiu jai, kad nusirengtų priešais lovos kojūgalį, ant kėdės

šalia teliko, teisingai? Ji paklūsta režisūrai, čia ir yra geriausia. Pasakysiu, kad sėdėtų ant tos kėdės ir pažaistų su savim. Idealus kameros kampas, padirbėjau su apšvietimu. O pats galėsiu pasismaukyt už kadro, teisingai?

Tai jau peržengė ribas – daugiau klausytis nebenorėjau. Kostelėjau:

– Tai šiąnakt atvažiuoji ir pasiimi Munką. O poryt naktį – Rubensą, gerai?

– Aišku. Tau viskas *OK*, Rogeri? Balsas kažkoks stresuotas.

– Viskas *OK*, – atsakiau ir atgalia ranka persibraukiau kaktą. – Viskas labai *OK*.

Padėjau ragelį ir išėjau iš telefono būdelės. Dangų traukė debesys, bet aš to beveik nepastebėjau. Juk viskas *OK*. Tapsiu multimilijonieriumi. Išsipirksiu laisvę, laisvę nuo visko. Pasaulis ir viskas jame – neišskiriant nė Dianos – priklausys man. Tolumoje sudundėjo griaustinis, jis nuskambėjo tarsi gilus juokas. Tada nukrito pirmieji lietaus lašai, o batų padai man bėgant žvaliai kaukšėjo į grindinį.

7 skyrius

Nėštumas

Buvo šešta valanda, liovėsi lyti, vakaruose Oslo fiordą užliejo auksas. Įvairavau volvą į garažą, užgesinau variklį ir laukiau. Kai vartai už manęs nusileido, įjungiau salono lemputę, atsidariau juodąjį segtuvą ir išsitraukiau šiandienos laimikį. „Segė“. Eva Mudoči. Nužvelgiau jos veidą. Munkas tikrai buvo ją įsimylėjęs, kitaip nebūtų galėjęs jos šitaip nupiešti. Nupiešti kaip Lotės, pagauti to nebylaus skausmo, to nebylaus laukiniškumo. Tyliai nusikeikiau ir aštriai, šniokšdamas įkvėpiau pro dantis. Tada atsegiau lubų audinį sau virš galvos. Tai mano paties išradimas, skirtas slėpti paveikslams, kuriuos reikia pervežti per valstybės sieną. Tiesiog atlupau automobilio lubas – salono lubas, kaip sako automobilininkai, – toje vietoje, kur jos pritvirtintos virš priekinio stiklo. Iš vidaus priklijavau du lipdukus ir, dailiai apipjaustęs aplink priekinę salono lemputę, turėjau tobulą slėptuvę. Bėda gabenant didelius paveikslus, ypač senus, sausus aliejinius paveikslus, yra ta, kad juos reikia laikyti ištiestus, jų nevalia vynioti į ritinį, antraip dažai gali sutrūkinėti ir paveikslas bus sugadintas. Kitaip sakant, gabenant reikia turėti vietos, o

krovinys badyte bado akis. Bet, turėdamas maždaug keturis kvadratinius metrus lubų ploto, nestokoju vietos net ir dideliems paveikslams, ir jie būna paslėpti nuo uolių muitininkų su šunimis, kurie, laimei, neuostinėja dažų ar lako kvapo.

Įstūmiau Evą Mudoči į slėptuvę, pritvirtinau lubų audinį lipdukais, išlipau iš automobilio ir nužingsniavau namo link.

Ant šaldytuvo radau priklijuotą Dianos raštelį: ji išėjusi susitikti su savo drauge Katrine ir grįšianti namo apie vidurnaktį. Dar liko beveik šešios valandos. Atsidariau butelį „San Miguell", atsisėdau ant fotelio prie lango ir susimąsčiau apie vieną citatą iš Juhano Falkbergės knygos, kurią Diana man skaitė, kai sirgau kiaulyte: „Mes visi geriam tai, ko esam ištroškę." Tuomet gulėjau lovoje su temperatūra ir maudžiančiais skrųostais bei ausimis, panašus į prakaito išpūltą pūsliažuvę, o gydytojas, pažiūrėjęs į termometrą, ramino, kad „čia nieko baisaus". Ir savijauta buvo ne tokia jau baisi. Tik Dianos prispaustas jis nenorom ištarė bjaurius žodžius, tokius kaip „meningitas" ir „orchitas", ir dar labiau nenorom išvertė juos kaip „smegenų dangalų uždegimas" ir „sėklidžių uždegimas". Bet iškart pridūrė, kad „šiuo atveju tai labai mažai tikėtina".

Diana skaitė ir dėjo šaltus kompresus man ant kaktos. Knyga vadinosi *Ketvirta nakties sargyba*, ją parašė Juhanas Falkbergė, ir kadangi neturėjau kuo daugiau užimti savo smegenų, kurioms grėsė uždegimas, atidžiai klausiausi. Ypač įsidėmėjau du dalykus. Visų pirma, kunigą Sigismundą, kuris pateisina vieną girtuoklį: „Mes visi geriam tai, ko esam ištroškę." Gal dėl to, kad toks požiūris

į žmogų man teikė paguodą. Jeigu tokia tavo prigimtis, tai viskas ir gerai. O antra – citata iš Pontopidano paaiškinimų, kur jis teigia, jog žmogus gali nužudyti kito žmogaus sielą, užkrėsti ją, nusitempti jį su savimi į nuodėmę ir atimti iš jo išganymo galimybę. Ši mintis paguodos teikė kur kas mažiau. Baimė suteršti angelo sparnus neleido man atskleisti Dianai, kuo užsiimu, kad gaučiau papildomų pajamų. Šešias paras ji slaugė mane, o mane tai ir džiugino, ir kankino. Mat žinojau, kad pats jos taip slaugyti nesugebėčiau, bent jau ne sergančios kažkokia apgailėtina kiaulyte. Tad iš nuoširdaus smalsumo galiausiai paklausiau, kodėl ji tai darė. Jos atsakymas buvo paprastas:

– Nes aš tave myliu.

– Tai tik kiaulytė.

– Gal daugiau nepasitaikys progų tai parodyti. Tu niekada nesergi.

Nuskambėjo kaip priekaištas.

Ir tikrai, kitą dieną atsikėliau iš lovos, nuėjau į pokalbį dėl darbo darbuotojų atrankos agentūroje pavadinimu „Alfa“ ir pareiškiau, kad jie būtų visiški mulkiai, jeigu manęs neįdarbintų. Ir žinau, kodėl galėjau jiems taip tvirtai ir užtikrintai pareikšti. Juk niekas kita taip neleidžia vyrui praaugti savo paties ūgio, kaip moters ką tik ištarti žodžiai, jog jinai jį myli. Ir nesvarbu, kaip nevykusiai ji būtų pamelavusi, viena jo dalis amžinai jai bus dėkinga, amžinai ją truputį mylės.

Pasiėmiau vieną Dianos knygą apie meną, paskaitinėjau apie Rubensą ir perskaičiau trumpą informaciją apie „Kalidono šerno medžioklę“, tada atidžiai įsižiūrėjau į iliustraciją. Paskui padėjau knygą į šoną ir pasistengiau

žingsnis po žingsnio apmąstyti rytojaus operaciją Oskaro gatvėje.

Butas miesto daugiabutyje, be abejo, reiškia, kad rizikuosiu laiptinėje susitikti kaimynus. Potencialius liudytojus, kurie matys mane iš arti. Bet tik keletą sekundžių. Tuo metu jiems nekils jokių įtarimų, jie neįsidėmės mano veido, nes vilkėsiu darbiniu kombinezonu ir atsirakinsiu remontuojamo buto duris.

Tad ko aš taip bijau?

Žinau, ko bijojau. Interviu metu jis skaitė mane kaip atverstą knygą. Tačiau kiek puslapių sugebėjo perskaityti? Ar gali būti, kad jam kilo įtarimas? Kvailystė. Jis tiesiog atpažino tardymo metodiką, kurios pats buvo išmokęs karinėje tarnyboje, štai ir viskas.

Atsinešęs mobilųjį paskambinau Grėvei pranešti, kad Diana išėjusi, kad teks palaukti, kol jis grįš iš Roterdamo, tik tada būsiu sužinojęs vardą eksperto, galinčio įvertinti paveikslo autentiškumą. Balsas Grėvės telefono atsakiklyje ištarė *Please leave a message**; taip ir padariau. Alaus butelis buvo tuščias. Pasvarsčiau, ar neišgėrus taurelės viskio, bet nuvijau tą mintį, – nenorėjau kitą dieną atsibusti sutinusia galva. Na gerai, dar vieną, paskutinį, alaus.

Jau buvau nugėręs pusę butelio, kai staiga supratau, ką darau. Atitraukiau mobilųjį nuo ausies ir skubiai išjungiau. Buvau surinkęs Lotės numerį, įrašytą nieko nesakančiu pavadinimu „a" adresatų sąraše, – raidė a priversdavo mane sudrebėti tais retais atvejais, kai pasirodydavo ekrane jai skambinant. Taisyklė buvo tokia, kad

* Palikite žinutę. (Angl.)

skambinu aš. Atsiverčiau adresatų sąrašą, susiradau „a“ ir nuspaudžiau mygtuką „ištrinti“. „Ar tikrai norite ištrinti?“ – sureagavo telefonas. Stebeilijau į variantus. Bailų, išdavikišką „ne“ ir melagingą „taip“. Nuspaudžiau „taip“. Ir suvokiau, kad jos numeris įsispaudęs mano smegenyse taip, kad jo neįmanoma ištrinti. Ką tai reiškia, nežinojau ir nenorėjau žinoti. Bet jis išblės. Išblės ir išnyks. Turi išnykti.

Diana grįžo be penkių minučių vidurnaktį.

– Ką nuveikei, meile? – paklausė ji, priėjo prie fotelio, atsisėdo ant ranktūrio ir mane apkabino.

– Nieko ypatingo, – atsakiau. – Turėjau interviu su Klasu Grėve.

– Ir kaip ėjosi?

– Jis tobulas, išskyrus tai, kad užsienietis. „Pathfinderis“ aiškiai sakė, kad nori vadovo norvego, jie netgi viešai skelbia, kad jiems svarbu, jog visose grandyse dirbtų norvegai. Taigi laukia įkalbinėjimas.

– Bet šitoj srity tu geriausias pasaulyje, – ji pabučiavo mane į kaktą. – Girdėjau net kitus kalbant apie tavo rekordą.

– Kokį rekordą?

– Taigi tu – žmogus, kurio pasiūlytas kandidatas visada įdarbinamas.

– A, šitą, – atsakiau ir suvaidinau nustebusį.

– Pavyks ir šį kartą.

– Kaip sekėsi su Katrine?

Diana perbraukė ranka man garbanas.

– Puikiai. Kaip visada. Arba – dar puikiau nei visada.

– Vieną dieną ji mirs iš laimės.

Diana įsikniaubė man į plaukus ir kalbėjo, panirusi į juos.

– Ji ką tik sužinojo, kad laukiasi.

– Tai kurį laiką turbūt nebebus taip puiku.

– Nesąmonė, – sumurmėjo ji. – Gėrei?

– Tik lašelį. Pakeliam taures už Katrinę?

– Einu gultis, išvargau nuo visų tų laimingų kalbų. Ateisi?

Kai miegamajame gulėjau susirietęs jai už nugaros, apkabinęs ją, ir prie krūtinės ir pilvo jutau jos stuburą, man staiga dingtelėjo mintis, kurią suvokiau turėjęs galvoje nuo pat interviu su Grėve. Kad dabar galėčiau padaryti jai vaiką. Kad pagaliau jaučiu žemę po kojomis, tvirtą pagrindą, kad vaikas dabar tikrai nebeišstumtų manęs iš mano vietos. Mat Rubenso dėka pagaliau tikrai būčiau tas liūtas, valdovas, apie kurį kalbėjo Diana. Nepamainomas maitintojas. Negalėčiau sakyti, kad Diana anksčiau būtų tuo abejojusi, – abejojau aš. Abejojau, ar galėčiau būti tuo lizdo sergėtoju, kurio nusipelno tokia moteris kaip Diana. Ir baiminausi, kad būtent vaikas galėtų išgydyti jos palaimingą aklumą. Bet dabar ji galės matyti, matyti mane visą. Ar bent jau – daugiau manęs.

Antklodės neuždengta oda pašiurpo nuo žvarbaus skersvėjo, ir pajutau, kaip stangrėja varpa.

Tačiau jos alsavimas jau buvo gilus ir lygus.

Paleidau ją.

Ji atsivertė ant nugaros, rami ir bejėgė tarsi kūdikis.

Išslydau iš lovos.

Mizuko altorius iš pažiūros atrodė neliestas nuo vakar. Paprastai nepraeidavo nė dienos, kad Diana ko nors

nepakeistų: įpildavo šviežio vandens, įstatydavo naują žvakę, pamerkdavo naujų gėlių.

Užlipau į svetainę, įsipyliau viskio. Parketas ties langu buvo šaltas. Viskis buvo trisdešimties metų senumo, „Macallan", patenkinto užsakovo dovana. Dabar jie fondų biržos sąraše. Žvelgiau žemyn į garažą, užlietą mėnesienos. Uvė, ko gero, jau pakeliui. Turi atsarginius raktus; tad atsirakins garažą ir įsės į automobilį. Išims Evą Mudoči, įsidės ją į segtuvą ir nužingsniuos prie savo automobilio, pastatyto per saugų atstumą, pakankamai atokiai, kad niekam nekiltų sąsajų su mūsų namu. Nuvažiuos į Geteborgą pas vogtų daiktų perpardavinėtoją, atiduos paveikslą ir paryčiais jau bus grįžęs. Bet Eva Mudoči dabar buvo neįdomi, tiesiog erzinantis menkas darbiūkštis, kurį reikia užbaigti. Iš Geteborgo Uvė, reikia tikėtis, grįš su padoria Rubenso „Šerno medžioklės" kopija ir paslėps ją po volvo lubomis, mums ir kaimynams dar neatsikėlus.

Anksčiau Uvė į Geteborgą važinėdavo mano automobiliu. Pats aš niekada nekalbėjau su perpardavinėtoju, ir jis, tikiuosi, nenutuokė, kad čia įsitraukęs ne vien tik Uvė. Norėjau, kad kaip tik taip ir būtų, kuo mažiau kontaktų, kuo mažiau žmonių, galinčių kada nors besti į mane pirštu. Nusikaltėlius anksčiau ar vėliau pagauna, tad svarbu, kad juos nuo manęs skirtų kuo didesnis atstumas. Kaip tik todėl stengiausi, kad niekas manęs nepamatytų viešai besikalbančio su Uve Kjikerudu, aš skambindavau jam iš telefono automato, nes nenorėjau, kad kuris nors iš mano telefono numerių būtų užfiksuotas Uvės Kjikerudo pokalbių žurnale, kai jį sučiups. Pinigus dalydavomės ir strategiją planuodavome atokioje trobelėje Elverumo

apylinkėse. Uvė nuomojosi trobelę iš ūkininko atsiskyrėlio, ir visada atvykdavome atskirais automobiliais.

Sykį kaip tik važiuojant į šią trobelę man toptelėjo, kaip rizikavau, leisdamas Uvei vežioti paveikslus į Geteborgą mano automobiliu. Pravažiavau greičio matuoklį ir pamačiau beveik trisdešimties metų senumo Uvės mersedesą, juodą stilingą „280 SE", stovint greta policijos automobilio. Ir supratau, kad Uvė Kjikerudas neabejotinai yra vienas iš tų kelių erelių, kurie neįstengia laikytis greičio apribojimų. Buvau įkalęs jam, kad važiuodamas manuoju volvu į Geteborgą nuo priekinio stiklo visada nuimtų automatinio mokėjimo už kelius mikroschemą, nes važiavimas mokamais keliais su mikroschema registruojamas, o aš tikrai netrokštu aiškintis policijai, kodėl keletą kartų per metus naktimis važinėju magistrale E6. Bet pravažiuodamas pro Uvės mersedesą ties tuo greičio matuokliu pakeliui į Elverumą supratau, kad štai kur didžiausias pavojus: policija gali sustabdyti seną pažįstamą, kelių erelį Uvę Kjikerudą, lekiantį į Geteborgą, ir pasidomėti, ką, po galais, jis veikia su garbiojo, na taip, galvų medžiotojo Rogerio Brauno automobiliu. O paskui gero nelauk. Pritaikius prieš Kjikerudą Inbau, Reidą ir Baklį, baigtis gali būti tik viena.

Man pasirodė, kad matau kažką judant tamsoje prie garažo.

Rytoj laukia D-diena. Didelių svajonių diena. Didžiojo teismo diena. Demobilizacijos diena.

Mat jeigu viskas pavyks pagal planą, čia bus paskutinis nutrūktgalviškas žygis. Būsiu pasiekęs finišą, laisvas, išsisukęs.

Miestas po mumis žiburiavo, žadėdamas laimę.
Lotė atsiliepė po penkto signalo.
– Rogeri?
Atsargiai, švelniai.
Tarsi tai ji būtų pažadinusi mane, o ne aš – ją.
Padėjau ragelį.
Ir vienu gurkšniu ištuštinau viskio taurę.

8 skyrius

G11sus4

Prabudau iš skausmo plyštančia galva.

Pasikėliau ant alkūnių ir žiūrėjau į atsikišusį delikatų, kelnaitėmis aptemptą Dianos užpakaliuką, jai kuičiantis rankinuke ir vakar vilkėtų drabužių kišenėse.

– Kažko ieškai? – paklausiau.

– Labas rytas, meile, – tarė ji, bet girdėjau, kad rytas – visai nelabas. Ir man taip pat.

Išsiropščiau iš lovos, nuėjau į vonią. Pažiūrėjau į veidrodį ir pagalvojau, kad likusi diena verčiau jau būtų geresnė. Privalo būti geresnė. Bus geresnė. Atsukau dušą ir palindau po ledinėmis srovėmis, girdėdamas, kaip Diana miegamajame patyliukais keiksnoja.

– *And it's gonna be...* – staugiau, tarsi mesdamas iššūkį, – *PERFECT!*

– Jau bėgu, – šūktelėjo Diana. – Myliu tave.

– Ir aš tave myliu, – sušukau, bet nežinau, ar ji spėjo išgirsti, prieš durims užsitrenkiant jai už nugaros.

Dešimtą valandą sėdėjau kabinete, stengdamasis susikaupti. Atrodė, kad mano galva – kaip permatomas tvinksintis

buožgalvis. Mačiau, kad Ferdinandas jau keletą minučių išsižiojęs judina lūpas, matyt, sakydamas kažką daugiau ar mažiau svarbaus. Paskui, nors jo burna tebebuvo pražiota, lūpų jis nebejudino ir spoksojo į mane tokia veido išraiška, kuri, spėjau, byloja, kad jis laukia atsakymo.

– Pakartok klausimą, – tariau.

– Sakau, gerai, galėsiu pravesti antrąjį interviu su Grėve ir klientu, bet pirmiausia turi man daugiau papasakoti apie „Pathfinderį“. Aš gi gavau *zero* informacijos, atrodysiu kaip kokia tuštutė!

Čia jo balsas perėjo į isterikėms privalomą falcetą. Atsidusau.

– Jie gamina mažutyčius, beveik nematomus siųstuvus, kuriuos galima pritaisyti prie žmonių, kad galėtum juos rasti per imtuvą, sujungtą su pažangiausia pasaulyje GPS sistema. Pirmenybinis aptarnavimas iš palydovų, kurių bendrasavininkiai jie yra, ir taip toliau. Naujoviška technologija, o tai reiškia, kad atsiras norinčių firmą nupirkti. Paskaityk metinę ataskaitą. Dar kas nors?

– Perskaičiau! Visa informacija apie gaminius – konfidenciali. O kaip dėl to, kad Klasas Grėvė – užsienietis, kaip man šitą aiškiai nacionalistišką užsakovą priversti su tuo susitaikyti?

– Tau nereikia to daryti, aš pats pasirūpinsiu. Nesijaudink šitaip, Ferdi.

– Ferdi?

– Taip, pasvarsčiau apie tai. Ferdinandas – per ilgas vardas. Gerai?

Jis įtariai įsispitrijo į mane.

– Ferdi?

– Ne prie klientų, žinoma.

Plačiai nusišypsojau ir pajutau, kad galvos skausmas praeina.

– Viskas, Ferdi?

Buvo viskas. Iki pat pietų pertraukos kramčiau paralginą ir spoksojau į laikrodį. Per pietus nuėjau į juvelyrikos parduotuvę priešais „Sušį ir kavą".

– Šituos, – tariau ir parodžiau į deimantinius auskarus vitrinoje.

Kortelėje disponuojamas likutis buvo pakankamas. Kaip tik pakankamas. Sodriai raudonas zomšinis dėžutės paviršius buvo minkštas kaip šuniuko kailis.

Po pietų vėl krimtau paralginą ir spoksojau į laikrodį.

Lygiai penktą valandą pastačiau automobilį prie šaligatvio Inkognito gatvėje. Rasti vietos sunku nebuvo; ir čia dirbantys, ir čia gyvenantys žmonės šiuo metu veikiausiai važiavo namo. Ką tik buvo nuliję, ir mano batų padai pliauškėjo į asfaltą. Segtuvas atrodė lengvas. Kopija buvo vidutinės kokybės ir, be abejo, už ją teko kaip reikiant permokėti – penkiolika tūkstančių Švedijos kronų, bet dabar tai mažai ką reiškė.

Jeigu Osle apskritai yra bent viena prabangi gatvė, tai Oskaro. Namai eklektiškos architektūros, daugiausia neorenesanso stiliaus. Pastatai su neogotikiniais ornamentais, apsodintais kiemais, čia devyniolikto amžiaus pabaigoje įsikūrė direktoriai ir aukštesnio rango valdininkai.

Link manęs ėjo vyras, vedinas pudeliu. Čia, centre, skalikų nepamatysi. Jis žiūrėjo kiaurai per mane. Centras.

Pasukau prie 35-o numerio; pasak paieškos pagal adresą internete, šis pastatas – tai „hanoverietiškos architektūros pavyzdys su viduramžių įkvėptais motyvais".

Tačiau man įdomesnis pasirodė faktas, kad Ispanijos ambasada iš čia jau išsikėlusi, vadinasi, galima tikėtis, kad išvengsiu erzinančių stebėjimo kamerų. Priešais pastatą, nebyliai sveikinantį mane juodais langais, nebuvo matyti nė gyvos dvasios. Raktą gavau iš Uvės, jis tiksiąs ir lauko, ir buto durims. Bent jau lauko durys tikrai atsirakino. Greitai lipau laiptais. Ryžtingai. Ne per sunkiai, ne per lengvai. Kaip žmogus, žinantis, kur jam reikia, ir neturintis ko slėpti. Raktą laikiau rankoje, kad prie buto durų nereikėtų stovėti ir krapštytis, tokie dalykai gerai girdisi sename, garso izoliacija nepasižyminčiame name.

Trečias aukštas. Prie durų nėra užrašyto vardo, bet žinojau, kad tai šitos durys. Dvigubos, su gruoblėtais stiklais. Nesijaučiau toks ramus, kaip tikėjausi, – širdis daužėsi į šonkaulius, ir nepataikiau įkišti rakto. Uvė kartą man pasakojo, kad baimė pirmiausia sutrikdo smulkiąją motoriką. Jis buvo skaitęs apie tai knygoje apie kautynes iš mažo atstumo: gebėjimas užtaisyti ginklą nyksta, kai atsiduri prieš kitą ginklą. Vis dėlto iš antro karto raktas pataikė į skylutę. Ir pasisuko – be garso, sklandžiai, tiesiog tobulai. Nuspaudžiau rankeną ir patraukiau duris į save. Pastūmiau nuo savęs. Jos neatsidarė. Dar kartą patraukiau. Po velnių? Negi Grėvė įsidėjo antrą spyną? Negi visos mano svajonės ir planai subliūkš dėl suknistos antros spynos? Kone panikuodamas patraukiau duris iš visų jėgų. Jos garsiai atitrūko nuo staktos, o stiklai tebevirpėjo rėmeliuose, aidui sklindant laiptinėje. Įslinkau vidun, atsargiai uždariau duris ir atsikvėpiau. Ir iškart pagalvojau, kokia kvaila ta mintis, šovusi man vakar vakare. Ar aš nepasigesiąs šitos įtampos, prie kurios taip įpratau?

Įkvėpiant nosis, burna ir plaučiai prisipildė skiediklių, latekso dažų, lako ir klijų kvapo.

Koridoriuje peržengiau dažų kibirėlius ir tapetų ritinius ir nuėjau gilyn į butą. Pilkas popierius ant languoto ąžuolinio parketo, sienų apkala, mūro dulkės, seni langai, kurie, akivaizdu, bus keičiami. Aibė kambarių, didumo sulig nedidelėmis pokylių salėmis.

Už vidurinio kambario radau pusiau įrengtą virtuvę. Griežtos linijos, metalas ir medžio masyvas, be abejo – brangus, spėjau, kad „Poggenpohl". Įėjau į tarnaitės kambarėlį, ir ten laukė tos durys už knygų lentynų. Jau buvau pagalvojęs, kad durys gali būti užrakintos, bet žinojau, kad tokiu atveju bute rasčiau įrankių, su kuriais galėčiau jas išlaužti.

To neprireikė. Durims atsiveriant, tyliai, įspėjamai sucypė vyriai.

Įėjau į tamsų tuščią pailgą kambarį, iš kombinezono užančio išsitraukiau kišeninį prožektorių ir blyškiai geltonu šviesos kūgiu nušviečiau sienas. Kambarėlyje kabėjo keturi paveikslai. Trijų neatpažinau. O štai ketvirtąjį – taip. Atsistojau tiesiai priešais jį ir pajutau burną išsausėjant kaip ir tada, kai Grėvė ištarė paveikslo pavadinimą.

„Kalidono šerno medžioklė".

Atrodė, lyg šviesa skverbtųsi pro kone keturių šimtų metų senumo dažų sluoksnius. Drauge su šešėliais ji suteikė medžioklės scenai kontūrus ir formą, Diana man pasakojo, kad tokia technika vadinasi *chiaroscuro*. Paveikslas turėjo kone fizinį poveikį, įtraukiantį magnetizmą, tarsi susitiktum charizmatišką asmenybę, kurią anksčiau pažinojai tik iš nuotraukų ir atsiliepimų. Nebuvau

pasirengęs visam tam grožiui. Atpažinau spalvas iš vėlesnių ir žinomesnių Rubenso paveikslų su medžioklės scenomis, matytų Dianos knygose apie meną, – „Liūto medžioklė“, „Begemoto ir krokodilo medžioklė“, „Tigro medžioklė“. Knygoje, kurią skaičiau vakar, buvo rašoma, kad tai – pirmasis Rubenso medžioklės motyvas, tiesioginis vėlesnių šedevrų pirmtakas. Kalidono šerną atsiuntė deivė Artemidė, kad šis siaubtų ir žudytų kalidoniečius ir taip atkeršytų už tai, kad žmonės negerbia jos kaip deivės. Bet geriausias Kalidono medžiotojas, žmogus, vardu Meleagras, galiausiai nusmeigė šerną ietimi. Stebeilijau į nuogą raumeningą Meleagro kūną, į neapykantos kupiną veidą, kuris man kai ką priminė, į ietį, perveriančią pabaisos kūną. Tokia dramatiška ir sykiu pamaldi scena. Tokia nuoga ir sykiu paslaptinga. Tokia paprasta. Ir tokia vertinga.

Nukėliau paveikslą, nusinešiau į virtuvę ir pasidėjau ant stalo. Seni rėmai buvo, kaip ir tikėjausi, su porėmiu, ant kurio buvo pritvirtinta drobė. Išsitraukiau tuos du įrankius, kuriuos turėjau pasiėmęs ir kurių man reikėjo, ylą ir žnyples. Nukirpau didumos vinučių galvas, išlupau tas, kurias dar bus galima panaudoti, atpalaidavau porėmį ir su yla iškrapščiau smeigtukus. Čiupinėjausi ilgiau nei paprastai, gal visgi Uvė buvo teisus dėl smulkiosios motorikos. Bet po dvidešimties minučių kopija pagaliau buvo rėmuose, o originalas – segtuve.

Pakabinau paveikslą į vietą, uždariau paskui save duris, pasitikrinau, ar nepalikau jokių pėdsakų, ir išėjau iš virtuvės, suprakaitavusia ranka sugniaužęs segtuvo rankeną.

Eidamas per vidurinį kambarį, žvilgtelėjau pro langą ir pastebėjau pusnuogį medžio vainiką. Sustojau. Raudonai žioruojantys lapai, tebekabantys ant medžio, tarytum liepsnojo įkypoje saulės šviesoje, prasiskverbiančioje pro debesis. Rubensas. Spalvos. Medis buvo tarsi nutapytas jo spalvomis.

Tai buvo magiška akimirka. Triumfo akimirka. Metamorfozės akimirka. Tokia akimirka, kai viską matai taip aiškiai, jog sprendimai, anksčiau laikyti labai sudėtingais, staiga pasirodo savaime suprantami. Aš noriu tapti tėvu, ketinau pasakyti jai tai tik šįvakar, bet staiga pajutau, kad tinkama akimirka yra dabar. Dabar, čia, nusikaltimo vietoje, su Rubensu po pažastimi ir šiuo gražiu, didingu medžiu prieš akis. Tokią akimirką reikia išlieti bronzoje, įamžinti atsiminimą, kad mudu su Diana galėtume jį išsitraukti lietingomis dienomis. Ji, nesuteptoji, manytų, kad šis sprendimas priimtas aiškumo minutę, be jokių kitų priežasčių, vien iš meilės jai ir mūsų būsimam vaikui. Ir tik aš, liūtas, šeimos galva, žinočiau tamsią paslaptį: zebrui iš pasalų buvo perkąsta gerklė, žemė nusidažė krauju, idant galėčiau jiems, savo tyriesiems, atnešti laimikį. Taip, kaip tik taip dabar bus sutvirtinta mūsų meilė. Išsiėmiau telefoną, nusimoviau vieną pirštinę ir surinkau jos „Prados“ telefono numerį. Laukdamas, kol mus sujungs, stengiausi mintyse suformuluoti sakinį. „Noriu padovanoti tau vaiką, mano meile.“ Arba: „Mano meile, leisk man padovanoti tau...“

Nuskambėjo Džono Lenono akordas G11sus4.

It's been a hard day's night... Iš tiesų, iš tiesų. Plačiai nusišypsojau.

Ir tada staiga suvokiau.

Kad aš jį *girdžiu*.

Kad kažkas čia visai negerai.

Nuleidau telefoną.

Ir kažkur toli, bet pakankamai aiškiai girdėjau, kaip bitlai užgroja „A Hard Day's Night". Dianos skambučio melodiją.

Mano kojos lipte prilipo prie pilko popieriaus ant grindų.

Paskui kojos mane nunešė garso kryptimi, o širdis plakė sunkiais timpano dūžiais.

Garsas sklido iš už pravirų durų tolėliau.

Atidariau jas.

Tai buvo miegamasis.

Lova vidury kambario buvo paklota, bet joje akivaizdžiai gulėta. Ties kojūgaliu gulėjo lagaminas, o šalia stovėjo kėdė, per kurios atkaltę buvo permesta keletas drabužių. Atdaroje spintoje ant pakabo kabėjo kostiumas. Tas pats, kurį Klasas Grėvė vilkėjo per interviu. Kažkur kambary Lenonas ir Makartis dainavo duetu su tokiu užsidegimu, kokio vėlesniuose albumuose nebeišgaudavo. Apsidairiau. Pasilenkiau. Ir pamačiau jį. „Prados" telefoną. Po lova. Tikriausiai išslydo jai iš kelnių kišenės. Tikriausiai tada, kai jis tas kelnes traukė nuo jos. O ji nepastebėjo, kad telefonas dingo, kol... kol...

Prisiminiau jos gundantį užpakalį šįryt, kai ji karštligiškai kuitėsi drabužių kišenėse ir rankinėje.

Atsitiesiau. Turbūt per greitai, nes kambarys ėmė suktis. Atsirėmiau į sieną.

Įsijungė telefono atsakiklis, ir balsas sučiulbėjo:

– Sveiki, čia Diana. Negaliu atsiliepti į skambutį...

Kas teisybė, tai ne melas.

– ...bet žinote, ką reikia daryti...

Taip. Kažkuri smegenų dalis pastebėjo, kad į sieną atsirėmiau ranka be pirštinės, taigi reikės nepamiršti jos nušluostyti.

– Linkiu nuostabios dienos!

O štai čia jau sunkiau.

Pypt.

III DALIS
ANTRASIS INTERVIU

9 skyrius

Antrasis interviu

Mano tėvas Ijanas Braunas buvo aistringas, nors ir neypatingas šachmatininkas. Jis išmojo žaisti šachmatais iš savo tėvo būdamas penkerių metų, skaitė knygas apie šachmatus ir studijavo klasikines partijas. Vis dėlto mane pradėjo mokyti žaisti tik tada, kai man jau buvo keturiolika, kai geriausi metai mokytis jau buvo praėję. Bet gabumų šachmatams turėjau ir sulaukęs šešiolikos pirmąkart jį nugalėjau. Jis nusišypsojo tartum didžiuodamasis, bet žinau, kad negalėjo to pakęsti. Sudėjo figūras iš naujo ir pradėjome revanšo partiją. Kaip paprastai, lošiau baltosiomis figūromis, jis įsivaizdavo, kad šitaip suteikia man pranašumą. Po kelių ėjimų jis atsiprašęs nuėjo į virtuvę, kur, žinojau, patraukė iš džino butelio. Kai grįžo, buvau sukeitęs vietomis dvi figūras, bet jis to nepastebėjo. Po keturių ėjimų jis sėdėjo išsižiojęs ir žiūrėjo į mano baltąją karalienę, stovinčią priešais jo juodąjį karalių. Ir matė, kad po kito ėjimo jo laukia matas. Jis atrodė taip, kad nepajėgiau susiturėti ir nusikvatojau. Ir iš jo veido išraiškos pamačiau, kad jis suprato, kas atsitiko. Tada jis pakilo ir pirmiausia nušlavė visas figūras nuo lentos. Tada šėrė

man. Keliai neatlaikė, ir aš pargriuvau, labiau iš baimės nei nuo smūgio. Jis dar niekada nebuvo manęs mušęs.

– Sukeitei figūras vietomis, – švogždė jis. – Mano sūnus nesukčiaus.

Burnoje pajutau kraujo skonį. Baltoji karalienė gulėjo ant grindų tiesiai priešais mane. Jos karūna buvo įskilusi. Neapykanta degino gerklę ir krūtinę kaip tulžis. Pakėliau įskilusią karalienę ir pastačiau ją ant lentos. Paskui – likusias figūras. Vieną po kitos. Pastačiau visas tiksliai ten, kur jos stovėjo prieš tai.

– Tavo ėjimas, tėti.

Mat taip elgiasi šalčiausios neapykantos apimtas žaidėjas, kuriam jau belaiminčiam priešininkas netikėtai trenkia į veidą, pataiko į skausmingą vietą, perpranta jo baimę. Jis nepameta lentos iš akių, bet užgniaužia baimę ir laikosi plano. Įkvepia ir iškvepia, rekonstruoja, tęsia partiją, pelno pergalę. Išeina be triumfo gestų.

Sėdėjau prie stalo galo ir mačiau, kaip juda Klaso Grėvės burna. Mačiau, kaip skruostai įsitempia ir atsipalaiduoja, formuodami žodžius, kurie, be abejo, buvo suprantami Ferdinandui ir dviem „Pathfinderio" atstovams, šiaip ar taip, jie visi trys akivaizdžiai patenkinti linksėjo. Kaip aš nekenčiau tos burnos. Nekenčiau pilkai rožinių dantenų, tvirtų kaip antkapiai dantų, paties tos šlykščios kūno angos pavidalo – tiesaus plyšio su dviem į viršų užsirietusiais kampais abiejose pusėse, reiškiančiais šypseną, tokią pačią išgraviruotą šypseną, kokia Bjornas Borgas žavėjo visą pasaulį. Ir kuria dabar Klasas Grėvė gundė savo būsimą darbdavį, „Pathfinderį". Bet užvis labiausiai nekenčiau jo lūpų. Lūpų, kurios lietė mano žmonos lūpas, mano žmonos odą, tikriausiai ir rausvus krūtų spenelius,

ir, be jokios abejonės, jos sudrėkusią, plačiai atsivėrusią lytį. Įsivaizdavau, kad matau šviesų gaktos plauką, prikibusį prie mėsingos apatinės lūpos.

Jau bene pusvalandį sėdėjau tylėdamas, o Ferdinandas su bukagalvišku užsidegimu bėrė kvailus klausimus iš interviu vadovo, tarsi jie būtų jo paties sugalvoti.

Interviu pradžioje Klasas Grėvė atsakinėjo, kreipdamasis į mane. Bet paskui suprato, kad aš dalyvauju tik kaip neoficialus pasyvus pašalinis ir kad jo užduotis šiandien – skelbti Grėvės evangeliją aniems trims. Bet kartkartėmis siuntė man greitus, klausiamus žvilgsnius, tarsi prašydamas užuominos, koks čia mano vaidmuo.

Suprantama, po kurio laiko tuodu iš „Pathfinderio", valdybos pirmininkas ir Informacijos skyriaus vadovas, ėmė klausinėti jo apie patirtį firmoje HOTE. Ir Grėvė pasakojo, kaip jis ir HOTE plėšėsi, kurdami ir tobulindami „Trace", į laką panašų skystį ar gelį, kurio mililitre yra apie šimtą siųstuvų ir kuriuo galima ištepti bet kokį objektą. Pranašumas tas, kad skaidrus skystis beveik nematomas ir – visai kaip įprastinis lakas – taip tvirtai prilimpa prie objekto, kad jo lengvai nenugremši. O trūkumas, kad siųstuvai labai maži, jų siunčiami signalai – nepakankamai stiprūs, kad prasiskverbtų per tankesnę už orą aplinką, pavyzdžiui, per vandenį, ledą, purvą ar ypač storą dulkių sluoksnį, padengiantį transporto priemones dykumų karuose.

O štai sienos, netgi ir storo mūro, retai tampančios kliūtimi.

– Pasitaikydavo, kad kareiviai, kuriuos būdavome ištepę „Trace", labai išsipurvinę pradingdavo iš mūsų imtuvų, – pasakojo Grėvė. – Neturime technologijos, kuri pakankamai sustiprintų siųstuvus.

– „Pathfinderis“ ją turi, – atsakė valdybos pirmininkas. Tai buvo į šeštą dešimtį įkopęs vyras retais plaukais, kartkartėmis sukiojantis kaklą, lyg baimintųsi, kad šis sustabarės, arba lyg būtų prarijęs per didelį kąsnį. Spėjau, kad tai nevalingas spazmas, sukeltas raumenų ligos, kurios baigtis nekelia abejonių. – Bet mes, deja, neturime „Trace“ technologijos.

– Technologine prasme HOTE ir „Pathfinderis“ būtų idealūs sutuoktiniai, – tarė Grėvė.

– Taigi, – pabrėžtinai atsiliepė valdybos pirmininkas. – Ir „Pathfinderis“ būtų namų šeimininkė, gaunanti varganus skatikus iš uždirbto pelno.

Grėvė sukrizeno.

– Visiškai teisingai. Beje, „Pathfinderiui“ būtų lengviau įsisavinti HOTE technologiją nei atvirkščiai. Todėl manau, kad „Pathfinderiui“ priimtinas tik vienas kelias. O būtent – keliauti savarankiškai.

Pastebėjau, kaip „Pathfinderio“ atstovai susižvalgė.

– Šiaip ar taip, Grėve, jūsų CV įspūdingas, – tarė valdybos pirmininkas. – Bet „Pathfinderio“ valdybai labiausiai rūpi, kad mūsų generalinis būtų stajeris... kaip jūs tai vadinate personalo vadybos žargonu?

– Gaspadorius,– pasiskubino atsakyti Ferdinandas.

– Taip, gaspadorius. Gera metafora. Žmogus, kuris puoselėja tai, kas jau sukurta, ir toliau deda akmenį ant akmens. Ištvermingas ir kantrus. O jūsų biografija tokia... ee... spalvinga ir dramatiška, bet iš jos nematyti, ar turite tos ištvermės ir to užsispyrimo, kurie būtini mūsų ieškomam vadovui.

Klasas Grėvė rimta veido išraiška išklausė valdybos pirmininką ir linktelėjo.

– Visų pirma noriu pasakyti, kad pritariu jūsų požiūriui, jog būtent tokio vadovo „Pathfinderiui“ ir reikia. Antra – nebūčiau parodęs susidomėjimo šiuo iššūkiu, jei nemanyčiau esąs kaip tik toks žmogus.

– Vadinasi, esate toks? – atsargiai ištarė antrasis „Pathfinderio“ atstovas, subtilus tipas, kurį dar prieš jam prisistatant atspėjau esant Informacijos skyriaus vadovą. Nemažai jų esu įdarbinęs.

Klasas Grėvė nusišypsojo. Širdinga šypsena, kuri ne tik suminkština titnaginę išraišką, bet visiškai pakeičia veidą. Jau kelissyk mačiau tą jo triuką, turintį atskleisti šelmišką vaikėzą, kokiu jis irgi gebėjo būti. Jis veikė taip pat, kaip Inbau, Reido ir Baklio rekomenduojamas fizinis prisilietimas, intymus veiksmas, pasitikėjimo pareiškimas, skelbiantis, kad štai aš apsinuoginu.

– Leiskite papasakoti jums vieną istoriją, – nusišypsojo Grėvė. – Tai toks dalykas, kurį man nelengva pripažinti. Būtent – kad visiškai nesugebu pralaimėti. Susikremtu pralaimėjęs net spėdamas, iškris skaičius ar herbas.

Kambaryje pasigirdo krizenimas.

– Bet tikiuosi, kad ji šį tą sako apie kantrybę ir ištvermę, – kalbėjo jis. – Tarnaudamas BBE sykį Suriname medžiojau vieną, deja, gana nereikšmingą narkotikų prekeivį...

Pastebėjau, kaip tuodu iš „Pathfinderio“ palinko į priekį. Ferdinandas įpylė į puodelius kavos, sykiu pasiųsdamas man pergalingą šypsnį.

Ir Klaso Grėvės burna krutėjo. Judėjo į priekį. Lindo ten, kur neturėjo teisės lįsti. Ar Diana šaukė? Be abejo, šaukė. Ji tiesiog negalėjo susilaikyti nešaukusi, lengvas grobis, savo pačios geismo auka. Kai pirmąkart mylėjomės, pagalvojau

apie Berninio skulptūrą Kornaro koplyčioje – „Šventosios Teresės ekstazė“. Iš dalies – dėl pravertos Dianos burnos, kenčiančios, kone skausmingos veido išraiškos, įsitempusios kraujagyslės ir gilios raukšlės kaktoje. O iš dalies – dėl to, kad Diana šaukė, o aš visada įsivaizdavau ekstaziškąją Berninio karmelitę šventąją šaukiant, kai angelas ištraukia strėlę jai iš krūtinės ir ruošiasi besti dar kartą. Bent jau man taip atrodo: į vidų, laukan ir vėl į vidų, dieviško įsiskverbimo vaizdinys, aukščiausia dulkinimosi sublimacija, bet vis dėlto – tai dulkinimasis. Tačiau net šventoji negalėtų šaukti taip, kaip Diana. Dianos šauksmas buvo skausminga palaima, strėlės smaigalys, veriantis ausų būgnelius, nuo jo per visą kūną nueidavo pagaugai. Tai buvo verksmingas pratisas šauksmas, vos pakylantis ir vėl nusileidžiantis tonas, tartum lėktuvo modelio. Toks veriantis, kad po pirmojo meilės akto pabudau spengiančiomis ausimis, o po trijų savaičių mylėjimosi, regis, pastebėjau pirmuosius tinito požymius: girdėjau nuolatinį krioklio šniokštimą ar bent jau upelio čiurlenimą, lydimą čia užeinančio, čia išnykstančio švilpimo.

Sykį išreiškiau susirūpinimą dėl savo klausos, be abejo, juokais, bet Dianai tai anaiptol nepasirodė juokinga. Priešingai, ji pasibaisėjo ir kone pravirko. O kai kitą sykį mylėjomės, ant ausų pajutau jos minkštas rankas. Iš pradžių pamaniau, kad tai tokia kiek neįprasta glamonė. Bet kai pastebėjau, jog ji suskliautė delnus lyg kaušelius, suformuodama šiltas ausines klausai apsaugoti, supratau, kokio meilės veiksmo tai būta. Grynai garsiniu požiūriu poveikis buvo ne kažin koks (šauksmas vis tiek raižyte raižė smegenų žievę), bet juo didesnis emociniu požiūriu. Nesu žliumba, bet pasiekęs ejakuliaciją ėmiau

kūkčioti kaip vaikas. Veikiausiai dėl to, kad supratau, jog niekas, niekas kitas niekada manęs taip nemylės kaip šitoji moteris.

Taigi dabar, sėdėdamas ir žiūrėdamas į Klasą Grėvę, ir žinodamas, kad ji taip pat šaukė ir jo glėbyje, stengiausi negalvoti apie kitą klausimą. Bet, lygiai kaip ir Diana, tiesiog negalėjau susilaikyti: ar ji laikė uždengusi jam ausis?

– Pėdsakai daugiausia vedė per tankias džiungles ir pelkynus, – pasakojo Klasas Grėvė. – Per dieną žygiuodavom aštuonias valandas. Vis dėlto nuolat kiek atsilikdavom, nuolat mažumėlę pavėluodavom. Kiti vienas po kito iškriko. Karštinė, dizenterija, gyvačių įkandimai ar tiesiog grynas išsekimas. Džiunglės suėda tau protą. Aš buvau jauniausias, bet vis dėlto galiausiai man pavedė vadovauti. Ir davė mačetę.

Diana ir Grėvė. Kai grįžęs iš Grėvės namų pastačiau volvą garaže, akimirksnį svarsčiau, gal uždaryti langus, palikti įjungtą variklį ir įkvėpti anglies dvideginio, viendeginio ar kokio ten velnio – tokia mirtis būna, bent jau kiek girdėjau, maloni.

– Po šešiasdešimt trijų dienų ir trijų šimtų dvidešimties kilometrų persekiojimo bjauriausiu kraštovaizdžiu, kokį tik galima įsivaizduoti, iš mūsų persekiotojų komandos likom tik aš ir vienas geltonsnapis iš Groningeno, per kvailas, kad išprotėtų. Susisiekiau su generaliniu štabu ir mums atskraidino nyderterjerą. Girdėjot tokią veislę? Neteko? Geriausias pėdsekys pasaulyje. Ir be galo ištikimas, puola viską, ką parodai, nepaisydamas dydžio. Draugas iki gyvenimo galo. Tiesiogine prasme. Parašiutu iš sraigtasparnio nuleido šunį, šiek tiek vyrėlesnį nei metų šunytį, vidury džiunglių milžiniškoje Sipalivinio apygardoje,

kur nusikaltėliai mėto kokaino siuntas. Visgi paaiškėjo, kad šuo nusileido daugiau kaip už dešimties kilometrų nuo mūsų slėptuvės. Atrodė, kad bus stebuklas, ne tik jeigu jis sugebės mus atsekti, bet apskritai jeigu bent parą išgyvens džiunglėse. O jis surado mus mažiau nei per dvi valandas.

Grėvė atsilošė kėdėje. Dabar jis visiškai valdė situaciją.

– Pavadinau jį Saidvainderiu. Pagal raketą su infraraudonųjų spindulių jutikliu, žinote? Mylėjau tą šunį. Todėl po šiai dienai laikau nyderterjerą, parsivežiau vakar iš Nyderlandų, beje, tai – Saidvainderio anūkas.

Kai po įsilaužimo pas Grėvę vakare grįžau namo, Diana sėdėjo svetainėje ir per televizorių žiūrėjo žinias. Rodė spaudos konferenciją su vyresniuoju inspektoriumi Brėde Spere, sėdinčiu už ilgos mikrofonų eilės. Jis kalbėjo apie žmogžudystę. Išaiškintą žmogžudystę. Žmogžudystę, kurią, jeigu tikėtume juo, pats vienas ir išaiškino. Sperės balsas vyriškai gergždė kaip radijas, pertraukiamas trikdžių, kaip gesčiojanti šviesa, kaip rašomoji mašinėlė su viena nusitrynusia raide, paliekančia vos įžiūrimus kontūrus popieriuje.

– Nusikaltėlis bus pris-atytas į teismą rytoj. Daugiau klausimų?

Jo tarsenoje nebeliko jokių rytinio Oslo tarmės pėdsakų, bet, pasak „Google“, jis aštuonerius metus žaidė Amerudo krepšinio komandoje. Policijos akademiją pagal pažangumą baigė antras iš kurso. Duodamas interviu moterų žurnalui, jis profesiniais sumetimais atsisakė atsakyti į klausimą, ar turįs mylimąją. Paaiškino, jog mylimoji, jei tokia būtų, susilauktų per daug nepageidaujamo dėmesio ir iš žiniasklaidos, ir iš tų elementų, kuriuos jis

medžioja. Bet tame pačiame žurnale išspausdintos nuotraukos – prasegti marškiniai, primerktos akys, nežymi šypsena – nerodė, kad turėtų mylimąją.

Atsistojau už Dianos fotelio.

– Jis perėjo į KRIPOS'ą*, – pranešė ji. – Žmogžudystės ir panašiai.

Aišku, man tai nebuvo naujiena. Kas savaitę paguglindavau naujienų apie Brėdę Sperę, kad žinočiau, kuo jis užsiima, ar sakė ką nors laikraščiams apie meno vagių mafijos medžioklę. Be to, progai pasitaikius paklausinėdavau apie Sperę, Oslas nėra didelis miestas. Žinojau, kas ir kaip.

– Užjaučiu, – tarstelėjau. – Vadinasi, nebesilankys galerijoje.

Ji nusijuokė ir pakėlė į mane akis, o aš šypsodamasis žvelgiau į ją iš viršaus, mūsų veidai vienas kito atžvilgiu buvo apsukti. Ir vieną akimirką pagalvojau, kad to įvykio su Grėve nebuvo, kad aš tiesiog viską pernelyg gyvai įsivaizdavau, kaip kad dauguma žmonių kartkartėmis įsivaizduoja blogiausia, kas tik gali nutikti, bent jau tam, kad patirtų tą jausmą, ar jį įmanoma ištverti. Ir tarsi trokšdamas patvirtinimo, jog tai būta tik sapno, pasakiau apsigalvojęs, ji esanti teisi, mums iš tiesų derėtų užsisakyti kelionę į Tokiją gruodį. Bet Diana nustebusi pažvelgė į mane ir atsakė negalinti gi uždaryti galerijos prieš pat Kalėdas, juk būsiąs pats sezono įkarštis. Ir niekas nevažiuojąs į Tokiją gruodžio mėnesį, ten tuo metu per šalta. Tiesiog paklausiau, o kaip dėl pavasario, pasakiau, kad galėčiau užsakyti bilietus. O ji atsakė, kad per sudėtinga

* Norvegijos nacionalinis kriminalinių nusikaltimų tyrimų biuras.

planuoti taip toli į priekį, ar mes negalėtume tiesiog luktelėti ir pažiūrėti, kaip klostysis reikalai?

– Žinoma, – atsakiau ir pridūriau, kad einu miegoti, nes esu labai pavargęs.

Nusileidęs laiptais užėjau į vaikų kambarį, priėjau prie *mizuko jizo* ir priklaupiau. Altorėlis vis dar stovėjo nejudintas. Per sudėtinga planuoti taip toli į priekį. Pažiūrėsim, kaip klostysis reikalai. Tada iš kišenės išsitraukiau mažą raudoną dėžutę, pirštų galiukais perbraukiau glotnų paviršių ir padėjau ją šalia akmeninės Budos statulėlės, sergstinčios mūsų vandens vaiką.

– Po dviejų dienų viename kaimelyje suradom narkotikų prekeivį. Jį slėpė jaunutė užsienietė, kuri, kaip vėliau paaiškėjo, buvo jo meilužė. Jie dažnai susiranda tokias nekaltai atrodančias merginas ir paskui naudojasi jomis kaip kurjerėmis. Kol merginą sučiumpa muitinėje ir uždaro iki gyvos galvos. Nuo persekiojimo pradžios buvo praėjusios šešiasdešimt penkios dienos, – Grėvė įkvėpė. – Dėl manęs, laisvai galėjo trukti dar šešiasdešimt penkias.

Stojusią tylą galiausiai pertraukė Informacijos skyriaus vadovas:

– Ir jūs suėmėt tą vyrą?

– Ne tik jį. Jis ir jo meilužė suteikė mums pakankamai informacijos, kad vėliau galėtume suimti dvidešimt tris jo sėbrus.

– Kaip... – pradėjo valdybos pirmininkas. – Kaip sulaikomi tokie... ee... nutrūktgalviai?

– Šiuo atveju nebuvo nieko dramatiško, – atsakė Klasas Grėvė, susidėdamas rankas už galvos. – Lyčių lygybė pasiekė ir Surinamą. Kai įsiveržėm į namą, ginklus jis

buvo pasidėjęs ant virtuvės stalo ir padėjo savo merginai malti mėsą.

Valdybos pirmininkas nusikvatojo ir metė žvilgsnį į Informacijos skyriaus vadovą, ir šis paklusniai prisijungė trūkčiojančiu, kiek atsargesniu juoku. Besijuokiančiųjų choras tapo tribalsis, kai ėmė žvingčioti ir Ferdinandas. Stebėjau keturis švytinčius veidus, galvodamas, su kokiu malonumu dabar šveisčiau rankinę granatą.

Ferdinandui užbaigus interviu, pasišoviau išlydėti Klasą Grėvę, o anie trys padarė pertraukėlę prieš baigiamąjį aptarimą.

Nulydėjau Grėvę iki lifto ir paspaudžiau iškvietimo mygtuką.

– Įtikinama, – tariau, sunėręs pirštus ant kostiumo kelnių ir žiūrėdamas į lifto monitorių. – Turi talentą suvedžioti žmones.

– Suvedžioti? Kaip čia pasakius. Manau, kad nelaikai negarbingu dalyku parduoti save už didžiausią kainą, Rodžeri.

– Tikrai ne. Tavo vietoje elgčiausi lygiai taip pat.

– Ačiū. Kada rašysi rekomendaciją?

– Šįvakar.

– Gerai.

Lifto durys atsidarė, mes įlipome ir stovėdami laukėme.

– Man tik smalsu, – tariau. – Tas vyras, kurį persekiojote...

– Taip?

– Ar kartais tai ne tas pats, kuris kankino tave rūsyje?

Grėvė nusišypsojo.

– Kaip supratai?

– Tiesiog atspėjau.

Lifto durys užsivėrė.

– Ir tu pasitenkinai vien jį sulaikydamas?

Grėvė kilstelėjo vieną antakį.

– Tau sunku tuo patikėti?

Gūžtelėjau pečiais. Liftas pajudėjo.

– Ketinau jį nužudyti, – pasakė Grėvė.

– Turėjai tiek daug už ką atkeršyti?

– Taip.

– O kokia atsakomybė gresia Nyderlandų kariuomenėje už žmogžudystę?

– Pasirūpiname, kad žmogžudystė liktų neatskleista. Suksametonio chloridas.

– Nuodai? Nuodų piliulės?

– Kaip tik tokias naudoja galvų medžiotojai toje pasaulio dalyje.

Manau, kad dviprasmybė buvo sąmoninga.

– Suksametonio chlorido tirpalas guminiame vynuogės dydžio kamuoliuke su adatėle, toks beveik nematomas švirkštas. Paslepiamas objekto čiužinyje. Kai šis atsigula, švirkšto adata perduria odą, o kūno svoris tuo pat metu sušvirkščia nuodus iš guminio kamuoliuko į objekto organizmą.

– Betgi jis buvo namie, – atsakiau. – Ir, be to, toji mergina būtų buvusi liudytoja.

– Va būtent.

– Tai kaip jį privertei išduoti draugelius?

– Pasiūliau jam susitarti. Paprašiau, kad mano kolega jį palaikytų, įgrūdau jo ranką į mėsmalę ir pasakiau, kad

sumalsim ją ir priversim žiūrėti, kaip mūsų šuo ėda faršą. Tada jis prakalbo.

Linktelėjau, pabandęs įsivaizduoti tą sceną. Lifto durys atsidarė, ir mes patraukėme prie išėjimo. Palaikiau jam duris.

– O kas buvo po to, kai jis prakalbo?

– Ką turi omeny? – Grėvė prisimerkė nuo dienos šviesos.

– Ar laikeisi savosios susitarimo dalies?

– Aš... – atsakė Grėvė, išsitraukdamas „Maui Jim Titanium" akinius nuo saulės ir juos užsidėdamas. – Visada laikausi savosios susitarimo dalies.

– Kitaip sakant, tiesiog apgailėtinas sulaikymas? Ar tai buvo verta dviejų mėnesių persekiojimo ir rizikos žūti pačiam?

Grėvė tyliai nusijuokė.

– Rodžeri, tu nesupranti. Tokie kaip aš niekada nesiliauna persekioti. Aš, kaip ir mano šuo, genų ir dresūros rezultatas. Rizika neegzistuoja. Kai šūvis paleistas, aš kaip ta raketa su infraraudonųjų spindulių jutikliu, kurios niekas nesulaikys, kuri, kai pamąstai, siekia susinaikinti. Pagalvok, kaip išanalizuotum tokį atvejį, remdamasis savo psichologijos studijomis.

Jis paėmė mane už parankės, šyptelėjo ir sušnibždėjo:

– Bet diagnozę pasilaikyk sau pačiam.

Tebestovėjau laikydamas duris.

– O mergina? Kaip privertei ją prabilti?

– Jai buvo keturiolika.

– Ir?

– Kaip pats manai?

– Nežinau.

Grėvė giliai atsiduso.

– Nežinau, kodėl tu tokios nuomonės apie mane, Rodžeri. Aš netardau mažamečių mergaičių. Pats nuvežiau ją į Paramaribą, už savo kareivišką atlyginimą nupirkau lėktuvo bilietą ir pirmu reisu išskraidinau namo pas tėvus, kol nepakliuvo į nagus Surinamo policijai.

Žiūrėjau jam pavymui, sparčiai žingsniuojančiam link sidabrinio „Lexus GS 430“ automobilių aikštelėje.

Ruduo buvo akinamai gražus. Mano vestuvių dieną lijo lietus.

10 skyrius

Širdies yda

Trečią kartą nuspaudžiau Lotės Madsen skambutį. Nors ant telefonspynės jos vardo nebuvo, man teko skambinti į šias duris Eilerto Sundto gatvėje pakankamai daug kartų, kad žinočiau, jog ji gyvena būtent čia.

Sutemos ir vėsa atėjo anksti ir greitai. Stovėjau kalendamas dantimis. Ji ilgai dvejojo, kai po pietų paskambinau iš darbo ir paklausiau, ar galėčiau užsukti pas ją apie aštuntą valandą. O kai galiausiai vienu skiemeniu suteikė man audienciją, supratau, kad ji tikriausiai sulaužė sau pačiai duotą pažadą daugiau neturėti nieko bendra su vyru, taip pabrėžtinai ją palikusiu. Spyna sudūzgė, plėšte atplėšiau duris, tarsi tai būtų buvęs vienintelis mano šansas. Užlipau laiptais, nenorėjau susidurti lifte su vienu ar kitu smalsiu kaimynu, turinčiu į valias laiko spoksoti, dėtis domėn, darytis išvadas.

Lotė laukė šiek tiek pravėrusi duris. Mačiau jos blyškų veidą.

Įėjau, uždariau duris.

– Štai ir aš.

Ji nieko neatsakė. Kaip visada.

– Kaip laikaisi? – paklausiau.

Lotė Madsen gūžtelėjo. Ji atrodė lygiai taip pat, kaip ir man pirmąkart ją pamačius: kaip išsigandęs šunytis, maža ir nušiurusi, su baimingomis rudomis šuniuko akimis. Riebūs plaukai karojo be gyvybės abipus veido, ji buvo pakumpusi, o beformiai bespalviai drabužiai darė įspūdį, kad ši moteris labiau stengiasi paslėpti nei pabrėžti savo kūną. Nors pagrindo tam nebuvo: Lotė buvo liekna, grakšti, o jos oda – glotni ir lygi. Bet iš jos sklido nusižeminimas, mano įsivaizdavimu, būdingas tokio tipo moterims – moterims, kurios visada bus mušamos, visada bus paliekamos, kurios niekada negaus to, ko iš tiesų yra vertos. Galbūt kaip tik tai manyje sužadino globėjo instinktą, kurį iki tol nė nenutuokiau turįs. Kaip ir kitus, ne tokius platoniškus jausmus, nuo kurių prasidėjo mūsų trumpalaikiai santykiai. Arba meilės nuotykis. Nuotykis. Santykiai – tai esamasis laikas, nuotykis – būtasis.

Pirmąkart pamačiau Lotę Madsen šią vasarą, per vieną Dianos vernisažą. Lotė stovėjo kitame salės gale, įsmeigusi žvilgsnį į mane, ir susizgribo mažumėlę per vėlai. Pričiupti moterį nusikaltimo vietoje tokiu atveju visada glosto savimeilę, bet neatrodė, jog jos žvilgsnis rengtųsi grįžti prie manęs, tad pasukau prie paveikslo, kurį ji apžiūrinėjo, ir prisistačiau. Galima sakyti, iš smalsumo, nes visada buvau – turint galvoje mano prigimtį – stebėtinai ištikimas Dianai. Pikti liežuviai galėtų tvirtinti, kad mano ištikimybė labiau rėmėsi rizikos analize negu meile. Kad aš, žinodamas, jog Diana daug patrauklesnė už mane, negalėjau šitaip rizikuoti, nebent būčiau pasirengęs visam laikui pereiti į žemesnį lygį.

Galimas dalykas. O Lotė Madsen buvo mano lygio.

Ji atrodė kaip keistuolė menininkė, ir nejučia pagalvojau, kad ji yra arba kaip tik tokia, arba keistuolio menininko mergina. Niekaip kitaip neįmanoma paaiškinti, kaip duksliomis rudomis velvetinėmis kelnėmis ir paprastu siauru pilku megztiniu apsirengusi būtybė pateko į vernisažą. Tačiau pasirodė, kad ji ketina pirkti. Žinoma, ne sau, o vienai danų firmai, ketinančiai įsirengti naujas patalpas Odensėje. Ji buvo laisvai samdoma vertėja iš norvegų ir ispanų kalbų – brošiūros, straipsniai, vartojimo instrukcijos, filmai, viena kita dalykinė knyga. Ta firma priklausė jos nuolatinių klientų ratui. Lotė kalbėjo tyliai, su nedrąsia šypsenėle, tarsi nesuprastų, kaip kažkas gali švaistyti laiką šnekėdamas su ja. Netrukus susižavėjau Lote Madsen. Taip, manau, kad „susižavėjau“ – tinkamiausias žodis. Ji buvo miela. Ir nedidukė. Metro penkiasdešimt devynių. Nereikėjo klausti, gerai nustatau ūgį iš akies. Tą vakarą, palikdamas galeriją, turėjau jos telefono numerį, kad galėčiau atsiųsti kitų to dailininko, kurio parodą atidarėme, paveikslų nuotraukų. Tačiau tuo metu aš pats maniau, jog esu nuoširdus.

Antrą sykį susitikome puodelio kavos „Sušyje ir kavoje“. Paaiškinau jai, kad verčiau parodysiu atspausdintas paveikslų nuotraukas, o ne tiesiog atsiųsiu elektroniniu paštu, kadangi vaizdai ekrane – kaip ir aš – meluoja.

Paskubomis parodęs nuotraukas, papasakojau jai, kad santuokoje esu nelaimingas, bet kenčiu, nes jaučiuosi įpareigotas begalinės žmonos meilės man. Kai vedęs vyras flirtuoja su netekėjusia moterimi ar atvirkščiai, tai labiausiai nuvalkiota klišė pasaulyje, bet man susidarė įspūdis,

kad Lotė jos nebuvo girdėjusi. Tiesą sakant, aš irgi nebuvau jos girdėjęs, bet bent jau buvau girdėjęs *apie* ją ir spėjau ją esant paveikią.

Lotė pažiūrėjo į laikrodį ir pasakė jau turinti eiti, o aš paklausiau, ar galėčiau kurį vakarą užsukti parodyti kito dailininko, kuris, mano nuomone, jos klientui iš Odensės būtų daug geresnė investicija. Ji dvejodama sutiko.

Pasiėmiau keletą prastų paveikslų iš galerijos ir butelį gero raudonojo vyno iš rūsio. Nuo tos akimirkos, kai šiltą vasaros vakarą atidarė man duris, Lotė atrodė pasmerkta pralaimėti.

Porinau jai juokingas istorijas apie savo padarytas klaidas – jos neva atskleidžia tave iš kvailosios pusės, bet iš tiesų rodo, jog esi pakankamai pasitikintis savimi ir lydimas sėkmės, kad drįstum būti saviironiškas. Lotė papasakojo esanti vienturtė, vaikystėje ir jaunystėje daug keliavusi po pasaulį su tėvais, jos tėvas buvo tarptautinės įmonės, tiesiančios vandentiekius, vyriausiasis inžinierius. Lotė nebuvo prisirišusi prie jokios konkrečios vietos, Norvegija jai tikusi kaip ir bet kuri kita šalis. Ir viskas. Kaip žmogus, mokantis tiek daug kalbų, ji šnekėjo mažai. Vertėja, pamaniau. Svetimos istorijos jai arčiau širdies nei savos.

Ji klausinėjo manęs apie žmoną. Sakė „tavo žmona“, nors Dianos vardą turėjo žinoti, jeigu jau buvo gavusi kvietimą į vernisažą. Bet dėl to bent jau man viskas buvo lengviau. O ir jai.

Papasakojau, kad mūsų santuoką ištiko krizė, kai „mano žmona“ pastojo, o aš nenorėjau to vaiko. Ir, pasak jos, priverčiau ją pasidaryti abortą.

– O tu privertei? – paklausė Lotė.*

– Tikriausiai.

Pastebėjau, kad Lotės veide kažkas pasikeitė, ir paklausiau, kas atsitiko.

– Tėvai privertė mane pasidaryti abortą. Buvau paauglė, ir vaikas būtų neturėjęs tėvo. Aš jų vis dar nekenčiu už tai. Jų ir savęs pačios.

Nurijau seiles. Nurijau seiles ir paaiškinau:

– Mūsų kūdikis sirgo Dauno sindromu. Aštuoniasdešimt penki procentai tėvų, kurie tai sužino, pasirenka abortą.

Vos tik tai pasakęs, iškart pasigailėjau. Ką sau galvojau? Kad paminėjęs Dauno sindromą pasiteisinsiu prieš Lotę, kodėl nenorėjau susilaukti vaiko su savo žmona?

– Didelė tikimybė, kad tavo žmona būtų praradusi kūdikį visiškai natūraliai, – pasakė Lotė. – Dauno sindromą labai dažnai lydi širdies yda.

Širdies yda, pagalvojau, ir tyliai mintyse padėkojau jai už palaikymą, už tai, kad vėl man viską palengvina. Mums abiem. Po valandos jau buvom nusirengę, ir aš švenčiau pergalę, kuri žmogui, labiau pratusiam prie pergalių, be abejo, būtų pasirodžiusi lengva, bet dėl kurios aš ne vieną dieną skraidžiau padebesiais. Ne vieną savaitę. Tiksliau – tris su puse. Trumpai drūtai – turėjau meilužę. Ir palikau ją po dvidešimt keturių dienų.

Dabar žiūrint į ją, stovinčią prieškambaryje priešais mane, tai atrodė tiesiog neįtikėtina.

*

* Originale Lotė Madsen kalba daniškai. Kadangi danų ir norvegų kalbos (ypač – rašytinės) labai panašios, norvegų skaitytojų tai netrikdo. Čia Lotės žodžius verčiame lietuviškai, nedarydami jokio skirtumo tarp daniško ir norvegiško tekstų.

Hamsunas rašė, kad mes, žmonės, persisotiname meile. Nebenorime to, ko gauname per daug. Ar mes tikrai tokie banalūs? Akivaizdu, kad taip. Bet man nutiko ne taip. Mane ėmė graužti sąžinė. Ne todėl, kad negalėjau atsakyti į Lotės meilę, o todėl, kad mylėjau Dianą. Tai neišvengiamai turėjau pripažinti, bet galutinį postūmį suteikė vienas keistokas epizodas. Buvo vėlyva vasara, dvidešimt ketvirtoji nuodėmingo gyvenimo diena, gulėjome lovoje ankštame Lotės dviejų kambarių butuke Eilerto Sundto gatvėje. Prieš tai visą vakarą šnekėjomės – tiksliau, aš šnekėjau. Vaizdavau ir aiškinau gyvenimą pagal savo suvokimą. Man tai puikiai sekasi, Paulo Koeljo maniera, tai yra taip, kad intelektualiai mažiau išrankūs skaitytojai lieka sužavėti, o reiklesnieji – suirzę. Melancholiškos rudos Lotės akys neatsitraukė nuo mano lūpų, ryte rijo kiekvieną žodį, mažne galėjau matyti, kaip ji įžengia į mano savadarbį minčių pasaulį, kaip jos smegenys verčia mano apmąstymus savais, kaip ji įsimyli mano sąmonę. Pats aš jau seniausiai buvau įsimylėjęs jos įsimylėjimą, tas ištikimas akis, mažakalbystę ir tylias, beveik negirdimas meilės aimanas, visai nepanašias į žviegiantį Dianos diskinį pjūklą. Dėl to įsimylėjimo aš tris su puse savaitės buvau nuolatos apimtas geismo. Taigi kai galiausiai baigiau monologą, tiesiog žiūrėjome vienas į kitą, palinkau į priekį, uždėjau ranką jai ant krūtinės, ji suvirpėjo – o gal suvirpėjau aš – ir mes strimgalviais puolėme prie miegamojo durų ir prie metro vieno centimetro pločio lovos iš IKEA viliojančiu pavadinimu „Brekke“ – „laužyti“. Tą vakarą jos aimanos buvo garsesnės nei paprastai, ji kažką šnibždėjo man į ausį daniškai, o aš nesupratau ką, nes

danų kalba, grynai objektyviai žiūrint, yra sunki (danų vaikai pradeda šnekėti vėliau nei kitų europiečių), bet vis tiek mane tai itin užvedė, tad padidinau tempą. Paprastai Lotė kiek priešindavosi tokiam tempo didinimui, bet tą vakarą suėmė mano sėdmenis ir prisitraukė arčiau savęs, o aš tai supratau kaip raginimą judėti smarkiau ir greičiau. Paklusau, sykiu galvodamas apie tėvą atvirame karste per laidotuves, šis metodas man veiksmingai padėdavo išvengti pernelyg ankstyvos ejakuliacijos. Arba šiuo atveju – apskritai išvengti ejakuliacijos. Nors Lotė sakėsi vartojanti kontraceptikus, nuo minties apie nėštumą man apmirdavo širdis. Nežinau, ar mums mylintis Lotė patirdavo orgazmą, dėl jos tylaus ir santūraus būdo spėju, kad orgazmas būtų pasireiškęs tik raibuliavimu paviršiuje, galėjau jo tiesiog nepastebėti. O ji buvo pernelyg švelni būtybė, kad erzinčiau ją klausinėdamas. Todėl buvau visiškai nepasirengęs tam, kas įvyko. Jutau, kad jau laikas sustoti, bet atlikau paskutinį energingą judesį. Jausmas buvo toks, tarsi būčiau į kažką atsitrenkęs ten, giliai viduje. Jos kūnas įsitempė, akys ir burna plačiai atsivėrė. Paskui ji ėmė drebėti, ir trumpą beprotišką akimirką išsigandau, kad sukėliau epilepsijos priepuolį. Tada pajutau kažką šilto, dar šiltesnio nei jos makštis, apglėbiant mano varpą, o kitą akimirką pilvą, klubus ir pautus užliejo potvynio banga.

Pasikėliau ant rankų ir netikėdamas ir paklaikęs stebeilijau į tašką, kur buvo susijungę mūsų kūnai. Jos makštis susitraukinėjo tarsi norėdama mane išstumti, ji dusliai dejavo, tokio maurojimo dar niekada nebuvau girdėjęs, o tada plūstelėjo dar viena banga. Vanduo pliaupė iš jos,

tryško tarp mūsų klubakaulių ir liejosi ant čiužinio, kuris dar nebuvo spėjęs sugerti pirmosios bangos. Jėzau Marija, galvojau. Prakiurdžiau ją. Supanikavusios smegenys ieškojo paaiškinimo. Ji nėščia, pagalvojau. O aš ką tik prakiurdžiau vaisiaus dangalus, ir dabar visa ta velniava bėga į lovą. Jėzau Marija, mes murkdomės gyvybės ir mirties jūroje, tai vandens vaikas, dar vienas vandens vaikas! Kas be ko, buvau skaitęs apie vadinamuosius šlapius moterų orgazmus, gerai jau gerai, gal buvau ir matęs kokiame pornofilme, bet maniau, kad tai neteisybė, išsigalvojimai, vyrų fantazijos apie lygiavertę ejakuliuojančią partnerę. Gulėdamas lovoje teįstengiau pagalvoti, kad čia atpildas, dievų bausmė už tai, jog įkalbėjau Dianą pasidaryti abortą, – kad savo nesutramdoma birka atėmiau gyvybę dar vienam nekaltam vaikui.

Išsiropščiau iš lovos, nuplėšiau antklodę, Lotė susigūžė, bet aš nepaisiau jos susirietusio nuogo kūno, tik spoksojau į tamsią dėmę, tebeplintančią ant paklodės. Pamažu supratau, kas įvyko. O dar svarbiau – ko, laimei, neįvyko. Bet žala jau buvo padaryta, buvo per vėlu, kelio atgal nebeliko.

– Turiu išeiti, – pasakiau. – Taip daugiau negalima.

– Ką dabar darysi? – vos girdimai sušnibždėjo Lotė, susirietusi kaip gemalas.

– Labai apgailestauju, – atsakiau. – Bet turiu eiti namo ir prašyti Dianos atleidimo.

– Tikrai jo negausi, – sušnibždėjo Lotė.

Negirdėjau nė garselio iš jos miegamojo, kol vonioje nuo rankų ir nuo burnos ploviausi jos kvapą, o tada išėjau, atsargiai uždarydamas paskui save laukujes duris.

Ir štai dabar – praėjus trims mėnesiams – aš vėl stovėjau jos prieškambaryje, žinodamas, kad šįkart ne Lotės, o mano akys atrodo kaip šuniuko.

– Ar gali man atleisti? – paklausiau.

– O ji negalėjo? – paklausė Lotė be intonacijos. O gal tai tiesiog tokia daniška intonacija.

– Aš nieko jai nepasakojau.

– Kodėl?

– Nežinau, – atsakiau. – Didelė tikimybė, kad turiu širdies ydą.

Ji ilgai žvelgė į mane. Ir giliai giliai už tų rudų, pernelyg melancholiškų jos akių jutau šypsenos šešėlį.

– Kodėl tu čia?

– Nes negaliu tavęs pamiršti.

– Kodėl tu čia? – pakartojo ji su tokiu tvirtumu, kokio anksčiau nebuvau girdėjęs.

– Aš tik pamaniau, kad galėtume... – pradėjau, bet buvau nutrauktas:

– Kodėl, Rogeri?

Atsidusau.

– Aš jai nieko nebeskolingas. Ji turi meilužį.

Stojo ilga tyla.

Lotė mažumėlę atkišo apatinę lūpą.

– Ji sudaužė tau širdį?

Linktelėjau.

– Ir dabar nori, kad ją suklijuočiau?

Niekada anksčiau nebuvau girdėjęs šios mažakalbės moters taip lengvai ir sklandžiai formuluojant mintis.

– Tu negali jos suklijuoti, Lote.

– Turbūt negaliu. Ar žinai, kas tas meilužis?

– Sakykim taip: vienas tipas, kuris per mūsų agentūrą ieškojo darbo, bet jo negaus. Ar galime pakalbėti apie ką nors kito?

– Tik pakalbėti?

– Kaip nuspręsi.

– Jau nusprendžiau. Tik pakalbėti. Ir čia bus tavo darbas.

– Gerai. Atsinešiau butelį vyno.

Ji vos pastebimai krestelėjo galvą. Tada apsisuko, o aš nusekiau iš paskos.

Kalbėjau, kol vyno butelis ištuštėjo, ir užmigau ant sofos. Kai pabudau, gulėjau galvą padėjęs jai ant skreito, o ji glostė man plaukus.

– Žinai, kuo pirmiausia atkreipei mano dėmesį? – paklausė ji, pastebėjusi, kad nebemiegu.

– Plaukais.

– Jau esu sakiusi?

– Ne, – atsiliepiau ir dirstelėjau į laikrodį. Pusė dešimtos. Laikas namo. Na taip, į namų griuvėsius. Buvo nemalonu net pagalvoti.

– Ar galiu sugrįžti? – paklausiau.

Pastebėjau, kad ji dvejoja.

– Man tavęs reikia, – pridūriau.

Supratau, kad tai ne itin svarus argumentas ir kad nusižiūrėjau jį nuo moters, kuri sirgo už QPR todėl, kad ta komanda leido jai jaustis reikalingai. Bet jokių kitokių argumentų neturėjau.

– Nežinau, – atsakė ji. – Man reikia pagalvoti.

Man grįžus Diana sėdėjo svetainėje ir skaitinėjo didelio formato knygą. Van Morisonas dainavo „Someone like

you make it all worth while“, ir ji neišgirdo manęs, kol neatsistojau tiesiai priešais ją ir garsiai neperskaičiau pavadinimo ant viršelio:

– *Vaiko gimimas*?

Ji krūptelėjo, bet nušvito ir skubomis įkišo knygą į lentyną už savęs.

– Tu vėlyvas, meile. Veikei ką nors malonaus ar tik dirbai?

– Ir taip, ir taip, – atsakiau ir nuėjau prie svetainės lango. Garažas buvo užlietas baltos mėnesienos, bet dar praeis ne viena valanda, kol Uvė paims paveikslą. – Skambinėjau telefonu ir galvojau apie rekomendaciją dėl „Pathfinderio“ kandidato.

Ji džiugiai suplojo rankom.

– Kaip puiku. Postą gaus tas, su kuriuo tave suvedžiau, tas... och, koks ten jo vardas?

– Grėvė.

– Klasas Grėvė. Man visai su atmintim negerai. Tikiuosi, kad sužinojęs jis galerijoje nusipirks paveikslą iš tų brangesnių, juk aš to nusipelniau, ar ne?

Ji skaidriai nusijuokė, ištiesė lieknas kojas, kurias buvo pasėdusi, ir nusižiovavo. Man tarsi replėmis sugniaužė širdį ir suspaudė kaip vandens balioną, turėjau greitai nusigręžti į svetainės langą, kad Diana nepamatytų skausmo mano veide. Moteris, kurią maniau neturint jokios klastos, ne tik sugebėjo išlaikyti kaukę, ji vaidino kaip patyrusi aktorė. Nurijau seilę ir palaukiau, kol būsiu tikras, kad valdau balsą.

– Grėvė – netinkamas žmogus, – pasakiau, sykiu stebėdamas jos atspindį svetainės lange. – Rekomenduosiu kitą kandidatą.

Ne visai patyrusi aktorė. Šįkart jos reakcija nebuvo tokia rami, mačiau, kaip jai atvimpa smakras.

– Juokauji, meile. Jis gi idealus! Pats taip sakei...

– Suklydau.

– Suklydai? – Savo pasitenkinimui, girdėjau jos balse atsiradusią spiegiančią gaidelę. – Ką, dėl Dievo, turi omeny?

– Grėvė – užsienietis. Žemesnis nei metro aštuoniasdešimties. Ir turi rimtų asmenybės sutrikimų.

– Žemesnis nei metro aštuoniasdešimties? Viešpatie šventas, Rogeri, tu žemesnis nei metro septyniasdešimties. Tai tu turi asmenybės sutrikimų!

Pataikė į skaudžią vietą. Ne dėl asmenybės sutrikimų, aišku, dėl jų ji gal ir teisi. Susiėmiau, kad išlaikyčiau ramų balsą:

– Iš kur toks įkarštis, Diana? Aš irgi daug tikėjausi iš Klaso Grėvės, bet amžinai nutinka taip, kad žmonės mus nuvilia ir nepateisina lūkesčių.

– Bet... bet tu klysti. Argi nematai? Jis – tas, ko reikia!

Atsisukau į ją, mėgindamas atlaidžiai šypsotis.

– Klausyk, Diana, savo darbe aš esu vienas iš pačių geriausių. O būtent – vertindamas ir atrinkdamas žmones. Pasitaiko, kad suklystu asmeniniame gyvenime... – Mačiau, kaip jos veidas vos pastebimai sutrūkčioja. – Bet darbe – niekada. Niekada.

Ji tylėjo.

– Nusikaliau, – pasakiau. – Naktį ne kiek tepamiegojau. Labanakt.

Gulėdamas lovoje, klausiausi jos žingsnių viršuje. Nenurimstančių, pirmyn ir atgal. Jokių balsų negirdėjau,

bet žinojau, kad ji paprastai šitaip vaikšto kalbėdama telefonu. Nusistebėjau, kad tai bruožas, būdingas kartoms, užaugusioms be belaidžių komunikacijos priemonių, – kalbėdami telefonu mes vaikštome, tarsi vis dar neatsistebėtume, kad tai įmanoma. Kažkur skaičiau, kad šiuolaikiniai žmonės bendraudami praleidžia šešis kartus daugiau laiko nei mūsų protėviai. Kitaip sakant, bendraujama daugiau, bet ar kokybiškiau? Kodėl, pavyzdžiui, aš neišrėžiau Dianai, kad žinau, jog ji buvo su Klasu Grėve šio bute? Gal todėl, kad suvokiau, jog ji nesugebės to paaiškinti, ir man, šiaip ar taip, teliks mano paties spėlionės ir prielaidos? Ji galėtų, pavyzdžiui, tvirtinti, kad tai buvo atsitiktinis susitikimas, iš netyčių, bet aš žinočiau, kad taip nėra. Nė viena moteris nesistengia manipuliuoti savo sutuoktiniu, kad šis paskirtų gerai apmokamą postą vyriškiui, su kuriuo ji tiesiog atsitiktinai permiegojo.

Bet, aišku, buvo ir daugiau priežasčių laikyti liežuvį už dantų. Kol dėjausi nieko nežinąs apie Dianą ir Grėvę, niekas negalėjo reikalauti, kad būčiau nušalintas vertinant jo kandidatūrą, tad nereikėjo perleisti „Alfos“ išvados formulavimo Ferdinandui ir galėjau sau tykiai ramiai imtis savo mažo, patetiško keršto. Be to, kaipgi man paaiškinti kilusius įtarimus? Juk vis dėlto negalėjo būti nė kalbos, kad prisipažinčiau Dianai esąs vagis, kartkartėmis įsilaužiantis į svetimus butus.

Varčiausi lovoje ir klausiausi jos aukštakulnių beldžiamų ir man siunčiamų monotoniškų nesuprantamų Morzės signalų. Norėjau miego. Norėjau sapnuoti. Pasprukti. Ir pabudęs nieko neprisiminti. Juk, be abejo, tai ir buvo pagrindinė priežastis, kodėl nieko jai nesakiau. Kol tai neištarta balsu, vis dar ruseno tikimybė, kad viską

užmiršim. Kad užmigsim ir sapnuosim, o kai pabusim, visa tai bus dingę, tapę kažkuo abstraktaus, vaizdais, teegzistavusiais mūsų galvose, taip pat kaip ir išdavikiškos mintys bei fantazijos, ta kasdienė neištikimybė, lydinti visus – net ir labiausiai visa apimančius – meilės santykius.

Man dingtelėjo, kad jeigu jau ji kalba mobiliuoju, tai, vadinasi, įsigijo naują. Ir kad to naujo telefono vaizdas būtų konkretus, apčiuopiamas ir neatremiamas įrodymas, kad tai, kas įvyko, nebuvo vien sapnas.

Kai ji pagaliau atėjo į miegamąjį ir nusirengė, apsimečiau, kad miegu. Bet blyškiame mėnesienos ruože, įspindusiame pro užuolaidas, spėjau pamatyti, kaip ji išjungė mobilųjį, prieš įkišdama jį į kelnių kišenę. Ir kad tai tas pats telefonas. Juodas „Prada". Tad gal visa tai tebuvo sapnas. Jutau, kaip mane apima miegas, kaip grimztu į jo gelmę. O gal ji nusipirko tokį patį. Lioviausi grimzdęs. O gal jis rado jos telefoną, ir jie vėl susitiko. Išnėriau iš gelmės į paviršių ir supratau, kad šiąnakt nebeužmigsiu.

Apie vidurnaktį vis dar gulėjau būdraudamas ir man pasidingojo, kad pro atvirą langą girdžiu silpną garsą, sklindantį nuo garažo, galbūt sukeltą Uvės, kai atėjo paimti rubenso. Bet nors ir stengiausi, niekaip neišgirdau jo išeinant. Galbūt visgi galop užmigau. Sapnavau pasaulį jūros dugne. Laimingi, besišypsantys žmonės, nebylios moterys ir vaikai, kuriems iš burnų virto ir gurguliuodami į viršų kilo kalbos burbulai. Niekas nerodė, koks košmaras manęs laukia kitapus sapno.

11 skyrius

Suksametonio chloridas

Atsikėliau aštuntą valandą ir vienas papusryčiavau. Kaipo mieganti kaltųjų miegu, Diana miegojo išties gerai. Pats nusnaudžiau tik porą valandų. Be penkiolikos dešimt nusileidau prie garažo ir atsirakinau duris. Pro atdarą kaimynų langą atpažinau skambant grupės „Turboneger" dainą – ne iš melodijos, o iš angliško tarimo. Automatiškai įsijungė lempa ir nušvietė manąjį „Volvo S80", didingai, bet paklusniai laukiantį savo valdovo. Čiupau durelių rankeną ir išsyk krūptelėjau. Vairuotojo sėdynėje sėdėjo žmogus! Kai atslūgo pirmasis išgąstis, atpažinau pailgą, į irklo mentę panašų Uvės Kjikerudo veidą. Naktinis darbas pastarosiomis paromis akivaizdžiai jį nuvargino, nes sėdėjo užsimerkęs ir prasižiojęs. Ir, regis, kietai miegojo, nes nereagavo, net kai atidariau dureles.

Nutaisiau balsą kaip per trijų mėnesių trukmės seržantų kursus, kuriuos lankiau prieš tėvo valią:

– Labs ryts, Kjikerudai!

Jis nė nemirktelėjo. Įkvėpiau, kad sutrimituočiau signalą keltis, ir staiga pastebėjau, kad lubų slėptuvė atidaryta ir iš jos kyšo Rubenso paveikslo kraštas. Nuo šalčio

antplūdžio, kaip pavasariniam debesiui šydu užstojus saulę, mano kūnas nuėjo pagaugais. Ir, užuot trimitavęs, čiupau Kjikerudą už peties ir papurčiau. Vis dar jokios reakcijos. Papurčiau stipriau. Jo galva nevalingai šokčiojo pirmyn atgal.

Pridėjau nykštį ir smilių prie kaklo ten, kur spėjau esant aortą, bet buvo neįmanoma susigaudyti, ar jaučiu jo, ar savo paties beprotiškai besidaužančios širdies tvinksnius. Bet Uvė buvo šaltas. Pernelyg šaltas, ar ne? Drebančiais pirštais pakėliau jo akių vokus. Ir viskas pasidarė aišku. Nevalingai žengtelėjau atgal, kai į mane įsispitrijo juodi vyzdžiai be gyvybės ženklų.

Visada įsivaizdavau gebąs aiškiai mąstyti kritinėse situacijose, nepasiduodąs panikai. Be abejo, gali būti, kad taip įsivaizdavau dėl to, jog gyvenime, tiesą sakant, dar nebuvau atsidūręs tokiose kritinėse situacijose, kur reikėtų panikuoti. Žinoma, išskyrus tą kartą, kai Diana pastojo, – tada juk kuo gražiausiai supanikavau. Tad gal vis dėlto esu panikuotojas? Šiaip ar taip, dabar galvon ėmė lįsti visokios iracionalios mintys. Pavyzdžiui, kad automobilį laikas plauti. Kad Uvė Kjikerudas marškinius – su prisiūta „Dior" etikete – tikriausiai nusipirko per atostogas Tailande. Ir kad „Turboneger" iš tiesų yra gerų vaikinų grupė, nors tokiais jų niekas nelaiko. Bet aš supratau, kas vyksta, o būtent – kad man viskas slysta iš rankų, tad stipriai užsimerkiau ir iškračiau visas mintis iš galvos. Tada vėl atsimerkiau ir turėjau pripažinti, kad buvo spėjus surusenti mažulytė viltis. Bet ne, tikrovė tebebuvo ta pati, Uvės Kjikerudo lavonas sėdėjo kur sėdėjęs.

Pirma išvada buvo paprasta: Uvė Kjikerudas turi dingti. Jei kas nors jį čia aptiks, viskas iškils aikštėn.

Ryžtingai stumtelėjau Kjikerudą į priekį, vairo link, prisišliejau jam prie nugaros, apkabinau per krūtinę ir ištempiau lauk. Jis buvo sunkus, o rankos kilo į viršų, tarsi stengtųsi išsirangyti iš mano glėbio. Vėl pakėliau jį, suėmiau iš naujo, bet vėl nutiko tas pat: rankos daužėsi man apie veidą, o vienas pirštas užsikabino man už lūpų kampučio. Jutau, kaip nukramtytas nagas dreskia liežuvį, ir kaip pamišęs spjaudžiausi, bet vis dar jutau kartų nikotino skonį. Numečiau Kjikerudą ant garažo grindų, atidariau bagažinę, bet pabandęs jį įkelti tik numoviau striukę ir neoriginalius marškinius, o Kjikerudas tebesėdėjo ant cementinių grindų. Nusikeikiau, viena ranka čiupau jį už kelnių diržo, trūktelėjau ir šveičiau žemyn galva į keturių šimtų aštuoniasdešimties litrų bagažinę. Jo galva minkštai dunkstelėdama atsitrenkė į dugną. Užvožiau bagažinės dangtį ir valydamasis pasitryniau delnus – paprastai taip juk ir daroma, sėkmingai atlikus fizinį darbą.

Grįžau prie vairuotojo sėdynės. Ant paklotuko nebuvo jokių kraujo pėdsakų. Tai buvo medinių rutuliukų kilimėlis, toks, kokius naudoja taksistai visame pasaulyje. Nuo kokio velnio mirė Uvė?

Sustojo širdis? Insultas? Ko nors perdozavo? Nusprendžiau, kad mėgėjiški bandymai nustatyti diagnozę dabar būtų laiko gaišimas, sėdau prie vairo ir pajutau, kad mediniai kilimėlio rutuliukai, nors ir keista, tebėra šilti nuo kūno. Paklotukas – vienintelis vertingas dalykas, kurį paveldėjau iš tėvo, jis naudojo jį dėl hemorojaus, o aš – profilaktikai, kad išvengčiau tos bjaurasties, jei pasirodytų, kad esu paveldėjęs polinkį. Nuo staigaus skausmo, nudilgiusio vieną sėdmenį, truktelėjau koją ir

skaudžiai susimušiau kelį į vairą. Išsiropščiau iš automobilio. Skausmas praėjo, bet, be abejonės, į kažką įsidūriau. Pasilenkiau virš sėdynės ir įsispitrijau, tačiau neryškioje salono šviesoje nemačiau nieko neįprasto. Gal ten buvo pridvėsusi vapsva, kuri spėjo nuropoti šalin? Ne, juk dabar jau vėlus ruduo. Tarp medinių rutuliukų eilių kažkas sužibėjo. Pasilenkiau arčiau. Ten kyšojo plona, beveik nematoma adatėlė. Kartais nutinka, kad smegenys mąsto per greitai ir sąmonė nespėja iš paskos. Tai vienintelis paaiškinimas, kodėl keista nuojauta privertė širdį daužytis pirmiau, nei pakėliau sėdimąjį paklotuką ir pastebėjau jį.

Ir iš tikrųjų – jis buvo vynuogės dydžio. Guminis, tiksliai kaip pasakojo Grėvė. Ne visai apvalus – dugnas plokščias, žinoma, tam, kad švirkšto adatos smaigalys visada būtų nukreiptas tiesiai į viršų. Laikydamas guminį kamuoliuką prie ausies, papurčiau, bet nieko neišgirdau. Mano laimei, visas turinys veikiausiai susišvirkštė Uvei Kjikerudui, kai šis atsisėdo ant kamuoliuko. Pasitryniau sėdmenį ir apsičiupinėjau. Man truputį svaigo galva, bet kam nesvaigtų, ką tik tampius kolegos lavoną ir įsidūrus į šikną suknista suksametonio chlorido adata, mirtinu ginklu, kuris, sprendžiant iš visko, buvo skirtas man? Jutau, kaip suima juokas, – baimė kartais mane šitaip veikia. Užsimerkiau ir įkvėpiau. Giliai. Susikaupiau. Juokas praėjo, protas sugrįžo. Velniai griebtų, tai tiesiog neįtikėtina. O gal įtikėtina? Gal kaip tik šito ir reikia tikėtis iš tokio psichopato smurtininko kaip Klasas Grėvė, jeigu jis sumanytų nušluoti nuo kelio kieno nors sutuoktinį? Stipriai spyriau

į padangą. Kartą, du kartus. Ant mano „John Lobb“ bato nosies atsirado pilka dėmė.

Bet kaip Grėvė sugebėjo prieiti prie automobilio? Kaip, po velnių, jis...

Durys atsidarė, ir pro jas įžengė atsakymas.

12 skyrius

Nataša

Diana stebeilijo į mane, stovėdama garažo tarpdury. Buvo akivaizdu, kad apsirengė paskubomis, plaukai styrojo į visas puses. Vos girdimai sušnibždėjo:

– Kas atsitiko, meile?

Aš spoksojau į ją, o mano smegenis skrodė tas pats klausimas. Ir jutau, kaip nuo iškylančių atsakymų širdis dūžta į dar mažesnius gabalėlius.

Diana. Mano Diana. Negali būti niekas kitas. Tai ji ant sėdynės padėjo nuodų ampulę. Ji dėl to susimokė su Grėve.

– Lipdamas į automobilį pamačiau iš sėdynės styrančią šitą adatėlę, – atsakiau ir parodžiau guminį rutuliuką.

Diana prisiartino prie manęs ir atsargiai paėmė mirtiną ginklą. Tas atsargumas ją ir demaskavo.

– *Pamatei* šitą adatėlę? – paklausė ji, ne visai nuslėpdama skeptišką gaidelę balse.

– Aš viską matau, – atsakiau, ir vargu ar ji suprato, ar atkreipė dėmesį į karčią dviprasmybę.

– Pasisekė, kad neatsisėdai ant jos, – tarė ji, apžiūrinėdama kamuoliuką. – O kas čia per daiktas?

Ji tikrai patyrusi aktorė.

– Nežinau, – nerūpestingai atsakiau. – Ko tau čia reikia?

Ji pažvelgė į mane, išsižiojo, ir valandėlę žiūrėjau į juodą tuštumą.

– Aš...

– Taip, brangioji?

– Aš gulėjau lovoje, išgirdau, kaip nusileidi prie garažo, bet automobilio užvedant ar nuvažiuojant negirdėjau. Aišku, susirūpinau, ar nenutiko ko nors bloga. Ir, matai, buvau teisi.

– Na, ką tu, juk čia tik adatėlė, brangioji.

– Tokios adatėlės gali būti pavojingos, meile!

– Tikrai?

– Argi nežinai? ŽIV, pasiutligė, visokie virusai ir infekcijos.

Ji žengė žingsnį link manęs, atpažinau tuos judesius, sušvelnėjusį žvilgsnį, pasmailėjusias lūpas, – ji norėjo mane apkabinti. Bet neapkabino, kažkas ją sustabdė – galbūt kažkas mano žvilgsnyje.

– Ak, taip, – tarė ji, pažvelgė į guminį kamuoliuką ir padėjo jį ant varstoto, kurio aš niekada nenaudosiu. Tada prišoko prie manęs, apsikabino, truputį pasilenkė, kad neliktų ūgių skirtumo, prisiglaudė skruostu man prie kaklo ir kaire ranka perbraukė man plaukus.

– Žinai, man baisoka dėl tavęs, saule.

Tarsi kas svetimas būtų apkabinęs. Dabar ji visa buvo kitokia, net kvepėjo kitaip. O gal tai buvo jo kvapas? Pasišlykštėjau. Jos ranka glostė pirmyn ir atgal masažuodama galvą, tarsi trinktų man plaukus, tarsi jos susižavėjimas mano plaukais kaip tik šią valandėlę būtų pasiekęs

naujas aukštumas. Norėjau tvoti jai, vožti delnu. Delnu, kad pajusčiau, kaip oda susiliečia su oda, pajusčiau skausmą ir siaubą.

Užuot tai padaręs, užsimerkiau ir leidau jai toliau glostyti, masažuoti, švelninti, maloninti mane. Galimas daiktas, kad esu visiškai nesveikas vyras.

– Man reikia į darbą, – pasakiau, nes ji neketino liautis. – Iki dvyliktos turiu parašyti rekomendaciją.

Bet ji nenorėjo manęs paleisti, tad galiausiai turėjau išsivaduoti iš jos glėbio. Pastebėjau kažką žvilgant jos akies kamputyje.

– Kas yra? – paklausiau.

Bet ji neatsakė, tik papurtė galvą.

– Diana...

– Geros dienos, – sušnibždėjo ji kiek virpančiu balsu. – Myliu tave.

Ir išėjo pro duris.

Norėjau bėgti jai iš paskos, bet likau stovėti. Kokia prasmė guosti savo paties žudikę? Kokia prasmė apskritai ką nors daryti? Sėdau į automobilį, giliai iškvėpiau ir pasižiūrėjau į savo atspindį veidrodėlyje.

– Išgyvenk, Rogeri, – sušnibždėjau. – Susiimk ir išgyvenk.

Paskui įkišau rubensą atgal už lubų, užsegiau, įjungiau variklį, išgirdau, kaip pakyla garažo vartai, išvažiavau atbulas ir lėtai nuvairavau vingiuotu keliu žemyn miesto link.

Už keturių šimtų metrų prie šaligatvio stovėjo Uvės automobilis. Gerai, jis galės ten stovėti savaičių savaitėmis, neatkreipdamas niekieno dėmesio, kol pradės snigti ir atvažiuos sniego valytuvas. Daugiau nerimo man kėlė

tai, jog automobilyje turiu lavoną, kurio reikia atsikratyti. Apsvarsčiau problemą. Kad ir kaip paradoksalu, kaip tik manęs laukia tikrasis atpildas už atsargumą bendraujant su Uve Kjikerudu. Vos tik kur nors atsikratysiu lavono, niekas nebegalės susieti mudviejų vieno su kitu. Bet kur man jo atsikratyti?

Pirma į galvą atėjusi mintis buvo Grionmo atliekų deginimo gamykla. Pirmiausia reikėtų rasti, į ką suvynioti lavoną, tada būtų galima privažiuoti prie pat deginimo krosnies, atidaryti bagažinę, užkelti lavoną ant rampos, o iš ten – tiesiai į žioruojančią liepsnų jūrą. Bėda ta, kad rizikuočiau būti apsuptas kitų žmonių, atvažiavusių deginti atliekų, jau nekalbant apie atliekų deginimo gamyklos darbuotojus, prižiūrinčius krosnis. O gal pačiam sudeginti lavoną kokioje nuošalioje vietoje? Tiesa, žmonių kūnai dega gana prastai, skaičiau, kad Indijoje ritualinis palaikų deginimas vidutiniškai trunka dešimt valandų. Gal grįžti į garažą, kai Diana jau bus išvykusi į galeriją, ir pagaliau panaudoti varstotą ir pjūklelį, kurį be pastebimos ironijos Kalėdų proga man padovanojo uošvis? Supjaustyti lavoną tinkamo dydžio gabalais, pridėjus akmenų suvynioti tuos gabalus į plastiko plėvelę, o tada nuskandinti ryšuliukus ežeruose, kurių šimtai tyvuliuoja miškuose aplink Oslą?

Keliskart trinktelėjau sau kumščiu į kaktą. Kokį velnią aš čia mintiju? Supjaustyti lavoną, o kam? Visų pirma, argi nesu matęs pakankamai CSI serijų, kad žinočiau, jog šitaip prašyte prašaisi būti demaskuotas? Čia – kraujo šlakelis, ten – dantis nuo uošvio dovanoto pjūklelio, ir įklimpsiu kaip musė išrūgose. Visų antra, o kam taip stengtis paslėpti lavoną? Kodėl negaliu tiesiog rasti kokio

ganėtinai nuošalaus tilto per ežerą ir šveisti žemiškųjų Kjikerudo palaikų per turėklus? Galbūt lavonas iškils į vandens paviršių ir bus surastas – na ir kas? Nėra jokių sąsajų tarp manęs ir žmogžudystės, jokio Uvės Kjikerudo aš nepažįstu ir netgi nesugebėčiau taisyklingai parašyti „suksametonio chloridas".

Pasirinkau Maridalį. Nuo miesto važiuoti tik dešimt minučių, ežerų ir upių ten per akis, o žmonių šiokiadienio priešpietę – gana mažai. Paskambinau Idai-Udai ir perspėjau, kad šiandien vėluosiu.

Po pusvalandžio buvau pravažiavęs keletą milijonų kubinių metrų miško ir porą amerikietiškus komiksus primenančių kaimelių, esančių trikdančiai arti Norvegijos sostinės. Bet čia, už žvyrkelio, radau tiltą, kurio ieškojau. Sustabdžiau automobilį ir penketą minučių palaukiau. Nesimatė ir nesigirdėjo nei žmonių balsų, nei automobilių ūžimo ar triukšmo iš kokių nors namų, ausis rėžė tik pavieniai žvarbūs paukščio klyksmai. Kranklys? Šiaip ar taip, kažkoks juodas paukštis. Toks pat juodas, kaip ir tas vanduo, tyliai, paslaptingai tyvuliuojantis vos per keletą metrų po žemu mediniu tiltu. Puiku.

Išlipau iš automobilio, atidariau bagažinę. Uvė gulėjo taip pat, kaip buvau jį įgrūdęs, veidu žemyn, rankomis palei šonus, kūnas sulenktas per klubus taip, kad užpakalis styrojo atsikišęs į viršų. Paskutinįsyk apsidairiau, kad įsitikinčiau, jog esu vienas. Ir ėmiausi darbo. Greitai ir ryžtingai.

Nuo tilto lavonas pliumptelėjo stebėtinai tyliai, tiesiog paniro, lyg ežeras būtų nutaręs tapti mano bendrininku atliekant šį nešvarų darbą. Atsirėmiau į turėklus ir įsistebeilijau į tylų užsivėrusį vandenį. Stengiausi galvoti,

ko dabar imtis. Ir man bemąstant pasidingojo, kad matau Uvę Kjikerudą kylant link manęs: regėjau pažaliavusį veidą plačiai atmerktomis akimis, besiveržiantį į paviršių, paskenduolį dumblo pilna burna ir vandenžolių prisivėlusiais plaukais. Spėjau pagalvoti, kad reikėtų išgerti stiklą viskio nervams nuraminti, o tada veidas perskrodė vandens paviršių ir ėmė artėti prie manęs.

Surikau. Ir lavonas rėkė, gargaliuojančiu balsu, tarsi išsiurbiančiu aplink mane deguonį.

Tada jį vėl prarijo juodas vanduo.

Spoksojau žemyn į tamsą. Ar tai iš tiesų įvyko? Po velnių, žinoma, kad iš tiesų, medžių viršūnėmis vis dar tebesirito aidas.

Persisvėriau per turėklus. Sulaikiau kvapą, laukdamas, kol kūną apglėbs ledinis vanduo. Šoko banga nuvilnijo nuo kulnų iki pat galvos. Pajutau, kad stoviu ant tvirto dugno, apsemtas vandens kiek virš juostos. Tiksliau, stovėjau ne visai ant tvirto dugno, po viena koja kažkas judėjo. Ėmiau graibytis dumbliname vandeny, užčiuopiau kažką, ką pirmiausia pamaniau esant vandenžoles, kol po jomis pajutau galvos odą ir trūktelėjau link savęs. Vėl pasimatė Uvės Kjikerudo veidas, jis mirksėjo, kad nusipurtytų vandenį nuo blakstienų, o tada vėl pasigirdo tas garsas, tas duslus žmogaus, iš paskutiniųjų traukiančio orą, gargaliavimas.

To jau buvo per daug. Vieną akimirką man norėjosi jį tiesiog vėl paleisti ir sprukti iš ten.

Bet juk negalėjau taip pasielgti, ar ne?

Šiaip ar taip, ėmiau vilkti jį į krantą ties tiltu. Uvė vėl neteko sąmonės, ir turėjau įtempti visas jėgas, kad jo galva nebepanirtų po vandeniu. Keliskart vos išlaikiau

pusiausvyrą, eidamas minkštu slidžiu dugnu, žliugsinčiu po sugadintų mano „John Lobb" batų padais. Bet po kelių minučių nusigavau su juo į krantą, o paskui – į automobilį.

Atsirėmiau kakta į vairą ir iškvėpiau.

Prakeiktas paukštis tyčiodamasis nusikvatojo, kai mums sprunkant iš po besisukančių ratų į tiltą pažiro žemės.

Kaip minėjau, niekada nebuvau lankęsis Uvės namuose, bet jo adresą žinojau. Atsidariau daiktadėžę, išsiėmiau juodą navigacijos įrenginį ir įvedžiau gatvės pavadinimą bei namo numerį, sykiu vos išvengdamas priešpriešiais važiuojančio automobilio. Navigacija apskaičiavo, apsvarstė ir optimizavo maršrutą. Analitiškai, be emocijų. Netgi švelnus, santūrus moters balsas, diktuojantis man, kur važiuoti, regis, buvo visai nepaveiktas aplinkybių. Turiu ir pats toks būti, tariau pats sau. Elgtis racionaliai, šaltakraujiškai, nedaryti kvailų klaidų.

Po pusvalandžio atvykau į vietą. Tai buvo siaura tyli gatvelė. Mažutėlis senas Kjikerudo namas stovėjo gatvelės gale, prie žalios tamsaus eglyno sienos. Sustabdžiau automobilį priešais laiptus, nužvelgiau namą ir nusprendžiau, kad bjauri architektūra nėra naujas išradimas.

Uvė sėdėjo šalia manęs, irgi bjaurus kaip pamėklė, išbalęs ir toks šlapias, kad drabužiai žlegsėjo, man kuičiantis po jo kišenes, kol galiausiai radau raktų ryšulėlį.

Purčiau jį, kol šiek tiek atsigaivelėjo ir apsiblaususiu žvilgsniu įsistebeilijo į mane.

– Gali paeit? – paklausiau.

Jis spoksojo į mane, tarsi būčiau koks ufonautas. Žandikauliai dar labiau išsikišo į priekį nei paprastai, ir jis

panėšėjo į Velykų salos akmeninių statulų bei Briuso Springstino hibridą.

Apėjau automobilį, išvilkau Uvę ir nutempiau jį prie durų. Atsirakinau pirmu pasitaikiusiu raktu, pagalvojau, kad galbūt pagaliau atsigręžė sėkmė, ir įtempiau jį į vidų.

Jau buvau beeinąs tolyn, kai prisiminiau ją. Signalizaciją. Tikrai nenoriu, nei kad dabar čia įsiveržtų „Tripolio" apsauginiai, nei kad vaizdo kameros realiuoju laiku pradėtų transliuoti mane su leisgyviu Uve Kjikerudu.

– Koks slaptažodis? – surikau Uvei tiesiai į ausį.

Jis krūptelėjo ir slystelėjo man iš rankų.

– Uve! Slaptažodis?

– Ką?

– Man reikia išjungti signalizaciją, kol nesuveikė!

– Nataša... – sušnibždėjo jis užmerktom akim.

– Uve! Susiimk!

– Nataša...

– Slaptažodis! – skėliau antausį, ir staiga jo akys plačiai atsimerkė:

– Sakau gi tau, debile. NATAŠA!

Paleidau jį, išgirdau, kaip jis dunksteli ant grindų, o pats puoliau prie durų. Už jų radau paslėptą signalizacijos skydelį, – ilgainiui išsiaiškinau, kur „Tripolio" meistrai juos paprastai montuoja. Raudona blykčiojanti lempelė rodė, kad signalizacija tuoj suveiks. Įvedžiau rusų kekšės vardą. Ir spausdamas paskutiniosios „a" mygtuką prisiminiau, kad Uvė – dislektikas. Velniai žino, kaip jis rašo jos vardą! Bet mānosios penkiolika sekundžių baigė išsekti, nebebuvo kada jo klausinėti. Nuspaudžiau „a" ir užsimerkiau, laukdamas signalizacijos kaukimo. Laukiau. Niekas neužkaukė. Atsimerkiau. Raudona lempelė

nebemirksėjo. Iškvėpiau ir stengiausi negalvoti, kiek sekundžių man buvo likę.

Grįžęs Uvės neberadau. Šlapiais pėdsakais nusekiau į kambarį. Jame, sprendžiant iš visko, buvo ir gyvenama, ir dirbama, ir valgoma, ir miegama. Šiaip ar taip, vienoje pusėje po langu stovėjo dvigulė lova, kitoje ant sienos buvo pakabintas plazminis televizorius, o viduryje stovėjo svetainės staliukas su picos likučiais kartoninėje dėžėje. Ties ilgąja siena stovėjo varstotas su nupjautavamzdžiu šautuvu, kurį Uvė, sprendžiant iš visko, ketino perdaryti. Jis pats buvo įsiropštęs į lovą ir dabar dejuodamas gulėjo joje. Spėju, dejavo iš skausmo. Nė neįsivaizduoju, kokį poveikį suksametonio chloridas daro organizmui, betgi suprantu, kad nieko gero.

– Kaip laikaisi? – paklausiau, eidamas artyn. Kažką paspyriau, daikčiukas nusirito nudrengtu parketu; pažiūrėjau žemyn ir pamačiau, kad grindys aplink lovą nusėtos tuščiomis šovinių tūtomis.

– Mirštu, – sudejavo Uvė. – Kas atsitiko?

– Automobilyje atsisėdai ant švirkšto su suksametonio chloridu.

– SUKSAMETONIO CHLORIDU? – jis pakėlė galvą ir įsispitrijo į mane. – Ta prasme, nuodais? Mano organizme suknistas suksametonio chloridas?

– Taip. Bet, iš visko sprendžiant, nepakankamai.

– Nepakankamai?

– Kad tave nužudytų. Jis tikriausiai neapskaičiavo dozės.

– Jis? Kas toks?

– Klasas Grėvė.

Uvės galva vėl šleptelėjo ant pagalvės.

– Velnias! Tik nesakyk, kad viską suknisai! Tu mus išdavei, Braunai?

– Nieko panašaus, – atsakiau, prisitraukdamas kėdę prie lovos kojūgalio. – Tas švirkštas ant automobilio sėdynės buvo pakištas dėl... kai ko kito.

– Ne dėl to, kad mes tą bičą apiplėšėm? O tai dėl ko, po velnių?

– Nenoriu apie tai kalbėti. Bet jis buvo nusitaikęs į mane.

Uvė subliuvo:

– Suksametonio chloridas! Man reikia į ligoninę, Braunai, aš mirštu. Nafig atitempei mane čionai? Skambini greitajai, staigiai!

Jis linktelėjo link naktinio stalelio, ant kurio stovėjo kažkoks daiktas, kaip iš pradžių pamaniau, vaizduojantis dvi nuogas moteris vadinamąja „poza 69“, bet, kaip dabar supratau, tai buvo ir telefonas. Nurijau seiles.

– Tau negalima į ligoninę, Uve.

– Kaip negalima? Reikia! Negirdi, kad aš mirštu, asile? Tuoj padvėsiu! Užversiu kanopas!

– Klausyk... Kai jie išsiaiškins, kad tavo organizme suksametonio chloridas, tučtuojau paskambins policijai. Suksametonio chlorido nenusipirksi pagal receptą, čia mirtiniausi nuodai pasaulyje, kaip ciano vandenilis ir juodligė. Atsidursi tiesiai tardymo kameroje.

– Nu ir kas, blyn? Tylėsiu šikną suraukęs.

– O kaip paaiškinsi, kas atsitiko?

– Ką nors sugalvosiu.

Papurčiau galvą.

– Be šansų, Uve. Kai jie pritaikys Inbau, Reido ir Baklio metodiką – be šansų.

– Ką?

– Praskysi. Turi likti čia, supranti? Juk tau jau geriau.

– Ką tu, blyn, išmanai, Braunai? Tu ką, gydytojas? Ne, tu sušiktas galvų medžiotojas, o mano plaučiai dabar degte dega. Blužnyje – skylės, o už valandos pareis ir inkstai. Man, velniai griebtų, reikia į ligoninę! ANT SMŪGIO!

Jis pusiausėdom pasikėlė lovoje, bet aš prišokęs vėl jį paguldžiau.

– Klausyk, aš einu paieškoti šaldytuve pieno. Pienas neutralizuoja nuodus. Ligoninėj nieko kito tau nepasiūlytų.

– Tik prigirdytų pieno?

Jis vėl stengėsi atsikelti, bet aš smarkiai pastūmiau jį atgal, ir staiga pasirodė, kad jis išleido paskutinį kvapą. Vyzdžiai užsivertė už vokų, burna prasižiojo, o galva nusileido ant pagalvės. Pasilenkiau jam prie veido ir nustačiau, kad jis kvėpuoja į mane tabako smarve. Tada pradėjau vaikščioti po butą, ieškodamas ko nors, kas galėtų palengvinti jo skausmus.

Radau tik kulkų ir parako. Tiesiogine žodžio prasme. Vaistinėlė, tvarkingai pažymėta raudonu kryžiumi, buvo prigrūsta pakuočių, kuriose, pasak etikečių, buvo devynių milimetrų kalibro šoviniai. Virtuvės stalčiuose buvo ir daugiau šaudmenų pakuočių, kai kurios su etikete *blanks*, tai, ką mes seržantų kursuose vadindavom bezdalais – tušti šoviniai. Reikia manyti, jais Uvė šaudydavo į nemėgstamas televizijos programas. Nesveikas tipas. Atidariau šaldytuvą ir ten – toje pačioje lentynoje kaip ir lieso pieno pakelis – gulėjo sidabriškas pistoletas. Paėmiau jį. Rankena šalta kaip ledas. Pliene buvo išgraviruota markė – „Glock 17“. Pasvėriau ginklą rankoje. Jis

tikriausiai buvo be saugiklio, užtat su kulka lizde. Kitaip tariant, šį pistoletą galima tiesiog čiupti ir iškart šauti, pavyzdžiui, jeigu esi virtuvėje ir sulauki nekviestų, nepageidaujamų svečių. Pažiūrėjau į lubose sumontuotas stebėjimo kameras. Supratau, kad Uvė Kjikerudas – kur kas didesnis paranoikas, nei įsivaizdavau, ir tikriausiai jam būtų galima nustatyti psichikos ligą.

Kartu su pieno pakeliu pasiėmiau ir pistoletą. Bent jau tam, kad galėčiau ginklu apraminti jį, jeigu vėl pasidarytų nevaldomas.

Įėjau į svetainę ir pastebėjau, kad jis sėdi lovoje. Tik suvaidino, kad buvo apalpęs. Rankoje laikė susirietusią laižančią plastikinę moterį.

– Atsiųskit greitąją, – garsiai ir aiškiai pasakė į ragelį, įsmeigęs į mane užsispyrusį žvilgsnį. Regis, drąsiai galėjo sau tai leisti, nes kitoj rankoj laikė ginklą, kurį atpažinau iš filmų. Galvojau apie „The Hood“, mafijų karus, detektyvus, kur juodukai kaunasi su juodukais. Trumpai tariant – „Uzi“. Pistoletas kulkosvaidis, toks mažas ir patogus naudoti, bjaurus ir mirtinas, kad net nebesmagu. Ir jis buvo nukreiptas į mane.

– Ne! – surikau. – Neskambink, Uve! Jie tiktai iškvies poli...

Jis iššovė.

Garsas kaip puode spragsinčių kukurūzų. Tiek ir spėjau pagalvoti: kad štai tokia muzika skambės man mirštant. Pajutau kažką ant pilvo ir pasižiūrėjau. Pamačiau man iš šono trykštančias ir rankoje laikomą pieno pakelį vilgančias kraujo sroveles. Baltas kraujas? Supratau, kad yra atvirkščiai, kad kulkos prakiurdė pieno pakelį. Nevalingai, desperatiškai pakėliau pistoletą, kiek nustebęs,

kad rankos manęs dar klauso, ir iššoviau. Garsas sukėlė man įtūžį. Šiaip ar taip, pokštelėjo galingiau negu tas prakeiktas „Uzi“. Ir tas pyderiškas izraeliečių pistoletas kulkosvaidis taip pat staiga nutilo. Nuleidau pistoletą kaip tik laiku, kad pamatyčiau Uvę spoksant į mane suraukta kakta. O kaktoje, tiesiai virš raukšlės, buvo daili juoda skylutė. Tada jo galva be garso nusviro atgal ir minkštai dunkstelėjo ant pagalvės. Mano įtūžis garuote išgaravo, mirksėjau ir mirksėjau, tinklainėje tarytum sukosi televizijos vaizdas. Nuojauta man sakė, kad Uvė Kjikerudas išėjo amžiams.

13 skyrius

Metanas

Iki galo nuspaudęs akceleratorių, Uvės Kjikerudo mersedesu „280 SE“ važiavau magistrale E6, lietus pliaupė į priekinį stiklą, o valytuvai iš paskutiniųjų švytavo pirmyn atgal. Buvo penkiolika po pirmos, nuo tada, kai atsikėliau, praėjo keturios valandos, o aš jau spėjau išnešti sveiką kailį iš žmonos įvykdyto pasikėsinimo nužudyti, įmesti į ežerą savo partnerio lavoną, išgelbėti tą patį lavoną, dabar jau gyvut gyvutėlį savo partnerį, tik tam, kad tas gyvut gyvutėlis partneris pasikėsintų mane nušauti. O tada, paleidęs netikėtai taiklų šūvį, jį vėl paverčiau lavonu, o save – žudiku. Ir dar nuvažiavau tik pusę kelio iki Elverumo.

Lietaus purslai šokinėjo ant asfalto kaip plakta grietinėlė; nesąmoningai pasilenkiau į priekį, užguldamas vairą, kad nepražiopsočiau posūkio ženklo. Mat ta vieta, kur važiavau, neturėjo jokio adreso, kurį galėčiau įvesti į „Pathfinderio“ dovanotą navigacijos įrenginį.

Prieš išvažiuodamas iš Uvės Kjikerudo namų, spėjau tik persirengti spintoje rastais sausais drabužiais, pastverti jo automobilio raktelius ir iš piniginės nušvilpti

grynuosius bei kreditinę kortelę. Palikau jį gulėti lovoje, nieko nejudindamas. Jeigu įsijungs signalizacija, lova, šiaip ar taip, – vienintelė namo vieta, į kurią nenukreipta nė viena kamera. Pasiėmiau ir pistoletą „Glock“, nes atrodė išmintinga nepalikti žmogžudystės ginklo nusikaltimo vietoje. Dar pačiupau raktų ryšulėlį su raktais nuo namo ir nuo mūsų nuolatinės susitikimų vietos, trobelės šalia Elverumo. Tai susitelkimo, planavimo ir vizijų vieta. Ir vieta, kur manęs niekas neieškos, nes niekas nė nenumano, kad ją žinau. Be to, tai – vienintelė vieta, kur galėjau patraukti, nebent norėčiau į visą šitą reikalą įvelti Lotę. O reikalas... Ir kas, tiesą sakant, čia per reikalas, velniai griebtų? Taip, reikalas tas, kad šią akimirką mane medžioja išprotėjęs olandas, kurio specialybė kaip tik ir yra žmonių medžioklė. Netrukus pradės medžioti ir policija, jeigu jie bus bent truputėlį gudresni, nei spėju. Jei noriu turėti nors kokių šansų, reikia apsunkinti jiems medžioklę. Pavyzdžiui, reikia pakeisti automobilį, nes mažai kas padeda nustatyti žmogaus tapatybę taip vienareikšmiškai, kaip septynženklis registracijos numeris. Išgirdęs, kaip užrakinus Uvės namus sucypsi automatiškai įsijungusi signalizacija, pasukau link savųjų. Supratau, kad Grėvė gali manęs tykoti, tad palikau automobilį šalutinėje gatvelėje atokiau nuo namų. Savo permirkusius drabužius sudėjau į bagažinę, išsiėmiau rubensą iš lubų slėptuvės, įsidėjau į segtuvą, užrakinau automobilį ir pasišalinau. Uvės automobilį radau ten, kur buvau jį matęs ryte, pasidėjau segtuvą ant keleivio sėdynės priekyje ir pasukau Elverumo link.

Štai ir posūkis. Jis išniro staiga, turėjau susikaupti, kad atsargiai pristabdyčiau. Prastas matomumas, slidi

kelio danga, automobilis gali greitai atsidurti gyvatvorėje, o man dabar nereikia nei prisišaukti mentų, nei nusisukti sprando.

Ūmai atsidūriau kaime. Rūko tumulai kybojo virš sodybų ir banguojančių laukų apipus kelio, kuris pamažu darėsi vis siauresnis ir vis labiau vingiuotas. Pravažiuojantis vilkikas, reklamuojantis Sigdalio virtuvės baldus, mane aptaškė, tad privažiavęs kitą posūkį ir likęs vienas kelyje pajutau palengvėjimą. Asfalto duobių pasitaikydavo vis daugiau ir vis didesnių, o sodybų – vis mažiau ir vis mažesnių. Trečias posūkis. Žvyrkelis. Ketvirtas. Sušikta dykynė. Žemos, nuo lietaus apsunkusios šakos braukė per automobilį kaip neregio pirštai, šiam bandant atpažinti nepažįstamąjį. Dvidešimt minučių šliaužęs sraigės greičiu, sustojau. Tiek pat laiko nemačiau nė vieno namo.

Užsitraukiau Uvės megztinio gobtuvą ir per lietų nubėgau pro daržinę su keistai pakrypusiu priestatu. Pasak Uvės, taip buvo dėl to, kad Sindrė O, tas keistuolis vienišius ūkininkas, iš šykštumo priestatą pastatė be jokio pamato, tad šis metams bėgant centimetras po centimetro zmeko į molžemį. Man pačiam niekada neteko kalbėtis su tuo suknistu ūkininku, tuo pasirūpindavo Uvė, bet porą kartų buvau matęs jį per atstumą, tad pažinau pakumpusią liesą žmogystą, stovinčią ant gyvenamojo namo laiptų. Dievai žino, kaip per tokį lietų jis išgirdo atvažiuojant automobilį. Jam tarp kojų šmurkštelėjo riebi katė.

– Labą dieną! – riktelėjau dar gerokai prieš priartėdamas prie laiptų.

Jokio atsakymo.

– Labą dieną, šeimininke! – pakartojau. Vis dar jokio atsakymo.

Sustojau lietuje prie laiptų ir laukiau. Katė nucimpino laipteliais ir atpėdino pas mane. O aš maniau, kad katės nekenčia lietaus. Jos akys buvo migdolinės, visai kaip Dianos, ir ji pradėjo glaustytis prie manęs tarsi prie seno pažįstamo. O gal – tarsi prie visiškai svetimo. Ūkininkas nuleido šautuvą. Pasak Uvės, norėdamas pamatyti, kas atvažiuoja, Sindrė O žiūrėdavo pro seno šautuvo taikiklį, nes buvo per šykštus, kad nusipirktų normalius žiūronus. Bet dėl tos pačios priežasties niekada neišlaidaudavo šaudmenims, tad turbūt nebuvo jokio pavojaus. Spėju, kad stebėdamas atvykėlius pro šautuvo taikiklį ir sąmoningai mažino lankytojų skaičių. Sindrė O nusispjovė per turėklus.

– A kur tas Kjikeruds, Braunai? – jo balsas girgždėjo kaip neteptos durys, o Kjikerudo pavardę išspjovė, tarsi tai būtų užkeikimas. Iš kur žinojo mano pavardę, neįsivaizduoju, bet tikrai ne iš Uvės.

– Ateis vėliau, – pasakiau. – Ar galiu pastatyti automobilį daržinėje?

O vėl nusispjovė.

– Ale pigiai nebus. Ir čia ne tavo automobilis, a to Kjikerudo. Kaip jis čia atsbels?

Giliai įkvėpiau.

– Atšliuoš slidėmis. Kiek nori?

– Penki šimtai už parą.

– Penki... šimtai?

Jis nusivaipė.

– Mažna už dyką stovėt apačioj prie kelio.

Atskaičiavau tris Uvės banknotus po du šimtus kronų ir užlipau laiptais. Sindrė O stovėjo ištiesęs kaulėtą ranką. Įsikišo pinigus į išpampusią piniginę ir vėl nusispjovė.

– Grąžą galėsiu paimti vėliau, – pasakiau.

Jis nieko neatsakė, tik įeidamas smarkiai trenkė paskui save duris.

Atbulom įvažiavau į daržinę, tamsoje vos nepamoviau automobilio ant aštrių plieninių traktoriaus šakių. Gerai, kad šakės, pritvirtintos prie mėlyno Sindrės O traktoriaus „Massey Ferguson", buvo pakeltos. Taigi, užuot subadžiusios užpakalinį buferį ar pradūrusios padangas, tik perbraukė per bagažinės dangtį ir laiku mane perspėjo, kad dešimt plieninių iešmų gali sulįsti per užpakalinį stiklą.

Pastačiau automobilį šalia traktoriaus, pasiėmiau segtuvą ir nubėgau prie trobelės. Laimė, eglynas buvo toks tankus, kad lietaus praleido nedaug, ir kai atsirakinau paprastos rąstų trobelės duris, mano plaukai tebebuvo stebėtinai sausi. Ketinau užsikurti židinį, bet greitai apsigalvojau. Jeigu jau ėmiausi žygių paslėpti automobilį, tai nėra jokios prasmės siųsti dūmų signalus, rodančius, kad trobelėje kažkas yra.

Tik dabar pajutau, koks aš alkanas.

Virtuvėje ant kėdės pasikabinau Uvės džinsinę striukę, apieškojau spinteles ir galiausiai radau vienišą šiupinio konservų skardinę, stovinčią nuo tada, kai mudu su Uve lankėmės čia paskutinį kartą. Nei stalo įrankių, nei atidarytuvo stalčiuose nebuvo, bet pistoleto vamzdžiu pramušiau skylę skardinės dangtelyje. Atsisėdau ir pirštais kabinau riebų, sūrų skardinės turinį.

Paskui spoksojau į mišką, merkiamą lietaus, ir į kiemą tarp trobelės ir lauko išvietės. Nuėjau į miegamąjį, pakišau segtuvą su rubensu po čiužiniu ir atsiguliau ant apatinio dviaukštės lovos gulto pamąstyti. Kažin ko išmąstyti

nepajėgiau. Matyt, pasireiškė visas per dieną organizmo išskirtas adrenalinas, nes staiga atplėšiau akis ir suvokiau, kad buvau užmigęs. Pažiūrėjau į laikrodį. Susiradau mobilųjį ir pamačiau aštuonis praleistus skambučius. Keturi – Dianos, kuri, ko gero, ketino vaidinti susirūpinusią žmoną ir, Grėvei besiklausant jai virš peties, teirautis, kur, dėl Dievo, aš prapuolęs. Trys – Ferdinando, kuris tikriausiai laukė rekomendacijos ar bent jau nurodymų, ką toliau daryti dėl „Pathfinderio" reikalų. Ir vienas, kurio iškart neatpažinau, nes buvau ją ištrynęs iš adresatų sąrašo. Bet, kaip galima suprasti, ne iš atminties ir širdies. Ir žiūrėdamas į tą numerį staiga suvokiau, kad aš – per savo daugiau nei trisdešimt šioje planetoje praleistų metų prikaupęs tiek bendramokslių, buvusių panelių, kolegų ir verslo partnerių, kad galėčiau užpildyti du megabaitus programoje „Outlook", – turiu tik vieną vienintelį žmogų, kuriuo galiu pasitikėti. Merginą, kurią, griežtai kalbant, pažinojau tik tris savaites. Gerai, kurią dulkinau tris savaites. Rudaakę danę, kuri rengiasi kaip kaliausė, atsakinėja vienskiemeniais žodžiais ir kurios vardas susideda iš keturių garsų. Nežinau, kuriam iš mūsų tai buvo didesnė tragedija.

Paskambinau į informaciją ir pasiteiravau vieno numerio užsienyje. Didžioji dalis Norvegijos įmonių sekretoriatų baigia darbą ketvirtą valandą, reikia manyti, dėl to, kad dauguma sekretorių išeina namo, anot statistikos, – pas sergančią antrąją pusę; taip ir turi būti šalyje, kur darbo laikas – trumpiausias pasaulyje, sveikatos apsaugos biudžetas – didžiausias, o neatvykimo į darbą dėl ligos atvejų – daugiausia. HOTE sekretoriatas atsiliepė, tarsi tai būtų natūraliausias dalykas pasaulyje. Nežinojau jokio vardo nei padalinio pavadinimo, bet pabandžiau laimę.

– *Can you put me through to the new guy, dear?*

– *New guy, Sir?*

– *You know. Head of technical division.*

– *Felsenbrink is hardly new, Sir.*

– *To me he is. So, is Felsenbrink in, dear?**

Po keturių sekundžių kalbėjausi su olandu, kuris ne tik buvo darbe, bet, sprendžiant iš balso, buvo ir sveikas, ir mandagus, nors jau buvo, kaip minėta, viena minutė po ketvirtos.

– *I'm Roger Brown from Alfa Recruting.* – Tiesa. – *Mister Clas Greve has given us your name as a reference.* – Melas.

– *Right,* – pasakė vyriškis be menkiausios nuostabos balse. – *Clas Greve is the best manager I've ever worked with.*

– *So you...* – pradėjau.

– *Yes, Sir, my most sincere recommendations. He is the perfect man for „Pathfinder". Or any other company for that matter.*

Sudvejojau. Bet paskui apsigalvojau.

– *Thank you, Mister Fenselbrink.*

– *Felsenbrink. Any time.***

* – Mieloji, ar galit sujungti mane su naujuoju vaikinu?

– Naujuoju vaikinu, pone?

– Na taip, žinote. Technologijų skyriaus viršininku.

– Vargu ar Felsenbrinkas – naujokas, pone.

– Man jis naujokas. Taigi, mieloji, ar Felsenbrinkas yra? (Angl.)

** – Aš – Rodžeris Braunas iš „Alfa Recruiting". Ponas Klasas Grėvė nurodė jus kaip kontaktinį asmenį.

– Taip. Klasas Grėvė – geriausias vadovas, su kokiu man yra tekę dirbti.

– Taigi jūs...

– Taip, pone, kuo nuoširdžiausiai rekomenduoju. Jis – idealus žmogus „Pathfinderiui". Kaip ir bet kuriai kitai kompanijai.

– Dėkoju, pone Fenselbrinkai.

– Felsenbrinkas. Visada prašom. (Angl.)

Įsikišau telefoną į kelnių kišenę. Nežinau kodėl, bet nuojauta man kuždėjo, kad ką tik kaip reikiant apsikvailinau.

Lauke be perstojo pliaupė lietus, ir nesugalvodamas, ką gudresnio nuveikus, išsitraukiau Rubenso paveikslą ir ėmiau jį apžiūrinėti dienos šviesoje prie virtuvės lango. Tūžmastingas medžioklio Meleagro veidas, šiam smeigiant laimikį. Ūmai supratau, ką jis man priminė, kai pirmąkart išvydau paveikslą, – Klasą Grėvę. Kai kas mane pribloškė. Žinoma, tai sutapimas, bet žmona sykį man pasakojo, kad Diana – tai romėniškas medžiotojų ir gimdyvių deivės vardas, tos pačios, kurią graikai vadino Artemide. O juk Artemidė ir pasiuntė medžioklį Meleagrą, argi ne? Nusižiovavau ir užsigalvojau apie savo vaidmenį tame paveiksle, bet tada supratau susipainiojęs. Juk buvo atvirkščiai, Artemidė atsiuntė žvėrį. Pasitryniau akis, buvau dar nepailsėjęs.

Staiga suvokiau, kad kažkas atsitiko, kažkas pasikeitė, bet buvau taip įsigilinęs į paveikslą, kad to iš karto nepastebėjau. Pažiūrėjau pro langą. Pasikeitė garsas. Nustojo lyti.

Įkišau paveikslą atgal į segtuvą ir nutariau, kad jį reikia paslėpti. Teks išvažiuoti iš trobelės - apsipirkti ir dėl kitų reikalų, o tuo žalčiu Sindre O tikrai nepasitikiu.

Apsidairiau, ir žvilgsnis užkliuvo už lauko išvietės. Jos lubos buvo iš palaidų lentų. Eidamas per kiemą pamaniau, kad derėjo apsivilkti striukę. Bet kurią naktį galėjo prasidėti šalnos.

Išvietėje buvo tik patys būtiniausi dalykai – keturios sienos su plyšiais tarp lentų, per kuriuos būdelė natūraliai

vėdinosi, ir medinė dėžė su išpjauta apskrita skyle, uždengta grubiai nutašytu keturkampiu dangčiu. Pastūmiau tris tualetinio popieriaus ritinių tūteles, žurnalą *Žiūrėk ir klausyk* su Runės Rudbergo nuotrauka, žvelgiančia smigiais vyzdžiais, ir užsiropščiau ant dėžės. Pasistiebiau link lentų, sudėtų skersai sijų, ir devynimilijonąjį kartą pagalvojau, kaip norėčiau būti pora centimetrų aukštesnis. Bet galiausiai man pavyko truktelėti vieną lentą, užkišti segtuvą virš lubų ir pristumti lentą atgal į vietą. Stovėjau ten, apsižergęs šikinyką, žvarbau ir spoksojau pro plyšį tarp lentų.

Lauke dabar spengė tyla, tik pavieniai lašai kapsėjo nuo apsunkusių medžių. Negirdėjau nė garselio, nė vienos trakštelinčios šakos, nė vieno žingsnio, žlegsinčio purvinu taku. Nė menkiausio inkštelėjimo šuns, stovinčio pamiškėje greta šeimininko. Jei būčiau sėdėjęs trobelėje, būčiau jų neišvydęs, jie stovėjo taip, kad pro langus nepamatysi. Šuo atrodė kaip raumenų, žandikaulių ir dantų sankaupa, supakuota bokserio kėbule, tik sumažintame ir daug kompaktiškesniame. Pakartosiu: nekenčiu šunų. Klasas Grėvė dėvėjo kamufliažinį apsiaustą ir žalią karišką kepurę. Rankose ginklo nelaikė, tačiau ką slepia po apsiaustu, galėjau tik spėlioti. Ūmai suvokiau, kad Grėvei čia būtų ideali vieta. Tuščia, jokių liudytojų, paslėpti lavoną – juokų darbas.

Staiga šeimininkas ir šuo pajudėjo iš vietos, vienu metu, tarsi paklusdami nebyliai komandai.

Man širdis daužėsi iš baimės, ir vis dėlto su susižavėjimu stebėjau, kaip greitai ir be jokio garselio jie nužingsniavo nuo pamiškės prie trobelės, palei jos sieną,

o tada – nė kiek negaišdami – pro duris, palikdami jas atlapas.

Žinojau, kad turiu tik keletą sekundžių, kol Grėvė išsiaiškins, jog trobelėje nieko nėra. Pastebės striukę ant kėdės atlošo, išduodančią, jog aš netoliese. Ir... velnias!.. Pamatys pistoletą, paliktą virtuvėje ant stalo, šalia tuščios šiupinio skardinės. Smegenys dūzgė, bet sugebėjo išmąstyti tik tiek, kad man trūksta visko: ginklo, galimybės atsitraukti, plano, laiko. Jeigu pulčiau bėgti, daugiausia po dešimties sekundžių į kulnus būtų įsisegęs dvidešimties kilogramų nyderterjeras, o į pakaušį – devynių milimetrų švino kulka. Trumpai tariant, tuoj įklimpsiu į šūdą. Paskui smegenys siūlė pasiduoti panikai. Bet, užuot supanikavusios, jos padarė kai ką, ko iš jų nesitikėjau. Jos tiesiog stabtelėjo ir grįžo atgal. Prie frazės „įklimpsiu į šūdą".

Planas. Desperatiškas ir visais atžvilgiais koktus planas. Bet vis dėlto planas, kurio naudai labai svariai bylojo vienas argumentas: jokio kito plano neturėjau.

Čiupau vieną tualetinio popieriaus tūtelę ir įsikišau į burną. Pamėginau kuo glaudžiau sučiaupti lūpomis. Tada pakėliau šikinyko dangtį. Į mane tvokstelėjo smarvė. Už pusantro metro buvo talpa su skystu išmatų, šlapimo, tualetinio popieriaus ir per vidinę sienų pusę srovenančio lietaus mišiniu. Išnešti talpą į mišką ir išpilti reikėtų mažiausiai dviejų vyrų ir būtų klaikus darbas. Tiesiogine prasme. Mudu su Uve tik kartą prisivertėme jį atlikti, ir tris ateinančias naktis mane persekiojo sapnai apie teliūskuojančius šūdus. Iš visko sprendžiant, Sindrė O šito darbo irgi nesiimdavo, pusantro metro gylio talpa buvo sklidina. Kas,

beje, man puikiausiai tiko. Net ir nyderterjeras, susidūręs su šituo, neužuos nieko kito, išskyrus šūdą.

Užsidėjau ant galvos šikinyko dangtį taip, kad šis nenukristų, delnais įsirėmiau abipus skylės ir lėtai panėriau.

Grimzti į šūdą – siurrealistinis jausmas. Atstatęs pėdas leidausi žemyn, jusdamas, kaip išmatos švelniai apglėbia kūną. Kai galva atsidūrė žemiau skylės kraštų, dangtis pakibo ant dėžės. Uoslė tikriausiai patyrė perkrovą, šiaip ar taip, ji tiesiog nebeveikė, viskas, ką pastebėjau, – tai suintensyvėjusi ašarų kanalų veikla. Viršutinis, skysčiausias talpos sluoksnis buvo šaltas kaip ledas, bet giliau buvo, tiesą sakant, gana šilta, galbūt dėl įvairiausių ten vykstančių cheminių procesų. Argi nesu skaitęs apie metano dujų išsiskyrimą tokiose lauko išvietėse, kad jų per daug įkvėpus gali ištikti mirtis? Kojomis atsirėmiau į tvirtą pagrindą ir tūptelėjau. Ašaros plūdo skruostais, bėgo nosis. Atlošiau galvą, kad kartoninė tūtelė būtų nukreipta tiesiai į viršų, ir stengiausi atsipalaiduoti, kad nesusivemčiau. Tada atsargiai atsitūpiau. Ausų landas užpildė išmatos ir tyla. Prisiverčiau kvėpuoti pro tualetinio popieriaus tūtelę. Pavyko. Giliau nebereikia. Aišku, būtų giliai simboliška mirtis, jeigu užsikimštų burna ir gerklė, jeigu paskęsčiau sename Uvės ir savo paties šūde, bet kažkaip nejutau poreikio mirti tokia ironiška mirtimi. Norėjau gyventi.

Tarsi tolumoje išgirdau kažką įeinant pro duris.

Dabar bus.

Jutau sunkių žingsnių keliamą virpesį. Trepsėjimą. Paskui stojo tyla. Letenų tipenimas. Šuo. Kažkas nukėlė šikinyko dangtį. Žinojau, kad Grėvė dabar spokso į

mane. Į mano vidų. Jis žiūrėjo į tualetinio popieriaus tūtelės angą, vedančią tiesiai į mano vidurius. Kvėpavau kiek galėdamas tyliau. Tūtelės kartonas sušlapo ir suminkštėjo, suvokiau, kad jis tuoj suzmeks, praras sandarumą, susiplos.

Tada pasigirdo dunkstelėjimas. Kas tai?

Kito garso su niekuo nesupainiosi. Staigus sprogimas, pereinantis į gailų šnypštimą, sklindantį iš žarnų ir galiausiai nutylantį. Tašką padėjo palengvėjimo atodūsis.

O šūdas, pagalvojau.

Ir tikrai. Tuojau pat išgirdau tekštelėjimą ir pajutau naują svorį ant savo į viršų atgręžto veido. Vieną akimirką mirtis pasirodė kaip vis dėlto priimtinas variantas, bet ta akimirka truko neilgai. Tiesą sakant, tai paradoksas: dar niekada mano gyvenimas nebuvo taip mažai vertas ir vis dėlto dar niekada taip nenorėjau gyventi.

Pasigirdo daug ilgesnis atodūsis, Grėvė, sprendžiant iš visko, stenėjo. Kad tik nepataikytų į angą! Pajutau kylant paniką, tarsi pro tualetinio popieriaus tūtelę staiga nebegalėčiau įkvėpti pakankamai oro. Dar vienas tekštelėjimas.

Man svaigo galva, o šlaunų raumenis jau maudė nuo stovėjimo pritūpus. Truputėlį išsitiesiau. Veidas iškilo į paviršių. Mirksėjau ir mirksėjau. Spoksojau tiesiai į baltą plaukuotą Klaso Grėvės pasturgalį. Ir baltos odos fone išryškėjo solidus, na taip, daugiau nei solidus, tiesiog įspūdingas bybis. O kadangi net mirties baimė neatima vyrui pavydo dėl varpos dydžio, pagalvojau apie Dianą. Dabar supratau, kad jeigu Klasas Grėvė pirmas nenužudys manęs, tai aš jį nužudysiu. Grėvė pasikėlė, skylę užliejo šviesa, ir pastebėjau, kad kažkas čia ne taip, kažko trūksta.

Užsimerkiau ir vėl pasinėriau. Svaigulys tuoj mane įveiks. Ar jau merdėju, apsinuodijęs metano dujomis?

Ilgokai buvo tylu. Ar viskas baigėsi? Buvau beįkvepiąs, kai pajutau, kad stinga oro, kad nieko neįkvepiu. Oro tiekimas nutrūko. Mane užvaldė pirminiai instinktai, pradėjau kapanotis. Turiu išnirti! Veidas iškilo į paviršių, ir sykiu išgirdau dunkstelėjimą. Mirksėjau ir mirksėjau. Virš manęs buvo tamsu. Tada išgirdau sunkius žingsnius, atidaromas duris, letenų tipenimą ir užsidarančių durų trinktelėjimą. Išspjoviau tualetinio popieriaus tūtelę ir pamačiau, kas buvo nutikę. Kažkas balto dengė angą – tualetinis popierius, kuriuo Grėvė pasivalė šikną.

Rankomis pasikėliau virš talpos ir įsistebeilijęs pro plyšius tarp lentų spėjau pamatyti, kaip Grėvė pasiunčia šunį į mišką, o pats pasuka į trobelę. Šuo nuskuodė aukštyn, į kalno viršūnę. Sekiau jį akimis, kol pranyko miške. Ir tuo pat metu – gal dėl to, kad leidau sau pajusti palengvėjimą, leidau įsižiebti išsigelbėjimo vilties kibirkštėlei – sukūkčiojau. Ne, pagalvojau. Nereikia viltis. Nereikia jausti. Nereikia jokių emocijų. Būk analitiškas. Nagi, Braunai. Galvok. Pirminiai skaičiai. Matyk visą šachmatų lentą. *OK*. Kaip Grėvė mane surado? Kaip, po velnių, sužinojo, kur aš? Juk Diana niekada nebuvo girdėjusi apie šią vietą. Su kuo jis pasišnekėjo? Atsakymų nėra. Ką gi. Man reikia sprukti iš čia, ir turiu dvejopą pranašumą. Pradėjo temti. Ir šūdų smarvė nustelbia mano kvapą. Bet man skaudėjo galvą, svaigulys darėsi vis labiau nepakenčiamas, ir negalėjau laukti, kol iš tiesų sutems.

Išsiropščiau iš talpos, pastačiau kojas ant šlaito už išvietės. Pritūpęs apžiūrinėjau pamiškę. Nuo čia galėčiau nubėgti iki daržinės ir sprukti automobiliu. Juk

automobilio raktelius turiu kelnių kišenėje, argi ne? Apsičiupinėjau. Kairėje kišenėje buvo tik keli banknotai, Uvės kreditinė kortelė ir mano paties bei Uvės namų raktai. O dešinėje? Su palengvėjimu atsidusau, kai pirštai po mobiliuoju telefonu užčiuopė automobilio raktelius.

Mobilusis telefonas.

Žinoma.

Mobiliuosius telefonus užpelenguoja bazinės stotys. Tiesa, tik apytikslę teritoriją, o ne tikslią vietą, bet kai viena iš „Telenoro" stočių užregistravo mano telefoną būtent čia, daug variantų ir neliko: Sindrės O namai buvo vieninteliai kelių kilometrų spinduliu. Vadinasi, Klasas Grėvė turi bendrininką „Telenoro" Techniniame skyriuje. Bet manęs niekas nebestebino. Mat man pradėjo aiškėti, kas čia vyksta. O Felsenbrinkas, kuris, sakytum, tik ir laukė mano skambučio, tik patvirtino įtarimus. Čia kalbama ne apie meilės trikampį, kuriame įpainiotas aš, mano žmona ir geismo apimtas olandas. Jeigu aš teisus, mane ištiko tokios bėdos, kokių niekada negalėjau nė įsivaizduoti.

14 skyrius

„Massey Ferguson“

Atsargiai iškišau galvą ir žvilgtelėjau trobelės pusėn. Langai buvo tamsūs, pro juos nieko nesimatė. Taigi šviesos jis neįjungė. Ką gi. Čia likti nebegaliu. Palūkėjau, kol suošė medžiai, ir leidausi bėgti. Po septynių sekundžių pasiekiau pamiškę, kur medžiai mane slėpė. Bet tos septynios sekundės man visai atėmė jėgas, maudė plaučius, galva tvinkčiojo ir svaigo taip, kaip tėvui mane pirmą ir vienintelį sykį nusivedus į atrakcionų parką. Tai buvo dovana man devintojo gimtadienio proga, mudu su tėvu buvome vieninteliai lankytojai, neskaitant trijų pusgirčių paauglių, kurie dalijosi kokakolos buteliu su kažkokiu skaidriu skysčiu. Tėvas savo tūžminga laužyta norvegų kalba nusiderėjo dėl kainos į vienintelį veikiantį atrakcioną – pragaro mašiną, kurios esmė aiškiai buvo ta, kad tave suks ir suks ratu, kol išvemsi cukraus vatą, o tėvai galbūt paguos tave nupirkdami kukurūzų spragėsių ir limonado. Nenorėjau rizikuoti gyvybe toje palaikėje mašinoje, bet tėvas nenusileido ir pats padėjo užsegti mane apsaugoti turinčius diržus. Ir štai dabar, po ketvirčio amžiaus, aš vėl tame pačiame purviname siurrealistiniame

atrakcionų parke, kur viskas prasmirdę šlapimu ir apgavystėmis, kur manęs neapleidžia baimė ir pykinimas.

Šalimais čiurleno upelis. Sugraibiau mobilųjį telefoną ir išmečiau į vandenį. Susek mane dabar, tu suknistas betono džiunglių indėne. Tada nubėgau švelnia miško paklote sodybos link. Tarp pušų jau nusileido tamsa, tačiau daugiau čia niekas neaugo, todėl bėgti buvo lengva. Jau po poros minučių pamačiau gyvenamojo namo žibintą. Dar pabėgėjau į priekį, kad daržinė būtų tarp manęs ir namo, ir tik tada išlindau iš miško. Sindrė O tikriausiai pareikalautų pasiaiškinti, jei pamatytų mane šitaip atrodantį, o kitas žingsnis būtų skambutis lensmanui.

Prisėlinęs prie daržinės durų, pakėliau velkę. Atidariau duris ir įėjau į vidų. Galva. Plaučiai. Mirksėjau žiūrėdamas į tamsą, vos atskyriau, kur automobilis, o kur – traktorius. Ką, po galais, su žmogumi padaro tos prakeiktos metano dujos? Apakina? Metanas. Metanolis. Kažkoks ryšys yra.

Šnopavimas ir tylus, beveik negirdimas tipenimas man už nugaros. Tada garsai nutilo. Supratau, kas įvyko, bet nespėjau atsisukti. Jis šoko. Viskas nuščiuvo, net mano širdis nustojo plakusi. Kitą akimirką puoliau kniūbsčias. Nežinau, ar nyderterjeras pajėgtų užšokti ir suleisti dantis į sprandą vidutinio ūgio krepšininkui. Bet aš – galbūt jau esu tai minėjęs – esu, taip sakant, ne visai krepšininkas. Taigi puoliau kniūbsčias, o smegenys sprogo iš skausmo. Šuo nagais draskė man nugarą, girdėjau verksmingai plyštančią mėsą, traiškomus kaulus. Savo kaulus. Mėginau sugriebti gyvulį, bet rankos kojos neklausė, tarsi sprandą surakinę žandikauliai būtų užblokavę smegenų signalus, jos tiesiog nepajėgė siųsti komandų. Gulėjau ant pilvo ir net neįstengiau išspjauti burnon prilindusių pjuvenų. Aorta

buvo užspausta. Smegenims trūko deguonies. Regos ratas siaurėjo. Netrukus prarasiu sąmonę. Tai štai kokia mirtis manęs laukia – šlykštaus mėsingo šunpalaikio nasruose. Švelniai tariant, graudu. Taip, gali apimti įtūžis. Galvoje įsiliepsnojo gaisras, kūną užpildė ledinis karštis, srūvantis iki pat pirštų galiukų. Mane apėmė velniškas džiaugsmas ir staigi, virpulinga jėga, teikianti gyvybingumo ir pranašaujanti mirtį.

Pakilau su šunimi, kadaruojančiu man ant sprando ir nugaros tarsi gyva skraistė. Svirduliuodamas mosikavau rankomis, bet vis tiek negalėjau jo pasiekti. Supratau, kad šis energijos antplūdis – tai paskutinis, žūtbūtinis organizmo pasispardymas, paskutinis šansas, netrukus skaitiklis ims skaičiuoti paskutines sekundes. Mano akiplotis dabar buvo susitraukęs iki filmo apie Džeimsą Bondą pradžios, kur skamba pradžios – ar, mano atveju, pabaigos – muzika ir viskas yra juoda, išskyrus apskritą skylutę, pro kurią matai vyruką su smokingu, besitaikantį į tave pistoletu. Ir pro tą skylutę išvydau mėlyną „Massey Ferguson" traktorių. O mano smegenis pasiekė paskutinė mintis: nekenčiu šunų.

Svirduliuodamas apsisukau nugara į traktorių, veikiamas šuns masės perkėliau svorio centrą nuo kojų pirštų ant kulnų ir loštelėjau atbulas. Vožiausi. Mus pasitiko aštrūs plieniniai traktoriaus šakių virbai. Ir iš drykstančio šuns kailio garso supratau, kad anapilin iškeliausiu ne vienas. Akiplotis susitraukė, pasaulį užliejo juoda tamsa.

Kurį laiką, matyt, buvo trūkusi juosta.

Gulėjau ant žemės ir spoksojau tiesiai į iššiotus šuns nasrus. Šuns kūnas tarytum sklendė ore, susirietęs nelyginant gemalas. Nugaroje styrojo du plieno virbai. Atsistojau,

daržinė sukosi, turėjau žengti porą žingsnių, kad atgaučiau pusiausvyrą. Vieną ranką prisidėjau prie sprando ir toje vietoje, kur buvo įsikirtę šuns dantys, pajutau šviežio kraujo srovę. Supratau, kad kraustausi iš proto, nes, užuot sėdęs į automobilį, stovėjau ir kaip užburtas stebeilijau. Sukūriau tikrą meno kūrinį. Kalidono šuva, pamautas ant iešmo. Buvo išties gražu. Ypač dėl to, kad negyvas šuo tebebuvo iššiojęs nasrus. Galbūt jis nebepajėgė susičiaupti dėl šoko, o gal tokie šunys visada taip dvesia. Kaip ten bebūtų, mėgavausi ta jo tūžminga ir sykiu išsižiojusia išraiška, sakytum, jis ne tik nugyveno per trumpą šunišką gyvenimą, bet dar ir turėjo patirti šį paskutinį pažeminimą, šitokią gėdingą baigtį. Norėjau nusispjauti ant jo, bet burna buvo per sausa.

Užuot spjovęs, išsitraukiau iš kišenės automobilio raktelius ir nusvirduliavau prie Uvės mersedeso, atsirakinau ir pasukau uždegimo raktelį. Jokios reakcijos. Pabandžiau dar kartą, nuspaudžiau akceleratorių. Jokių gyvybės ženklų. Prisimerkęs įsižiūrėjau pro priekinį stiklą. Sudejavau. Tada išėjau ir pakėliau kapotą. Buvo taip tamsu, kad vos įmačiau styrančius nukirstus laidus. Neturiu žalio supratimo, kokia jų paskirtis, tik tiek, kad jie veikiausiai buvo gyvybiškai svarbūs, kad įvyktų tas mažas stebuklas – kad automobilis užsikurtų ir važiuotų. Velniai rautų tą pusvokietį! Ko gero, Klasas Grėvė tebesėdi trobelėje ir laukia, kol grįšiu. Bet tikriausiai pradės nerimauti, kur dingo jo žvėris. Ramiai, Braunai. *OK*, vienintelis būdas iš čia išsinešdinti yra važiuoti Sindrės O traktoriumi. Greitai juo nepavažiuosi, Grėvė lengvai mane pasivys. Taigi reikia susirasti automobilį, kuriuo atvažiavo jis – sidabrinis leksusas tikriausiai stovi kur nors pakelėje, – ir jį numarinti taip pat, kaip jis numarino mersedesą.

Nuskubėjau prie gyvenamojo namo, pusiau tikėdamasis, kad Sindrė O išeis ant laiptų, – mačiau praviras namo duris. Bet jis neišėjo. Pasibeldžiau ir stumtelėjau duris. Priemenėje išvydau šautuvą su optiniu taikikliu, atremtą į sieną greta poros mėšlinų botų.

– O?

Tai nuskambėjo ne kaip pavardė, bet kaip prašymas tęsti pasakojimą. Juk, tiesą sakant, taip ir buvo. Žengiau gilyn į namą, užsispyrusiai kartodamas tą idiotišką vienskiemenį žodį. Pasidingojo, kad matau kažkokį judesį, ir atsisukau. Paskutinis man dar likęs kraujas sustingo į ledą. Juoda, į žvėrį panaši dvikojė pabaisa sustojo tą pat akimirką kaip ir aš ir įsispitrijo į mane plačiai atmerktomis baltomis akimis, šviečiančiomis iš juodo silueto. Pakėliau dešinę ranką. Pabaisa pakėlė kairę. Pakėliau kairę, pabaisa – dešinę. Veidrodis. Su palengvėjimu atsidusau. Išmatos sudžiūvo ir dengė mane visą – batus, kūną, veidą, plaukus. Ėjau tolyn. Stumtelėjau svetainės duris.

O išsišiepęs sėdėjo supamojoje kėdėje. Riebi katė gulėjo jam ant kelių ir šnairavo į mane savo kekšiškomis, migdolinėmis kaip Dianos akimis. Ji atsistojo ir liuoktelėjo žemyn. Letenos minkštai šleptelėjo ant grindų, ir katė viksėdama pasturgaliu pricimpino prie manęs, o paskui staiga sustojo. Aš, matote, kvepėjau ne rožėmis ir ne levandomis. Bet padvejojusi ji visgi pritipeno prie manęs, tyliai ir draugiškai murkdama. Katės – puikiai prisitaikantys prie situacijos gyvūnai, jos supranta, kada reikalingas naujas maitintojas. Mat senasis buvo negyvas.

Sindrė O buvo išsišiepęs todėl, kad jo lūpų kampučiai turėjo kruviną tęsinį. Pamėlęs, beveik pajuodęs liežuvis kyšojo pro praplėštą skruostą; mačiau apatines dantenas ir

dantis. Taip sėdintis surūgėlis ūkininkas man atrodė panašus į seną gerą „Pac-Man" veikėją, bet vargu ar jo šypsnys nuo ausies ligi ausies buvo mirties priežastis. Mat du tokie pat kruvini rėžiai kryžiavosi jam ant kaklo. Pasmaugtas iš už nugaros garota – plona nailonine virvele arba plienine viela. Šnopuodamas kvėpavau pro nosį, o mano smegenys neprašytos greitai atkūrė įvykių eigą: Klasas Grėvė privažiavo sodybą, pamatė mano automobilio vėžes, vedančias į purviną kiemą. Galbūt nuvažiavo toliau, paliko savo automobilį atokiai, pėsčiomis grįžo čionai, dirstelėjo į daržinę ir išvydo mano automobilį. Sindrė O, be abejo, jau stovėjo ant laiptų. Įtarus ir klastingas. Grėvei pasiteiravus manęs, spjaudėsi ir neaiškiai atsakinėjo. Gal Grėvė pasiūlė pinigų? Gal jie įėjo į vidų? Tokiu atveju O tikriausiai vis dar neprarado budrumo, nes, Grėvei iš užpakalio užmetus garotą, O spėjo nuleisti smakrą ir garota neapėmė kaklo. Jie susimušė, virvė ar viela įlindo jam į burną, ir Grėvė trūktelėjo taip, kad O plyšo skruostai. Bet Grėvė stiprus ir galiausiai mirtina kilpa užspaudė iš paskutiniųjų kovojančio senio kaklą. Nebylus liudytojas, nebyli žmogžudystė. Bet kodėl Grėvė nepadarė visko paprasčiau, kodėl nešovė iš pistoleto? Juk iki artimiausio kaimyno, šiaip ar taip, keli kilometrai? Gal kad neperspėtų manęs apie savo atvykimą? Staiga supratau tokį aiškų dalyką. Jis gi paprasčiausiai neturėjo iš ko šauti. Mintyse nusikeikiau. O dabar jau turi, aš pats įdaviau jam į rankas naują mirtiną ginklą, palikęs pistoletą „Glock" ant stalo trobelės virtuvėje, argi aš ne paskutinis idiotas?

Atkreipiau dėmesį į kapsėjimą ir į katę, įsitaisiusią man tarp kojų. Ji kaišiojo rausvą liežuvėlį ir lakė kraują,

varvantį nuo mano marškinių skverno ant grindų. Mane suėmė neįveikiamas nuovargis. Tris kartus giliai įkvėpiau. Turiu susikaupti. Galvoti ir veikti toliau, – tik taip įstengsiu atsispirti kaustančiai baimei. Visų pirma turiu susirasti traktoriaus raktelius. Blaškiausi po kambarius, traukinėdamas stalčius. Miegamajame aptikau vienišą tuščią šovinių dėžutę. Koridoriuje radau šaliką, tvirtai apsirišau juo sprandą, ir jis bent jau liovėsi kraujavęs. Bet traktoriaus raktelių niekur neradau. Užmečiau akį į laikrodį. Grėvė tikriausiai pradės nerimauti dėl šuns. Galiausiai grįžau į svetainę, pasilenkiau prie O lavono ir apieškojau kišenes. Štai! Ant raktų pakabučio netgi buvo užrašyta „Massey Ferguson". Laikas spaudė, bet dabar nieku gyvu negalėjau pridaryti nesąmonių, viską reikėjo atlikti teisingai. Juk kai O bus aptiktas, čia bus žmogžudystės vieta ir bus ieškoma DNR pėdsakų. Nuskubėjau į virtuvę, sudrėkinau rankšluostį ir nušluosčiau savo kraują nuo grindų visuose kambariuose, į kuriuos buvau užėjęs. Nušluosčiau galimus pirštų atspaudus visur, kur buvau prisilietęs. Stovėdamas priemenėje ir jau ruošdamasis išeiti, atkreipiau dėmesį į šautuvą. O gal man pagaliau mažumėlę pasiseks, galbūt lizde yra šovinys? Čiupau šautuvą ir padariau veiksmą, kuriuo, mano manymu, tikriausiai užtaisomas ginklas, timptelėjau ir truktelėjau, išgirdau, kaip cakteli užraktas, šautuvo spyna ar kaip ten tas velnias vadinasi, kol galiausiai man pavyko atidaryti lizdą ir tamsoje iš jo pakilo rūdžių debesis. Šovinio nebuvo. Išgirdau kažkokį garsą ir pakėliau akis. Katė stovėjo ant virtuvės slenksčio liūdnai ir drauge priekaištingai stebeilydama į mane: negi taip imsiu ir ją paliksiu?

Keikdamasis paspyriau koja į tą išdavikės išperą, ji atšoko ir nėrė į svetainę. Tada greitai nuvaliau šautuvą, pastačiau jį į vietą, išėjau ir užspyriau paskui save duris.

Traktorius riaumodamas užsivedė. Ir teberiaumojo, man išvažiuojant iš daržinės. Nepasivarginau uždaryti durų. Juk girdėjau, kaip traktorius riaumoja: „Klasai Grėve! Braunas mėgina pasprukti! Paskubėk, paskubėk!"

Iki galo nuspaudžiau akceleratorių. Važiavau tuo pačiu keliu, kuriuo atvykau. Dabar buvo aklinai tamsu, traktoriaus žibintų šviesos šokčiojo ant duobėto kelio. Veltui dairiausi leksuso, jis gi turėtų čia kažkur stovėti! Ne, dabar mano mintys nebuvo pakankamai blaivios, Grėvė galėjo palikti automobilį tolėliau. Trenkiau delnu sau per veidą. Mirksėti, kvėpuoti, neapsnūsti, nepavargti. Štai taip.

Akceleratoriaus pedalas nuspaustas iki galo. Primygtinis nenutylantis riaumojimas. Kur? Tolyn nuo čia.

Žibintų šviesos susiaurėjo, tamsa supo mane vis glaudžiau. Vėl tunelinis matymas. Tuoj prarasiu sąmonę. Įkvėpiau kiek galėdamas giliau. Deguonies smegenims. Būk persigandęs, būk budrus, būk gyvas!

Dabar monotoniškame variklio riaumojime pasigirdo kažkoks obertonas.

Žinojau, kas tai, ir tvirčiau įsikabinau vairo.

Kitas variklis.

Mano veidrodėlyje atsispindėjo šviesos.

Automobilis neskubėdamas mane vijosi. Ir kam skubėti? Mes vieni šioje dykynėje, laiko turime į valias.

Vienintelė mano viltis – neleisti jam manęs aplenkti, kad negalėtų užtverti kelio. Pasukau į žvyrkelio vidurį, sykiu priglusdamas prie vairo, kad būčiau kuo mažesnis

taikinys pistoletui „Glock“. Po posūkio kelias staiga tapo tiesesnis ir platesnis. Grėvė, tarsi puikiai pažinotų vietovę, jau nuspaudė akceleratorių ir prisigretino prie traktoriaus. Pasukau dešinėn, kad nustumčiau jį į griovį. Bet per vėlai, jis spėjo prašokti pirmyn. Dabar aš važiavau į griovį, karštligiškai tiesinau vairą, ratai slydo žvyru. Išsilaikiau kelyje. Bet priekyje degė mėlynas švyturėlis. Ar bent jau du raudoni. Mane aplenkusio automobilio stabdžių žibintai rodė, kad jis sustojo. Aš irgi sustojau, bet neišlipau ir neišjungiau variklio. Nenoriu mirti čia, vienas suknistame ūkininko sklype, kaip bežadė avis. Mano vienintelė galimybė dabar – išvilioti jį iš automobilio ir tada suvažinėti, tiesiog sutraiškyti, pervažiuoti siaubūniškais užpakaliniais ratais, sutrinti grubiai raštuotomis padangomis kaip imbierinių sausainių tešlą.

Vairuotojo pusėje atsidarė durelės. Bato nosimi spustelėjau akceleratoriaus pedalą, kad pajusčiau, kaip greitai reaguoja variklis. Negreitai. Susisuko galva, vaizdas vėl ėmė plaukti, bet pamačiau kažkokią žmogystą išlipant ir artinantis prie manęs. Nusitaikiau, žūtbūt stengdamasis neprarasti sąmonės. Aukšta liesa žmogysta. Aukšta, liesa? Klasas Grėvė nebuvo aukštas ir liesas.

– Sindre?

– *What*?* – atsiliepiau, nors tėvas pabrėžtinai man kalė, kad reikia sakyti *I beg your pardon, Sorry, Sir* arba *How can I accommodate you, Madam*?**

Pusiau susmukau sėdynėje. Jis neleisdavo mamai sodintis manęs ant kelių. Taip berniūkštis tapsiąs mamyčiuku.

* Ko? (Angl.)

** Atleiskite? Atsiprašau, pone? Kuo galėčiau jums pasitarnauti, ponia? (Angl.)

Matai mane dabar, tėti? Ar aš – mamyčiukas? Ar dabar galiu atsisėsti tau ant kelių, tėti?

Tamsoje išgirdau nuostabią norvegišką intonaciją, uždainuojančią su tam tikra dvejonės gaidele:

– *Are you from the*'... ee... pabėgėlių centro?

– Pabėgėlių centro? – pakartojau.

Jis prisigretino prie traktoriaus šono, o aš dėbčiojau į jį, įsikibęs vairo.

– Oi, atsiprašau, – tarė jis. – Atrodai kaip... kaip koks... bene įgriuvai į mėšlo krūvą?

– Taip, nutiko nelaimė.

– Matau. Sustojau dėl to, kad pamačiau Sindrės traktorių. Ir dėl to, kad ant šakių kabo šuva.

Vadinasi, nepakankamai susikaupiau. Cha cha. Tiesiog užmiršau tą šunpalaikį, girdi, tėti? Per mažai deguonies smegenims. Per daug... Nebejaučiau pirštų, mačiau, kaip jie nuslysta nuo vairo.

Ir praradau sąmonę.

* Ar jūs iš... (Angl.)

15 skyrius

Lankymo metas

Pabudau danguje. Viskas aplink buvo balta, iš viršaus į mane, gulintį ant debesies, švelniai žiūrėjo angelas ir klausė, ar suvokiu, kur esu. Linktelėjau, ir ji pasakė, kad kai kas norįs su manimi pasikalbėti, bet tai neskubu, jis galįs palaukti. Taip, pagalvojau, jis gali palaukti. Nes kai sužinos, ką padariau, akimirksniu išmes mane iš čia, iš viso šito minkšto nuostabaus baltumo, o aš krisiu ir krisiu, kol nukrisiu žemyn, ten, kur man ir vieta, kur žioruoja žaizdras, verda smalos katilai, kur manęs laukia amžinas atpildas už visas nuodėmes.

Užsimerkiau ir sušnibždėjau, kad kol kas dar norėčiau ramybės.

Angelas supratingai linktelėjo, apkamšė mane debesimi ir pradingo kaukšėdamas klumpėmis. Prieš durims užsitrenkiant, iš koridoriaus mane pasiekė balsai.

Apsičiupinėjau tvarstį, kuriuo buvo apvyniotas kaklas. Atmintyje iškilo kelios nuotrupos. Aukšto, lieso vyro veidas virš manęs; automobilio, didžiuliu greičiu lekiančio vingiuotais keliais, užpakalinė sėdynė; du vyrai baltomis sanitarų uniformomis, keliantys mane ant neštuvų.

Dušas. Gulėjau ir maudžiausi! Šiltas, malonus vanduo, o paskui vėl išsijungiau.

Norėjau ir dabar išsijungti, bet smegenys pranešė, kad ši prabanga – trumpalaikė, smėlis laikrodyje byra toliau, Žemės rutulys tebesisuka, įvykiai neišvengiamai eina vienas paskui kitą. Jie buvo nutarę tik šiek tiek luktelėti, akimirkai sulaikyti kvapą.

Galvoti.

Na taip, galvoti – skaudu, lengviau negalvoti, pasiduoti, nemaištauti prieš likimą. Bet banali, kvaila įvykių eiga kažkodėl baisiai erzina, galima tiesiog pasiusti.

Taigi – tenka galvoti.

Galima atmesti prielaidą, kad pasikalbėti laukia Klasas Grėvė, bet čia, žinoma, gali būti policija. Pažiūrėjau į laikrodį. Aštuonios ryto. Jeigu policija jau būtų aptikusi Sindrės O lavoną ir įtarinėtų mane, vargu ar būtų atvykęs tik vienas pareigūnas ir dargi mandagiai lauktų koridoriuje. Gal tai policininkas, kuris tiesiog nori pasiteirauti, kas įvyko, galbūt tai dėl traktoriaus, palikto vidury kelio, galbūt... Galbūt aš tikėjausi, kad tai bus policija. Galbūt man jau visko gana, galbūt viskas, kas man liko – tai gelbėti savo gyvybę, galbūt pats viską jiems tiesiai iškločiau. Gulėjau, įsiklausydamas į savo pojūčius. Ir pajutau, kaip kyla juoko burbuliukai. Taip, IR DAR KOKIE!

Tada durys atsivėrė, mane pasiekė garsai iš koridoriaus, ir įžengė vyriškis baltu chalatu. Jis prisimerkęs žiūrėjo į užrašus.

– Šuns įkandimas? – paklausė ir šypsodamasis pažvelgė į mane.

Iškart jį pažinau. Durys už jo užsitrenkė, likom vieni.

– Atsiprašau, bet nebegalėjau daugiau laukti, – sušnibždėjo jis.

Klasui Grėvei tiko baltas gydytojo chalatas. Dievai žino, iš kur jį gavo. Dievai žino, kaip rado mane, kiek pamenu, mano mobilusis guli upelyje. Bet ir dievai, ir aš žinome, kas laukia dabar. Tarsi tai patvirtindamas Grėvė įkišo ranką į švarko kišenę ir išsitraukė pistoletą. Mano pistoletą. Arba tiksliau – Uvės pistoletą. Ir jeigu jau visiškai tiksliai – „Glock 17“ su devynių milimetrų švininėmis kulkomis, kurios, pataikiusios į audinį, deformuojasi, pabyra skeveldromis, kad bendras jų kiekis su savimi nusineštų neproporcingai didelį kiekį mėsos, raumenų, kaulų ir smegenų masės; jos pirmiausia perskrodžia tavo kūną, o paskui ištaško jį ant sienos už tavęs, tarsi kurdamos kažką ganėtinai panašaus į Barnabio Ferneso paveikslą. Pistoleto žiotys žvelgė į mane. Dažnai sakoma, kad tokioje situacijoje išdžiūsta burna. Tikrai išdžiūsta.

– Tikiuosi, neprieštarausi, jei pasinaudosiu tavo pistoletu, Rodžeri, – tarė Klasas Grėvė. – Savojo į Norvegiją neatsivežiau. Šiais laikais tiek kliūčių, norint atsigabenti šaunamąjį ginklą lėktuvu; be to, juk negalėjau numatyti, – jis skėstelėjo rankomis, – šito. Beje, visai paranku, kad kulkos nebus galima susieti su manimi, teisingai, Rodžeri?

Nieko neatsakiau.

– Teisingai? – pakartojo jis.

– Kodėl... – pradėjau balsu, švokščiančiu kaip vėjas dykumoje.

Klasas Grėvė nuoširdžiai susidomėjusia veido išraiška laukė, ką pasakysiu toliau.

– Kodėl tu tai darai? – sušnibždėjau. – Tik dėl moters, su kuria ką tik susipažinai?

Jis suraukė kaktą.

– Turi omeny Dianą? Žinai, kad mudu su ja?..

– Taip, – nutraukiau, kad nereikėtų išgirsti, ką pasakys.

Jis prunkštelėjo.

– Gal tu kvailas, Rodžeri? Negi tikrai manai, kad visa tai – dėl jos, manęs ir tavęs?

Neatsakiau. Kad supratau. Jog visa tai – ne dėl tokių trivialių dalykų kaip gyvenimas, jausmai ir mylimi žmonės.

– Diana buvo tik priemonė, Rodžeri. Man teko ja pasinaudoti, kad prieičiau prie tavęs. Kadangi neužkibai ant pirmo jauko.

– Kad prieitum prie manęs?

– Taip, prie tavęs. Mes viską planavom daugiau kaip keturis mėnesius, nuo tada, kai sužinojom, jog „Pathfinderis“ ieško naujo generalinio direktoriaus.

– „Mes“?

– Spėk iš trijų kartų.

– HOTE?

– Ir mūsų naujieji savininkai amerikiečiai. Buvom – sakau tiesiai šviesiai – finansinėje duobėje, kai jie šį pavasarį pateikė mums pasiūlymą. Taigi teko priimti keletą sąlygų, norint sudaryti sandorį, kuris galbūt atrodė kaip įmonės pirkimas, bet iš tiesų buvo gelbėjimo akcija. Ir viena tų sąlygų – kad mes suveiksim jiems ir „Pathfinderį“.

– Suveiksit jiems „Pathfinderį“? Kokiu būdu?

– Žinai neblogiau už mane, Rodžeri. Nors formaliai sprendimus įmonėje priima akcininkai ir valdyba, iš tiesų viską valdo generalinis direktorius. Tai jis galiausiai nusprendžia, ar įmonę parduoti ir kam parduoti. Aš pats

HOTE valdžiau, sąmoningai pateikdamas valdybai tiek mažai informacijos ir tiek daug neaiškumų, kad jie visais atvejais nutardavo pasitikėti manimi. Beje, tai jiems vis dėlto išėjo į naudą. Esmė ta, kad bet kuris nors šį tą sugebantis vadovas, turintis valdybos pasitikėjimą, gali manipuliuoti ir įtikinti būrį pusiau informuotų savininkų daryti būtent tai, ko jis nori.

– Perdedi.

– Nejaugi? Kiek žinau, kaip tik taip užsidirbi duoną – užliūliuodamas savo kalbomis vadinamąsias valdybas.

Be abejo, jis buvo teisus. Ir tai patvirtino įtarimą, kuris man kilo, kai ponas Felsenbrinkas iš HOTE be jokių išlygų rekomendavo Grėvę į vadovo postą rimčiausiam HOTE varžovui.

– Taigi HOTE nori... – pradėjau.

– Taip, HOTE nori perimti „Pathfinderį".

– Nes su tokia sąlyga amerikiečiai jus ištraukė iš duobės?

– Pinigai, kuriuos gavo HOTE savininkai, guli įšaldyti sąskaitoje, kol bus įgyvendintos sandorio sąlygos. Tik, žinoma, tai, apie ką dabar kalbame, raštu niekur neužfiksuota.

Lėtai linktelėjau.

– Tai visi tie paistalai, kad atsistatydinai protestuodamas prieš naujuosius savininkus, buvo reikalingi tik tam, kad atrodytum patikimas kandidatas perimti „Pathfinderio" vairą?

– Visiškai teisingai.

– O kai gausi „Pathfinderio" generalinio direktoriaus postą, tavo užduotis bus priversti įmonę parsiduoti amerikiečiams?

– Nesakyčiau – „priversti“. Kai po kelių mėnesių „Pathfinderis“ sužinos, jog jų technologija HOTE nebėra paslaptis, susivoks, kad patys vieni neturi jokių šansų, kad geriausia išeitis – bendradarbiavimas.

– Kadangi tu paslapčiomis būsi nutekinęs šią technologiją HOTE?

Grėvės šypsena buvo plona ir balta kaip kaspinuotis.

– Tai, kaip jau sakėme, būtų ideali santuoka.

– Nori pasakyti, ideali santuoka per prievartą?

– Kaip pavadinsi – nepagadinsi. Bet, sujungus HOTE ir „Pathfinderio“ technologijas, būtų galima susižerti visus gynybos kontraktus dėl GPS įrenginių iš Vakarų pusrutulio. Plius vieną kitą – ir iš Rytų. Juk tai verta šiokių tokių manipuliacijų, ar ne?

– Vadinasi, planavot, jog aš pasodinsiu tave į tą postą?

– Na, aš juk ir taip būčiau buvęs stiprus kandidatas, ar ne?

Klasas Grėvė stovėjo ties lovos kojūgaliu, nugara į duris, prie klubo laikydamas pistoletą.

– Bet norėjom būti įsitikinę šimtu procentų. Greitai išsiaiškinom, su kuriomis atrankos agentūromis jie susisiekė, ir pašniukštinėjom. Pasirodo, tavo šlovė, Rodžeri Braunai, neįtikėtina. Sakoma, kad jeigu jau rekomenduoji kandidatą, tai jis ir gauna postą. Esi savotiškas rekordininkas. Tad mes, žinoma, norėjom, kad tarpininkautum tu.

– Jaučiuosi pagerbtas. Bet kodėl tiesiog nesusisiekei su „Pathfinderiu“ ir nepasakei, kad tave domina šis postas?

– Baik, Rodžeri! Aš – buvęs didelio, pikto, rajaus vilko direktorius, negi pamiršai? Man prisistačius, užkauktų visos signalizacijos sirenos. Mane turėjo „surasti“. Pavyzdžiui, galvų medžiotojas. Ir įkalbėti. Tai vienintelis

būdas, kuris neleistų abejoti, kad ateinu į „Pathfinderį" be piktų kėslų.

– Suprantu. Bet kam į visa tai velti Dianą, kodėl negalėjai tiesiogiai susisiekti su manim?

– Dabar apsimetinėji kvaileliu, Rodžeri. Tau būtų kilęs toks pat įtarimas; jei būčiau pasisiūlęs, nenorėtum nė artintis prie manęs.

Jis neklydo, aš tikrai apsimetinėjau kvaileliu. O jis iš tiesų buvo kvailys. Kvailas ir toks pasipūtęs dėl savo genialių, godžių planų, kad neatsispyrė pagundai stovėti čia ir girtis, kol kas nors įeis pro tas prakeiktas duris. O kas nors tikrai greitai įeis, juk aš guliu ligos patale!

– Manai, kad dirbu iš idėjos, Klasai, – tariau, galvodamas, kadgi niekas neatima gyvybės žmogui, kuris į tave kreipiasi vardu. – Aš rekomenduoju kandidatus, kurie, mano nuomone, turi didžiausius šansus gauti postą, o tai nebūtinai tie patys žmonės, kurie, mano nuomone, atneštų didžiausią naudą įmonei.

– Ir vis dėlto, – atsakė Grėvė suraukdamas kaktą. – Net ir toks galvų medžiotojas kaip tu negali būti visai be sąžinės, ką?

– Kaip suprantu, mažai pažįsti galvų medžiotojus. Turėjai palikti Dianą ramybėje.

Regis, tai prajuokino Grėvę.

– Turėjau?

– Kaip apvyniojai ją aplink pirštą?

– Ar tikrai nori sužinoti, Rodžeri?

Jis mažumėlę kilstelėjo pistoletą. Per metrą. Taikėsi į tarpuakį?

– Mirštu, kaip noriu, Klasai.

– Kaip sau nori.

Jis vėl nuleido pistoletą.

– Kelissyk užsukau į jos galeriją. Šį bei tą nusipirkau. Teiravausi, ką ji rekomenduotų. Pakviečiau kavos. Kalbėjomės apie viską, apie itin asmeniškus dalykus, kaip gali kalbėtis tik nepažįstami žmonės. Apie santuokines problemas...

– Kalbėjotės apie mūsų santuoką? – išsprūdo man.

– Žinoma. Aš gi – išsiskyręs vyras, tad esu tikras supratingumo įsikūnijimas. Pavyzdžiui, suprantu, kad tokia graži, subrendusi ir vaisinga moteris kaip Diana negali susitaikyti su tuo, kad jos vyras nenori padovanoti jai vaiko. Arba kad įkalba ją pasidaryti abortą, nes kūdikiui diagnozuojamas Dauno sindromas.

Klasas Grėvė plačiai išsiviepė kaip O supamojoje kėdėje.

– O ypač dėl to, kad pats be galo myliu vaikus.

Kraujas ir sveikas protas dingo iš mano galvos, palikdami vieną vienintelę mintį: užmušti priešais mane stovintį vyrą.

– Tu... tu pasakei jai, kad nori vaiko.

– Ne, – tyliai atsakė Grėvė. – Pasakiau, kad noriu vaiko *su ja*.

Turėjau susiimti, kad suvaldyčiau balsą.

– Diana niekada nepaliktų manęs dėl šarlatano, kuris...

– Aš nusivedžiau ją į butą ir parodžiau tą savo vadinamąjį Rubenso paveikslą.

Sutrikau.

– Vadinamąjį?..

– Taip, tai, be abejo, ne originalas, tik labai gera ir sena kopija, nutapyta Rubenso laikais. Beje, vokiečiai ilgą

laiką tikėjo, kad tai originalas. Močiutė man jį parodė, kai dar buvau jaunas ir gyvenau pas ją. Apgailestauju, kad teko jums sumeluoti apie paveikslo autentiškumą.

Ši naujiena, ko gero, turėjo mane kažkaip paveikti, bet emociškai jau buvau taip išsekintas, kad paprasčiausiai įsiminiau šį faktą. Ir sykiu suvokiau Grėvę dar nepastebėjus, jog paveikslas sukeistas.

– Šiaip ar taip, kopija savo darbą atliko, – tarė Grėvė. – Kai Diana išvydo tai, ką vis dar tebelaiko Rubenso originalu, ji, ko gero, iš karto padarė išvadą, kad aš gebėsiu ne tik padovanoti jai vaiką, bet ir labai padoriai juos abu išlaikyti. Trumpai drūtai – suteikti jai tokį gyvenimą, apie kokį ji svajoja.

– O ji...

– Ji, be abejo, sutiko pasistengti, kad būsimasis jos vyras gautų direktoriaus postą, garantuojantį tą respektabilumą, kuris tiesiog pridera prie pinigų.

– Tai tu sakai... kad tas vakaras galerijoje... buvo spektaklis nuo pradžios iki pabaigos?

– Be abejo. Išskyrus tai, kad pabaiga buvo ne tokia paprasta, kaip tikėjomės. Kai Diana paskambino ir pasakė, kad nusprendei neteikti mano kandidatūros... – jis teatrališkai užvertė akis į viršų. – Gali įsivaizduoti, koks tai buvo smūgis, Rodžeri? Koks nusivylimas? Pyktis? Tiesiog negaliu suvokti, kuo tau nepatikau. Kodėl, Rodžeri, kodėl, kuo gi aš tau nusidėjau?

Nurijau seiles. Jis atrodė toks neadekvačiai atsipalaidavęs, tarsi turėtų visą amžinybę, per kurią galės įvaryti tą kulką man į makaulę, širdį ar bet kurią kitą pasirinktą kūno vietą.

– Tu per žemas, – atsakiau.

– Atsiprašau?

– Taigi įkalbėjai Dianą paslėpti automobilyje guminį kamuoliuką su suksametonio chloridu. Ji turėjo atimti man gyvybę, kad neparašyčiau teikimo be tavo pavardės?

Grėvė suraukė kaktą.

– Suksametonio chloridas? Įdomu, kad esi toks tikras, jog tavo žmona sutiktų įvykdyti žmogžudystę dėl vaiko ir kelių guldenų. Ir, kiek galiu spėti, veikiausiai neklysti. Ir vis dėlto – ne to jos paprašiau. Guminis kamuoliukas buvo pripildytas greitai veikiančio ketamino ir dormikumo mišinio, sukeliančio nejautrą; jis, tiesa, toks stiprus, kad nėra visai nepavojingas. Pagal mūsų planą tą rytą atsisėdęs į automobilį turėjai užmigti, o Diana būtų nuvežusi tave į sutartą vietą.

– Kokią vietą?

– Vieną mano išnuomotą trobelę. Beje, gana panašią į tą, kurioje tikėjausi tave rasti vakar vakare. Tik su simpatiškesniu ir ne tokiu smalsiu šeimininku.

– Ir ten būtumėt mane...

– Įkalbėję.

– Įdomu, kaip.

– Juk supranti. Truputis vilionių. Jei reikia – truputis grasinimų.

– Kankinimai?

– Kankinimai gali šiek tiek pralinksminti, bet visų pirma – labai nemėgstu kelti kitiems fizinio skausmo. O antra – po tam tikros stadijos kankinimai tampa nebe tokie veiksmingi, nei galima tikėtis. Tad ne, daug kankinę nebūtume. Tik tiek, kad pajustum jų skonį, užtektinai, kad nubustų ta beprotiška skausmo baimė, kuri būdinga

mums visiems. Mat ne skausmas, o baimė priverčia pasiduoti. Todėl kryptingai veikiančiam, profesionaliam tardytojui pakanka lengvų, asociacijas keliančių kankinimų, – jis išsiviepė, – bent jau pasak CŽV instrukcijų. Geriau negu tas tavo taikomas FTB modelis, ką, Rodžeri?

Pajutau, kaip kaklą po tvarsčiu išpylė prakaitas.

– O ką konkrečiai norėjai pasiekti?

– Kad parašytum ir pasirašytum tokį teikimą, kokio mums reikia. Būtume net užklijavę pašto ženklą ir išsiuntę jį už tave.

– O jei būčiau nesutikęs? Būtumėt daugiau kankinę?

– Mes – ne žvėrys, Rodžeri. Jei būtum nesutikęs, tiesiog būtume laikę tave ten. Kol „Alfa“ pavestų surašyti teikimą kokiam nors kitam darbuotojui. Tikriausiai tavo kolegai Ferdinandui, regis, toks jo vardas?

– Ferdis, – niauriai atsakiau.

– Va va. O juk jis atrodė palankiai nusiteikęs. Taip pat atrodė ir valdybos pirmininkas bei Informacijos skyriaus vadovas. Ar tau susidarė kitoks įspūdis, Rodžeri? Ar nesutinki, kad iš esmės vienintelis dalykas, kuris būtų galėjęs mane sustabdyti, tai neigiama išvada, ir tik tuo atveju, jei ją suformuluotų pats Rodžeris Braunas? Kaip supranti, mums nebuvo reikalo tavęs skriausti.

– Meluoji, – tariau.

– Meluoju?

– Neketinai palikti manęs gyvo. Kam tau rizikuoti – po viso šito mane paleisti ir tikėtis, kad tavęs neišduosiu?

– Būčiau pateikęs tau viliojantį pasiūlymą. Amžinas gyvenimas už amžiną tylėjimą.

– Išduoti sutuoktiniai – nepatikimi verslo partneriai, Grėve. Ir tu tai žinai.

Grėvė pistoleto vamzdžiu perbraukė sau per smakrą.

– Tiesa. Na taip, tu teisus. Ko gero, būtume tave nužudę. Bet, šiaip ar taip, kaip tik šitokį planą išdėsčiau Dianai. Ir ji manimi patikėjo.

– Nes norėjo tikėti.

– Estrogenas apakina, Rodžeri.

Daugiau nesugalvojau, ką pasakyti. Kodėl, po galais, niekas?..

– Radau ženklą NETRUKDYTI toje pačioje rūbinės spintoje, kur ir šitą chalatą, – tarė Grėvė, tarsi perskaitęs mano mintis. – Manau, tokius ženklus kabina ant durų, kai pacientai naudojasi basonu.

Vamzdis dabar buvo nukreiptas tiesiai į mane, ir ant nuleistuko mačiau jo sulenktą pirštą. Pistoleto jis nepakėlė, tikriausiai ketino šauti nuo klubo, kaip kad neįtikėtinai taikliai šaudydavo Džeimsas Kegnis penktojo ir šeštojo dešimtmečių filmuose apie gangsterius. Deja, kažkas man kuždėjo, kad Klasas Grėvė taip pat yra neįtikėtinai taiklus šaulys.

– Man pasirodė, kad ir šita situacija tinkama, – tarė Grėvė ir kiek prisimerkė prieš šaudamas. – Mirtis, šiaip ar taip, asmeniškas reikalas, ar ne?

Užsimerkiau. Visą laiką buvau teisus: aš – danguje.

– Atsiprašom, daktare.

Palatoje nuaidėjo balsas.

Atsimerkiau. Ir pamačiau už Grėvės stovinčius tris vyrus, ką tik įėjusius pro duris, kurios buvo beužsidarančios jiems už nugarų.

– Mes – iš policijos, – pasakė vienas iš jų, vilkintis civiliniais drabužiais. – Tiriame žmogžudystę, taigi mums, deja, teko nepaisyti ženklo ant durų.

Pamačiau, kad mano angelas gelbėtojas, tiesą sakant, šiek tiek panašus į minėtąjį Džeimsą Kegnį. Bet gal taip buvo tik dėl pilko apsiausto. Arba dėl vaistų, kurių buvau gavęs, nes kiti du jo kolegos juodomis policininkų uniformomis su languotais atšvaitų raiščiais (dėl kurių uniformos priminė vaikiškus kombinezonus) atrodė dar mažiau įtikėtinai: panašūs kaip du vandens lašai, riebūs kaip paršai, aukšti kaip bokštai.

Grėvė neatsigręždamas sustingo ir su įsiūčiu įsispitrijo į mane. Pistoletas, nematomas policininkams, vis dar buvo nukreiptas tiesiai į mane.

– Tikiuosi, netrukdom su ta maža žmogžudyste, daktare? – kalbėjo vyras civiliniais drabužiais, neslėpdamas susierzinimo, kad žmogus baltu chalatu į jį, regis, nekreipia jokio dėmesio.

– Anaiptol, – atsiliepė Grėvė, taip ir neatsigręždamas į juos. – Pacientas ir aš kaip tik baigėme savo reikalus.

Jis praskleidė gydytojo chalatą ir įsikišo pistoletą už kelnių juosmens ant pilvo.

– Aš... aš... – pradėjau, bet Grėvė mane pertraukė:

– Nesijaudinkite. Jūsų žmonai Dianai pranešime apie jūsų būklę. Tad galite drąsiai palikti ją mūsų globai. Suprantate?

Kelis kartus sumirksėjau. Grėvė pasilenkė virš lovos ir per antklodę patapšnojo man per kelį.

– Mes būsim atsargūs. Suprantat?

Tylomis linktelėjau. Tai tikrai vaistų poveikis, to tiesiog negali būti. Grėvė atsitiesė ir nusišypsojo:

– Beje, Diana teisi. Jūsų plaukai išties nuostabūs.

Grėvė apsisuko, įsmeigęs akis į užrašų lapus, ir praeidamas pro policininkus tyliai jiems tarė:

– Pacientas jūsų. Kol kas.

Kai durys užsidarė Grėvei už nugaros, Džeimsas Kegnis žengė į priekį:

– Mano pavardė – Sundedas.

Lėtai linktelėjau ir pajutau, kaip tvarstis veržia kaklą.

– Atvykote pačiu laiku, Sundetai.

– Sundedas, – pakartojo jis rimtai. – Vidurinis skiemuo „-ded-". Aš – žmogžudysčių tyrėjas ir mane pakvietė čia iš KRIPOS'o Oslo skyriaus. KRIPOS – tai...

– Žinau, kas yra KRIPOS, – pasakiau.

– Gerai. Čia Endridė ir Eskilis Monsenai iš Elverumo policijos.

Susižavėjęs juos nužvelgiau. Du dvyniai jūrų vėpliai vienodomis uniformomis ir vienodai raitytais ūsais. Tiesiog dukart daugiau policijos už tą pačią kainą.

– Pirmiausia paaiškinsiu, kokios jūsų teisės.

– Pala, – šūktelėjau. – Ką visa tai reiškia?

– Tai reiškia, kad tamsta sulaikomas, ponas Kjikerudai.

– K... – prikandau liežuvį.

Sundedas kažkuo pamojavo. Atpažinau kreditinę kortelę. Mėlyną kreditinę kortelę. Uvės kortelę. Iš mano kišenės. Sundedas klausiamai kilstelėjo antakį.

– Kad tave bala, – užbaigiau. – Už ką mane sulaikote?

– Už Sindrės O nužudymą.

Spoksojau į Sundedą, kol jis – užuot išbėręs standartinius poterius kaip amerikietiškuose filmuose – savais žodžiais paprastai paaiškino man apie teisę į advokatą ir teisę laikyti liežuvį už dantų. Baigdamas pridūrė, kad vyriausiasis gydytojas leido mane suimti, vos tik atgausiu

sąmonę. Man, šiaip ar taip, tik susiuvo porą siūlių ant sprando.

– Tvarka, – pasakiau, jam dar nebaigus aiškinti. – Važiuoju su mielu noru.

16 skyrius

Ekipažas „nulis vienas“

Ligoninė pasirodė besanti kaimiškose apylinkėse gerokai už Elverumo. Pajutau palengvėjimą, kai išvydau baltus, į čiužinius panašius pastatus pranykstant už mūsų. Juoba kad niekur nemačiau jokio sidabrinio leksuso.

Sėdėjome sename, bet tvarkingame volve, kurio variklis riaumojo taip didingai, kad įtariau jį prieš perdažant policijos spalvomis buvus nutrūktgalvių automobilį.

– Kur mes? – paklausiau nuo užpakalinės sėdynės, kur sėdėjau įspraustas tarp įspūdingų Endridės ir Eskilio Monsenų korpusų. Mano, tai yra – Uvės, drabužiai buvo atiduoti į valyklą, tačiau viena slaugytoja atnešė porą sportbačių ir žalią treningą su pirmomis ligoninės pavadinimo raidėmis ir griežtai prisakė grąžinti išskalbtą. Be to, atgavau visus raktus ir Uvės piniginę.

– Hedmarko apskrityje, – atsiliepė Sundedas nuo priekinės keleivio sėdynės, kuri, kaip sakoma, afroamerikiečių nusikaltėlių šutvėse vadinama *the gunshot seat* – šaulio sėdyne.

– O kur važiuojame?

– Ne tavo reikalas, – sušnypštė jaunas spuoguotas vairuotojas ir per veidrodėlį metė man ledinį žvilgsnį.

Blogasis faras. Juoda nailoninė striukė su geltonomis raidėmis ant nugaros. „Elverumo Ko-daw-ying klubas“. Spėjau, kad tai koks nors itin mistiškas ir naujutėlis, nors sykiu ir labai senas kovos menas. Ir kad žandikaulių raumenis, kurie buvo tokie neproporcingai dideli, palyginti su visu kūnu, jis išlavino karštligiškai žiaumodamas kramtomąją gumą. Spuoguočius buvo toks laibas ir siaurapetis, kad, jam šitaip laikant vairą, rankos sudarė raidę V.

– Žiūrėk į kelią, – tyliai tarstelėjo Sundedas.

Spuoguočius kažką sumurmėjo ir niauriai dėbčiojo į tiesią kaip siūlas asfalto juostą, rėžiančią lygų kaip stalas žemės ūkio kraštovaizdį.

– Važiuojam į Elverumo policijos skyrių, Kjikerudai, – tarė Sundedas. – Aš atvažiavau iš Oslo ir tardysiu tave šiandien ir, jeigu prireiks, rytoj. Ir poryt. Tikiuosi, kad elgsies gražiai, nes Hedmarkas man nepatinka.

Jis pirštais būgnijo per mažą, į kosmetinę panašų kelioninį lagaminėlį, kurį jam padavė Endridė, nes ant užpakalinės sėdynės spaudžiantis mums trims čia tiesiog nebeužteko vietos.

– Elgsiuos gražiai, – atsakiau, jausdamas, kaip abi rankos baigia nutirpti.

Dvyniai Monsenai kvėpavo vienodu ritmu, o tai reiškia, kad kas keturios sekundės mane suspausdavo kaip majonezo tūbelę. Jau ketinau prašyti jų pakeisti įkvėpimo dažnį, bet nepaprašiau. Po to, kai Grėvės pistoletas buvo nukreiptas į mane, šitai teikė savotišką saugumo jausmą. Jis nunešė į vaikystę, kai tėtis buvo nusivedęs

mane į darbą, nes mama sirgo, ir aš sėdėjau tarp dviejų rimtų, bet malonių suaugusiųjų ant užpakalinės ambasados limuzino sėdynės. Visi vilkėjo prašmatniai, bet visų prašmatniausias buvo tėtis, kuris dėvėjo vairuotojo kepurę ir taip elegantiškai, ramiai vairavo automobilį. Paskui tėtis man nupirko ledų ir pasakė, kad elgiausi kaip tikras džentelmenas.

Sutraškėjo radijas.

– Ša, – tylą automobilyje nutraukė spuoguočius.

– Pranešimas visiems patrulių ekipažams, – suspragsėjo nosinis moters balsas.

– Abiem patrulių ekipažams, – sumurmėjo spuoguočius ir pagarsino.

– Egmonas Karlsenas pranešė, kad pavogtas vilkikas...

Likusi pranešimo dalis nuskendo spuoguočiaus ir dvynių Monsenų juoke. Jų kūnai kretėjo, drebėjo ir visais atžvilgiais maloniai mane masažavo. Manau, vis dar veikė vaistai.

Spuoguočius pakėlė mikrofoną ir tarė į jį:

– O Karlsenas, sprendžiant iš balso, buvo blaivus? Klausau.

– Ne, ne visai, – atsakė moters balsas.

– Tai jis vėl, matyt, važinėjo girtas ir pamiršo, kur paliko vilkiką. Paskambink į „Meškiaus aludę“, garantuotai stovi ten. Aštuonratis, su Sigdalio virtuvės baldų reklama ant šono. Ryšys baigtas.

Jis pakabino mikrofoną, ir man pasirodė, kad nuotaika automobilyje tapo pastebimai smagesnė, taigi pasinaudojau proga:

– Supratau, kad kažkas buvo nužudytas, bet ar galiu paklausti, kuo, tiesą sakant, čia dėtas aš?

Klausimą lydėjo tyla, bet mačiau, kad Sundedas susimąstė. Staiga jis atsisuko į užpakalinę sėdynę ir įsmeigė akis į mane.

– Gerai, galim iš karto viską išsiaiškinti. Mes žinom, kad tai tamstos darbas, ponas Kjikerudai, ir tamsta neturi jokių šansų išsisukti. Mat turim ir lavoną, ir nusikaltimo vietą, ir įkalčių, rodančių tamstos ryšį tiek su vienu, tiek su kitu.

Būčiau turėjęs patirti sukrėtimą, pasibaisėjimą, pajusti, kaip širdis šoka į gerklę ar ritasi į kulnus, ar ką ji ten daro, kai išgirsti triumfuojantį policininką pareiškiant, kad jie turi įrodymų, kurie pasiųs tave už grotų iki gyvos galvos. Bet nieko tokio nepatyriau ir nepajutau. Mat girdėjau ne triumfuojantį policininką, – girdėjau Inbau, Reidą ir Baklį. Pirma pakopa. Tiesioginė konfrontacija. Arba, kaip rašoma instrukcijoje: Pradėdamas tardymą tyrėjas turi nepalikti jokių abejonių, kad policija žino viską. Vartok „mes“ ir „policija“, jokiu būdu ne „aš“. Ir „žinome“, jokiu būdu ne „manome“. Sutrikdyk tardomojo savivaizdį, į žemo statuso asmenis kreipkis „pone“, į aukšto – vardu.

– Ir grynai tarp mūsų, – kalbėjo Sundedas, nuleisdamas balsą, o tai veikiausiai turėjo rodyti atvirumą. – Kiek girdėjau, Sindrė O – ne kažin kokia netektis. Jei tamsta nebūtum prismaugęs to surukėlio, tikėtina, kad tai būtų padaręs kas nors kitas.

Vos susivaldžiau nežiovavęs. Antra pakopa. Parodyk užuojautą įtariamajam, pavaizduodamas jo veiksmus kaip pateisinamus. Man neatsakius, Sundedas varė toliau:

– Gera naujiena ta, kad už greitą prisipažinimą galiu pasiūlyti švelnesnę bausmę.

Še tau, pateiktas *konkretus pažadas*! Šią taktiką Inbau, Reidas ir Baklis griežtai draudžia, tai teisiniai spąstai,

kuriais naudojasi nebent visai vilties netekę tardytojai. Šitas vyrukas tikrai labai nori kuo greičiau grįžti namo iš Hedmarko.

– Taigi, kodėl tamsta tai padarei, Kjikerudai?

Žvilgčiojau pro šoninį langą. Laukas. Sodyba. Laukas. Sodyba. Laukas. Upokšnis. Laukas. Maloniai migdo.

– Nagi, Kjikerudai?

Girdėjau, kaip Sundedo pirštai būgnija į kosmetinę.

– Meluoji, – atsakiau.

Būgnijimas liovėsi.

– Pakartok.

– Meluoji, Sundedai. Neturiu supratimo, kas tas Sindrė O, ir jūs prieš mane nieko neturit.

– Nieko neturim? Tai papasakok, kur buvai pastarąsias dvidešimt keturias valandas. Ar padarysi mums tokią paslaugą, Kjikerudai?

– Galbūt, – atsakiau. – Jei jūs man papasakosit, kas čia per reikalas.

– Vožtelk jam! – nusispjovė spuoguočius. – Endride, vožtelk...

– Prikąsk liežuvį, – ramiai tarė Sundedas ir atsigręžė į mane.

– Ir kodėl turėčiau tamstai tai papasakoti, Kjikerudai?

– Todėl, kad tada galbūt kalbėsiu su jumis. O jei ne, tylėsiu, kol atvyks mano advokatas. Iš Oslo.

Mačiau, kaip Sundedo lūpos susiaurėja, ir pridėjau:

– Gal kada nors rytoj, jei pasiseks...

Sundedas pakreipęs galvą apžiūrinėjo mane, tarsi būčiau vabzdys ir jis dabar svarstytų, ar paimti jį į savo kolekciją, ar tiesiog sutraiškyti.

– Na, gerai, Kjikerudai. Visų pirma greta tavęs sėdintis pareigūnas sulaukė skambučio dėl traktoriaus, palikto vidury kelio. Jie rado traktorių ir puotaujančių varnų būrį ant šakių. Jos buvo jau nulesusios minkštąsias šuns dalis. Traktorius priklausė Sindrei O, bet šis dėl suprantamų priežasčių nekėlė ragelio, tad kai kas nuvažiavo pas jį ir rado sėdintį supamojoje kėdėje, kur tamsta jį palikai. Daržinėje radom mersedesą padvėsusiu varikliu ir registracijos numeriais, bylojančiais, kad jis priklauso tamstai, Kjikerudai. Galiausiai Elverumo policijos skyrius nustatė ryšį tarp negyvo šuns ir ligoninės pranešimo, jog buvo pristatytas vyriškis pusiau be sąmonės, visas mėšlinas ir sukandžiotas šuns. Jie paskambino, ir budinti slaugytoja pasakė, kad vyriškis be sąmonės, tačiau jo kišenėje rasta kreditinė kortelė su Uvės Kjikerudo vardu. Ir – viens du – mes jau čia.

Linktelėjau. Taigi jau aišku, kaip mane rado jie. Bet kaip, po galais, tai pavyko Grėvei? Šis klausimas veltui sukosi man, reikia pripažinti, atbukusiose smegenyse, taip atbukusiose, kad tik dabar dingtelėjo šiurpi mintis: ar gali būti, kad Grėvė turi ryšių ir su vietine policija? Tokių, kurie būtų padėję jam prasmukti į ligoninę anksčiau už policiją? Ne! Juk jie įžengė tiesiai į palatą ir mane išgelbėjo. Netiesa! Įžengė Sundedas, KRIPOS'o žmogus iš Oslo; vietinės paslaptys jam neatskleidžiamos. Pajutau, kaip ima skaudėti galvą, kai dingtelėjo kita mintis: jeigu yra taip, kaip bijau esant, kokį saugumą man suteiks areštinė? Staiga sinchroniškas dvynių Monsenų kvėpavimas nustojo veikti raminamai. Niekas neberamino, atrodė, kad visame pasaulyje nebėra nieko, kuo galėčiau

pasitikėti. Nieko. Galbūt išskyrus vieną. Žmogų, kuriam vietinės paslaptys neatskleidžiamos. Žmogų su kosmetine. Turiu atidengti visas kortas, pasirūpinti, kad jis nugabentų mane į kokį kitą policijos skyrių, – Elverumas, be abejonės, korumpuotas, veikiausiai bent vienas kurmis sėdi čia, šiame policijos automobilyje.

Vėl sutraškėjo radijas.

– Patruli nulis vienas, atsiliepkite.

Spuoguočius čiupo mikrofoną.

– Klausau, Lise?

– Prie „Meškiaus aludės" nėra jokio vilkiko. Baigiau.

Jei viską iškločiau Sundedui, be abejo, turėčiau išsiduoti, kad esu meno kūrinių vagis. Ir kaip turėčiau įtikinti jį, kad Uvę nušoviau gindamasis, netgi galima sakyti, per nelaimingą atsitiktinumą? Nušoviau žmogų, taip apsvaigintą Grėvės narkozės, kad jam akyse tikriausiai kryžiavosi.

– Pakrutink smegenis, Lise. Paklausinėk. Šitam kaime nepaslėpsi aštuoniolikos metrų ilgio vilkiko, ką?

Vėl pasigirdo balsas su nuoskaudos gaidele:

– Karlsenas sako, kad paprastai surandi jo vilkiką, visgi esi policininkas ir dar jo svainis. Baigiau.

– Špygą! Tegu nė nesvajoja, Lise.

– Jis sako, kad ne tiek jau daug ir prašo, juk gavai į žmonas mažiausiai baisią jo seserį.

Mane supurtė griausmingas dvynių Monsenų juokas.

– Pasakyk tam kvailiui, kad šiandien turim rimto darbo, – sušnypštė spuoguočius. – Ryšys baigtas.

Išties nė nenutuokiau, kaip turėčiau lošti šitą lošimą. Tik laiko klausimas, kada išsiaiškins, jog mano tikroji tapatybė – ne ta. Ar pasakyti jiems tai iš karto, ar visgi tai korta, kurią vėliau galėsiu išsitraukti iš rankovės?

– Dabar tavo eilė, Kjikerudai, – tarė Sundedas. – Pasidomėjau tavim. Esi senas policijos pažįstamas. Ir, mūsų žiniomis, nevedęs. Tai ką turėjo omeny daktaras, sakydamas, kad pasirūpins tavo žmona? Regis, Diana?

Štai mano korta ir mušta. Atsiduseęs pažvelgiau pro šoninį langą. Dykynė, dirbami laukai. Jokio priešpriešinio eismo, jokių namų, tik kartkartėmis traktoriaus ar automobilio toli laukuose pakeliamas dulkių debesis.

– Nežinau, – atsakiau. Man reikia mąstyti aiškiau. Aiškiau. Matyti visą šachmatų lentą.

– Kas tave sieja su Sindre O, Kjikerudai?

Man ėmė įgristi, kad į mane kreipiasi tuo svetimu vardu. Ir kai jau žiojausi atsakyti, staiga supratau suklydęs. Vėl. Juk policija mano, kad aš – Uvė Kjikerudas! Jiems buvo pranešta, kad žmogus tokiu vardu guli ligoninėje. Bet jeigu jie būtų apie tai įspėję Klasą Grėvę, kam Grėvei ligoninėje ieškoti šito asmens, vardu Kjikerudas? Jis niekada nėra girdėjęs apie jokį Kjikerudą, niekas visame pasaulyje nežino, kad Uvė Kjikerudas kažkaip susijęs su manimi – Rogeriu Braunu! Tai tiesiog nelogiška. Vadinasi, jis mane rado kažkaip kitaip.

Mačiau, kaip lauke kyla ir artinasi dulkių debesis.

– Ar girdėjai klausimą, Kjikerudai?

Pirmiausia Grėvė rado mane trobelėje. Paskui – ligoninėje. Nors mobiliojo neturėjau. Grėvė neturi jokių ryšių nei su „Telenoru“, nei su policija. Ar taip gali būti?

– Kjikerudai? Ar girdi?

Dulkių debesis šalutiniame keliuke judėjo didesniu greičiu, nei atrodė per atstumą. Tolėliau priekyje mačiau sankryžą ir staiga supratau, kad jis taikosi į mus, kad mes neišvengiamai susidursime.

Reikia tikėtis, kad tas kitas automobilis supranta, jog mums – pirmumo teisė.

Bet galbūt spuoguočius turėtų jam pasignalizuoti, papypsėti. Pasignalizuoti. Papypsėti. Ką ten Grėvė sakė ligoninėje? „Diana teisi. Jūsų plaukai išties nuostabūs.“ Užsimerkiau ir pajutau, kaip jos rankos glosto man plaukus garaže. Kvapas. Jos kvapas buvo kitoks. Kvepėjo juo, Grėve. Ne, ne Grėve. HOTE. Automobilis lėkė į mus. Ir kaip sulėtintame vaizdo įraše viskas stojo į savo vietas. Kaip aš anksčiau nesupratau? Atsimerkiau:

– Sundedai, mums gresia mirtinas pavojus.

– Vienintelis, kam gresia pavojus, čia esi tamsta, Kjikerudai. Ar koks ten tamstos vardas.

– Ką?

Sundedas pažiūrėjo į veidrodėlį ir pakėlė kreditinę kortelę, kurią jau buvo rodęs man ligoninėje.

– Tu nepanašus į Kjikerudą šioje nuotraukoje. Ir kai patikrinau Kjikerudo duomenis SANSAK archyve, ten buvo parašyta, kad jo ūgis – metras septyniasdešimt trys. O tavo... kiek? Koks metras šešiasdešimt penki?

Automobilyje įsivyravo tyla. Aš stebeilijau į sparčiai artėjantį dulkių debesį. Tai – ne automobilis. Tai – vilkikas su priekaba. Jis buvo taip arti, kad galėjau perskaityti užrašą ant šono. SIGDALIO VIRTUVĖS BALDAI.

– Metras šešiasdešimt aštuoni, – atsakiau.

– Tai kas tu, po velnių? – suurzgė Sundedas.

– Aš – Rogeris Braunas. O ten iš kairės – pavogtas Karlseno vilkikas.

Visi atsigręžė į kairę.

– Kas čia, po velnių, dedasi? – suurzgė Sundedas.

– Dedasi tas, – atsakiau, – kad šitą vilkiką vairuoja toks tipas, vardu Klasas Grėvė. Jis žino, kad sėdžiu šitame automobilyje, ir ketina mane užmušti.

– Kaip...

– Jis turi GPS daviklį, su kuriuo gali bet kur mane surasti. Nuo pat tada, kai šįryt žmona garaže paglostė man plaukus. Delnu, pilnu gelio su mikroskopiniais siųstuvais, kurie prikimba prie plaukų taip, kad jų neįmanoma išplauti.

– Baik čia pezėt! – urgztelėjo KRIPOS'o detektyvas.

– Sundedai, – įsiterpė spuoguočius, – čia tikrai Karlseno vilkikas.

– Turim sustoti ir apsisukti, – pasakiau. – Kitaip jis visus mus užmuš.

– Važiuok, – tarė Sundedas.

– Ar nesupranti, kas vyksta! – surikau. – Greitai būsi negyvas, Sundedai.

Sundedas pradėjo juoktis kaip žoliapjovė, bet žolė, regis, buvo per aukšta. Mat dabar ir jis suvokė. Kad jau per vėlu.

17 skyrius

Sigdalio virtuvės baldai

Dviejų transporto priemonių susidūrimas yra gryna fizika. Viską lemia atsitiktinės aplinkybės, tačiau visus atsitiktinumus galima paaiškinti formule: jėga lygi masės ir pagreičio sandaugai. Kintamųjų vietoje įrašykite konkrečius skaičius ir gausite pasakojimą – paprastą, teisingą, negailestingą. Jis atskleis, kas nutinka, pavyzdžiui, kai dvidešimt penkias tonas sveriantis vilkikas su kroviniu, važiuojantis aštuoniasdešimt kilometrų per valandą greičiu, rėžiasi į lengvąjį automobilį, sveriantį vieną kablelis aštuonias tonos (įskaitant dvynius Monsenus) ir važiuojantį tokiu pat greičiu. Priklausomai nuo atsitiktinių aplinkybių, tokių kaip susidūrimo momentas, kėbulo būklė ir kūnų pokrypis vienas kito atžvilgiu, egzistuoja daugybė šio pasakojimo variantų, bet visais atvejais kartojasi du aiškūs, bendri bruožai. Tai – tragiški pasakojimai. Ir lengvojo automobilio laukia nekas.

Kai Klaso Grėvės vairuojamas vilkikas dešimt valandų trylika minučių rėžėsi į policijos automobilį nulis vienas, 1989 metų „Volvo 740“ modelį, ir atsitrenkė į jį šiek tiek prieš vairuotojo sėdynę, variklis, abu priekiniai

ratai ir spuoguočiaus kojos nulėkė į kėbulo šoną, o pats automobilis pakilo į orą. Oro pagalvės nesuveikė, nes iki 1990 metų jų volvuose paprasčiausiai nebūdavo. Policijos automobilis – iš kurio teliko laužas – nuskriejo per kelią, prašvilpė aukštai virš apsauginio barjero ir nukrito ties eglėmis, tankiai suaugusiomis palei upę pašlaitėje. Prieš nuskriedamas virš pirmųjų medžių viršūnių, policijos automobilis nulis vienas atliko du su puse kūliavirsčio ir pusantro apsisukimo. Ten nebuvo nė vieno liudytojo, kuris galėtų patvirtinti mano žodžius, bet viskas įvyko kaip tik šitaip. Kaip jau sakiau, tai – gryna fizika. Kaip ir tai, jog vilkikas beveik nenukentėjęs nuvažiavo per tuščią sankryžą, tada sustojo taip, kad nuogas metalas žviegte sužviegė. Suprunkštė kaip drakonas, stabdžiams galop atsileidus, o svilusios gumos ir degusių diskinių stabdžių antdėklių kvapas dar keletą minučių tvyrojo ore.

Dešimtą valandą keturiolika minučių eglės nustojo siūruoti, dulkės nusėdo, vilkikas tebestovėjo įjungtu varikliu, o saulė netrikdomai švietė į Hedmarko laukus.

Dešimtą valandą penkiolika minučių nusikaltimo vietą pravažiavo pirmasis automobilis, bet vairuotojas, regis, nepastebėjo nieko, išskyrus žvyruotame šalutiniame kelyje stovintį vilkiką ir kažką – galbūt stiklo šukes – sugurgždant po ratais. Jis nematė jokių ženklų, rodančių, pavyzdžiui, kad, slepiamas šlaito, po medžiais ties upe apvirtęs ant stogo guli policijos automobilis.

Visa tai žinau, kadangi mano padėtis leido įvertinti, jog gulime ant stogo, o nuo kelio mus užstoja ties upe augantys medžiai. Valandas nurodau su išlyga, kad Sundedo laikrodis, kybantis ir tiksintis tiesiai priešais mane, ėjo

tiksliai. Spėju, kad jis buvo Sundedo, jis juosė nuplėštos rankos, kyšančios iš pilko apsiausto skiautės, riešą.

Vėjo gūsis atnešė stabdžių antdėklių dervos smarvę ir tuščiąja eiga veikiančio dyzelinio variklio garsą.

Giedrame danguje švietė ir pro medžius mirguliavo saulė, tačiau aplink mane lijo. Benzinu, tepalu ir krauju. Skysčiai varvėjo ir tekėjo. Visi buvo negyvi. Spuoguočius nebeturėjo spuogų. Arba, jei jau apie tai kalbame, apskritai veido. Sundedo likučiai buvo sulankstyti kaip kartoninė figūra, mačiau jį žiūrint pro savo paties kojas. Dvyniai atrodė daugiau mažiau sveiki, tik nebekvėpavo. Vienintelė priežastis, kad aš pats tebebuvau gyvas, – tai Monsenų šeimos polinkis priaugti svorio, dėl to jų kūnai tapo idealiomis oro pagalvėmis. Bet tie patys kūnai, kurie išgelbėjo man gyvybę, dabar vėl grasino ją atimti. Visas kėbulas buvo suplotas, o aš kabėjau žemyn galva. Viena mano ranka buvo laisva, bet buvau taip tvirtai suspaustas tarp dviejų policininkų, kad negalėjau nei pajudėti, nei kvėpuoti. Deja, kol kas mano juslės veikė kuo puikiausiai. Taigi mačiau besisunkiantį benziną, jaučiau, kaip jis teka per klešnę, kūną ir išvarva per apykaklę. Girdėjau vilkiką, stovintį viršuje ant kelio, girdėjau, kaip jis prunkšdamas, krenkšdamas ir tratėdamas laukia. Ir supratau, kad jis – Klasas Grėvė – sėdi ten ir mąsto, svarsto. Savo GPS įrenginyje mato, kad aš nejudu. Galvoja, kad vis dėlto derėtų nusileisti ir įsitikinti, jog neliko gyvų. Kita vertus, nulipti šlaitu žemyn nelengva, o paskui užsiropšti atgal – dar sunkiau. Juk neįmanomas daiktas, kad kas nors būtų likęs gyvas po tokios avarijos? Betgi daug ramiau miegotų, įsitikinęs, pamatęs viską savomis akimis...

Važiuok, maldavau aš. Važiuok.

Mat blogiausias dalykas nepraradus sąmonės – tai, kad galėjau įsivaizduoti, kas nutiktų, jam radus mane čia permirkusį benzinu.

Važiuok. Važiuok!

Dyzelinis vilkiko variklis burgzčiojo, tarsi ginčytųsi pats su savimi.

Dabar man buvo aišku, kas nutiko. Grėvė nuėjo pas Sindrę O, stovintį ant laiptų, ne paklausti, kur aš, – tą matė metro tikslumu savo GPS įrenginyje. Sindrė O paprasčiausiai turėjo būti pašalintas dėl to, kad matė Grėvę ir jo automobilį. Bet kai Grėvė pakilo taku prie trobelės, aš buvau nuėjęs į lauko išvietę, tad, neradęs manęs trobelėje, jis vėl patikrino GPS įrenginį. Ir, savo nuostabai, pastebėjo, kad signalai dingo. Mat tuo metu mano plaukuose esantys siųstuvai buvo panardinti į išmatas, o per jas HOTE siųstuvų siunčiami signalai, kaip žinome, neprasiskverbia. Mane, idiotą, lydėjo didesnė sėkmė, nei buvau nusipelnęs.

Grėvė pasiuntė šunį manęs ieškoti, o pats laukė. Vis dar nepagaudamas signalų. Nes išmatos, sudžiūvusios aplink siųstuvus, ir toliau blokavo signalus, kol buvau daržinėje, pas Sindrės O lavoną ir kol pasprukau traktoriumi. Tik vidury nakties Grėvės GPS įrenginys staiga vėl užfiksavo signalus. Tuo metu gulėjau ant neštuvų ligoninės duše, o išmatos iš mano plaukų buvo išplautos. Tada Grėvė sėdo į automobilį ir su aušra prisistatė į ligoninę. Dievai žino, kaip jis pavogė vilkiką, bet, šiaip ar taip, jam nebuvo sunku vėl surasti mane, silpnaprotį, guguojantį Brauną, kuris prašyte prašėsi pričiumpamas.

Nuplėštos Sundedo rankos pirštai tebelaikė kosmetinės rankeną. Laikrodis ant riešo tebetiksėjo. Dešimt

valandų šešiolika minučių. Po minutės prarasiu sąmonę. Po dviejų – uždusiu. Apsispręsk, Grėve.

Ir jis apsisprendė.

Išgirdau vilkiką atsirūgstant. Apsukų skaičius sumažėjo. Jis išjungė degimą ir eina čia!

O gal... įjungė pavarą?

Tylus burzgimas. Žvyras gurgždėjo po ratais, laikančiais dvidešimt penkias tonas. Burzgimas vis garsėjo. Ir garsėjo. Ir nutyko. Pradingo tolumoje. Išnyko.

Užsimerkęs sukalbėjau padėkos maldą. Kad nebūsiu sudegintas, o tik mirsiu nuo deguonies trūkumo. Nes tai anaiptol ne baisiausia mirtis. Smegenys skyrius po skyriaus išsijungia, apima snaudulys, apsvaigsti, nustoji galvoti, ir sykiu dingsta visos bėdos. Tai savotiškai panašu į apsvaigimą nuo stipriųjų gėrimų. Taip, pagalvojau, su tokia mirtimi galiu ir susigyventi.

Ši mintis mane beveik prajuokino.

Vadinasi, aš, kuris visą gyvenimą stengiausi tapti savo tėvo priešingybe, mirsiu, kaip ir jis, sudaužytame automobilyje? Ir dar klausimas, ar labai, tiesą sakant, nuo jo skiriuosi? Kai buvau per didelis, kad tas prakeiktas girtuoklis galėtų mane mušti, pats pradėjau jį mušti. Taip, kaip jis mušdavo mamą, – kad neliktų matomų žymių. Pavyzdžiui, mandagiai padėkojęs atsisakiau, kai jis pasisiūlė pamokyti mane vairuoti, ir pranešiau, kad neketinu laikyti teisių. Merginau bjaurią išlepintą ambasadoriaus dukrą, kurią tėvas kasdien vežiodavo į mokyklą, vien tam, kad galėčiau parsivesti ją namo pietų ir jį pažeminčiau. Ir gailėjausi savo poelgio, kai per pertrauką tarp karštojo patiekalo ir deserto virtuvėje pamačiau verkiančią mamą. Įstojau būtent į tą Londono mokyklą, kurią tėvas, kaip

girdėjau, vadino prakeikta snobiška visuomenės parazitų perykla. Bet jis nepriėmė to taip giliai į širdį, kaip tikėjausi. Kai apie tai pasakiau, netgi sugebėjo nusišypsoti iš pažiūros pasididžiavimo kupina šypsena, tas veidmainis šėtonas. Užtat kai vėliau tą rudenį paklausė, ar galėtų kartu su mama atvažiuoti iš Norvegijos aplankyti manęs studentų miestelyje, atsisakiau, paaiškindamas, kad nenoriu, jog mano bendramoksliai sužinotų mano tėvą esant ne aukšto rango diplomatą, o tik paprastą vairuotoją. Regis, pataikiau užminti ant nuospaudos. Suprantama, perkeltine prasme.

Prieš dvi savaites iki vestuvių paskambinau mamai ir pasakiau, kad vedu merginą, kurią įsimylėjau, paaiškinau, kad iškilmių nebus, tik mudu ir liudytojai. Bet mama būsianti laukiama viešnia, jeigu atvyksianti be tėvo. Mama supyko, pareiškė be jo, žinoma, neatvyksianti. Taurios, ištikimos sielos dažnai serga ištikimybe net patiems didžiausiems niekšams. Taip, ypač – niekšams.

Diana turėjo pagaliau susipažinti su mano tėvais tą vasarą, pasibaigus semestrui, bet likus trims savaitėms iki mūsų išvykimo iš Londono gavau žinią apie avariją. Kaip traškančia telefono linija pranešė policininkas, ji įvyko važiuojant namo iš trobelės. Vakaras, lietus, vairuotojas nesilaikė saugaus greičio. Senajame kelyje dėl plečiamos automagistralės buvo laikinai perbraižytos eismo juostos. Naujas, gal kiek nelogiškas posūkis, bet pavojaus ženklas buvo pastatytas. Šviežias asfaltas, be abejo, slopino šviesas. Stovintis plentvolis. Pertraukiau policininką ir pasakiau, kad jie turėtų patikrinti mano tėvo blaivumą. Tik tam, kad patvirtintų tai, ką jau ir taip žinojau: jis užmušė mamą.

Tą vakarą vienas nuėjęs į aludę Barons Korte pirmąkart išgėriau. Ir verkiau viešoje vietoje. Tą vakarą, dvokiančiame tualete nusiplovęs ašaras, sutrūkinėjusiame veidrodyje regėjau suglebusį, prasigėrusį savo tėvo veidą. Ir prisiminiau tą dėmesingą, ramų žaižaravimą jo akyse, kai trenkė per šachmatų figūras ir numušė karalienę, o šioji nuskriejo oru, padarė du su puse kūliavirsčio ir nukrito ant grindų. Paskui skėlė man. Tik tą vieną kartą, bet skėlė. Delnu, per skruostą. Tada jo žvilgsnyje pamačiau tai, ką mama vadino Liga. Tai buvo kokti, grakšti, kraugeriška pabaisa, tūnanti už jo akių. Bet sykiu tai buvo ir jis, mano tėvas, mano kūnas ir kraujas.

Kraujas.

Kažkas, ilgai slypėjusio po visais neigimo sluoksniais, iškilo į paviršių. Išplaukęs vienos kažkada pagalvotos minties prisiminimas, kuris nebenorėjo slypėti gilumoje. Jis įgijo konkretesnį pavidalą. Tapo skausmingai aiškus. Tapo tiesa. Tiesa, kurią iki šiol laikiau atstu nuo savęs, meluodamas pats sau. Juk ne iš baimės, kad vaikas galėtų mane užgožti, nenorėjau turėti vaikų. Tai buvo Ligos baimė. Baimė, kad ir aš, sūnus, ja sergu. Kad pabaisa tūno ten, už mano akių. Melavau visiems. Lotei pamelavau, kad nenorėjau vaiko, nes jis turėjo kliautį, sindromą, chromosomų ydą. O tiesa ta, kad yda glūdi manyje.

Dabar viskas liejosi. Mano gyvenimas buvo mirusiojo palikimas, ir smegenys tiesė apdangalus ant baldų, uždarinėjo duris, ruošėsi atjungti elektrą. Varvėjo ir tekėjo, sruvo man iš akių, per kaktą, į plaukus. Uždusti tarp dviejų kūnų kaip tarp balionų. Galvojau apie Lotę. Ir ten, ant slenksčio, man kažkas nušvito. Išvydau šviesą. Išvydau... Dianą? Ko čia dabar šitai išdavikei? Balionai...

Laisvai tabaluojanti mano ranka nuslydo prie kosmetinės. Sugrubę pirštai atkėlė Sundedo pirštus nuo rankenos ir atidarė lagaminėlį. Nuo manęs į jį varvėjo benzinas, o aš kuičiausi, ištraukiau marškinius, porą kojinių, kelnaites ir tualetinį krepšį. Daugiau nieko nebuvo. Laisvąja ranka atitariau tualetinį krepšį ir išbėriau jo turinį ant automobilio lubų. Dantų pasta, skutimosi mašinėlė, pleistras, šampūnas, permatomas maišelis, kurį Sundedas, be abejo, naudodavo oro uostų kontrolės punktuose, vazelinas... štai! Žirklutės, toks aštrus dalykėlis kiek užriestais galais, kurį kai kas kažkodėl mėgsta labiau nei modernius nagų kirpiklius.

Ranka grabaliojau vieną iš dvynių, per pilvą, per krūtinę, ieškodamas užtrauktuko ar sagų. Bet aš baigiau prarasti pojūčius, pirštai nebenorėjo nei paklusti smegenų siunčiamoms komandoms, nei perduoti informacijos smegenims. Taigi griebiau žirklutes ir suvariau smaigalį į pilvą... ee... tarkime, kad Endridei.

Nailonas garsiai drykstelėjo ir prasiskleidė, apnuogindamas išpampusį pilvą, įgrūstą į šviesiai mėlyną policijos uniforminių marškinių medžiagą. Paskubom perkirpau marškinius, ir išvirto lašiniai, padengti plaukuota, melsvai balzgana oda. Atėjo eilė tam, ko labiausiai bijojau. Bet mintis apie galimą atlygį – kad galėsiu gyventi, kvėpuoti – išstūmė visas kitas, tad iš visų jėgų užsimojau žirklutėmis ir suvariau jam į pilvą tiesiai virš bambos. Ištraukiau jas. Nieko neįvyko.

Keista. Pilve aiškiai matėsi skylė, bet pro ją niekas neišbėgo, niekas, kas, kaip tikėjausi, būtų sumažinę mane veikiantį spaudimą. Balionas tebebuvo kietai pripūstas.

Dūriau vėl. Dar viena skylė. Dar vienas tuščias šulinys.

Mosavau žirklutėmis kaip pašėlęs. Žlegt, žlegt. Nieko. Iš kokio velnio tie dvyniai padaryti? Ten vieni riebalai, ar ką? Tad riebumo epidemija nusineš ir mano gyvybę?

Keliu viršuje pravažiavo dar vienas automobilis.

Bandžiau surikti, bet neužteko oro.

Iš paskutinių jėgų suvariau žirklutes į pilvą, bet šį kartą jų neištraukiau, tiesiog nebepajėgiau. Po valandėlės pradėjau jas judinti. Išskėsdavau ir vėl suglausdavau nykštį ir smilių. Kirpau gilyn. Tai ėjosi stebėtinai lengvai. Ir pagaliau kažkas nutiko. Iš skylės pliūptelėjo kraujo srovelė, nutekėjo pilvu, dingo po drabužiais, vėl pasirodė ant barzdaplaukiais apžėlusio kaklo, nubėgo per smakrą, per lūpas ir pradingo vienoje šnervėje. Karpiau toliau. Karštligiškai. Ir supratau, kad žmogus iš tiesų yra silpnas padaras, nes jis vėrėsi, žiojosi, kaip esu matęs per televizorių, kai rodė, kaip dorojamas banginis. Ir tam užteko mažų žirklučių! Karpiau, kol pilve nuo juosmens iki šonkaulių atsivėrė plyšys. Bet, priešingai nei tikėjausi, netryško kraujo fontanai ir neišsivertė krūva vidurių. Ranka staiga nutirpo, pamečiau žirklutes, ir grįžo mano senas pažįstamas – tunelinis matymas. Pro angą mačiau lubas. Jos buvo pilkos, languotos kaip šachmatų lenta. Sudaužytos figūros voliojosi aplink mane. Pasidaviau. Užsimerkiau. Pasiduoti – nuostabu. Jutau, kaip trauka tempiasi mane į žemės gelmes, galva į priekį, kaip vaikas pakeliui iš motinos įsčių inkubatoriaus buvau spaudžiamas lauk, mirtis – tai naujas gimimas. Dabar netgi jutau sąrėmius, purtančius sąrėmius, kurie mane masažavo. Mačiau baltąją karalienę. Girdėjau vaisiaus vandenų, tykštančių ant grindų, garsą.

Ir užuodžiau kvapą.

Viešpatie šventas, kvapas! Gimiau, ir mano naujasis gyvenimas prasidėjo kritimu, smūgiu į galvą, o paskui – visiška tamsa.

Visiška tamsa.

Tamsa.

Deguonis?

Prošvaistė.

Atsimerkiau. Gulėjau ant nugaros, virš savęs mačiau užpakalinę sėdynę, ant kurios ką tik susispaudę sėdėjome kartu su dvyniais. O dabar gulėjau ant automobilio lubų, ant šachmatų lentos. Ir kvėpavau. Dvokė mirtimi, žmogaus viduriais. Apsidairiau. Vaizdas kaip skerdykloje, kaip dešrelių gaminimo ceche. Užvis keisčiausia, kad, užuot padariusios tai, kas yra mano prigimties savastis – užgniaužti, neigti, pabėgti, mano smegenys, sakytum, išsiplėtė, kad priimtų visą juslių apimtį. Nutariau likti ten. Traukiau kvapą. Mačiau. Klausiau. Pakėliau šachmatų figūras nuo grindų. Vieną po kitos sudėjau jas ant lentos. Galiausiai pakėliau sudaužytą baltąją karalienę. Apžiūrėjau ją. Paskui pastačiau tiesiai priešais juodąjį karalių.

IV DALIS
KONKURSO NUGALĖTOJAS

18 skyrius

Baltoji karalienė

Sėdėjau sudaužytame automobilyje, spoksodamas į skutimosi mašinėlę. Žmogui į galvą ateina keisčiausių minčių. Sudaužyta baltoji karalienė. Ta pati, kuria paskelbiau matą savo tėvui, savo vaikystei, išties – visai savo praeičiai. Ta pati, kuri sakė mylinti mane ir kuriai aš prisiekiau, kad nors tai ir būtų melas, viena mano dalis amžinai ją mylės jau vien už tai, kad ji tai pasakė. Ta pati, kurią vadinau savo geresniąja puse, nes iš tiesų maniau, kad ji – manasis Januso veidas, geroji dalis. Bet klydau. Dabar jos nekenčiau. Ne, netgi ne taip: Diana Strom-Eliasen man tiesiog nebeegzistavo. Ir vis dėlto sėdėjau čia, sudaužytame automobilyje, supamas keturių lavonų, su skutimosi mašinėle rankoje ir viena vienintele mintimi galvoje:

Ar Diana mylėtų mane, likusį be plaukų?

Kaip jau sakiau, mums galvoje sukasi keisčiausios mintys. Tad nuvijau ją ir nuspaudžiau mygtuką „Įjungti". Mašinėlė, priklausiusi žmogui pranašišku Sundedo vardu* – suvibravo delne.

* Sundedo pavardė kelia Rogeriui Braunui asociacijas su norvegų kalbos būdvardžiu *sund* – „sudaužytas" ir su anglų kalbos fraze *soon dead* – „greitai mirsiantis".

Aš pasikeisiu. Noriu pasikeisti. Senasis Rogeris Braunas nebeegzistuoja. Pradėjau.

Po ketvirčio valandos pasižiūrėjau į savo atspindį veidrodėlio šukėje. Kaip ir bijojau, vaizdas nedžiugino. Mano galva atrodė kaip žemės riešutas su kevalu, pailga, per vidurį kiek įgaubta. Nuskustas išblyškęs, baltas kiaušas bolavo virš rudesnės veido odos. Bet tai buvau aš – naujasis Rogeris Braunas.

Man tarp kojų gulėjo plaukų sruogos. Sukišau jas į permatomą plastikinį maišelį ir įgrūdau į Eskilio Monseno uniforminių kelnių užpakalinę kišenę. Joje dar radau piniginę. Ten buvo šiek tiek pinigų ir kreditinė kortelė. O kadangi neketinau leistis susekamas pagal Uvės Kjikerudo kreditinę kortelę, nutariau piniginę pasisavinti. Spuoguočiaus juodos nailoninės striukės kišenėje jau buvau radęs žiebtuvėlį ir dar kartą pasvarsčiau, ar neuždegus benzine išmarinuoto automobilio. Tai užgaišintų lavonų tapatybės nustatymą ir galbūt duotų man parą ramaus darbo. Kita vertus, dūmai paleistų signalizaciją man dar net neišsinešdinus iš teritorijos, o be dūmų ir su trupučiu sėkmės gali ilgokai užtrukti, kol kas nors apskritai aptiks sudaužytą automobilį. Pažiūrėjau į mėsos plotą, kur kitados buvo spuoguočiaus veidas, ir apsisprendžiau. Užtrukau beveik dvidešimt minučių, kol numoviau jam kelnes ir striukę, o paskui apvilkau jį savo žaliuoju treningu. Stebėtina, kaip greitai įpranti karpyti ir pjaustyti žmones. Abiejų spuoguočiaus smilių odą (neprisiminiau, ar pirštų atspaudai imami nuo dešinės, ar nuo kairės rankos) nukirpau greitai kaip įgudęs chirurgas. Galop apkarpiau ir nykštį, kad jo rankų sužalojimai atrodytų labiau atsitiktiniai. Užbaigęs darbą atsitraukiau porą žingsnių nuo laužo

ir apžiūrėjau rezultatą. Kraujas, mirtis, tyla. Net ruda upė prie miškelio atrodė mirtinai ir nebyliai sustingusi. Tai buvo Morteno Viskumo verta instaliacija, – jei būčiau turėjęs fotoaparatą, būčiau nufotografavęs ir nuotrauką nusiuntęs Dianai, pasiūlęs iškabinti galerijoje. Kaip perspėjimą apie tai, kas dar laukia. Juk kaip ten sakė Grėvė? Ne skausmas, o baimė priverčia pasiduoti.

Žingsniavau palei plentą. Aišku, rizikavau, kad Klasas Grėvė pravažiuos būtent šiuo keliu ir mane pamatys. Bet nesukau dėl to galvos. Visų pirma, jis nepažintų skustagalvio vyruko juoda nailonine striuke su užrašu „Elverumo Ko-daw-ying klubas“ ant nugaros. Antra, šio asmens eisena buvo kitokia nei to Rogerio Brauno, kurį jis pažinojo, – tiesesnė, lėtesnė. Trečia, jo GPS įrenginys aiškiai rodė, kad aš vis dar tebeguliu automobilyje, nepasijudinęs nė per metrą. Logiška. Juk, šiaip ar taip, esu negyvas.

Praėjau sodybą, bet nesustojau. Mane pralenkė automobilis, kiek sumažino greitį, galbūt svarstė, kas aš toks, bet vėl nuspaudė akceleratorių ir pradingo ryškioje rudeninėje šviesoje.

Čia, tarp laukų, gardžiai kvepėjo. Žeme ir žole, spygliuočiais ir karvės mėšlu. Sprando žaizdos kiek maudė, bet kūno sąstingio žingsniuodamas baigiau atsikratyti. Žirgliojau plačiais žingsniais ir giliai, gyvastingai kvėpavau.

Pusvalandį ėjęs vis dar buvau tarp tų pačių begalinių laukų, bet tolumoje pamačiau mėlyną ženklą ir pastogę. Autobuso stotelė.

Po penkiolikos minučių įsėdau į pilką „Nettbusso“ autobusą, sumokėjau grynaisiais iš Eskilio Monseno piniginės

ir sužinojau, kad autobusas veža į Elverumo centrą, iš kur galima traukiniu nusigauti į Oslo centrą. Atsisėdau ant kėdės priešais dvi platinines trisdešimtmetes blondines. Nė viena net nepažvelgė į mane.

Užsnūdau, bet vėl prabudau, išgirdęs sirenas, o autobusas pristabdė ir pasuko arčiau kelkraščio. Pro mus pralėkė policijos automobilis mėlynais švyturėliais. Policijos ekipažas nulis du, pagalvojau ir pastebėjau, kad viena iš blondinių žiūri į mane. Kai sutikau jos žvilgsnį, suvokiau, kad ji instinktyviai nori nusigręžti, kad akių kontaktas pernelyg tiesioginis, kad jos akimis aš esu šlykštus. Bet ji neįstengė atitraukti žvilgsnio. Kreivai šyptelėjau jai ir nusisukau į langą.

Saulė švietė senojo Rogerio Brauno gimtajame mieste, kai penkiolika valandų dešimt minučių naujasis išlipo iš traukinio. Bet, man einant per aikštę priešais Oslo centrinę geležinkelio stotį link Škiperių gatvės, pro iššieptus subjaurotų tigrų skulptūrų nasrus pūtė ledinis vėjas. Narkotikų prekeiviai ir kekšės Muitinės gatvėje žiūrėjo man įkandin, bet nešūkavo pasiūlymų, kaip kad darydavo pamatę senąjį Rogerį Brauną. Sustojau priešais viešbučio „Leon“ duris ir nužvelgiau fasadą, kurio nusilaupęs tinkas paliko baltas žaizdas. Po vienu langu kabojo plakatas, žadantis kambarį už keturis šimtus kronų už naktį.

Įėjau ir pasukau prie registratūros. Arba „registrarūros“, kaip skelbė iškaba darbuotojui už nugaros.

– Taip? – paklausė jis vietoj įprastinio „sveiki atvykę“, prie kurio lankydamasis viešbučiuose buvo pratęs senasis Rogeris Braunas.

Registratoriaus veidas buvo lyg nulakuotas blizgiu prakaitu, tarsi vyrukas būtų sunkiai dirbęs. Gėręs per daug kavos. Ar tiesiog būtų nervingos prigimties. Lakstantis žvilgsnis rodė, kad veikiausiai bus pastarasis variantas.

– Turit vienvietį kambarį? – paklausiau.

– Taip. Kokiam laikui?

– Parai.

– Visai?

Anksčiau niekada nebuvau apsistojęs viešbutyje „Leon“, bet teko keliskart pravažiuoti pro šalį ir nujaučiau, kad jie siūlo kambarius pagal valandinius įkainius tiems, kas mylisi už pinigus. Tai yra tokioms moterims, kurioms neužtenka grožio ar proto, kad pasinaudodamos savo kūnu įsigytų Uvės Bango suprojektuotą namą ir nuosavą galeriją Frogneryje.

Linktelėjau.

– Keturi šimtai, – tarė vyras. – Apmokėjimas iš anksto, – jo balse girdėjosi švediškas akcentas, toks, kurį kažkodėl mėgsta šokių muzikos grupių vokalistai ir pamokslininkai.

Numečiau ant stalo integruotą debetinę ir kreditinę Eskilio Monseno banko kortelę. Iš patirties žinau, kad viešbučiams nerūpi, ar parašas atitinka, bet dėl viso pikto traukinyje pasipraktikavau sukeverzoti kažką ganėtinai panašaus. Bėda buvo nuotrauka. Joje buvo apskritaveidis vyriokas ilgais garbanotais plaukais ir juoda barzda. Net nepakankamas išlaikymas negalėjo nuslėpti, kad čia nėra nė menkiausio panašumo su priešais jį stovinčiu siauraveidžiu žmogumi skustu kiaušu. Registratorius apžiūrinėjo kortelę.

– Tu nepanašus į bičą nuotraukoje, – pasakė nepakeldamas akių nuo kortelės.

Palaukiau. Kol pakėlė akis ir pažiūrėjo į manąsias.

– Vėžys, – pasakiau.

– Ką?

– Chemoterapija.

Jis triskart sumirksėjo.

– Trys chemoterapijos kursai, – pridūriau.

Jam nuryjant seiles, šokčiojo Adomo obuolys. Mačiau, kaip jo tikėjimas svyruoja. Nagi! Man kuo greičiau reikia į lovą, sprandą maudžia, nors apsišik. Nenusukau žvilgsnio. Bet jis nusuko.

–*Sorry*, – tarė, tiesdamas man kreditinę kortelę. – Negaliu sau leisti prisivirti košės, mane ir taip stebi. Grynų turi?

Papurčiau galvą. Nusipirkus traukinio bilietą, man liko dviejų šimtų kronų banknotas ir dešimties kronų moneta.

–*Sorry*, – pakartojo jis ir ištiesė ranką, tarsi melsdamas išmaldos, taip, kad kortelė lietė man krūtinę.

Čiupau ją ir iššygiavau.

Mėginti laimę kituose viešbučiuose nebuvo prasmės. Jeigu jau „Leon" nepriėmė kortelės, kitur juoba nepriims. O blogiausiu atveju – dar pakels triukšmą.

Ėmiausi plano B.

Mieste buvau atvykėlis, pašalietis. Be pinigų, be draugų, be praeities ir be tapatybės. Fasadai, gatvės ir jomis vaikštantys žmonės man atrodė kitaip, nei atrodydavo Rogeriui Braunui. Plonas debesų sluoksnis uždengė saulę ir temperatūra nukrito dar keliais laipsniais.

Prie Centrinės stoties turėjau pasiklausinėti, koks autobusas nuvežtų į Tonsenhageną, o kai įlipau į autobusą, vairuotojas kažkodėl kalbėjo su manimi angliškai.

Pakeliui nuo Tonsenhageno stotelės iki Uvės namo reikėjo užkopti į porą nemenkų kalnelių, ir vis dėlto, pagaliau praeidamas pro Uvės namą, drebėjau iš šalčio. Keletą minučių sukiojausi po apylinkę, kad įsitikinčiau, jog netoliese nėra policijos. Paskui užlipau prie durų ir atsirakinau.

Viduje buvo šilta. Radiatorius reguliuoja termostatai ir laikmačiai.

Surinkau kodą „Nataša“, kad išjungčiau signalizaciją, ir įėjau į tą bendrą svetainę-miegamąjį. Smirdėjo kaip ir pereitą sykį. Senais nešvariais indais, neskalbta patalyne, ginklų tepalais ir siera. Uvė tysojo lovoje taip, kaip vakar jį palikau. O toks jausmas, lyg būtų praėjusi savaitė. Susiradau pultelį, atsiguliau lovoj šalia Uvės ir įsijungiau televizorių. Peržiūrėjau teletekstą, bet nebuvo jokių pranešimų apie dingusius policijos automobilius ar žuvusius policininkus. Žinoma, Elverumo policija seniausiai nujaučia kažką negero ir pradėjo paiešką, bet tikriausiai lauks iki paskutinės akimirkos prieš paskelbdami, kad vienas ekipažas dingo be žinios, jeigu kartais paaiškėtų, kad tai – koks nors kvailas nesusipratimas. Bet anksčiau ar vėliau automobilį suras. Kiek laiko praeis nuo tada, iki kol jie išsiaiškins, kad lavonas žaliu treningu be odos ant pirštų galiukų yra ne sulaikytojo Uvės Kjikerudo? Mažiausiai para. Daugiausia – dvi.

Be abejo, ničnieko nenutuokiau apie tokius dalykus. Naujasis Rogeris Braunas irgi ničnieko neišmanė apie policijos procedūras, tačiau jis bent jau suprato, jog padėtis

reikalauja ryžtingų sprendimų, nors ir paremtų nepatikrinta informacija; jog reikia rizikuoti, užuot delsus, kol bus per vėlu; jog reikia įsileisti pakankamai baimės, kad susikauptum, bet ne tiek, kad tave sukaustytų.

Todėl užsimerkiau ir numigau.

Kai vėl pabudau, teleteksto laikrodis rodė dvidešimt valandų tris minutes. O po laikrodžiu – eilutė apie tai, kad mažiausiai keturi asmenys, iš kurių – trys policininkai, žuvo avarijoje Elverume. Policijos automobilio paieška paskelbta priešpiet, o surastas jis popiet miškelyje palei Trekelvos upę. Penktas asmuo, irgi policininkas, paskelbtas dingusiu be žinios. Policija mano, kad jis galėjo būti išsviestas iš automobilio į upę, kur pradėtos paieškos. Policija prašo visuomenės pagalbos suteikiant žinių apie asmenį, vairavusį vogtą vilkiką su Sigdalio virtuvės baldų reklama, kuris buvo aptiktas miško keliuke per dvidešimt kilometrų nuo avarijos vietos.

Kai jie supras, kad be žinios prapuolė suimtasis Kjikerudas, anksčiau ar vėliau prisistatys čionai. Nakvynei turiu susirasti kitą vietą.

Įkvėpiau. Pasilenkiau per Uvės lavoną, nuo naktinio stalelio paėmiau telefoną ir surinkau vienintelį numerį, kurį mokėjau atmintinai.

Ji pakėlė po trečio signalo.

Užuot ištarusi savo įprastinį drovų, bet šiltą „sveiki“, Lotė atsiliepė vos girdimu „taip?“ Iš karto padėjau ragelį. Man tereikėjo įsitikinti, kad ji namie. Tikėkimės, kad bus namie ir vėliau vakare.

Išjungiau televizorių ir atsikėliau.

Paieškojęs dvi minutes radau du pistoletus, vieną – vonios spintelėje, kitą – užgrūstą už televizoriaus.

Pasirinkau mažąjį juodąjį iš už televizoriaus; iš virtuvės stalčiaus išsiėmiau dvi dėžutes, vieną – su koviniais šoviniais, kitą – pažymėtą užrašu *blanks*, užpildžiau dėtuvę koviniais šoviniais, užtaisiau pistoletą ir įjungiau saugiklį. Tada užsikišau pistoletą už kelnių juosmens, kaip mačiau darant Klasą Grėvę. Grįžau į vonią ir pirmąjį pistoletą padėjau į vietą. Uždaręs spintelės dureles, dar kurį laiką stebėjau save veidrodyje. Dailiõs formos ir raiškių linijų veidą, šiurkštų galvos nuogumą, ryškų, kone karštligišką blizgėjimą akyse ir burną – suglebusią ir ryžtingą, tylią ir iškalbingą.

Kad ir kur atsibusčiau rytoj ryte, mano sąžinę slėgs žmogžudystė. *Suplanuota žmogžudystė.*

19 skyrius

Suplanuota žmogžudystė

Eini savo paties gatve. Stovi vakaro sutemose po medžių guotu ir žiūri į savo paties namą, į apšviestus langus, į judesius už užuolaidų, galbūt ten tavo žmona. Pro šalį praeina kaimynas, vakare išvedęs pasivaikščioti savo anglų seterį, dėbteli į tave, bet mato tik prašalaitį gatvėje, kur dauguma gyventojų pažįsta vieni kitus. Vyrui kyla įtarimas, seteris tyliai suurzgia, jie abu užuodžia, kad tu nekenti šunų. Mat gyvūnai, kaip ir žmonės, laikosi išvien prieš įsibrovėlius ir prašalaičius šioje įkalnėje, jų tvirtovėje, aukštai iškilusioje virš miesto sumaišties ir chaotiško interesų bei darbotvarkių mišinio. Čia, įkalnėje, jie tenori, kad viskas ir toliau būtų taip, kaip yra, nes viskas yra gerai, nieko nereikia keisti, kortų nereikia perdalyti. Ne, palikite tūzus ir karalius tose rankose, kurios juos laiko dabar, neužtikrintumas kenkia investicijų patrauklumui, pastovios sąlygos užtikrina našumą, o šis savo ruožtu tarnauja visuomenei. Prieš perskirstant vertę, reikia ją sukurti.

Keista pagalvoti, kad pačių konservatyviausių politinių pažiūrų žmogus, kokį tik man teko kada nors sutikti,

buvo vairuotojas, vežiojantis žmones, kurie uždirba keturis kartus daugiau už jį ir kreipiasi į jį su tokia panieka, kokią gali išreikšti tik iki koktumo korektiškas mandagumas.

Kartą tėvas pasakė, kad būčiau nepageidaujamas jo namuose, jei tapčiau socialistu, ir kad tas pat galioja ir mano mamai. Tiesa, pasakė tai būdamas neblaivus, bet juo labiau tikėtina, kad kaip tik tai ir turėjo omeny; kas blaiviam galvoj, tas girtam ant liežuvio. Jis manė, kad Indijos kastų sistema puikiai pagrįsta, kad Dievo valia gimstame tam tikro luomo ir kad mūsų prakeikta pareiga – praleisti savo apgailėtiną gyvenimą tame luome. Arba, kaip atsakė zakristijonas Juhano Falkbergės romane *Ketvirta nakties sargyba* į kunigo Sigismundo pasiūlymą, kad jie vienas į kitą kreiptųsi „tu“: „Zakristijonas yra zakristijonas. O kunigas yra kunigas.“

Todėl mano, vairuotojo sūnaus, maištas buvo išsilavinimas, turtuolio dukra, „Ferner Jacobsen“ kostiumai ir namas Voksenkolene. Maištas nepasiteisino. Tėvui pakako įžūlumo atleisti man, jis netgi pasirodė toks rafinuotas, kad vaidino besididžiuojantį savo sūnum. Ir aš, kaip vaikas kūkčiodamas per laidotuves, žinojau, kad tai – ne gedulas dėl mamos, o įsiūtis ant tėvo.

Seteris ir kaimynas (keista, aš nebeprisiminiau, kuo jis vardu) pranyko tamsoje, ir aš perėjau gatvę. Kelkraštyje nebuvo jokių svetimų automobilių, o priglaudęs veidą prie garažo lango įsitikinau, kad jis tuščias.

Greitai įsliūkinau į tirštą, kone apčiuopiamą sodo tamsą ir atsistojau po obelimis, kur, kaip žinojau, iš svetainės būsiu nematomas.

Bet aš ją mačiau.

Diana vaikščiojo po kambarį pirmyn atgal. Nekantrūs judesiai ir prie ausies prispaustas „Prados“ telefonas leido man spėti, kad ji bando prisiskambinti kažkam, kas neatsiliepia. Ji mūvėjo džinsais. Niekas nemūvi džinsų taip, kaip Diana. Nors vilkėjo baltą vilnonį megztinį, vaikščiojo laisvąją ranką priglaudusi prie krūtinės, tarsi šaltų. Dideli ketvirtajame dešimtmetyje statyti namai negreitai įšyla staiga kritus lauko temperatūrai, kad ir kiek radiatorių įrengtum.

Palaukiau, kol neliko jokių abejonių, kad ji viena. Apsičiupinėjau pistoletą, užkištą už kelnių juosmens. Giliai įkvėpiau. Tai bus sunkiausias mano kada nors atliktas dalykas. Bet žinojau, kad įstengsiu. Naujasis „aš“ tai įstengs. Galbūt todėl ištryško ašaros, nes rezultatas buvo iš anksto nulemtas. Netramdžiau jų. Jos riedėjo skruostais kaip šiltos glamonės, o aš susikaupiau, kad būčiau tylus, nevalingai negaudyčiau oro, nekūkčiočiau. Po penkių minučių ašaros išseko, ir aš nusišluosčiau skruostus. Tada greitai užlipau prie laukujų durų ir kuo tyliausiai jas atsirakinau. Viduje, koridoriuje, sustojau ir klausiausi. Namas, sakytum, sulaikė kvapą, vienintelis garsas, trikdantis tylą, buvo jos žingsnių kaukšėjimas į parketą viršuje, svetainėje. O netrukus nebeliks ir jo.

Buvo dešimta vakaro, už pravertų durų pamačiau išblyškusį veidą ir porą rudų akių.

– Ar galiu čia pernakvot? – paklausiau.

Lotė neatsakė. Ji dažniausiai neatsakydavo. Bet spoksojo taip, tarsi būčiau vaiduoklis. Ji paprastai nespoksodavo

ir neatrodydavo persigandusi. Kreivai šyptelėjau ir perbraukiau ranka per glotnų viršugalvį.

– Atsikračiau... – ieškojau tinkamo žodžio, – visko.

Ji dukart sumirksėjo. Tada atidarė duris, ir aš įsmukau į vidų.

20 skyrius

Prisikėlimas

Prabudęs pažiūrėjau į laikrodį. Aštuonios. Laikas pradėti. Manęs laukė tai, kas vadinama didžia diena. Lotė gulėjo ant šono, nugara į mane, po paklodėmis, kurias ji mėgo labiau nei antklodę. Savo lovos pusėje išslydau ant grindų ir greitai apsirengiau. Buvo žiauriai šalta, jaučiausi kiaurai sužvarbęs. Ištykinau į koridorių, užsimečiau striukę, čiupau kepurę ir pirštines ir nuėjau į virtuvę. Viename stalčiuje aptikau plastikinį maišelį ir įsigrūdau jį į kelnių kišenę. Tada atsidariau šaldytuvą ir pagalvojau, kad tai pirma diena, kai atsibundu būdamas žudikas. Vyras, nušovęs moterį. Skamba tarsi pranešimas iš laikraščio, kaip naujiena, kurias praverčiu, nes tokios žinios visada bjaurios ir banalios. Radau pakelį rausvų greipfrutų sulčių ir jau kėliau jį prie burnos. Bet apsigalvojau ir paėmiau stiklinę iš spintelės. Nereikia visiškai apsileisti vien dėl to, kad tapai žudiku. Atsigėręs, praskalavęs stiklinę ir padėjęs sulčių pakelį į vietą, nuėjau į svetainę ir atsisėdau ant sofos. Mažas juodas pistoletas striukės kišenėje įsirėmė man į pilvą. Išsiėmiau jį. Jis vis dar dvokė; žinojau, kad šitas tvaikas man visada primins žmogžudystę. Egzekuciją.

Pakako vieno šūvio. Iš arti, jai besiartinant manęs apkabinti. Šoviau į tas ištiestas glėbiui rankas ir pataikiau jai į kairę akį. Ar sąmoningai? Galbūt. Galbūt norėjau atimti iš jos ką nors – taip, kaip ji stengėsi atimti iš manęs viską. Ir toji išdavikė ir melagė apkabino šviną, varpos pavidalo kulka įsiskverbė į ją taip, kaip kadaise aš. Daugiau niekada. Dabar ji negyva. Mintys sekė viena kitą štai šitaip, trumpais sakiniais, konstatuojančiais faktines aplinkybes. Gerai, reikia ir toliau taip mąstyti, išlaikyti šaltą protą, neduoti valios jausmams. Aš vis dar turiu, ką prarasti.

Pakėliau pultelį ir įjungiau televizorių. Teletekstas nerodė nieko naujo, redakcija taip anksti tikriausiai dar nepradėjo darbo. Vis dar rašė, kad keturių lavonų tapatybė būsianti nustatyta rytoj, atseit – šiandien, ir kad vienas asmuo dingęs be žinios.

„Vienas asmuo“. Nebe „vienas policininkas“, kaip anksčiau, – jie, regis, pakeitė formuluotę? Jeigu taip, ar tai reiškia, kad jie jau žino, jog prapuolė sulaikytasis? Gal taip, o gal ir ne, informacijos apie paskelbtą paiešką nebuvo.

Persisvėriau per ranktūrį ir čiupau Lotės geltono stacionariojo telefono ragelį, kurį, kai paskambindavau, visada įsivaizduodavau priglaustą prie raudonų jos lūpų. Jos liežuvio galiuką prie pat mano ausies, kai ji sudrėkindavo lūpas. Paskambinau į informaciją, pasiteiravau dviejų numerių ir pertraukiau operatorę, kai ji paklausė, ar noriu, kad juos man perskaitytų automatas:

– Norėčiau išgirsti asmeniškai iš jūsų, jeigu kartais kiltų problemų dėl tarties aiškumo, – pasakiau.

Gavau abu numerius, įsidėmėjau juos ir paprašiau sujungti mane su pirmuoju. KRIPOS'o centrinis sekretoriatas atsiliepė po antro signalo.

Prisistačiau kaip Runaras Bratlis ir pasakiau esąs Endridės ir Eskilio Monsenų giminaitis, manęs artimieji paprašę paimti jų drabužius. Bet niekas man taip ir nepasakęs, kur turėčiau prisistatyti ir kieno turėčiau teirautis.

– Minutėlę, – tarė sekretorė ir įjungė laukimo režimą. Klausiausi stebėtinai geros „Wonderwall" versijos, atliekamos pano fleita, ir galvojau apie Runarą Bratlį. Tai – kandidatas, kurį rekomenduoti į vadovaujamą postą kažkada atsisakiau, nors jis, be abejonės, buvo labiausiai kvalifikuotas. Ir aukštas. Toks aukštas, kad per paskutinį interviu padejavo, jog savo feraryje turi sėdėti susirietęs. Kaip pats pripažino šypsodamasis tarsi vaikėzas, nusipirko ferarį iš vaikiškumo, tikrai pasireiškė keturiasdešimtmečio krizė ir panašiai. Užrašinėje pasižymėjau: ATVIRAS. PAKANKAMAI PASITIKI SAVIMI, KAD NESLĖPTŲ SAVO KVAILYSČIŲ. Kitaip tariant, vadovėlinis egzempliorius. Išskyrus tolesnį komentarą:

– Kai atsitrenkiu galva į automobilio lubas, beveik pavydžiu...

Čia jis nutraukė sakinį, nusuko žvilgsnį nuo manęs prie vieno iš kliento atstovų ir toliau kalbėjo, kad ferarį dabar pakeisiąs į padidinto pravažumo automobilį, tokį, kurį nebūtų baisu leisti vairuoti ir žmonai. Visi sėdintieji aplink stalą nusijuokė. Aš taip pat. Ir nė veidas nedirgtelėjo, išduodamas, kad mintyse baigiau jo sakinį: „...pavydžiu jums, kad esate toks neūžauga." Ir kad ką tik išbraukiau jį iš rekomenduojamų kandidatų sąrašo. Jis, deja, neturėjo ir jokių dėmesio vertų meno kūrinių.

– Jie Teismo medicinos institute, – vėl pasigirdo sekretorės balsas. – Nacionalinėje ligoninėje, Osle.

– Štai kaip? – paklausiau, stengdamasis neperspausti vaidindamas žioplį. – O kodėl?

– Tai įprastinė tvarka, kai kyla įtarimų, kad gali būti įvykdytas nusikaltimas. Atrodo, į automobilį rėžėsi vilkikas.

– Aišku, – atsakiau. – Tai turbūt todėl manęs ir paprašė pagelbėti. Mat aš gyvenu Osle, suprantat.

Moteris tylėjo. Vaizduotėje mačiau, kaip ji užverčia akis, o ilgais, kruopščiai nulakuotais nagais nekantriai būgnija į stalą. Bet, žinoma, galiu ir klysti. Kad esi galvų medžiotojas, dar nebūtinai reiškia, jog gerai pažįsti žmones ar esi ypač empatiškas. Norint šiame versle pasiekti aukštumų, perdėta empatija, mano nuomone, kaip tik gali kliudyti.

– Ar galit pranešti Teismo medicinos instituto žmonėms, kad pas juos atvažiuosiu? – paklausiau. – Mano vardas, kaip sakiau, Runaras Bratlis.

Girdėjau, kaip ji dvejoja. Šitoks darbas aiškiai nepriklausė jai pagal pareigybinį aprašą. Valstybės tarnautojų pareigybiniai aprašai – tai kažkoks nesąmonių kratinys, patikėkit, nuolatos tenka su jais susidurti.

– Aš čia apskritai niekuo dėtas, tik padedu žmonėms, – pridūriau. – Tad norėčiau, kad mane pasitiktų ir greitai užbaigtume tuos reikalus.

– Pabandysiu, – atsakė ji.

Padėjau ragelį ir surinkau antrąjį numerį.

Jis atsiliepė po penkto signalo.

– Taip?

Jo balsas nuskambėjo nekantriai, beveik irzliai. Pabandžiau iš fone girdimų garsų nustatyti, kur jis. Mano namuose ar savo paties bute.

– Bū, – pasakiau ir padėjau ragelį.

Taigi, Klasas Grėvė išgąsdintas.

Nežinojau, ko jis dabar imsis, bet, šiaip ar taip, įsijungs GPS įrenginį, kad patikrintų, kur yra vaiduoklis.

Grįžau prie atdarų durų. Miegamojo tamsoje įžiūrėjau tik jos kūno, gulinčio po paklodėmis, kontūrus. Atsispyriau staigiam impulsui nusirengti, vėl palįsti po antklodėmis, priglusti prie jos. Užuot tai padarius, man kilo keistas pojūtis, kad tai, kas nutiko, susiję ne su Diana, o su manimi. Patyliukais vėl uždariau duris ir išėjau. Kaip ir ateidamas, koridoriuje nesutikau nieko, kam galėčiau pasakyti „labas rytas“ ar „labas vakaras“. Ir išėjus į gatvę nebuvo nieko, kas atsakytų į mano draugiškus linktelėjimus, nieko, kas pažiūrėtų į mane ar kokiu nors kitu būdu patvirtintų, kad egzistuoju. Suvokiau, kad būtent toks jausmas mane ir lydi: aš neegzistuoju.

Laikas grįžti į egzistenciją.

Nacionalinė ligoninė įsikūrusi Osle ant vieno iš daugelio nuožulnių šlaitų. Prieš ją pastatant ten buvo tik nedidelė bepročių ligoninė. Vėliau ji buvo pervadinta į silpnapročių gydymo įstaigą. Paskui – į prieglaudą, o tada – į psichiatrijos skyrių. Ir taip toliau, pavadinimai vis keisdavosi kaskart, kai tik plačioji visuomenė suprasdavo, jog ir naujasis žodis reiškia beprotystę bendrąja prasme. Asmeniškai aš niekada nesupratau to žaidimo žodžiais, tik tiek, kad tie, kas priima sprendimus keisti pavadinimą, tikriausiai visus žmones laiko išankstinių nuostatų persisėmusiais kvailiais, kuriuos privalu kuo labiau vedžioti už nosies. Gal tai ir tiesa, bet aš vis dėlto pajutau laisvės gūsį, kai išgirdau moterį už stiklinės pertvaros sakant:

– Jums reikia nusileisti į lavoninę rūsyje, Bratli.

Lavonas, akivaizdu, visai tinkamas žodis. Niekas nesipiktina, kai negyvėliai vadinami lavonais, nors būtų galima aiškinti, kad negyvas žmogus turi ir daugiau savybių, o ne tik tą, jog yra negyvas, kad žodis „lavonas“ žmogų paverčia paprastu mėsos gabalu, kurio širdis atsitiktinai nebeplaka, nors ką tai neva turėtų keisti? O gal taip yra dėl to, kad lavonai negali pretenduoti į mažumos statusą, juk jie sudaro apgailėtiną daugumą.

– Žemyn va tais laiptais, – pasakė ji, rodydama pirštu. – Aš paskambinsiu ir pranešiu, kad jau ateinat.

Padariau, kaip ji sakė. Mano žingsniai aidėjo tarp baltų plikų sienų, o šiaip jau vyravo visiška tyla. Ilgo, siauro ir balto koridoriaus gale, koja prilaikydamas atdaras duris, stovėjo vyras žalia ligoninės apranga. Gal chirurgas, bet kažkas jo perdėtai lengvabūdiškoje laikysenoje, o galbūt ūsai, sakė man, kad jo padėtis hierarchijoje žemesnė.

– Bratli? – šūktelėjo jis taip garsiai, kad, regis, tyčiomis žemino miegančiuosius šiame aukšte. Aidas grėsmingai nusirito per koridorių ir atgal.

– Taip, – atsiliepiau ir nuskubėjau prie jo, kad daugiau nereikėtų taip šūkauti.

Jis palaikė man duris, ir aš įžengiau į vidų. Ten buvo kaip ir rūbinė. Vyras privedė mane prie spintos ir ją atidarė.

– Skambino iš KRIPOS'o, kad paimsit Monsenų vaikinų daiktus, – tarė jis, vis dar tuo pačiu perdėtai skardžiu balsu.

Linktelėjau. Mano pulsas tvinksėjo stipriau, nei tikėjausi. Bet ne taip stipriai, kaip bijojau. Šiaip ar taip, čia buvo kritinis etapas, silpnoji mano plano dalis.

– O pats kas toks būsit?

– Trečios eilės pusbrolis, – lengvai atsakiau. – Artimieji paprašė manęs paimti jų drabužius. Tik drabužius, vertingų daiktų – ne.

Kruopščiai apgalvojęs, nusprendžiau vartoti žodį „artimieji“. Aišku, tai galėjo skambėti stebėtinai oficialiai, bet nežinojau, ar Monsenų dvyniai buvo vedę, ar gyvi jų tėvai, – taigi turėjau vartoti visiems atvejams tinkamą žodį.

– O tai kodėl ponia Monsen pati jų nepasiims? – paklausė sanitaras. – Ji juk atvažiuos čia apie dvyliktą.

Nurijau seiles.

– Matyt, nepakelia net minties apie visą tą kraują.

Jis nusivaipė:

– O jūs pakeliat?

– Taip, – paprastai atsakiau, iš visos širdies tikėdamasis, kad daugiau klausimų nebus.

Sanitaras gūžtelėjo pečiais ir ištiesė segtuvą su popieriaus lapu.

– Pasirašykit, kad gavot.

Pakeverzojau R su keliomis kilpomis, paskui B su keliomis panašiomis kilpomis ir uždėjau baigiamąjį tašką ant i. Sanitaras mąsliai pažiūrėjo į parašą.

– O asmens tapatybės kortelę turit, Bratli?

Šito ir bijojau. Planas braškėjo per siūles. Pasitapšnojau per kišenes ir nutaisiau atsiprašančią šypseną:

– Atrodo, palikau piniginę automobilyje, ten, aikštelėje apačioje.

– Norit pasakyti, aikštelėje viršuje?

– Ne, apačioje. Palikau automobilį prie Mokslo parko.

– Taip toli?

Mačiau, kaip jis dvejoja. Žinoma, šitą scenarijų apgalvojau iš anksto. Jeigu mane išsiųs tapatybės kortelės, tiesiog išeisiu ir negrįšiu. Anokia tragedija, bet liksiu taip ir nepešęs to, dėl ko atėjau. Lūkuriavau. Ir iš dviejų pirmų žodžių supratau, kad priimtas man nepalankus sprendimas.

– *Sorry*, Bratli, bet negalim rizikuoti. Nepriimkit asmeniškai, bet žmogžudystės bylos pritraukia begales keistų tipų. Su pačiais keisčiausiais interesais.

Vaidinau nustebusį.

– Norit pasakyti, kad... kad atsiranda tokių, kurie renka nužudytų žmonių drabužius?

– Nepatikėsit, ko kai kurie prisigalvoja, – atsakė jis. – O gal jūs niekada nebuvot susitikęs Monsenų vaikinų, tik perskaitėt apie bylą laikraštyje, iš kur man žinoti. *Sorry*, bet tokios štai tokelės.

– Gerai, greitai grįšiu, – tariau ir pasukau prie durų. Ten stabtelėjau, tarsi būčiau ką prisiminęs, ir sulošiau paskutine savo korta. Tiksliau – kreditine kortele.

– Tiesa, kol nepamiršau, – pasakiau, graibydamasis užpakalinėje kišenėje. – Kai Eskilis paskutinį sykį lankėsi pas mane, užmiršo savo kreditinę kortelę. Gal galit perduoti jo mamai, kai ji atvyks...

Ištiesiau kortelę sanitarui; šis ją paėmė ir pažiūrėjo į vardą bei barzdoto jaunuolio nuotrauką. Neskubėjau, bet jau buvau pusiau išėjęs pro duris, kai galiausiai už nugaros išgirdau jo balsą:

– Man to pakanka, Bratli. Štai, prašom paimti daiktus.

Su palengvėjimu atsisukau. Išsitraukiau plastikinį maišelį, kurį buvau įsikišęs į kelnių kišenę, ir sugrūdau drabužius.

– Viską pasiėmėt?

Apčiupinėjau Eskilio uniforminių kelnių užpakalines kišenes. Pajutau, kad jis vis dar ten – plastikinis maišelis su nukirptais mano plaukais. Linktelėjau.

Turėjau valdytis, kad palikęs jį nesileisčiau bėgti. Jau buvau prisikėlęs, grįžęs į egzistenciją ir dėl to keistai džiūgavau. Ratai vėl sukosi, širdis plakė, kraujas ir likimas tekėjo sava vaga. Užšuoliavau laiptais, lengvu žingsniu praėjau pro moterį už stiklinės pertvaros ir jau buvau uždėjęs ranką ant durų rankenos, kai už savęs išgirdau pažįstamą balsą:

– Alio, ten, mis-eri! Palaukit.

Aišku. Negali viskas taip gerai baigtis.

Lėtai apsisukau.

Link manęs artėjo vyras – jį irgi pažinau. Laikė iškėlęs tapatybės kortelę. Slaptoji Dianos simpatija. Man sukirbėjo eretiška mintis: dabar šakės.

– KRIPOS, – tarė vyriškis sodriu lėktuvo kapitono balsu. Kaip radijas, pertraukiamas trikdžių, kaip gesčiojanti šviesa.

– Ar galiu persimes-i su jumis žodeliu, mis-eri?

Kaip rašomoji mašinėlė su viena nusitrynusia raide.

Sakoma, kad žmones, kuriuos matome kino ar televizijos ekranuose, nesąmoningai įsivaizduojame didesnius, nei jie iš tiesų yra. Brėdės Sperės atvejui tai netiko. Jis buvo dar didesnis, nei maniau. Prisiverčiau stovėti ramiai, kol jis artinosi. Tada kaip bokštas iškilo prieš mane. Iš bokšto viršūnės, iš po šviesių berniokiškų plaukų, nukirptų ir sušukuotų taip, kad atrodytų tikroviškai nepaklusnūs, žemyn į mane žvelgė dvi pilkos kaip plienas akys. Viena nuogirdų apie Sperę, pasiekusių mano ausis, kad

jis turėjo romaną su vienu labai žinomu ir labai vyrišku Norvegijos politiku. Šiais laikais, žinia, gandai apie homoseksualumą yra galutinis įrodymas, kad esi žvaigždė, taip sakant, kilmingumo ženklas. Tik tiek, kad tas, kuris man tai pasakojo, – vienas iš stilisto Barono fon Buldogo modelių, įsiprašęs į Dianos vernisažą, – tvirtino, kad „policijos dievas“, kaip jis su baiminga pagarba pavadino Sperę, sodomizavo jį patį.

– Na tai persimeskim, – atsakiau su sustingusia šypsena, tikėdamasis, jog mano akyse nematyti baimės, kad į mane įsiskverbs.

– Puiku, mis-eri. Ką tik girdėjau, kad esat Monsenų trečios eilės pusbrolis ir gerai juos pažįs-at. Gal galėtumėt padėti mums atpažinti?

Nurijau seilę. Mandagi daugiskaitos forma ir pusiau pašiepiamas kreipinys „misteri“ tam pačiam sakiny. Bet Sperės žvilgsnis buvo neutralus. Ar jis žaidžia žaidimus su pašnekovo statusu, ar tiesiog jam taip išeina automatiškai, galima sakyti, iš profesinio įpročio? Girdėjau save mikčiojant pakartojantį „atpažinti?“, tarsi šis terminas man būtų visiškai nesuprantamas.

– Jų motina čia bus už kelių valandų, – tarė Sperė. – Bet kiekviena sutaupyta minutė... Mes būtume labai dėkingi, čia kelių sekundžių reikalas.

Nenorėjau. Kūnas priešinosi, smegenys reikalavo atsisakyti ir nešdintis iš ten po velnių. Juk jau buvau prikeltas gyvenimui. Aš – tai yra mano turimas plastikinis maišelis su plaukais – dabar buvo asmuo, vėl judantis Klaso Grėvės GPS įrenginyje. Tik laiko klausimas, kada jis atnaujins medžioklę, jau galėjau užuosti šuns kvapą ore, jutau pamažu kylančią paniką. Bet kita smegenų

dalis, bylojanti naujuoju balsu, sakė, kad negaliu atsisakyti. Kad tai sukeltų įtarimų. Kad viskas teužtruks keletą sekundžių.

– Žinoma, – atsakiau ir jau norėjau nusišypsoti, bet supratau, kad tai atrodytų kaip netinkama reakcija į laukiantį giminaičių kūnų atpažinimą.

Grįžome tuo pačiu keliu, kuriuo ėjau prieš tai.

Kai ėjom pro rūbinę, sanitaras išsiviepęs man linktelėjo.

– Nusiteikite, kad velioniai smarkiai subjauroti, – tarė Sperė ir atidarė sunkias metalines duris.

Įžengėme į lavoninę. Krūptelėjau. Patalpoje viskas priminė šaldytuvo vidų: baltos sienos, lubos ir grindys, keli laipsniai šilumos ir mėsa, kurios galiojimo laikas pasibaigęs. Ant atskirų metalinių stalų greta vienas kito gulėjo keturi kūnai. Iš po baltų marškų kyšojo pėdos, ir galėjau konstatuoti, kad kino filmų klišės paimtos iš tikrovės: kiekvienam prie kojos nykščio tikrai buvo prikabintas metalinis ženklelis.

– Pasirengęs? – paklausė Sperė.

Linktelėjau.

Jis greitai ir grakščiai tarsi fokusininkas nutraukė dvi marškas.

– Avarija, – tarė policininkas, sūpuodamasis ant kulnų. – Blogiausias variantas. Kaip matote, sunku atpažinti.

Staiga man dingtelėjo, kad Sperė kalba nenatūraliai lėtai.

– Automobilyje turėjo būti penkiese, bet radom tik šiuos keturis kūnus. Ko gero, penktasis atsidūrė upėje ir buvo nuneštas srovės.

Spoksojau, rijau seiles ir sunkiai kvėpavau pro nosį. Žinoma, apsimestinai. Juk net ir nuogi Monsenų dvyniai atrodė gražiau nei sudaužytame automobilyje. Be to, čia nedvokė. Jokių dujų prisigėrusių išmatų, jokio kraujo ir benzino tvaiko ar žmogaus vidurių smarvės. Supratau, kad vizualiniai įspūdžiai – pervertinami, kad garsas ir kvapas juslių aparatą kankina daug smarkiau. Pavyzdžiui, tas traškantis garsas, kai negyvos, ką tik į akį peršautos moters pakaušis trenkiasi į parketą.

– Tai – Monsenų dvyniai, – sušnibždėjau.

– Taip, šitiek ir mes sugebėjom išmąstyti. Klausimas tik...

Sperė padarė ilgą – išties ilgą – retorinę pauzę. O Dieve.

– Kuris iš jų Endridė, o kuris – Eskilis?

Nepaisant žiemiškos temperatūros patalpoje, po drabužiais buvau šlapias nuo prakaito. Ar jis tyčia kalba taip lėtai? Gal tai naujas, man nežinomas tardymo metodas?

Mano žvilgsnis nuslydo nuogais kūnais ir aptiko mano paties paliktą žymę. Žaizda, einanti nuo šonkaulių per pilvą, tebežiojėjo atvira juodais sukrešėjusio kraujo pakraščiais.

– Čia Endridė, – parodžiau. – O čia– Eskilis.

– Hm, – patenkintas sukrenkštė Sperė ir kažką užsirašė. – Matyti, kad dvynius pažinojote labai gerai. Netgi jų kolegos, kurie čia lankėsi, nepajėgė atskirti.

Atsakydamas liūdnai linktelėjau.

– Dvyniai ir aš buvom labai artimi. Ypač pastaruoju metu. Dabar jau galiu eiti?

– Žinoma, – atsakė Sperė, bet vis dar kažką užsirašinėjo taip, kad visai neatrodė, jog tiesiog galėčiau jį palikti.

Žvilgtelėjau į laikrodį už jo.

– Identiški dvyniai, – tarė Sperė, vis rašydamas ir rašydamas. – Kokia ironija, ar ne?

Ką jis ten, po velnių, rašo? Vienas – Endridė, kitas – Eskilis, kiek dar čia rašinės, po galais?

Žinojau, kad nereikia, bet nesuvaldžiau liežuvio.

– Kurgi čia ta ironija?

Sperė liovėsi rašęs ir pakėlė akis.

– Gimę tą pat sekundę iš tos pačios kiaušialąstės. Mirę tą pat sekundę tame pačiame automobilyje.

– Tai kad nėra čia jokios ironijos.

– Jokios?

– Visiškai jokios, kiek suprantu.

– Mhm. Jūs teisus. Žodis, kurio ieškojau, ko gero, būtų „paradoksas".

Sperė šypsojosi. Jutau, kaip užverda kraujas.

– Ir joks paradoksas.

– Bet, šiaip ar taip, keista. Kažkokia kosminė logika, nemanot?

Nebesivaldžiau, mačiau išbąlant savo krumplius, kai sugniaužiau maišelį, ir girdėjau drebulį savo balse:

– Jokios ironijos, jokios parodijos, jokios kosminės logikos, – garso lygis kilo. – Tik atsitiktinė gyvenimo ir mirties simetrija, kuri netgi nėra tokia jau atsitiktinė, nes jie – kaip ir daugelis kitų identiškų dvynių – nusprendė didelę laiko dalį leisti labai arti vienas kito. Trenkė žaibas, jie tuo metu buvo kartu. *End of story.**

Paskutinę dalį kone rėkte išrėkiau.

* Istorijos pabaiga. (Angl.)

Sperė mąsliai mane nužvelgė. Smilių ir nykštį priglaudė prie lūpų kampučių ir traukė pirštus žemyn per smakrą. Pažinau tą žvilgsnį. Sperė – vienas iš nedaugelio. Jam būdingas tardytojo žvilgsnis – žvilgsnis, galintis demaskuoti melą.

– Nagi, Bratli, – sukluso jis. – Kažkas jus kankina?

– Atsiprašau, – tariau su pavargusia šypsena, žinodamas, kad dabar turiu pasakyti ką nors, kas būtų teisybė, ką nors, kas neatsispindėtų melo detektoriuje, įsispitrijusiame į mane. – Vakar vakare aiškinausi santykius su žmona, o čia dar ta avarija. Jaučiuosi kaip nesavas. Labai atsiprašau. Dabar jau eisiu.

Apsisukau ant kulnų ir išėjau.

Sperė kažką pasakė, galbūt atsisveikino, bet jo žodžius užgožė paskui mane užsivėrusios metalinės durys ir per patalpą nusirito griausmingas bosas.

21 skyrius

Kvietimas

Stotelėje prie Nacionalinės ligoninės įsėdau į tramvajų, sumokėjau konduktoriui grynaisiais ir pasakiau „į centrą“. Jis kreivai šyptelėjo atiduodamas grąžą, tikriausiai bilieto kaina nepriklauso nuo važiuojamo atstumo. Žinoma, esu važiavęs tramvajumi anksčiau, vaikystėje, bet tvarkos gerai neprisiminiau. „Išlipkite per užpakalines duris, paruoškite bilietą kontrolei, mygtuką SUSTOTI nuspauskite iš anksto, netrukdykite vairuotojui.“ Daug kas pasikeitė. Garsas važiuojant bėgiais nebe toks kurtinantis, reklamų tekstai ant sienų triukšmingesni ir atviresni.

Keleiviai, sėdintys tramvajuje, uždaresni. Centre persėdau į kitą transporto priemonę, į autobusą, vežantį rytų kryptimi. Sužinojau, kad naujo bilieto pirkti nereikia. Fantastika. Už sudilusį grašį keliauju per miestą tokiu būdu, kokio net neįsivaizdavau esant. Judu. Mirksintis taškelis Klaso Grėvės GPS daikčiuke, regis, jutau, koks jis sutrikęs. Kas per velniava čia vyksta, nejaugi kažkur pergabena lavoną?

Orvolyje išlipau iš autobuso ir pasukau įkalnėn Tonsenhageno link. Galėjau išlipti ir arčiau Uvės namų, bet

viskas, ką dabar dariau, buvo apgalvota. Šiame gyvenamųjų namų rajone, kaip visada pirmoje dienos pusėje, buvo ramu. Sulinkusi senutė klibikščiavo šaligatviu, traukdama krepšį su žviegiančiais neteptais ratukais. Ir vis dėlto ji man nusišypsojo, tarsi tai būtų nuostabi diena, puikus pasaulis, pasigėrėtinas gyvenimas. Kažin ką dabar galvoja Klasas Grėvė? Kad katafalkas tikriausiai veža Brauną prie gimtųjų namų ar kažką panašaus, bet kad jis, po velnių, staiga labai jau sulėtėjo, gal pateko į spūstį?

Manęs link ėjo dvi keturiolikinės mergikės, žiaumojančios kramtomąją gumą, veidus storai nusitinkavusios makiažu, nešinos mokyklinėmis kuprinėmis ir mūvinčios aptemptomis kelnėmis, per kurias virste verčiasi antsvorio problemos. Jos trumpai dėbtelėjo į mane, bet nesiliovė garsiai kalbėjusios apie kažką, dėl ko buvo akivaizdžiai įsiaudrinusios. Mums prasilenkiant, nugirdau: „Nėr teisybės, nu!“ Spėjau, kad jos pabėgo iš pamokų, žingsniavo į Orvolio konditerijos krautuvę, o neteisybė nė kiek nesusijusi su tuo faktu, kad aštuoniasdešimt procentų pasaulio keturiolikmečių negali sau leisti nusipirkti bandelių su vaniliniu kremu, kokias jiedvi netrukus sukimš. Ir supratau, kad jeigu anąsyk būtume su Diana susilaukę vaiko, ji – aš įsitikinęs, kad tai būtų buvusi mergaitė, nors Diana vaiką ir vadino Deimienu, – vieną dieną būtų žiūrėjusi į mane tokiomis štai nuo blakstienų tušo apsunkusiomis akimis ir šauktų, kad nėr teisybės, nu, ji su drauge nori į Ibicą, jos gi galų gale jau eina į gimnaziją! Ir kad aš... aš, manau, galėčiau su tuo susigyventi.

Kelias vedė pro parką su didele kūdra vidury; pasukau vienu iš rudų takelių, sukančių link medžių guoto kitoje pusėje. Ne tam, kad sutrumpinčiau kelią, bet tam, kad

taškelis Grėvės GPS ekrane judėtų ne žemėlapyje pažymėtais keliais. Lavoną gal dar galima vežioti katafalku, bet po pievas lavonai nevaikšto. Tai patvirtina įtarimą, kurį šio olandų galvų medžiotojo galvoje sukėlė jį pažadinęs mano rytinis skambutis iš Lotės telefono: kad Rogeris Braunas prisikėlė iš numirusių. Kad Braunas gulėjo ne Nacionalinės ligoninės lavoninėje, kaip galėjo atrodyti, žiūrint į GPS įrenginį, bet veikiausiai ligonių palatoje tame pačiame pastate. Bet juk per žinias buvo pranešta, kad visi automobilio keleiviai žuvo, tai kaip?..

Gal aš nepasižymiu ypatinga empatija, bet gebu gerai įvertinti kitų žmonių intelektą, taip gerai, kad mano paslaugomis naudojamasi įdarbinant didžiausių Norvegijos įmonių vadovus. Taigi besisukiodamas aplink kūdrą darsyk permąsčiau, ką šią akimirką galėtų galvoti Klasas Grėvė. Tai nesudėtinga. Jam reikia mane susekti, pribaigti, net jeigu dabar tai daug pavojingiau nei anksčiau. Mat dabar aš jau ne tik galiu sužlugdyti HOTE planus perimti „Pathfinderį“, bet esu ir liudytojas, galintis įklampinti jį dėl Sindrės O nužudymo. Jei tik gyvensiu pakankamai ilgai ir byla pasieks teismą.

Trumpai drūtai, pasiunčiau jam kvietimą, kurio atsisakyti jis tiesiog negalėjo.

Pasiekiau kitą parko pusę ir eidamas pro beržynėlį perbraukiau delnu ploną baltą apsilaupiusią tošį, lengvai prispaudžiau pirštus prie kieto kamieno, sulenkiau juos, kad nagais įdrėksčiau paviršių. Pauosčiau pirštų galiukus, sustojau, užsimerkiau ir gėriau kvapą, o mane plūste užplūdo vaikystės, žaidimų, juoko, nuostabos, džiugios baimės ir atradimų prisiminimai. Visi tie mažutėlyčiai dalykėliai, kuriuos tariausi praradęs, bet jie, be abejonės,

niekur nedingo, tik snūduriavo nepranykdami, jie buvo vandens vaikai. Senasis Rogeris Braunas nevaliojo jų atrasti, bet naujasis – valiojo. Kiek liko gyventi tam naujajam? Nebe kažin kiek. Bet nieko tokio, paskutines savo valandas jis nugyvens intensyviau, nei senasis nugyveno visus savo trisdešimt penkerius metus.

Kai galiausiai išvydau Uvės Kjikerudo namą, buvau sukaitęs. Išėjau pamiškėn ir atsisėdau ant kelmo, iš kur gerai matėsi kelias, sublokuoti namai ir daugiabučiai. Įsitikinau, kad rytinio Oslo gyventojams atsiveriantis vaizdas ne taip skiriasi nuo to, kurį mato vakarinio Oslo gyventojai. Visi matome Centrinį paštą ir viešbutį „Plaza Hotel". Miestas neatrodo nei bjauresnis, nei gražesnis. Iš esmės vienintelis skirtumas, kad iš čia matosi vakarinis Oslas. Šis faktas priminė man, kad Giustavui Eifeliui pastačius įžymųjį bokštą 1889 metų Pasaulinei parodai, kritikai sakė, jog gražiausias vaizdas į Paryžių atsiveria iš Eifelio bokšto, nes tai vienintelė vieta visame Paryžiuje, iš kur nesimato Eifelio bokšto. Ir pamaniau, kad galbūt šitaip yra, kuomet esi Klasas Grėvė: pasaulis jam turėtų atrodyti kiek mažiau atgrasus. Juk jis negali matyti savęs kitų akimis. Pavyzdžiui, manosiomis. Aš jį mačiau. Ir jo nekenčiau. Nekenčiau taip stipriai ir taip smarkiai, kad tai mane beveik gąsdino. Tačiau ta neapykanta nebuvo drumzlina, priešingai, tai buvo tyra, nuoširdi, kone nekalta neapykanta, kokią, kaip įsivaizduoju, kryžiaus žygių dalyviai turėjo jausti Dievo niekintojams. Ir todėl galėjau nuteisti Grėvę mirties bausme su tokia pačia apgalvota, naivia neapykanta, su kokia iš širdies tikintys krikščionys amerikiečiai pasiunčia savo artimą, nuteistą už žmogžudystę, į skerdyklą. Ir ši neapykanta daugeliu atžvilgių atveria akis.

Pavyzdžiui, ji leido man suprasti, kad tai, ką jaučiu savo tėvui, nėra neapykanta. Pyktis? Taip. Panieka? Galbūt. Užuojauta? Vienareikšmiškai taip. O kodėl? Be abejo, dėl daugelio priežasčių. Bet dabar man buvo aišku, kad tūžau dėl to, jog giliai viduje jutau esąs toks kaip jis, turįs lygiai tuos pačius polinkius kaip jis: prasigėręs, pinigų stokojantis smurtautojas, įsitikinęs, kad rytinis miesto pakraštys yra rytinis ir niekada nevirs vakariniu. O dabar ir tapau toks kaip jis – neatšaukiamai ir galutinai.

Prajukau ir nesistengiau užgniaužti juoko. Jis nuaidėjo tarp medžių kamienų, nuo šakos virš manęs pakilo paukštis, ir pamačiau keliu apačioje atvažiuojantį automobilį.

Sidabrinį „Lexus GS 430".

Jis atvyko sparčiau, nei tikėjausi.

Greitai atsistojau ir nusileidau prie Uvės Kjikerudo namo. Stovėdamas ant laiptų ir kišdamas raktą į spyną, pažiūrėjau sau į ranką.

Virpulys buvo beveik nepastebimas, bet aš jį mačiau. Tai instinktas, pirmykštė baimė. Klasas Grėvė – toks žvėris, kuris varo kitiems žvėrims siaubą.

Į rakto skylutę pataikiau iš karto. Pasukau raktą, atsidariau duris ir greitai įėjau į butą. Vis dar jokio kvapo. Atsisėdau lovoje, prisistūmiau atbulas, kad sėdėčiau nugara į galvūgalį ir į langą. Įsitikinau, kad šalia manęs gulintį Uvę dengia antklodė.

Laukiau. Sekundės tiksėjo. Širdis – taip pat. Du tvinksniai per sekundę.

Klasas Grėvė, be abejo, bus atsargus. Jis įsitikins, ar esu vienas. O net jei ir taip, jis dabar žino, kad nesu toks nepavojingas, kaip iš pradžių atrodė. Visų pirma,

tikriausiai būsiu prikišęs nagus prie jo šuns dingimo. O antra – jis tikriausiai bus apsilankęs ten, matęs jos lavoną ir supratęs, kad galiu nužudyti žmogų.

Negirdėjau atsidarant durų. Negirdėjau jo žingsnių. Tik pamačiau jį staiga stovintį prieš mane. Jo balsas buvo švelnus, o šypsena – nuoširdžiai apgailestaujanti:

– Atsiprašau, kad vėl šitaip įsiveržiu, Rodžeri.

Klasas Grėvė vilkėjo juodai. Juodos dukslios kelnės, juodi batai, juodas megztinis aukšta apykakle, juodos pirštinės. Ant galvos – juoda vilnonė kepurė. Vienintelis nejuodas dalykas – sidabru žvilgantis pistoletas „Glock“.

– Viskas gerai, – atsakiau. – Dabar lankymo metas.

22 skyrius

Nebylusis kinas

Sakoma, kad musė laiką suvokia kitaip: delnas, artėjantis link jos, jai atrodo judantis taip lėtai, kad net žiovulį varo, o taip yra todėl, kad per savo facetines akis musė gauna tokį didelį kiekį informacijos, jog gamta turėjo jai suteikti ypač greitą procesorių, visus duomenis apdorojantį realiuoju laiku.

Keletą sekundžių svetainėje vyravo visiška tyla. Kiek tiksliai sekundžių – nežinau. Aš buvau musė, o delnas jau artėjo link manęs. Uvės Kjikerudo pistoletas „Glock" buvo nukreiptas man į krūtinę. Klaso Grėvės žvilgsnis – į mano pliką kiaušą.

– Aha, – ištarė jis galiausiai.

Tame viename žodyje tilpo viskas. Viskas, dėl ko mes, žmonės, įstengiame pavergti Žemę, užvaldyti stichijas, valiojame žudyti padarus, pranokstančius mus ir greičiu, ir jėga. Procesoriaus našumas. Klaso Grėvės „aha" apibendrino ilgą minčių, prielaidų paieškos ir atsijojimo, nepermaldaujamų dedukcijos operacijų virtinę, o visa tai sykiu vedė prie neišvengiamos išvados:

– Nusikirpai plaukus, Rodžeri.

Klasas Grėvė, kaip jau sakiau, buvo protingas žmogus. Be abejo, jis ne tik konstatavo tą banalų faktą, kad mano plaukai nukirpti, bet taip pat ir aplinkybes, kada, kur ir kodėl tai buvo padaryta. Tai paaiškino visus neaiškumus, atsakė į visus klausimus. Todėl jis pridūrė veikiau išvadą, o ne klausimą:

– Sudaužytame automobilyje.

Linktelėjau.

Jis atsisėdo ant kėdės priešais lovos kojūgalį, atrėmė ją į sieną sau už nugaros, nė per nago juodymą nenukreipdamas nuo manęs pistoleto vamzdžio.

– O tada? Paslėpei plaukus pas kurį nors lavoną?

Kyštelėjau kairę ranką į striukės kišenę.

– Nė iš vietos! – suriko jis, ir mačiau, kaip pirštas įsiremia į nuleistuką. Nėra jokio pasistojusio gaiduko. „Glock 17". Panelė.

– Čia kairė ranka, – pasakiau.

– *OK*. Iš lėto.

Iš lėto ištraukiau ranką ir mestelėjau ant stalo plastikinį maišelį su plaukais. Grėvė lėtai linktelėjo, nenuleisdamas nuo manęs akių.

– Taigi tu supratai, – tarė jis, – kad siųstuvai prilipę tau prie plaukų. Ir kad mano prašymu juos ten prilipdė ji.

– Jauteisi šį tą praradęs, Klasai? – paklausiau atsiloš-damas. Man daužėsi širdis, ir vis dėlto šią atsisveikinimo valandą jaučiausi stebėtinai atsipalaidavęs. Mirtina kūno baimė ir visiška dvasios ramybė.

Jis neatsakė.

– Ar ji buvo tik – kaip ten sakei – priemonė tikslui pasiekti? Būtinos išlaidos, norint uždirbti pelno?

– Kodėl tau tai rūpi, Rodžeri?

– Nes man smalsu, ar tokie kaip tu egzistuoja ir tikrovėje, ar būna tik pramanyti?

– Tokie kaip aš?

– Žmonės, neįstengiantys nieko mylėti.

Grėvė nusijuokė.

– Jei norėtum atsakymo į šį klausimą, galėtum tiesiog pasižiūrėti į veidrodį, Rodžeri.

– Aš kai ką mylėjau, – atsakiau.

– Gal vaidinai meilę, – atsakė Klasas. – Bet argi iš tiesų mylėjai? Matau tik priešingus įrodymus: neleidai Dianai turėti vienintelio dalyko, kurio ji norėjo, neskaitant tavęs, – vaiko.

– Būčiau jį padovanojęs.

Jis vėl nusijuokė.

– Atseit apsigalvojai? Kažin kada? Kada tapai atgailaujančiu vyru? Kai sužinojai, kad ji dulkinasi su kitu?

– Aš tikiu atgaila, – tyliai tariau. – Atgaila. Ir atleidimu.

– Bet dabar, šiaip ar taip, per vėlu, – atsakė jis. – Diana negavo nei tavo atleidimo, nei tavo vaikų.

– Bet ir tavo – ne.

– Aš niekada ir neketinau padovanoti jai vaiko, Rodžeri.

– Ne, bet net jei ir būtum ketinęs, nebūtum galėjęs, tiesa?

– Žinoma, būčiau galėjęs. Manai, kad aš impotentas?

Šiuos žodžius jis ištarė greitai. Taip greitai, kad tik musė galėjo pastebėti nanosekundę trukusią dvejonę.

– Mačiau tave, Klasai Grėve. Mačiau tave iš... varlės perspektyvos.

– Kokį čia dabar šūdą mali, Braunai?

– Mačiau tavo reprodukcinius organus iš arčiau, nei būčiau norėjęs, jei tik būčiau turėjęs, iš ko rinktis. – Išvydau, kaip jo žandikaulis lėtai atvimpa, ir kalbėjau toliau: – Vienoj lauko išvietėj Elverumo apylinkėse.

Grėvės burna, regis, kažką dėliojo, bet jokių garsų taip ir neištarė.

– Tokiu būdu jie ir privertė tave prabilti, kai sėdėjai tame rūsyje Suriname? Fiziniu smurtu į sėklides? Smūgiais? Peiliu? Geismo neatėmė, tik gebėjimą daugintis, ar ne? Tai, kas liko iš pautų, atrodė lyg susiūta šiurkščiu siūlu.

Dabar Grėvės lūpos buvo sučiauptos. Tiesus brūkšnys suakmenėjusiame veide.

– Tai paaiškina, kam reikėjo taip fanatiškai medžioti žmogų, kurį tu pats, Klasai, apibūdinai kaip ganėtinai nereikšmingą narkotikų prekeivį. Šešiasdešimt penkios dienos, ar ne? Nes tai buvo jis, teisingai? Tai jis nupjovė tau vyriškumą. Atėmė iš tavęs gebėjimą daryti savo paties kopijas. Jis atėmė iš tavęs viską. Beveik viską. Taigi tu atėmei jam gyvybę. Ir aš tai suprantu.

Na taip, čia Inbau, Reido ir Baklio antros pakopos trečias papunktis: pasiūlyk moralės požiūriu pateisinamą nusikaltimo motyvą. Bet man jo prisipažinimo nebereikėjo. Vietoj to jis gavo manąjį. Iš anksto:

– Suprantu, Klasai, nes pats ketinu nužudyti tave dėl tos pačios priežasties. Tu iš manęs atėmei viską. Beveik viską.

Grėvei iš burnos ištrūko garsas, kuris, kaip supratau, turėjo reikšti juoką.

– Kuris iš mudviejų turi pistoletą, Rodžeri?

– Aš nudėsiu tave taip pat, kaip ir tavo prakeiktą šunį.

Mačiau, kaip jo žandikaulių raumenys įsitempia sukandant dantis, mačiau, kaip pabąla krumpliai.

– Tau nebeteko jo pamatyti, ar ne? Savo dienas baigė kaip varnų lesalas. Pasmeigtas ant Sindrės O traktoriaus šakių.

– Nuo tavęs mane vemt verčia, Rodžeri Braunai. Sėdi čia, moralizuoji, o pats esi gyvūnų ir vaikų žudikas.

– Čia tu teisus. Bet klydai dėl to, ką pasakei man ligoninėje. Kad mūsų vaikui buvo diagnozuotas Dauno sindromas. Nieko panašaus, visi tyrimai rodė, kad jis visiškai sveikas. Įkalbėjau Dianą pasidaryti abortą tik todėl, kad nenorėjau su niekuo jos dalytis. Ar esi girdėjęs ką nors vaikiškesnio? Grynų gryniausias pavydas dar negimusiam kūdikiui. Spėju, kad vaikystėje negavau pakankamai meilės, kaip manai? Gal ir tau taip pat buvo, Klasai? Ar visgi esi blogas žmogus iš prigimties?

Nemanau, kad Klasas suvokė visus klausimus, nes spoksojo į mane išsižiojęs, veido išraiška rodė, jog smegenys vėl dirba visu pajėgumu. Rekonstruoja, seka išvadų diagramos išsišakojimais atgal prie pradinės linijos, prie tiesos ištakų, prie visa ko pradžios. Ir randa. Vieną sakinį ligoninėje. Kurį pats pasakė: „...pasidaryti abortą, nes kūdikiui diagnozuojamas Dauno sindromas."

– Sakyk man, – tariau pamatęs, kad jis suprato. – Ar mylėjai dar ką nors, be savo šuns?

Jis pakėlė pistoletą. Naujojo Rogerio Brauno trumpo gyvenimo teliko kelios sekundės. Mėlynos kaip ledas Grėvės akys žaižaravo, o iš švelnaus balso liko tik švogždesys:

– Ketinau pribaigti tave vienu šūviu į galvą iš pagarbos, kad esi medžiotojo vertas laimikis, Rodžeri. Bet manau, kad vis dėlto grįšiu prie pradinio plano. Šauti į

pilvą. Ar pasakojau apie šūvius į pilvą? Kaip kulka perveria blužnį, o skrandžio rūgštys išsilieja, degindamos visus vidurius? Tada palūkėsiu, kol tu pats pradėsi maldauti, kad tave nužudyčiau. O maldauti tikrai pradėsi, Rodžeri.

– Tai gal turėtum nustoti pliurpęs ir šauti, Klasai. Gal neverta laukti taip ilgai kaip ligoninėje?

Grėvė vėl nusijuokė.

– Eik jau, nemanau, kad iškvietei policiją, Rodžeri. Tu nužudei moterį. Tu toks pat žudikas kaip ir aš. Tarpusavio reikalus išspręsim vienudu.

– Pagalvok gerai, Klasai. Kodėl, tavo nuomone, aš rizikuodamas nuvykau į Teismo medicinos institutą ir išviliojau iš jų maišelį su plaukais?

Grėvė gūžtelėjo.

– Elementaru. Tai – DNR įrodymai. Ko gero, vienintelis dalykas, ką jie būtų turėję prieš tave. Juk jie mano, kad ieškomas asmuo vardu Uvė Kjikerudas. Nebent norėjai atgauti savo dailiuosius karčius. Gal ketini pasidaryti iš jų peruką? Diana pasakojo, kad tau plaukai labai svarbu. Kad jie tau reiškia ūgio kompensaciją. Ar derėtų sakyti – ūgio trūkumo kompensaciją?

– Teisingai, – atsakiau. – Bet ir pro šalį. Pasitaiko, kad galvų medžiotojas pamiršta, jog jo medžiojama galva geba protauti. Nežinau, ar be plaukų ji protauja geriau, ar prasčiau, bet šiuo atveju ji įviliojo medžiotoją į spąstus.

Grėvė lėtai sumirksėjo, sykiu pamačiau, kaip jo kūnas įsitempia, kaip jam kyla negeras įtarimas.

– Nematau čia jokių spąstų, Rodžeri.

– Štai jie, – atsakiau, numesdamas į šoną antklodę, tysojusią šalia manęs.

Mačiau, kaip jo žvilgsnis sustoja ties Uvės Kjikerudo lavonu. Ir ties pistoletu kulkosvaidžiu „Uzi“, gulinčiu jam ant krūtinės.

Jis reagavo žaibiškai, nukreipė pistoletą į mane.

– Nė nemėgink, Braunai.

Ištiesiau rankas prie pistoleto kulkosvaidžio.

– Ne! – suriko Grėvė.

Pakėliau ginklą. Grėvė iššovė. Garsas užpildė kambarį. Nukreipiau vamzdį į Grėvę. Jis pusiau stačiom pakilo nuo kėdės ir iššovė dar kartą. Nuspaudžiau nuleistuką. Iki pat galo. Pasigirdo kimus orą, Uvės sienas, kėdę, juodas Klaso Grėvės kelnes ir tobulus šlaunų raumenis skrodžiančio švino žviegimas; kulkos varpė jam klyną, tikiuosi, kad ir lytinį organą, kuris buvo įsiskverbęs į Dianą, pilvo raumenų juosteles ir vidaus organus, kuriuos šie raumenys turėjo saugoti.

Jis dribo atgal į kėdę, o pistoletas dunkstelėjo ant grindų. Staiga viskas vėl nuščiuvo, tik girdėjosi, kaip ant parketo ritinėjasi tuščia šovinio tūta. Pakreipęs galvą žiūrėjau į jį. Jis spoksojo į mane nuo šoko pajuodusiomis akimis.

– Dabar nepereisi medicininės „Pathfinderio“ patikros, Grėve. *Sorry*. Niekada nepavogsi tos technologijos. Kad ir koks būtum nuodugnus. Tiesą sakant, tas velnioniškas nuodugnumas tave ir pražudė.

Grėvė kažką vos girdimai sustenėjo olandiškai.

– Tas nuodugnumas tave atviliojo čionai, – kalbėjau. – Į paskutinį interviu. Ir žinai ką? Tu esi kaip tik tas žmogus, kurio ieškojau šiam darbui. Darbui, kuriam idealiai tinki. Aš ne tik taip manau, aš tai žinau. O tai

reiškia, kad ir darbas tau idealiai tinka. Patikėkite manimi, ponas Grėve.

Grėvė neatsakė, tik nuleidęs akis spoksojo į save. Nuo kraujo juodas jo megztinis dar labiau pajuodo. Tad kalbėjau toliau:

– Taigi, skiriame jus į atpirkimo ožio pareigas, ponas Grėve. Už Uvės Kjikerudo, gulinčio štai čia, man prie šono, nužudymą.

Paplekšnojau Uvei per pilvą. Grėvė sudejavo ir pakėlė galvą.

– Kokį velnią čia tauziji? – jo balsas buvo kupinas nevilties, bet sykiu ir atbukęs, miegūstas. – Skambink greitajai, kol dar kartą netapai žudiku, Braunai. Pagalvok pats, tu – mėgėjas, nuo policijos niekaip neišsisuksi. Skambink tučtuojau, ir aš irgi tavęs pasigailėsiu.

Pažiūrėjau į Uvę. Jis gulėjo taip romiai.

– Betgi ne aš tave žudau, Grėve. Tai šitas ponas Kjikerudas, argi nesupranti?

– Ne. Bet dėl Dievo, skambink tučtuojau sušiktai greitajai, ar nematai, kad baigiu nukraujuot!

– Apgailestauju, bet jau per vėlu.

– Per vėlu? Tu ką, leisi man numirt?

Kažkokia nauja gaidelė suskambo jo balse. Ar gali būti, kad tai verksmas?

– Prašau, Braunai. Ne čia, ne šitaip! Maldauju tavęs, prašau tavęs!

Iš tiesų – verksmas. Ašaros riedėjo jam per skruostus. Gal ir nekeista, jeigu viskas, ką jis porino apie šūvius į pilvą, – tiesa. Mačiau, kaip kraujas varva iš kelnių klešnių tiesiai ant nublizgintų „Prados“ batų. Jis maldavo.

Nepajėgė išsaugoti orumo mirties akivaizdoje, nesvarbu, ar jis Grėvė – „grafas“, ar ne. Girdėjau sakant, kad niekas nepajėgia, kad tie, kuriems iš pažiūros lyg ir pavyksta, iš tiesų būna tik apatiški dėl šoko. Be abejo, labiausiai Grėvę žemino tai, kad jo žlugimą stebi tiek daug liudytojų. O jų bus ir daugiau. Praėjus penkiolikai sekundžių nuo tada, kai įžengiau pro Uvės Kjikerudo duris ir nuėjau į kambarį, neįvedęs signalizacijos kodo „Nataša“, stebėjimo kameros pradėjo filmuoti, o „Tripolyje“ tuo pat metu suveikė signalizacija. Įsivaizdavau, kaip vyrai susispiečia aplink monitorių, kaip negalėdami patikėti savo akimis stebeilija į nebylų kino filmą, kurio vienintelis matomas aktorius yra Grėvė, stebi, kaip jis išsižioja, bet negirdi, ką sako. Mato, kaip jis šaudo, mato, kaip jį patį suvarpo kulkos, ir keikia Uvę už tai, kad nė viena jo kamera nerodo, kas sėdi lovoje.

Dirstelėjau į laikrodį. Nuo signalizacijos įsijungimo praėjo keturios minutės. Nuo „Tripolio“ skambučio policijai – tikriausiai kokios trys. Policija savo ruožtu skambino „Deltos“ būriui – jis kviečiamas į ginkluotas operacijas. Ir jiems susiruošti reikės šiek tiek laiko. Tonsenhagenas gana toli nuo centro. Aišku, visa tai tik spėlionės, bet pirmieji policijos automobiliai vargu ar prisistatys čia greičiau kaip per penkiolika minučių, o gal užtruks ir ilgiau. Kita vertus – nėra jokios priežasties tempti gumą. Grėvė paleido du šūvius, pistoleto dėtuvėje iš viso yra septyniolika šovinių.

– Tegu bus taip, Klasai, – tariau, atidarydamas langą tiesiai už galvūgalio. – Štai tau paskutinis šansas. Pakelk pistoletą. Jeigu sugebėsi nušauti mane, tai, reikia manyti, sugebėsi ir greitąją pats išsikviesti.

Jis spoksojo į mane tuščiu žvilgsniu. Ledinis vėjas įsiveržė į kambarį. Tikrai prasideda žiema.

– Nagi, – tariau. – Prarasti, šiaip ar taip, neturi ko.

Regis, šitokia logika pasiekė šoko sutrikdytas jo smegenis. Staigiu judesiu, daug staigesniu, nei tikėjausi iš šitaip sužeisto žmogaus, jis metėsi šonu ant grindų ir stvėrė pistoletą. Pistoleto kulkosvaidžio kulkos, švinas, tas minkštas, sunkus nuodingas metalas, pakėlė parketo lenteles jam po kojomis. Bet anksčiau, nei kulkų fontanas jį vėl pasiekė, anksčiau, nei nusagstė krūtinę, perskrodė širdį ir prakiurdė abu plaučius, švogždžiamai išleidusius kvapą, jis dar spėjo paleisti šūvį. Vieną vienintelį šūvį. Garsas skardėjo tarp kambario sienų. Paskui vėl viskas nuščiuvo. Mirtinai nuščiuvo. Tik tyliai ūžavo vėjas. Nebylus kino filmas virto sustojusiu kadru, sustingusiu žiemiškoje temperatūroje, įšliaužusioje į kambarį.

Viskas buvo baigta.

V DALIS
PO MĖNESIO. PASKUTINIS INTERVIU

23 skyrius

„Vakaro studija“

Aktualijų laidos „Vakaro studija“ muzikinė užsklanda buvo vienas gitaros akordas, žiūrovams veikiau keliantis asociacijas su bosanova, siūruojančiais klubais ir ryškiaspalviais gėrimais, o ne sausais faktais, politika ar niūriomis visuomenės problemomis. Ar, kaip šįvakar, nusikalstamumu. Muzikinė užsklanda buvo trumpa, rodanti, kad „Vakaro studija“ – tai laida be bereikalingų tauškalų, kur svarbiausia – turiningos diskusijos ir esmės įvardijimas.

Turbūt todėl laidos pradžioje kamera, kabanti ant gervės Trečiojoje studijoje, filmavo apskritojo stalo dalyvius iš viršaus, o paskui nusklendė ir sustojo, stambiu planu rodydama laidos vedėjo Odo G. Dybvado veidą. Kaip įprasta, jis tuo momentu pakėlė akis nuo popierių ir nusiėmė akinius. Galbūt tai buvo prodiuserio mintis; galbūt jis manė, kad šitaip sudaromas įspūdis, neva naujiena, apie kurią bus diskutuojama, tokia karšta, kad G. Dybvadas pats vos spėjo ją perskaityti.

Odo G. Dybvado plaukai buvo vešlūs, trumpai kirpti, pražilę ties smilkiniais, o veidas – kaip keturiasdešimtmečio. Jis atrodė kaip keturiasdešimtmetis ir tada, kai jam sukako

trisdešimt, ir dabar, kai jam jau penkiasdešimt. Odas G. Dybvadas turėjo socialinių mokslų magistro laipsnį, buvo analitiškas, iškalbingas ir grynai bulvarinio sukirpimo. Tikriausiai kanalo vadovybė Odui G. Dybvadui nuosavą debatų laidą skyrė ne tiek dėl šių savybių, kiek dėl pusę žmogaus amžiaus trukusios jo, kaip žinių pranešėjo, karjeros. Šio darbo esmė buvo perskaityti gatavą tekstą tinkama intonacija, tinkama veido išraiška, vilkint tinkamu kostiumu ir ryšint tinkamą kaklaraištį, tačiau G. Dybvado atveju intonacija, veido išraiška ir kaklaraištis buvo tokie tinkami, kad jis atrodė patikimesnis už bet kurį kitą gyvą asmenį visoje Norvegijoje. O tokios laidos kaip „Vakaro studija“ vedėjui kaip tik ir reikėjo atrodyti patikimam. Kad ir kaip keista, Odo G. Dybvado pozicijos, regis, tik sustiprėjo, jam nesyk pareiškus, kad žavisi savo laidos reitingais ir kad redakcijos posėdžiuose ne kanalo vadovybė, o jis pats asmeniškai skatina pasirinkti kuo komerciškesnes aktualijas. Odas G. Dybvadas norėjo, kad jo laidoje kaistų temperatūra ir kunkuliuotų aistros, o ne būtų keliamos abejonės, skirtingi požiūriai ir virtų analitiniai debatai, – tokiems dalykams vieta laikraščiuose. Paklaustas apie žiniasklaidos vaidmenį, jis kartodavo:

– Kodėl turėtume perleisti diskusijas apie karališkąją šeimą, homoseksualius įtėvius ir piktnaudžiavimą pašalpomis nerimtoms žiniasklaidos priemonėms, jeigu galime jas vystyti čia, „Vakaro studijoje“?

Be jokių išlygų, „Vakaro studija“ buvo tikra sėkmė, o Odas G. Dybvadas – žvaigždė. Tokio masto žvaigždė, kad po itin širdį draskančių ir itin viešų skyrybų sugebėjo vesti vieną jauną žvaigždutę, dirbančią tame pačiame televizijos kanale.

– Šįvakar mūsų laukia dvi temos, – kalbėjo jis balsu, jau virpančiu nuo gniaužiamo užsidegimo, veriančiomis akimis žvelgdamas iš televizijos ekrano. – Pirmiausia apžvelgsime vieną iš dramatiškiausių žmogžudysčių per visą Norvegijos istoriją. Po intensyvaus visą mėnesį trukusio tyrimo policija mano pagaliau surinkusi visas gijas vadinamojoje Grėvės byloje. Iš viso nužudyti aštuoni žmonės. Vienas vyras pasmaugtas savo sodyboje Elverumo apylinkėse. Keturi policininkai suvažinėti vogtu vilkiku. Viena moteris nušauta savo namuose Osle. O galiausiai abu pagrindiniai veikėjai nušovė vienas kitą viename name Tonsenhagene, čia, Osle. Žinia, pastaroji drama buvo užfiksuota vaizdo juostoje, kadangi name įrengtos stebėjimo kameros ir signalizacija, ir šitų įrašų kopijos jau pasklido ir pastarosiomis savaitėmis cirkuliuoja platinamos internete.

G. Dybvadas padidino patoso dozę:

– Ir tarsi dar būtų negana, šios neįtikėtinos istorijos centre – pasaulinio garso paveikslas. Pėterio Paulio Rubenso „Kalidono šerno medžioklė“, laikyta dingusia ir, kaip daugelis baiminosi, amžiams prarasta po Antrojo pasaulinio karo. Kol prieš keturias savaites paveikslas buvo rastas... – čia G. Dybvadas taip įsikarščiavo, kad ėmė mikčioti, – vie-vienoje Norvegijos lauko išvietėje!

Po šios įžangos Odas G. Dybvadas turėjo trumpam nusileisti, kad paskui skrietų toliau.

– Laidos svečias padės mums apžvelgti Grėvės bylą. Inspektoriau Brėde Spere...

G. Dybvadas padarė trumputę pauzę, tai buvo ženklas aparatinėje sėdinčiam operatoriui įjungti antrąją kamerą. Operatorius trijų ketvirčių rakursu rodė vienintelį

studijos svečią – aukštą, šviesiaplaukį, dailų vyrą. Prabangus – kaip valstybės pareigūnui – kostiumas, atviri marškiniai, perlamutro sagos, veikiausiai sukurtos *Elle* stilistės, kurią jis visiškai – ar beveik visiškai – slapčiomis dulkina. Nė viena žiūrovė kanalo greitai neperjungs.

– Jūs vadovavote šios žmogžudystės tyrimui KRIPOS'e. Jūsų darbo patirtis policijoje – kone penkiolika metų. Ar esate kada nors susidūręs su kuo nors panašaus?

– Visos bylos skirtingos, – atsakė Brėdė Sperė.

Neįsitempęs, pasitikintis savimi. Nereikia būti pranašu, kad suprastum, jog po laidos jo mobilusis telefonas lūžte lūš nuo SMS žinučių. Moteris, besiteiraujanti, ar jis vienišas ir gal norėtų išgerti kavos su įdomiu asmeniu; vieniša motina, gyvenanti kiek už Oslo, turinti nuosavą automobilį ir begalę laisvo laiko kitą savaitę. Vaikinukas, kuriam patinka vyresni, ryžtingi vyrai. Kiti eis tiesiai prie reikalo ir iš karto atsiųs nuotrauką. Tokią, kuria patys bus patenkinti – daili šypsena, nauja šukuosena, gražūs drabužiai, tinkamo dydžio iškirptė. Arba be veido. Ar drabužių.

– Bet aišku, kad aštuoni nužudyti žmonės pasitaiko ne kiekvieną dieną, – kalbėjo Sperė. Ir, pats susizgribęs, kad tokia litotė skamba perdėm atsainiai, pridūrė: – Nei Norvegijoje, nei kitose šalyse, su kuriomis lygintis mums įpras-a.

– Brėde Spere, – kreipėsi G. Dybvadas, niekada nepamirštantis įžangoje kelissyk pakartoti studijos svečio vardo, kad žiūrovai jį įsidėmėtų, – ši byla susilaukė tarptautinio susidomėjimo. Ir, nepaisant to, jog žuvo aštuoni žmonės, toks dėmesys visų pirma susijęs su reikšmingu vaidmeniu, tekusiu pasaulinio garso paveikslui?

– Na, bent jau meno žinovų sluoksniuose tas paveikslas tikrai žinomas.

– Manau, dabar drąsiai galime vadinti jį pasaulinio garso paveikslu! – sušuko Odas G. Dybvadas, stengdamasis pagauti Sperės žvilgsnį, galbūt norėdamas jam priminti tai, ką buvo aptarę prieš laidą: kad jie – komanda, partneriai, kurių bendra užduotis – papasakoti neįtikėtiną istoriją. Nuvertinus paveikslo įžymumą, istorija nublanktų.

– Šiaip ar taip, Rubenso paveikslas vaidino pagrindinį vaidmenį, kai KRIPOS'o tyrėjams teko patiems sudėlioti visą dėlionę, neturint gyvų likusių dramos dalyvių ar kitų liudytojų. Ar taip, inspektoriau Spere?

– Tikrai taip.

– Galutinę tyrimo ataskaitą pateiksite tik rytoj, bet jau dabar galite mūsų žiūrovams papasakoti, kas iš tiesų vyko Grėvės byloje, atkurti visą eigą nuo pradžios iki pabaigos.

Brėdė Sperė linktelėjo. Bet, užuot pradėjęs kalbėti, jis pakėlė vandens stiklinę ir gurkštelėjo. Dešiniajame kadro pakraštyje plačiai šypsojosi G. Dybvadas. Galimas daiktas, jie buvo susitarę dėl šios mažos retorinės priemonės, šios pauzės, kuri priverstų žiūrovus pasislinkti prie pat sofos krašto, išplėtus akis ir ištempus ausis. O galbūt Sperė perėmė režisūrą į savo rankas. Policininkas padėjo stiklinę ir atsikvėpė.

– Prieš pereidamas į KRIPOS'ą, kaip žinote, dirbau Įsilaužimų skyriuje ir ypač daug dirbau tirdamas gausias meno kūrinių vagys-es Osle per pas-aruosius dvejus metus. Bendri panašumai rodė čia veikiant organizuotą grupuotę. Jau tada atkreipėm dėmesį į saugos bendrovę

„Tripolis“, nes daugumoje apiplėštų namų buvo įrengta būtent šios bendrovės signalizacija. O dabar žinome, kad vienas iš vagysčių organizatorių kaip tik ir dirbo „Tripolyje“. Uvė Kjikerudas galėjo prieiti prie „Tripolyje“ saugomų atsarginių namų raktų, be to, turėjo galimybę išjungti signalizaciją. Sprendžiant iš visko, jis taip pat rado būdą panaikinti įrašus apie signalizacijos išjungimą kompiuterio regis-re. Spėjame, kad Kjikerudas dažniausiai pats ir įsilauždavo. Bet jam reikėjo bendrininko, kuris nusimanytų apie meną, kuris turėtų kontaktų su kitais meno mėgėjais Osle ir galėtų išsiaiškinti, kur ir kokie paveikslai kabo.

– Ir čia įsitraukia Klasas Grėvė?

– Taip. Savo bute Oskaro gatvėje jis pats turėjo vertingą meno kūrinių kolekciją, sukiojosi tarp meno žinovų, ypač – „Galerijoje E“, kur ne sykį buvo pas-ebėtas. Ten jis kalbėdavosi su žmonėmis, turinčiais brangių paveikslų arba galinčiais jam papasakoti, kas tokių turi. Šią informaciją Grėvė savo ruožtu perduodavo Kjikerudui.

– Ką Kjikerudas darydavo su pavogtais paveikslais?

– Remdamiesi anonimo suteikta informacija, mes užspeitėme vogtų meno kūrinių prekeivį Geteborge. Policijai jis buvo žinomas iš seniau ir jau pripažino savo ryšius su Kjikerudu. Mūsų kolegoms iš Švedijos policijos šis prekeivis tardomas papasakojo, kad paskutinį kartą paskambinęs Kjikerudas sakė vyks-ąs pas jį su Rubenso paveikslu. Anot paties prekeivio, jam buvo sunku tuo patikėti. Na, ir nei paveikslas, nei Kjikerudas Geteborge taip ir nepasirodė...

– Nepasirodė, – sududeno nuo tragizmo apsunkęs G. Dybvado balsas, – nes nutiko kas?

Prieš tęsdamas pasakojimą Sperė kreivai šyptelėjo, tarsi laidos vedėjo melodramatiškumas jam būtų pasirodęs kiek juokingas:

– Matyt, Kjikerudas ir Grėvė nusprendė apsieiti be tarpininko. Galbūt jie nutarė paveikslą parduoti patys. Nepamirškime, kad tarpininkui tenka penkiasdešimt procentų pardavimo sumos, o šį kartą buvo kalbama apie kur kas didesnę sumą nei kitų paveikslų atveju. Vadovaudamas Nyderlandų technologijos įmonei, prekiavusiai, be kita ko, su partneriais iš Rusijos ir keleto buvusio Rytų bloko šalių, Grėvė buvo užmezgęs begalę kontaktų, ir ne visi jų buvo vienodai teisėti. O čia Grėvė ir Kjikerudas įžvelgė progą užsitikrinti finansinę nepriklausomybę visam likusiam gyvenimui.

– Bet iš pažiūros Grėvė atrodė pakankamai turtingas.

– Tą įmonę, kurios bendrasavininkis jis buvo, slėgė finansinės problemos, be to, jis ką tik buvo netekęs vadovo pos-o. Jo gyvenimo būdas aiškiai reikalavo nemenkų pajamų. Be kita ko, žinome, jog jis visai neseniai buvo padavęs paraišką dėl darbo vienoje Hortene įsikūrusioje norvegų įmonėje.

– Taigi Kjikerudas sutartu laiku nepasirodo pas vogtų meno kūrinių prekeivį, kadangi kartu su Grėve nori patys parduoti paveikslą. Kas nutinka tada?

– Kol suras pirkėją, paveikslą reikia kur nors saugiai paslėpti. Taigi jie vyks-a į trobelę, kurią Kjikerudas jau keletą metų nuomodavosi iš Sindrės O.

– Elverumo apylinkėse.

– Taip. Pasak kaimynų, trobelė buvo mažai naudojama, tačiau kartkartėmis joje apsilankydavo du vyrai. Vis

dėlto niekas su jais taip ir nesusipažino, regis, jie vengė žmonių akių.

– Ir jūs manote, kad tai – Grėvė ir Kjikerudas?

– Jie buvo neįtikėtinai profesionalūs ir be galo atsargūs bendraudami vienas su kitu, s-engėsi nepalikti jokių pėdsakų, kurie leis-ų juodu susieti. Neturime liudytojų, mačiusių juos drauge, jokių telefono išklotinių, kurios įrodytų, kad juodu kalbėdavosi.

– Bet tada nutiko kažkas nenumatyto?

– Taip. Nežinome tiksliai, kas būtent. Jie ten nuvažiavo drauge slėpti paveikslo. Nieko keis-o: kai pinigai labai dideli, neretai imi įtarinėti partnerį, nors anksčiau juo pasitikėdavai... Galbūt jie susikivirčijo. Ir veikiausiai buvo apkvaišę – jų abiejų kraujo ėminiuose aptikome narkotikų pėdsakų.

– Narkotikų?

– Ketamino ir dormikumo mišinio. Stipri medžiaga ir labai neįpras-a tarp Oslo narkomanų, tad spėjame, kad Grėvė atsivežė jos iš Ams-erdamo. Galbūt dėl šio derinio juodu abu prarado budrumą, o galiausiai ir visai neteko savitvardos. Visa tai baigėsi tuo, kad jie, kaip minėta, atėmė gyvybę Sindrei O. Paskui...

– Minutėlę, – pertraukė G. Dybvadas. – Ar galite žiūrovams paaiškinti, kaip konkrečiai buvo įvykdyta pirmoji žmogžudystė?

Sperė pakėlė vieną antakį, lyg išreikšdamas tam tikrą nepasitenkinimą, kad laidos vedėjas šitaip atvirai trokšta kraujo. Bet galop pasidavė.

– Na, mes galim tik spėlioti. Galbūt Kjikerudas su Grėve persikėlė į Sindrės O namą pratęs-i vakarėlio ir ten pradėjo girtis, kokį žymų paveikslą pavogę. Sindrė O

pamėgino ar pagrasino iškvies-i policiją. O tada Klasas Grėvė nužudė jį garota.

– O garota – tai?..

– Tai plona vielinė arba nailoninė virvelė, kuria aukai užveržiamas kaklas, taip sus-abdant deguonies patekimą į smegenis.

– Ir žmogus miršta?

– Ee... taip.

Aparatinėje buvo nuspaustas mygtukas, ir monitoriuje, rodančiame tai, kas transliuojama į žiūrovų televizorių ekranus, Odas G. Dybvadas lėtai linktelėjo, spitrydamas į Sperę įgudusiu, pasibaisėjimo ir rimties sklidinu žvilgsniu. Kad žiūrovai įsisąmonintų, ką išgirdę. Sekundę, dvi, tris. Trejus metus televizijos mastais. Prodiuserį tuo tarpu veikiausiai pylė prakaitas. O tada Odas G. Dybvadas nutraukė tylą:

– Iš kur žinote, kad žudė būtent Grėvė?

– Techniniai įrodymai. Vėliau radome garotą negyvo Grėvės s-riukės kišenėje. Ant jos aptikome Sindrės O kraujo ir Grėvės odos likučių.

– Vadinasi, jūs žinote, kad tiek Grėvė, tiek Kjikerudas buvo Sindrės O svetainėje maždaug tuo metu, kai buvo įvykdyta žmogžudystė?

– Taip.

– O iš kur žinote? Irgi techniniai įrodymai?

Sperė pasimuistė.

– Taip.

– Kokie?

Brėdė Sperė krenkščiodamas metė žvilgsnį į G. Dybvadą. Galbūt dėl šito punkto jie jau buvo ginčijęsi prieš laidą. Galbūt Sperė buvo prašęs praleisti smulkmenas,

tačiau G. Dybvadas primygtinai tvirtino, kad jos būtinos tam, kad suteiktų istorijai „prieskonio".

Sperė įsibėgėjo ir atsispyrė.

– Ant Sindrės O lavono ir aplink jį radome tam tikrų pėdsakų. Išmatų likučių.

– Išmatų? – pertraukė G. Dybvadas. – Žmogaus išmatų?

– Taip. Perdavėme juos DNR ekspertizei. Didžioji dalis atitiko Uvės Kjikerudo DNR profilį. Bet šis bei tas priklausė ir Klasui Grėvei.

G. Dybvadas skėstelėjo rankomis.

– Viešpatie, tai kas gi ten dėjosi, inspektoriau Spere?

– Be abejo, sunku išsiaiškinti visas smulkmenas, bet atrodo, kad Grėvė ir Kjikerudas... – naujas įsibėgėjimas ir šuolis, – išsitepliojo savo pačių išmatomis. Juk kai kurie žmonės taip daro.

– Kitaip tariant, čia susiduriame su labai nesveikais asmenimis?

– Kaip minėjau, jie buvo apsvaigę nuo narkotikų. Bet, taip, jie, be abejonės... ee... nukrypę nuo normos.

– Nes viskas tuo dar nesibaigia?

– Ne.

Sperė luktelėjo, G. Dybvadui iškėlus rodomąjį pirštą – sutartinį ženklą, kad Sperei laikas padaryti trumputę pauzelę. Kaip tik pakankamą, kad žiūrovai spėtų suvirškinti informaciją ir pasiruoštų naujai jos porcijai. Tada tyrėjas kalbėjo toliau:

– Uvė Kjikerudas, apsvaigęs nuo narkotikų, sumąs-o pažaisti sadis-inį žaidimą su Klaso Grėvės atsivežtu šunimi. Pasmeigia jį ant traktoriaus šakių. Tačiau tai – kovinis šuo, ir kovos įkarštyje Kjikerudui smarkiai sukandžioja

sprandą. Paskui Kjikerudas važinėja traktoriumi su šakėmis ir ant jų pamautu šuniu po apylinkes. Regis, jis toks apsvaigęs, kad vos nenurieda su traktoriumi nuo kelio, ir jį sus-abdo pravažiuojančio automobilio vairuotojas. Vairuotojas nė nenutuokia, į ką šis įsivėlęs, ir tiesiog daro tai, ką kiekvienam doram piliečiui liepia sąžinė – įsisodina sužalotą Kjikerudą į savo automobilį ir nuveža į ligoninę.

– Koks... žmogiškųjų savybių kontrastas, – sušunka G. Dybvadas.

– Iš tiesų. Kaip tik šis vairuotojas mums ir papasakojo, kad Kjikerudas buvo išsitepęs išmatomis. Jis manė Kjikerudą įgriuvus į mėšlo krūvą, bet ligoninės darbuotojai, prausę Kjikerudą, pranešė mums, kad tai žmonių, o ne gyvulių, išmatos. Jie turi patirties su... su...

– Kas buvo atliekama su Kjikerudu ligoninėje?

– Kjikerudas buvo pusiau be sąmonės, bet jį nuprausė, aprišo žaizdą ir paguldė į lovą.

– Ir narkotikų pėdsakus jo kraujyje aptiko taip pat ligoninėje?

– Ne. Kraujo tyrimus jie iš tiesų atliko, tačiau kai bylos tyrimas pasis-ūmėjo taip toli, ėminiai, laikantis galiojančios tvarkos, jau buvo sunaikinti. Narkotikų pėdsakus kraujyje aptikome per skrodimą.

– Puiku, bet grįžkime prie situacijos, kai Kjikerudas guli ligoninėje, o Grėvė vis dar tebėra sodyboje. Kas vyksta tada?

– Kjikerudui negrįžtant, Klasas Grėvė, be abejo, įtaria, kad kažkas negerai. Jis pas-ebi, kad nebėra traktoriaus, sėda į savo automobilį ir pradeda važinėti po apylinkę, ieškodamas savo bendro. Spėjame, kad Grėvė

automobilyje turėjo policijos radiją ir per jį sužinojo policiją radus traktorių, o paryčiais – ir Sindrės O lavoną.

– Aišku. Vadinasi, dabar Grėvės padėtis – kebli. Jis nežino, kur dingo jo bendras, policija aptiko Sindrės O lavoną, sodyba virto nusikaltimo vieta, ir, suprantama, kyla pavojus, kad policija, ieškodama žmogžudystės ginklo, gali rasti Rubenso paveikslą. Ką galvoja Grėvė?

Sperė atsakė ne iš karto. Kodėl? Policijos ataskaitose visada vengiama spėlioti, ką žmonės galvoja, laikomasi to, ką įvykių dalyvius galima įrodyti darius arba sakius. Daugių daugiausia galima atpasakoti, ką jie sakėsi galvoję. Bet šioje byloje niekas nieko nesakė. Kita vertus, Sperė žinojo, kad reikia ką nors pasiūlyti, reikia padėti įkvėpti istorijai gyvybės, tam, kad... tam, kad... Galbūt jis niekada neleido sau iki galo išrutulioti tos minties, nes nujautė, prie ko ji galiausiai prives. Kad jam patinka, jog jam skambina žiniasklaida, kalbina žurnalistai, kai reikia ką nors pakomentuoti ar paaiškinti, patinka, jog praeiviai sveikinasi su juo gatvėje, siuntinėja MMS pranešimus į mobilųjį telefoną. Bet jeigu jis nebepateiks medžiagos, žiniasklaidos atstovai jam nebeskambins. Taigi į ką viskas susiveda? Į klausimą, kas svarbiau, – profesionalumas ar dėmesys, kolegų pagarba ar populiarumas plačiuosiuose sluoksniuose?

– Grėvė galvoja... – tarė Brėdė Sperė, – kad padėtis sudėtinga. Ieškodamas važinėja, kol išaušta rytas. Tada per policijos radiją išgirs-a, kad policija nusprendė Uvę Kjikerudą suimti ir išsivežti iš ligoninės apklaus-i. Jis supranta, kad padėtis jau net nebe sudėtinga, o beviltiška. Mat žino, kad Kjikerudas nėra itin kietas, kad policija rimtai jo imsis, kad Kjikerudui gali būti pasiūlyta

švelnesnė bausmė, jeigu šis išduos savo bendrininką, ir kad Kjikerudas, žinoma, nenorės prisiimti kaltės už Sindrės O nužudymą.

– Logiška, – linktelėjo G. Dybvadas, pasviręs į priekį ir skatindamas pašnekovą.

– Taigi Grėvė supranta, kad vienintelė išeitis yra Uvę Kjikerudą iš policijos išlaisvinti, kol tardymas dar neprasidėjo. Arba...

Sperei nereikėjo G. Dybvado diskretiškai iškelto smiliaus, kad suprastų, jog čia tinkama vieta dar vienai pauzelei.

– Arba ne mėginti išlaisvinti, o nužudyti.

Atrodė, tarsi televizijos signalai traškėtų studijoje, kur oras toks perdžiūvęs nuo prožektorių, kad bet kurią akimirką gali užsiliepsnoti. Sperė kalbėjo toliau:

– Taigi Grėvė ima ieškoti automobilio, kuriuo galėtų pasinaudoti. Vienoje aikštelėje aptinka paliktą vilkiką. Grėvė tarnavo elitiniame Nyderlandų dalinyje ir moka užves-i variklį. Tebeturi pasiėmęs policijos radiją ir, matyt, yra pakankamai gerai išs-udijavęs žemėlapį, kad susigaudytų, kokiu maršrutu policijos ekipažas su Kjikerudu važiuos iš ligoninės į Elverumą. Jis tyko su vilkiku šalutiniame keliuke...

G. Dybvadas įsiterpė, dramatiškai iškėlęs pirštą:

– Ir tada įvyksta didžiausia šios istorijos tragedija.

– Taip, – nuleidęs akis atsakė Sperė.

– Žinau, kaip jums skaudu, Brėde, – tarė G. Dybvadas.

„Brėde“. Vardas. Tai – sutartinis signalas.

– Imam Sperę stambiu planu, – tarė prodiuseris į pirmojo operatoriaus ausinę.

Sperė giliai įkvėpė.

– Per tą avariją gyvybės neteko keturi puikūs policininkai, tarp jų – mano artimas kolega iš KRIPOS'o Juaras Sundedas.

Kamera taip atsargiai pritraukė vaizdą, kad eilinis žiūrovas net neatkreipė dėmesio, jog Sperės veidas palaipsniui užėmė kiek didesnį televizoriaus ekrano plotą, o pastebėjo tik suintensyvėjusią, intymesnę atmosferą, tarsi pasiektum šio impozantiško, sujaudinto policininko sielos gelmes.

– Policijos automobilis nuskrieja per atitvarą ir pradingsta paupy po medžiais, – perėmė pasakojimo vadžias G. Dybvadas. – Bet Uvė Kjikerudas per stebuklą lieka gyvas.

– Taip, – Sperė vėl pasirengęs kalbėti toliau. – Jis išsiropščia iš sudaužyto automobilio – gal savo jėgomis, gal padedamas Grėvės. Atsikratę vilkiko, Grėvės automobiliu abu grįžta į Oslą. Kai policija vėliau ras automobilį ir pasiges vieno lavono, pamanys jį įkritus į upę. Negana to, Kjikerudas vieno policininko lavoną perrengė savo drabužiais, tad kurį laiką buvo neaišku, kieno lavono trūks-a.

– Bet, nepaisant to, kad Grėvė ir Kjikerudas kol kas yra saugūs, abiem visu ryškumu pasireiškia paranoja?

– Taip. Kjikerudas suvokia, kad jeigu jau Grėvė vilkiku rėžėsi tiesiai į policijos automobilį, vadinasi, jam tikrai nerūpėjo, ar Kjikerudas liks gyvas, ar ne. Jis taip pat suvokia, kad jo gyvybė pavojuje, kad Grėvė turi bent dvi svarias priežas-is jo atsikratyti. Visų pirma, šis buvo Sindrės O nužudymo liudytojas, o antra – Grėvei nereikėtų dalytis pelnu, gautu už Rubenso paveikslą. Jis supranta, kad Grėvė smogs, vos tik pasitaikys proga.

G. Dybvadas su užsidegimu palinko į priekį.

– Taigi prasideda paskutinis šios dramos veiksmas. Jie atvyksta į Oslą, o Kjikerudas patraukia namo, į savo butą. Bet ne ilsėtis. Jis žino, kad turi imtis veiksmų, suėsti Grėvę arba pats bus suėstas. Taigi iš savo gausaus ginklų arsenalo pasiima mažą juodą pistoletą...

– „Rohrbaugh R9“, – tarė Sperė. – Devynių milimetrų, pusiau automatinį, su šešiomis kulkomis dėtu...

– Ir jį, – pertraukė G. Dybvadas, – pasiima, keliaudamas ten, kur spėja rasiąs Klasą Grėvę. Būtent – pas šio meilužę. Tiesa?

– Mes nesame tikri, kokie santykiai siejo Grėvę su šia moterimi. Bet žinome, kad jie nuolatos bendravo, susitikinėdavo ir kad Grėvės pirštų atspaudų ras-a, be kita ko, jos miegamajame.

– Taigi Kjikerudas nuvyksta meilužės adresu, ir jai atidarius duris jau laukia su paruoštu šaunamuoju ginklu, – kalbėjo G. Dybvadas. – Ji įsileidžia jį į prieškambarį, ir čia Kjikerudas ją nušauna. Paskui jis ieško bute Klaso Grėvės, tačiau šio čia nėra. Kjikerudas paguldo moters lavoną į lovą ir grįžta namo į savo butą. Kur bebūtų, ginklą visąlaik laiko prie savęs, net ir gulėdamas lovoje. Ir tada pasirodo Klasas Grėvė...

– Taip. Mes nežinome, kaip jis įėjo, galbūt atkrapštė spyną. Šiaip ar taip, jis nesupranta, kad įsibraudamas sykiu įjungia begarsę signalizaciją. O tada įsijungia ir name įrengtos s-ebėjimo kameros.

– O tai reiškia, kad policija turi tolesnių įvykių vaizdo įrašus, kuriuose matyti, kaip du nusikaltėliai galutinai išsiaiškina santykius. Gal galite tiems, kas nesiryžo susirasti šių įrašų internete, trumpai nupasakoti įvykių eigą?

– Jie pradeda šaudyti vienas į kitą. Pirmiausia Grėvė paleidžia du šūvius savo pis-oletu „Glock 14“. Neįtikėtina, bet abu sykius prašauna.

– Neįtikėtina?

– Taip, iš taip arti. Juk Grėvė vis dėlto buvo treniruotas komandosas.

– Taigi jis pataiko į sieną?

– Ne.

– Ne?

– Ne, sienoje ties lovos galvūgaliu neradome nė vienos kulkos. Jis pataiko į langą. Tiksliau, ir į langą nepataiko, nes šis plačiai atlapotas. Kulkos išskrieja laukan.

– Laukan. Iš kur žinote?

– Mat lauke radome pis-oleto šovinių.

– Štai kaip?

– Miške už namo. Pelėdų inkile, įkeltame į medį, – Sperė kreivai šyptelėjo, kaip būdinga vyrams, kai jie mano besikuklinantys ir sąmoningai sumenkinantys savo nuopelnus sėkmingoje istorijoje.

– Suprantu. O tada?

– Kjikerudas atsišaudo iš pis-oleto kulkosvaidžio „Uzi“, kurį laiko lovoje. Kaip matyti vaizdo įraše, kulkos pataiko Grėvei į tarpkojį ir pilvą. Šis išmeta pis-oletą, bet vėl jį susigraibo ir paleidžia trečiąjį, paskutinį šūvį. Kulka pataiko Kjikerudui tiesiai į kaktą virš dešinės akies ir smarkiai sužaloja smegenis. Bet tikrovėje būna ne taip kaip filmuose, kur kiekvienas šūvis į galvą akimirksniu sukelia mirtį. Iš tiesų Kjikerudas prieš mirdamas dar spėja paleis-i paskutinę salvę. Ir ši atima Klasui Grėvei gyvas-į.

Stojo ilga tyla. Prodiuseris tikriausiai rodė vieną pirštą Odui G. Dybvadui, įspėdamas, kad šiai laidos daliai

liko viena minutė eterio, taigi – laikas apibendrinti ir užbaigti.

Odas G. Dybvadas, jau labiau atsipalaidavęs, atsilošė kėdėje.

– Ir KRIPOS'ui niekada nekilo abejonių, kad viskas vyko būtent šitaip?

– Ne, – atsakė Sperė ir įsmeigė akis į G. Dybvadą. Paskui skėstelėjo rankomis. – Žinoma, dėl detalių visada lieka abejonių. Ir neaiškumų. Galiu paminėti vieną pavyzdį – į nusikaltimo vietą atvykęs teismo medicinos ekspertas teigė, kad Kjikerudo lavono temperatūra nukritusi s-ebėtinai greitai, kad remdamasis įpras-inėmis skaičiuotėmis jis būtų mirties laiką nus-atęs kone visa para anksčiau. Bet tada policininkai atkreipė dėmesį, kad langas už lovos jiems atvykus buvo atlapas. O tai juk buvo pirmoji Oslo para su šalnomis. Tokių neaiškumų iškyla nuolatos, tokia jau mūsų darbo specifika.

– Taip, juk nors paties Kjikerudo vaizdo įrašuose ir nesimato, kulka jo galvoje...

– Buvo iššauta iš to paties pis-oleto „Glock", kuriuo šaudė Grėvė, – vėl šyptelėjo Sperė. – Kaip jūs, žurnalis-ai, sakote, techniniai įrodymai šiuo atveju daugiau nei įtikinami.

G. Dybvadas nusišypsojo kaip tik tokio platumo šypsena, kaip priderėjo, stumtelėdamas priešais jį sudėtus popierius ir taip duodamas ženklą, kad ši laidos dalis baigiama. Dabar jam beliko padėkoti Brėdei Sperei, įsmeigti žvilgsnį į pirmosios kameros lęšį ir paskelbti šio vakaro antrąją temą – dar vienus debatus apie žemės ūkio subsidijas. Bet jis stabtelėjo pusiau pražiota burna, susimąsčiusiomis akimis. Gavo pranešimą į ausinę? Kažką buvo pamiršęs?

– Ir visai pabaigai, inspektoriau Spere, – ramiu, įgudusiu, profesionaliu balsu tarė G. Dybvadas. – Ką iš esmės žinote apie tą nušautą moterį?

Sperė gūžtelėjo pečiais.

– Ne kažin ką. Kaip minėta, spėjame ją buvus Grėvės meilužę. Vienas kaimynas pasakojo matęs, kaip Grėvė pas ją lankosi. Kriminalinių įrašų jos biografijoje nėra, bet per Interpolą sužinojome, kad prieš daugybę metų buvo įsipainiojusi į vieną narkotikų bylą, kai su tėvais gyveno Suriname. Ji buvo vieno tenykščio narkotikų barono mergina, bet, Nyderlandų specialiosios paskirties kariams jį nukovus, padėjo jiems susekti likusius gaujos narius.

– Bet ji pati, jei teisingai suprantu, teismo išvengė?

– Ji baudžiamojon atsakomybėn dar negalėjo būti traukiama dėl per jauno amžiaus. Be to, buvo nėščia. Valdžia išsiuntė šeimą į tėvynę.

– O tai yra į?..

– Į Daniją, taigi. Nuo tada ji ten ir gyveno, kiek mums žinoma, ramiai ir tvarkingai. Kol prieš trejetą mėnesių atsikraus-ė į Oslą. Ir sulaukė tokio tragiško galo.

– Beje, kalbant apie galą, – dabar jau padėkosime ir atsisveikinsime su jumis, inspektoriau Brėde Spere. – Akinius į šoną, žvilgsnį į pirmąją kamerą. – Ar Norvegijai būtina bet kokia kaina auginti savus pomidorus? „Vakaro studijoje“ netrukus susitiksime...

Vaizdas televizoriuje išnyko, man kairiuoju nykščiu nuspaudus pultelio mygtuką „Išjungti“. Paprastai darau tai dešine ranka, bet dabar šioji buvo užimta. Ir nors ji baigė

nutirpti dėl nepakankamos kraujo apytakos, nė už ką pasaulyje neketinau pakeisti jos padėties. Mat į ją rėmėsi gražiausia galva, kokią tik žinau. Diana atsigręžė į mane ir atitraukė antklodę, kad geriau mane matytų:

– Tąnakt, ją nušovęs, tikrai miegojai jos lovoje? Šalia jos? Kokio, sakei, ji pločio?

– Šimtas vienas centimetras, – atsakiau, – kaip rašoma IKEA kataloge.

Didelės mėlynos Dianos akys žvelgė į mane su pasibaisėjimu. Bet – jei tik neklystu – ir su dalele susižavėjimo. Ji vilkėjo plonytėliais naktiniais, „Yves Saint Laurent" gaminiu, vėsiais, kada, kaip dabar, glostė mano odą, bet karštais kaip liepsna, kai mano kūnas spaudė juos prie josios. Ji pasikėlė ant rankų.

– Kaip tu ją nušovei?

Aš užsimerkiau ir sudejavau.

– Diana! Juk sutarėm, kad apie tai nešnekėsim.

– Taip, bet dabar aš pasirengusi, Rogeri. Garbės žodis.

– Brangioji, paklausyk...

– Ne! Rytoj bus paskelbta policijos ataskaita, ir aš vis vien sužinosiu detales. Labiau norėčiau išgirsti jas iš tavęs.

Atsidusau.

– Įsitikinus?

– Visiškai.

– Į akį.

– Kurią?

– Šitą.

Pridėjau smilių prie jos dailaus kairiojo antakio. Ji užsimerkė ir giliai, lėtai įkvėpė. Paskui iškvėpė.

– Kuo ją nušovei?

– Mažu juodu pistoletu.

– Iš kur?..

– Radau jį Uvės namuose. – Vedžiau pirštu palei antakį į veido pakraštį, braukiau išilgai aukštų skruostikaulių. – Ir paskui jis vėl ten atsidūrė. Žinoma, be mano pirštų atspaudų.

– Kur jūs buvote, kai ją nušovei?

– Prieškambaryje.

Diana alsavo jau pastebimai greičiau.

– Ar ji ką nors pasakė? Buvo išsigandusi? Suprato, kas vyksta?

– Nežinau. Nušoviau ją vos įėjęs.

– O ką jautei?

– Liūdesį.

Ji vos vos nusišypsojo.

– Liūdesį? Tikrai?

– Taip.

– Nors ji bandė įvilioti tave į Klaso spąstus?

Mano pirštas sustojo. Net ir dabar, po visko praėjus mėnesiui, man nepatiko, kad Diana pavadino jį vardu. Bet, žinoma, ji buvo teisi. Lotės užduotis buvo tapti mano meiluže, ir būtent ji turėjo suvesti mane su Klasu Grėve ir įkalbėti mane pakviesti jį interviu dėl darbo „Pathfinderyje“, o paskui – užtikrinti, kad kaip tik jį ir pasiūlyčiau į tą postą. Kiek laiko jai prireikė, kad užkibčiau? Trijų sekundžių? Ir aš jau rangiausi kaip žuvis ant kabliuko, jai sukant valo ritę. Bet paskui nutiko šis tas keisto. Mečiau ją. Vyriškis taip mylėjo savo žmoną, kad savo noru atsisakė pasiaukojančios ir jokių pretenzijų nekeliančios meilužės. Labai netikėta. Ir jiems teko keisti planus.

– Ko gero, man buvo jos gaila, – pasakiau. – Manau, kad buvau tik paskutinis iš vyrų, išdavusių Lotę per visą jos gyvenimą.

Pajutau, kaip Diana mažumėlę krūptelėjo, man ištarus šį vardą. Gerai.

– Gal pasikalbam apie ką nors kita? – pasiūliau.

– Ne, dabar aš noriu kalbėtis apie šitai.

– Na, gerai. Pakalbėkim, kaip Grėvė suviliojo tave ir įkalbėjo perimti vaidmenį tos, kuri turės manimi manipuliuoti.

Ji tyliai nusijuokė.

– Dėl manęs – tinka.

– Ar tu jį mylėjai?

Ji atsigręžė ir ilgai žvelgė į mane.

Pakartojau klausimą.

Ji atsiduso ir prigludo prie manęs.

– Buvau įsimylėjusi.

– Įsimylėjusi?

– Jis norėjo padovanoti man vaiką. Tad įsimylėjau.

– Viskas taip paprasta?

– Taip. Bet tai nėra paprasta, Rogeri.

Be abejo, jos tiesa. Tai nėra paprasta.

– Ir tu buvai pasiryžusi viską paaukoti, kad gautum tą vaiką? Net ir mane?

– Taip. Net ir tave.

– Net mano gyvybės kaina?

Ji švelniai pastukseno smilkiniu man į petį.

– Ne, ne taip. Puikiai žinai, kad maniau, jog jam tereikia įkalbėti tave parašyti teigiamą išvadą.

– Ar tikrai tuo tikėjai, Diana?

Ji neatsakė.

– Ar tikrai, Diana?

– Taip. Bent jau manau, kad taip. Privalai suprasti, kad norėjau tuo tikėti.

– Tiek, kad sutikai automobilio sėdynėje paslėpti guminį kamuoliuką su dormikumu?

– Taip.

– Ir į garažą nusileidai tam, kad nuvežtum mane kažkur, kur jis būtų mane įkalbinėjęs, tiesa?

– Mes tai jau aptarinėjom, Rogeri. Jis sakė, kad taip bus mažiausiai rizikos visoms pusėms. Aišku, aš turėjau susivokti, kad tai beprotybė. O gal net ir suvokiau. Nebežinau, ką dar galėčiau pridurti.

Gulėjome ir klausydamiesi tylos audėme kiekvienas savo mintis. Vasarą girdėdavome lietų ir vėją sodo medžių lapijoje, bet dabar – nebe. Dabar viskas buvo nuoga. Ir tylu. Vienintelė paguoda – kad pavasaris vėl ateis. Galbūt.

– Kiek laiko buvai įsimylėjusi? – paklausiau.

– Kol supratau, į ką įsivėliau. Tą naktį, kai negrįžai...

– Taip?

– Norėjau tik numirti.

– Aš turėjau omeny ne jį, – pasakiau. – Klausiau, kiek laiko buvai įsimylėjusi mane.

Ji patyliukais nusijuokė.

– Na, juk negaliu žinoti, kol šitas įsimylėjimas dar nepraėjo.

Diana beveik niekada nemeluodavo. Ne todėl, kad būtų nemokėjusi, – ji buvo neprilygstama melagė; tiesiog ji nematė prasmės taip vargintis. Gražiems žmonėms nereikia kiauto, jiems nebūtina mokytis visų tų gynybinių

mechanizmų, kuriais mes, visi kiti, saugomės, kai mus atstumia ir apvilia. Bet jeigu jau tokia moteris kaip Diana nutaria meluoti, daro tai ryžtingai ir veiksmingai. Ne dėl to, kad moterys būtų ne tokios moralios kaip vyrai, bet dėl to, kad jos geriau įvaldžiusios šį išdavystės aspektą. Ir kaip tik todėl paskutinį vakarą pakilau pas Dianą. Žinojau, kad ji bus ideali kandidatė šiam darbui.

Įėjęs į namą, pastovėjęs prieškambaryje ir kurį laiką pasiklausęs jos žingsnių parketinėmis grindimis, užlipau laiptais į svetainę. Išgirdau, kaip nutyla jos žingsniai, kaip telefonas nukrinta ant svetainės stalelio, kaip ji nuo verksmo prikimusiu balsu sušnibžda „Rogeri...", pamačiau, kad akys paplūsta ašaromis. Ir nemėginau sustabdyti, kai ji metėsi man ant kaklo. „Ačiū Dievui, tu gyvas! Vakar ir šiandien visą dieną bandžiau tau prisiskambinti... Kur buvai dingęs?"

Ir Diana nemelavo. Ji verkė, kadangi manė, jog mane prarado. Kadangi išsiuntė mane ir mano meilę iš savo gyvenimo kaip šunį pas veterinarą užmigdyti. Ne, ji nemelavo. Taip tvirtino mano vidinis balsas. Bet, kaip jau minėta, nesu didis žmonių žinovas, o Diana – neprilygstama melagė. Tad kai ji nuėjo į vonią nusišluostyti ašarų, pakėliau jos telefoną ir patikrinau, ar tikrai būtent mano numeriu ji mėgino prisiskambinti. Dėl viso pikto.

Kai grįžo, viską jai išpasakojau. Visiškai viską. Kur buvau, kas buvau, kas nutiko. Apie meno kūrinių vagystes, apie jos telefoną, gulintį po lova Klaso Grėvės bute, apie danę Lotę, kuri apvyniojo mane aplink pirštą. Apie pokalbį su Grėve ligoninėje. Iš jo supratau, kad jis pažinojo Lotę, kad ši buvo jo artimiausia bendrininkė, kad žmogus, įtrynęs mano plaukus geliu su siųstuvais, buvo

ne Diana, o toji rudaakė išblyškusi mergužėlė stebuklingais pirštais, vertėja, kalbanti ispaniškai ir labiau mėgstanti svetimas istorijas nei savąją. Kad mano plaukai buvo įtrinti geliu nuo pat vakaro prieš randant Kjikerudą automobilyje. Kol pasakojau, Diana išplėtusi akis, bet nieko nesakydama visą laiką spoksojo į mane.

– Ligoninėje Grėvė man pasakė, kad aš esą įkalbėjau tave pasidaryti abortą, nes vaikas turėjo Dauno sindromą.

– Dauno? – po kelių minučių tylos prabilo Diana. – Iš kur jis tai ištraukė? Aš nieko panašaus...

– Žinau. Čia aš išsigalvojau, pasakodamas Lotei apie abortą. Ji man prisipažino, kad tėvai ją, dar paauglę, privertė pasidaryti abortą. Tad išsigalvojau Dauno sindromą, nes tikėjausi pasirodyti geresnėje šviesoje.

– Taigi ji... ji...

– Taip, – patvirtinau. – Tik ji galėjo papasakoti tai Klasui Grėvei.

Palaukiau. Kad Diana įsisąmonintų informaciją.

Paskui paaiškinau, kas turi įvykti toliau. Ji pasibaisėjusi žiūrėjo į mane ir sušuko:

– Aš negaliu, Rogeri!

– Gali, – atsakiau. – Gali ir padarysi, meile, – atsakė naujasis Rogeris Braunas.

– Bet... bet...

– Jis melavo tau, Diana. Jis negali padovanoti tau vaiko. Jis – nevaisingas.

– Nevaisingas?

– Aš padovanosiu tau vaiką. Garbės žodis. Tik padaryk tai dėl manęs.

Ji atsisakinėjo. Verkė. Maldavo. O galiausiai – prižadėjo.

Tą vakarą, prieš patraukdamas pas Lotę, kur turėjau tapti žudiku, išdėsčiau Dianai, ką reikia padaryti, ir žinojau, kad su užduotimi ji susidoros. Vaizduotės akimis mačiau, kaip su akinančia apgaulinga šypsena ji pasitinka įėjusį Grėvę, kaip ištiesia taurę, pripiltą konjako, kaip skelbia tostą už pergalę, už ateitį, už dar nepradėtą kūdikį. Ir primygtinai reikalauja pradėti jį kuo greičiau, jau šiąnakt, dabar pat!

Krūptelėjau, kai Diana įgnybo man į krūtinės spenelį.

– Apie ką užsigalvojai?

Užsitempiau antklodę.

– Apie tą naktį. Kad Grėvė atėjo čionai. Kad gulėjo čia su tavim, kur dabar guliu aš.

– Ir ką? Tu tą naktį gulėjai su lavonu.

Tvardžiausi neuždavęs to klausimo, bet dabar nebeįstengiau susilaikyti:

– Mylėjotės?

Ji tyliai nusijuokė.

– Gana ilgai valdeisi, meile.

– Tai ar mylėjotės?

– Sakykim taip: tie dormikumo lašiukai, kurių dar buvo likę kamuoliuke ir kuriuos išspaudžiau į jo gėrimo taurę, suveikė greičiau, nei tikėjausi. Kai išsipusčius atėjau čia, jis jau miegojo kaip kūdikis. O štai kitą rytą...

– Atsiimu savo klausimą, – paskubėjau ištarti.

Dianos delnas nuslydo man ant papilvės. Ji vėl nusijuokė.

– O kitą rytą jis buvo labai žvalus. Bet ne dėl manęs, o dėl jį prižadinusio skambučio.

– Mano perspėjimo.

– Taip. Šiaip ar taip, jis tučtuojau apsirengė ir išrūko.

– Kur įsidėjo pistoletą?

– Į striukės kišenę.

– Pasitikrino pistoletą prieš išbėgdamas?

– Nežinau. Skirtumo vis vien nebūtų pastebėjęs, svoris beveik nepakito. Juk pakeičiau tik tris viršutinius šovinius dėtuvėje.

– Taip, bet ant tuščių šovinių, kuriuos tau daviau, galo buvo raudona raidė B.

– Jei ir būtų patikrinęs, tikriausiai būtų pagalvojęs, kad tai reiškia *back*.

Miegamąjį užliejo dviejų žmonių juokas. Mėgavausi tuo garsu. O jeigu viskas gerai ir testas nemeluoja, neilgai trukus šiame kambaryje skardės trijų juokas. Ir jis išstums tą kitą garsą, tą aidą, kuris vis dar prikeldavo mane nakčia. Spragtelėjimas, kai Grėvė užtaiso ginklą, ugnis iš pistoleto žiočių, tos milisekundės, kai pagalvojau, kad Diana taip ir nepakeitė šovinių, kad vėl perėjo į kitą barikadų pusę. O paskui – aidas, tuščių tūtų dardėjimas, šioms nukritus ant grindų, jau iš anksčiau nuklotų tuščiomis tūtomis – ir kovinių, ir tuščių šovinių, ir senomis, ir naujomis; jų buvo tiek daug, kad policija negalės atskirti kur kuri, net jeigu jiems ir kils įtarimas, kad vaizdo įrašo pasakojimas neatitinka teisybės.

– Tau buvo baisu? – paklausė Diana.

– Ar buvo baisu?

– Taip, tu niekada nepasakojai, ką tada jautei. O kadruose tavęs juk nesimato.

– Kad... – šiek tiek atsitraukiau, kad galėčiau įsižiūrėti jai į veidą. – Nori pasakyti, kad susiradai ir peržiūrėjai tą vaizdo įrašą internete?

Ji neatsakė. O aš pagalvojau, kiek daug dar nežinau apie šią moterį. Galbūt paslapčių užteks visam gyvenimui.

– Taip, – pasakiau. – Man buvo baisu.

– Dėl ko? Juk žinojai, kad šoviniai jo pistolete ne...

– Tik trys viršutiniai šoviniai buvo nekoviniai. Man reikėjo užtikrinti, kad jis iššaudytų juos visus, nes kitaip policija galėtų rasti nepanaudotų tuščių šovinių ir perprasti visą sumanymą, tiesa? Bet jis galėjo spėti iššauti ir keletą kovinių šovinių. Be to, prieš ateidamas galėjo pakeisti dėtuvę. Arba atsivesti bendrininką, apie kurį aš nieko nežinau.

Įsivyravo tyla. Paskui ji tyliai paklausė:

– O daugiau dėl nieko nebuvo baisu?

Žinojau, kad ji galvoja apie tą patį, ką ir aš.

– Taip, – atsakiau ir atsisukau į ją. – Buvo baisu dar dėl vieno dalyko.

Diana greitai, karštai alsavo man į veidą.

– Kad naktį jis galėjo nužudyti tave, – kalbėjau. – Grėvė neketino kurti šeimos su tavimi, o tu buvai pavojinga liudytoja. Supratau, kad statau tave į mirtiną pavojų, prašydamas tą naktį pabūti masalu.

– Visą laiką žinojau, kad man gresia pavojus, mano meile, – šnibždėjo ji. – Todėl vos tik įėjusį pro duris pasitikau su gėrimo taure. Ir nežadinau, kol nepaskambinai į jo telefoną. Žinojau, kad išgirdęs vaiduoklio balsą jis niekam nebeturės laiko. Be to, juk jau buvau pakeitusi tris viršutinius pistoleto šovinius, teisingai?

– Teisingai, – patvirtinau. Kaip minėjau, Diana – tokia moteris, kuri nesipyksta su pirminiais skaičiais ir logika.

Ji delnu perbraukė man pilvą.

– Ir dar vertinu tai, kad sąmoningai ir apgalvotai pastatei mane į mirtiną pavojų...

– Štai kaip?

Jos ranka slydo toliau, žemyn, ant mano varpos. Apglėbė mano pautus. Pakilnojo juos, atsargiai spustelėjo sėklides.

– Pusiausvyra yra labai svarbu, – tarė ji. – Be jos santykiai negali būti geri ir darnūs. Kaltės, gėdos, nešvarios sąžinės pusiausvyra.

Gromuliavau ir bandžiau suvirškinti, kad smegenys įsisavintų šią ganėtinai sprangią mintį.

– Turi omeny... – pradėjau, mečiau ir vėl pradėjau iš naujo. – Turi omeny, kad stodama į mirtiną pavojų dėl manęs... kad tai...

– ...buvo derama kaina už tai, kuo buvau tau nusidėjusi, tikrai taip. Kaip kad „Galerija E“ buvo derama kaina, kurią už abortą sumokėjai tu.

– Ir jau seniai apie tai galvoji?

– Žinoma. Tu – irgi.

– Iš tiesų, – tariau. – Atgaila.

– Taip, atgaila. Jos svarba sielos ramybei tikrai nepakankamai įvertinama.

Ji stiprėliau sugniaužė man sėklides, pasistengiau atsipalaiduoti, mėgautis skausmu. Traukiau jos aromatą. Jis buvo puikus, bet ar man kada nors dar teks uosti ką nors, kas nustelbtų žmogaus išmatų smarvę? Ar kada nors dar teks girdėti ką nors, kas užgožtų Grėvės peršautų plaučių švogždimą? Paskui jis, sakytum, žvelgė į mane apsiblaususiomis, nuskriaustomis akimis, o aš glaudžiau

šaltus Uvės pirštus prie „Uzi“ ir to mažo juodo pistoleto „Rohrbaugh“, kuriuo nušoviau Lotę, rankenos bei nuleistuko. Ar kada nors dar teks ragauti ko nors, kas nustelbtų negyvo Uvės kūno skonį? Užsikniaubiau ant jo lovoje ir suleidau iltinius dantis į sprandą. Sukandau, prakiurdydamas odą, o burnos ertmę užpildė lavono skonis. Kraujo beveik neištryško; žiaukčiodamas nuvaliau savo seiles ir apžiūrėjau rezultatą. Tikėkimės, kad būtent to ir ieškantis tyrėjas palaikys tai šuns įkandimu. Paskui išsiropščiau per atvirą langą už Uvės lovos galvūgalio, kad nepakliūčiau į kadrą. Sparčiai nužingsniavau į miškelį, susiradau takų, keliukų. Draugiškai sveikinausi su praeiviais, išėjusiais pasivaikščioti. Kuo aukščiau kilau, tuo žvarbiau darėsi, nesukaitęs užkilau iki pat Grefsentopeno viršūnės. O ten atsisėdau ir nužvelgiau rudenines spalvas, kurias žiema jau pradėjo siurbti iš miško, plytinčio man po kojomis; žiūrėjau į miestą, fiordą ir šviesą. Šviesą, visada perspėjančią, kad po jos užeis tamsa.

Jutau, kaip kraujas pulsuodamas plūsta į varpą.

– Eikš, – sušnibždėjo ji man prie pat ausies.

Paėmiau ją. Nuosekliai ir nuodugniai, kaip vyras, kurio laukia svarbus darbas. Tas darbas malonus, bet visgi žiūri į jį būtent kaip į darbą. Ir dirbi tol, kol užkaukia sirenos. Sirenos kaukia, o ji švelniai, saugodama uždengia delnais tau ausis, tu išsilaisvini ir sklidinai pripildai ją šiltos, gyvybę nešančios sėklos, nors vieta jau ir užimta. Paskui ji užmiega, o tu guli klausydamas jos alsavimo ir jauti pasitenkinimą gerai atliktu darbu. Ir žinai, kad niekas niekada nebebus kaip anksčiau. Bet gali būti panašiai. Gali užgimti gyvybė. Gali rūpintis ja. Gali rūpintis

jais. Gali kai ką mylėti. Ir – tarsi to dar nebūtų per akis – netgi atrandi meilės prasmę, priežastį, aidu atsiritančią nuo paaiškinimo, ištarto Londono ūkanose skendinčiame stadione: „Nes jiems manęs reikia.“

Epilogas

Pirmasis sniegas iškrito ir vėl nutirpo.

Internete perskaičiau, kad pirkimo opcionas ir teisė demonstruoti „Kalidono šerno medžioklę“ buvo parduoti iš varžytinių Paryžiuje. Juos įsigijo Gečio muziejus iš Los Andželo, taigi jam atiteko teisė rodyti šį paveikslą parodose ir – jeigu per dvejų metų trukmės opciono laikotarpį neatsiras nežinomas savininkas, kuris pareikš teises į paveikslą, – galimybė pasinaudoti opciono sąlygomis ir perimti paveikslą visam laikui. Straipsnyje buvo keliais sakiniais užsiminta apie paveikslo kilmę, apie tai, kad daugelį metų vyko ginčai, ar tai kopija, ar kito dailininko tapytas originalas, nes joks šaltinis nepatvirtino, kad Rubensas kada nors būtų tapęs Kalidono šerną. Tačiau dabar ekspertai sutarė, kad paveikslas tikrai tapytas Rubenso. Apie tai, iš kur paveikslas atsirado, kad pardavėjas buvo Norvegijos valstybė ar kokia sandorio vertė, nebuvo parašyta nė žodžio.

Diana suprato, kad tapus motina jai bus per sunku vienai rūpintis galerija, todėl, pasitarusi su manimi, nutarė susirasti partnerį, kuris būtų atsakingas už praktinius dalykus (pavyzdžiui, rūpintųsi finansais), kad pati galėtų

labiau sutelkti dėmesį į meną ir menininkus. Be to, ryžomės parduoti namą. Drauge nusprendėme, kad vaikui būtų geriau augti mažesniame sublokuotame name, kurį suptų žalesnė aplinka. Ir aš jau gavau labai patrauklų susidomėjusio pirkėjo pasiūlymą. Jis paskambino man vos tik pamatęs skelbimą laikraštyje ir paprašė, kad tą patį vakarą priimčiau jį apžiūrėti namo. Vos atidaręs duris, jį pažinau. „Corneliani" kostiumas ir madingi moksliuko akiniai.

– Gal ir ne pats geriausias Ulės Bango kūrinys, – įvertino jis, lėkte perlėkęs per kambarius, vilkdamas mane iš paskos, – bet imu. Už kiek parduosit?

Aš paminėjau skelbime nurodytą pradinę kainą.

– Duodu milijoną viršaus, – atsakė jis. – Galutinio atsakymo lauksiu iki poryt.

Pažadėjau apsvarstyti ir palydėjau jį iki durų. Jis ištiesė man vizitinę kortelę. Nenurodytos jokios pareigos, tik vardas ir mobiliojo telefono numeris. Darbuotojų atrankos kompanijos pavadinimas parašytas tokiu mažu šriftu, kad vos įstengiau perskaityti.

– Sakykit, – tarė jis man, žengdamas per slenkstį, – ar ne pats būsite tasai neprilygstamasis? – Ir man dar nespėjus atsakyti pridūrė: – „Mes" ketinam plėstis. Galbūt „Mes" pačiam paskambinsim.

„Mes". Mažosiomis raidėmis.

Praleidau terminą ir neužsiminiau apie pasiūlymą nei nekilnojamojo turto agentui, nei Dianai. Nesulaukiau ir jokio skambučio iš „Mes".

Kadangi iš principo niekada nepradedu dirbti, kol neįdienoja, kaip tiktą dieną – kaip ir daugumą kitų dienų – į automobilių aikštelę prie „Alfos" būstinės atvažiavau paskutinis. „Paskutinieji bus pirmi, o pirmieji – paskutiniai."

Šią privilegiją suformulavau ir įdiegiau pats, privilegiją, skirtą tik geriausiam firmos galvų medžiotojui. Toks statusas reiškia, kad niekas negali kėsintis į tavo automobilio vietą, nors formaliai jai galioja ta pati „kas pirmesnis – tas gudresnis" taisyklė, kaip ir visoms kitoms firmos darbuotojų automobilių vietoms.

Bet tą dieną ten vis dėlto stovėjo kažkoks automobilis. Nepažįstamas pasatas, tikriausiai vieno iš mūsų klientų, manančių, kad gali statyti čia savo automobilius vien dėl to, kad ant grandinės už aikštelės kaba ženklas su užrašu „Alfa"; puskvaišio, nesugebančio perskaityti didžiosios iškabos prie įėjimo, kur aiškiai parašyta KLIENTAMS.

Vis dėlto mane graužė netikrumo kirminėlis. Ar gali būti taip, kad kažkas iš „Alfos" nusprendė, jog aš – nebe... Nerutuliojau tos minties iki galo.

Kol suirzęs dairiausi kitos vietos automobiliui pastatyti, iš biurų pastato skubiais žingsniais išėjo kažkoks vyras ir pasuko link pasato. Ko gero, pasato savininkas, nusprendžiau ir su palengvėjimu atsidusau. Nes šis žmogėnas tikrai buvo ne varžovas man kovoje dėl automobilio vietos, o klientas.

Demonstratyviai sustojau priešais pasatą ir viltingai laukiau. Gal vis dėlto dienos pradžia bus pavyzdinė, gal gausiu progą išdėti tą žioplį į šuns dienas. Ir tikrai – žmogėnas pasibaladojo į mano šoninį langą; žiūrėjau tiesiai į puspaltį pilvo aukštyje.

Luktelėjau, prieš nuspausdamas lango atidarymo mygtuką, ir langas iš lėto – nors visgi truputėlį greičiau, nei kad idealiu atveju būčiau pageidavęs, – nusileido.

– Klausykite... – pradėjo jis, bet aš pertraukiau savo išlavinta, flegmatiškai tariama fraze:

– Naaaa, mano mielas, kuo galiu šiandien būti jums naudingas?

Nesiteikdamas pakelti į jį akių, nusiteikiau gaiviam pamokslui apie tai, kaip reikia skaityti iškabas.

– Gal galėtumėt pat-aukti automobilį, t-ukdot man išvažiuoti.

– Tai kad veikiau *jūs* trukdot man pastatyti automobilį, mano mie...

Tik tada radijo trikdžiai galop pasiekė mano smegenis. Pažiūrėjau pro langą aukštyn. Širdis vos nesustojo.

– Žinoma, – pasakiau. – Minutėlę.

Kaip pašėlęs graibiausi, ieškodamas mygtuko, kad vėl uždaryčiau langą. Bet smulkiosios motorikos nebuvo likę nė padujų.

– Pala, – tarė Brėdė Sperė. – Ar tik nesam susitikę anksčiau?

– Abejoju, – atsakiau, stengdamasis nutaisyti ramų, tvirtą žemą balsą.

– Sakot? O aš tikrai manau, kad esam susitikę.

Velnias, kaip jis sugebėjo atpažinti tariamą dvynių Monsenų trečios eilės pusbrolį iš Teismo medicinos instituto? Tasai juk buvo plikai skustas ir vilkėjo kaip koks valkata. O šio plaukai – vešlūs, kostiumas – iš „Ermenegildo Zegna“, išlyginti marškiniai – „Borelli“. Bet supratau, kad neverta pernelyg užsispyrus neigti, speisti Sperės į kampą, nes tada jis taip įtemptų smegenis, kad viską prisimintų. Giliai įkvėpiau. Buvau pavargęs – labiau pavargęs, nei derėtų tokią dieną. Būtent šiandien turėsiu parodyti, ką sugebu. Apginti kadaise užsitarnautą vardą.

– Ką gali žinoti? – pasakiau. – Tiesą sakant, ir jūs man kažkur matytas...

Iš pradžių Sperė atrodė mažumėlę apstulbintas tokio kontrapuolimo. Paskui vėl nutaisė tą vaikėzišką, žavingą šypseną, dėl kurios jis taip tiko žurnalų viršeliams:

– Turbūt tiesiog matėt mane per televiziją. Ne iš pirmo girdžiu taip sakant...

– Aha, tai ir mane būsit ten matęs, – tariau.

– Tikrai? – susidomėjo jis. – Kokioj laidoj?

– Na, tikriausiai jūsų laidoj. Jeigu jau sakot, kad esam susitikę. Juk televizoriaus ekranas – tai ne langas, pro kurį žmonės mato vienas kitą, tiesa? Žvelgiant į kameras iš jūsų pusės tai, ko gero, veikiau... tarsi veidrodis?

Sperė atrodė kiek suglumęs.

– Juokauju, – pasakiau. – Tuoj pasitrauksiu. Geros dienos.

Uždariau langą ir pavažiavau atbulas. Sklido gandai, kad Sperė dulkina naująją Odo G. Dybvado žmoną. Ir kad anksčiau dulkindavo senąją. Ir – jeigu jau apie tai kalbame – kad dulkina ir patį Dybvadą.

Išvažiuodamas iš aikštelės Sperė stabtelėjo prieš darydamas posūkį, taigi dvi sekundes stovėjome priešpriešiais, kiekvienas savo automobilyje. Mačiau jo žvilgsnį. Jis žiūrėjo į mane kaip žmogus, kurį ką tik išdūrė ir kuris tik dabar tai suprato. Draugiškai linktelėjau. Tada jis nuspaudė akceleratorių ir pradingo. O aš žvilgtelėjau į veidrodėlį ir sušnibždėjau:

– Sveikas gyvas, Rogeri.

Įėjau pro „Alfos“ duris, kurtinamai šūktelėjau „Labas rytas, Uda!“ ir pamačiau Ferdinandą atskuodžiantį link manęs.

– Na? – paklausiau. – Jie čia?

– Taip, pasiruošę, – atsakė Ferdinandas ir nutipeno paskui mane koridoriumi. – Beje, buvo užsukęs kažkoks policininkas. Aukštas, šviesiaplaukis ir gana... ehm... išvaizdus.

– Ko norėjo?

– Sužinoti, ką Klasas Grėvė pasakojo apie save per interviu pas mus.

– Jis gi seniausiai nebegyvas, – atsakiau. – Ką, nejaugi tebetiria tą bylą?

– Ne žmogžudystę. Čia dėl to Rubenso paveikslo, jie neišsiaiškina, iš ko jie jį pavogė, niekas neatsišaukė. Dabar mėgina nustatyti, su kuo jis bendravo.

– Laikraščių šiandien neskaitei? Jau vėl abejoja, ar tai Rubenso originalas. Gal jis jo ir nevogė, gal paveldėjo.

– Kurgi ne.

– Ką pasakei tam policininkui?

– Daviau jam mūsų interviu ataskaitą, žinoma. Regis, nieko įdomaus jis ten nerado. Sakė, vėl susisieks, jei ką.

– Ir tu turbūt vilies, kad susisieks?

Ferdinandas žvingtelėjo.

– Kaip bebūtų, – pasakiau, – tu tuo pasirūpinsi, Ferdi. Pasikliauju tavimi.

Mačiau, kaip jį apima pasididžiavimas ir nuoskauda, kaip nuo atsakomybės jausmo jis išauga, o dėl pravardės – sugniūžta. Pusiausvyra yra viskas.

Priėjome koridoriaus galą. Stabtelėjau prie durų, pasitikrinau kaklaraiščio mazgą. Už durų laukė jie, pasirengę paskutiniam interviu. Grynas formalumas. Mat kandidatas jau atrinktas, jau įdarbintas, tik užsakovas dar ne visai tai žino ir įsivaizduoja, kad jo žodis čia šį tą lemia.

– Lygiai už dviejų minučių įleisk kandidatą, – pasakiau. – Šimtas dvidešimt sekundžių.

Ferdinandas linktelėjęs pažiūrėjo į laikrodį.

– Tik viena smulkmena, – tarė. – Ji šiaip jau vardu Ida.

Atidariau duris ir įžengiau.

Jiems stojantis sugirgždėjo kėdės.

– Prašau atleisti, kad vėluoju, ponai, – pasakiau, spausdamas tris man ištiestas rankas, – bet kažkas buvo užėmęs mano automobilio vietą.

– Iš kantrybės gali išvesti tokie dalykai, tiesa? – tarė „Pathfinderio" valdybos pirmininkas, atsigręždamas į Informacijos skyriaus vadovą, kuris su užsidegimu pritariamai linkčiojo. Taip pat dalyvavo darbuotojų atstovas, vaikinas raudonu megztiniu V formos apykakle, pro kurią matėsi pigūs balti marškiniai, neabejotinai – beviltiškas inžinieriūkštis.

– Kandidatas atvyks į posėdį dvyliktą valandą, tad turbūt galime pradėti? – tariau sėsdamasis už stalo.

Kitoje stalo pusėje buvo paruošta vieta žmogui, kuris, kaip už pusantros valandos bus vieningai sutarta, turės tapti naujuoju „Pathfinderio" vadovu. Apšvietimas buvo sureguliuotas taip, kad jis pasirodytų kuo geriau, kėdė parinkta tokio paties stiliaus kaip ir mūsų kėdės, tik su aukštesnėmis kojomis, o ant stalo priešais jo vietą padėjau jam nupirktą odinį aplanką su jo inicialais ir auksinį „Montblanc" rašiklį.

– Žinoma, – atsakė valdybos pirmininkas. – Beje, turiu kai ką prisipažinti. Mums, kaip žinote, Klasas Grėvė po ano interviu labai patiko.

– Taip, – patvirtino Informacijos skyriaus vadovas. – Manėme, kad štai suradote mums idealų kandidatą.

– Be abejo, jis buvo užsienietis, – kalbėjo valdybos pirmininkas, rangydamas kaklą kaip gyvatė. – Bet jis gi šnekėjo norvegiškai kaip tikras norvegas. Ir jums jį išlydėjus kaip tik kalbėjom, kad, suvedus visus galus, olandai geriau išmano eksporto rinkas negu mes, vietiniai norvegai.

– Ir kad galbūt turėtume ko pasimokyti iš žmogaus, kuriam būdingas labiau tarptautinis vadovavimo stilius, – pridūrė Informacijos skyriaus vadovas.

– Taigi, kai grįžote ir pasakėte, kad visgi nesate tikras, jog jis tinkamiausias žmogus, išties labai mus nustebinote, Rogeri.

– Štai kaip?

– Taip, mums tiesiog pasirodė, kad jums trūksta gebėjimo vertinti žmones. Anksčiau to nesakiau, bet mes jau galvojome atsisakyti jūsų paslaugų ir tiesiogiai susisiekti su Grėve.

– Taip ir padarėte? – paklausiau kreivai nusišypsodamas.

– Mums įdomu, – tarė Informacijos skyriaus vadovas, persimetęs žvilgsniais su valdybos pirmininku ir probėgšmais šyptelėdamas, – kaip jūs pastebėjote, kad ten kažkas negerai?

– Kaip jūs instinktyviai pajutote tai, ko mes visiškai nematėme? – paklausė valdybos pirmininkas, garsiai atsikrenkšdamas. – Kaip įmanoma taip gerai pažinoti žmones?

Iš lėto linktelėjau. Stumtelėjau savo užrašus penkis centimetrus link stalo vidurio. Atsilošiau į aukštą kėdės atlošą. Kėdė pasviro – ne per daug, tik vos vos – atgal. Pažiūrėjau pro langą. Į šviesą. Į ateisiančią tamsą. Šimtas sekundžių. Kambaryje dabar vyravo visiška tyla.

– Tiesiog dirbu savo darbą, – atsakiau. Akies kampučiu mačiau, kaip tie trys iškalbingai linkteli vienas kitam. Ir pridūriau: – Be to, jau tada buvau pradėjęs mąstyti apie dar geresnį kandidatą.

Visi trys sužiuro į mane. Buvau pasirengęs. Spėju, kad taip jaučiasi dirigentas prieš prasidedant koncertui, kai į jo batutą nukrypsta viso simfoninio orkestro žvilgsniai, kai sau už nugaros girdi palengva nuščiūvant lūkestingą publikos murmesį.

– Todėl ir sukviečiau jus šiandien čionai, – tariau. – Žmogus, su kuriuo netrukus susipažinsite, yra nauja žvaigždė tarp vadovų ne tik Norvegijos, bet ir tarptautinėje padangėje. Anksčiau maniau, kad atitraukti jo nuo dabartinio jo darbo neįmanoma, jis, šiaip ar taip, savo įmonės Dievas Tėvas, Sūnus ir Šventoji Dvasia. – Nužvelgiau veidus vieną po kito. – Bet, nenorėdamas prisižadėti per daug, tikriausiai galiu atskleisti, jog galbūt man pavyko jį sudominti. Ir jeigu mes jį perviliotume... – pakėliau akis į viršų, duodamas suprasti, kad tai tik svajonė, tik utopija, bet vis dėlto...

Valdybos pirmininkas su Informacijos skyriaus vadovu nuspėjamai ir neišvengiamai prisitraukė arčiau. Netgi darbuotojų atstovas, iki tol sėdėjęs sukryžiuotomis rankomis, padėjo jas ant stalo ir palinko į priekį.

– Kas? Kas? – šnibždėjo Informacijos skyriaus vadovas.

Šimtas dvidešimt.

Durys atsidarė. Tarpdury stovėjo jis – trisdešimt devynerių metų vyriškis, vilkintis kostiumu iš „Kamikadzės“ – madingų vyriškų drabužių parduotuvės prestižiniame Bogstadvejene, kur „Alfai“ taikoma penkiolikos procentų nuolaida. Ferdinandas, prieš pat pakviesdamas

jį užeiti, pabarstė jo dešinį delną kūno spalvos magnezijos milteliais, nes jo delnai, kaip žinome, prakaituoja. Bet kandidatas žinojo, ką daryti, nes iš manęs gavo nurodymus, surežisavau spektaklį iki menkiausių smulkmenų. Plaukus ties smilkiniais jis buvo vos pastebimai pasižilinęs, o kadaise jam priklausė Edvardo Munko litografija pavadinimu „Segė".

– Leiskite pristatyti – Jeremijas Landeris, – tariau.

Aš – galvų medžiotojas. Tai ne itin sudėtinga. Bet man šioje srityje lygių nėra.

Jo Nesbø
Galvų medžiotojai

Iš norvegų kalbos vertė
Ugnius Mikučionis

Redaktorė
Dalia Kižlienė

Maketuotoja
Eglė Jurkūnaitė

Viršelio dailininkas
Zigmantas Butautis

Tiražas 4 500 egz.
Išleido UAB „Baltų lankų" leidyba
Gedimino pr. 28, LT-01104 Vilnius
leidykla@baltoslankos.lt
www.baltoslankos.lt

Spausdino UAB „Spindulio spaustuvė"
Vakarinis aplinkkelis 24, LT–48184 Kaunas

Rogeris Braunas – geriausias visoje Norvegijoje darbuotojų paieškos ir atrankos guru, profesionalus „galvų medžiotojas“. Deja, net ir puiki karjera jam neleidžia jaustis finansiškai laisvam – prabangus namas ir mylimos žmonos Dianos įnoriai jau senokai Rogerį verčia gyventi ne pagal išgales.
Diana už vyro pinigus nusprendžia atidaryti meno galeriją. Atidarymo vakarą Rogeriui įsižiebia viltis tapti turtingesniam, nei jis kada nors galėjo pasvajoti. Rogeris susipažįsta su Klasu Grėve – tobulu kandidatu į laisvą didelės įmonės vadovo postą ir vieno geidžiamiausių meno istorijoje paveikslo savininku.
Rogeris Braunas įsilaužia į Grėvės butą, tačiau jame randa šį tą daugiau nei tik paveikslą. Netrukus medžiotojas pats tampa medžiojamuoju.

Pavojingai ir negailestingai kursto skaitytoją versti puslapį po puslapio.
BIG ISSUE

Dinamiško siužeto efektingas pasakojimas su užuomina į „Tomo Krauno aferą“ tik patvirtina, kad Nesbø – vienas puikiausių kriminalinių romanų rašytojų.
DAILY MAIL

Jo Nesbø (Ju Nesbio, gim. 1960) – vienas geriausių šių laikų kriminalinių romanų rašytojų pasaulyje. Milžinišką sėkmę ne tik gimtojoje Norvegijoje, bet ir daugelyje užsienio šalių, tarp jų ir Lietuvoje, jam pelnė kultinis knygų ciklas apie Harį Hūlę. Autorius apdovanotas gausybe literatūros premijų, tarp jų „Stikliniu raktu“, „Riverton“, Norvegijos knygų klubo premija, „Bookseller“ prizu, Danijos detektyvų rašytojų akademijos premija, Suomijos detektyvų rašytojų akademijos premija. Jo knygos ne kartą buvo patekusios į tarptautinių bestselerių sąrašus. Šiuo metu pasaulyje parduota daugiau kaip 25 milijonai Nesbø knygų egzempliorių. O pagal romaną *Galvų medžiotojai* 2011 m. sukurtas to paties pavadinimo kino filmas buvo nominuotas daugybei apdovanojimų, tarp jų Norvegijos nacionaliniam kino apdovanojimui „Amanda“ ir Britų akademijos kino ir televizijos apdovanojimui.

ISBN 978-9955-23-806-5
9 789955 238065 >
www.baltoslankos.lt